769/2
1992

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის
სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტი

თეატრმცოდნეობითი ძიებანი

სამეცნიერო შრომების კრებული

ტომი XVIII

1992

საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის
სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტი

ს ა მ ე ც ნ ი ე რ ო შ რ ო მ ე ბ ი ს
კ რ ე ბ უ ლ ი

სავარჯიშოები და ეტიუდები
რეჟისურასა და მსახიობის
ოსტატობაში

თბილისი

1992

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

792.792 /41/

792.792 /47.922/

თ.391

თეატრალური ძიებანი

/საგარჯიშოები და ეტიუდები რეჟისურასა და მსახიობის ოსტატობაში/

სამეცნიერო შრომების კრებული

თბილისი, 1992

კრებულში შეტანილია თეატრალური ინსტიტუტის პედაგოგების მიერ წლების განმავლობაში შეთხზული ეტიუდები და საგარჯიშოები, რომლებიც დანერგილია დრამის რეჟისურასა და მსახიობის ოსტატობის კათედრებზე სწავლების მთელ მანძილზე. აქვე ვრცლადაა მოცემული მსოფლიო თეატრების წამყვანი ოსტატების შემოქმედებითი პრაქტიკა.

წარმოდგენილი მასალა დიდ დახმარებას გაუწევს სტუდენტებს, პრაქტიკულად აითვისონ რეჟისურისა და მსახიობის ოსტატობის პროფესიის უმთავრესი და უმნიშვნელოვანესი ელემენტები.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: თ. ქვარიანი
ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი
დოცენტი

სარედაქციო კოლეგია: ე. გუგუშვილი
ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი
პროფესორი
ვ. კიკნაძე პროფესორი
გ. ჟორდანია პროფესორი
დ. ჯანელიძე ხელოვნებათმცოდნეობის
დოქტორი, პროფესორი

კრებული გამოსაცემად მოამზადა: ნ. ფურცელაძემ

© საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტი

20395

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

წ ი ნ ა ს ი ტ ყ ვ ა ო ბ ა

წინამდებარე კრებულში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია თეატრალურ ინსტიტუტში ჩამოყალიბებული სწავლების გამოცდილებისა და მისი მეთოდოლოგიური საფუძვლების ამსახველ მასალებს.

დრამის რეჟისორის კათედრა წლების მანძილზე აგროვებდა და სისტემაში მოჰყავდა სავარჯიშოები და ეტიუდები პრაქტიკულ რეჟისურასა და მსახიობის ოსტატობაში. ეს სავარჯიშოები ეხმარებიან სტუდენტებს, მუდმივად იმყოფებოდნენ აქტიურ შემოქმედებით ფორმაში და არ კარგავდნენ პროფესიულ დონეს. კრებულში წარმოდგენილი ჩვენ მიერ შეთხზული ეტიუდები და სავარჯიშოები დანერგილია თეატრალური ინსტიტუტის დრამის რეჟისურისა და მსახიობის ოსტატობის კათედრაზე.

ჩვენი პედაგოგების გამოცდილების ამსახველი შრომების გარდა, კრებულში შეტანილია რიგი მასალებისა, სადაც თანმიმდევრულადაა წარმოჩენილი მსოფლიო თეატრის ისეთი წამყვანი ოსტატების შემოქმედებითი პრაქტიკა, როგორებიც არიან მ. ჩეხოვი, პ. ბრუკი, ჟ. დიულენი, ჟან ლუი ბარო, ფ. ქამიე და სხვანი. ამიტომ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ამ ხასიათის მასალების კრებულში გამოერებით შეტანა, რადგან ჩვენს პედაგოგიურ პრაქტიკაში საზღვარგარეთული თეატრალური პედაგოგიკის გამოცდილების მეთოდოლოგიურად გამოყენებას უდავოდ დიდი სარგებლობის მოტანა შეუძლია, რომლებიც დღესაც არ კარგავენ თავიანთ მნიშვნელობას.

სარეჟისორო ეტიუდები და სავარჯიშოები სტუდენტებს უვითარებენ შემოქმედებითი აზროვნების, შემოქმედებითი ინიციატივის, ფანტაზიის, მხატვრული გემოვნების, მხატვრული ჩანაფიქრის შექმნისა და მისი რეალიზაციის უნარს. ყოველი ეტიუდი შეიძლება შესრულებულ იქნას ათ სხვადასხვა ვარიანტში. ასე, რომ, შესაძლოა. შეიცვალოს შემოთავაზებული გარემო და პირობები, ატმოსფერო, ამოცანები და ხასიათები, მაგრამ ძირითადი ამოცანა უცვლელი უნდა რჩებოდეს. იცვლება მხოლოდ შემოქმედებით პროცესში დაბადებული სამყარო.!

სავარჯიშოების შესრულების დროს სტუდენტი სწავლობს და ითვისებს სამსახიობო ოსტატობის ელემენტებს: სცენურ ყურადღებას, დაკვირვების უნარს, ტემპორიტმის შეგრძნებას, პარტნიორთან დამოკიდებულებას და მასთან ურთიერთობას. სავარჯიშოები ტარდება სისტემატურად: სწავლის დაწყებიდან ბოლო დღემდე.

საქართველოს
ეროვნული

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ძველი სავარჯიშოების გამეორების დროს უნდა ვეცადოთ, სიახლე შევიტანოთ მათში, გავამდიდროთ ესა თუ ის სავარჯიშო ახალი ამოცანებითა და გართულებული პირობებით ისე, რომ არ დაიკარგოს მთავარი – რისთვისაც კეთდება ეს სავარჯიშო თუ ეტიუდი. ყველაფერი უნდა ემსახურებოდეს სტუდენტში მიღწეული დონის ამაღლებასა და განვითარებას.

კათედრას მიაჩნია, რომ ეს კრებული დაეხმარება სტუდენტებს და პედაგოგებს, პრაქტიკულად აითვისონ უმნიშვნელოვანესი და უმთავრესი ელემენტები იმ პროფესიისა, რომელსაც ჩვენ ვემსახურებით.

დრამის რეჟისურის კათედრა

მიხეილ თუმანიშვილი – საქართველოს სახალხო არტისტი,
პროფესორი

სავარჯიშოები რეჟისორებისათვის

არის ცხოვრებაში წამები, როცა შენში წარმოსახვა იღვიძებს და არაჩვეულებრივად მსუბუქი ხდები. ხდები ვით უხორცო; თითქოს მხოლოდ სული და შეგრძნებები, ცხოვრებისეული სურათები, ნიშნები, ლაქები, ანარეკლები, გრძნობები და ქმედებებია შენში. შენ თხზავ, უფრო ზუსტად, შენში, თითქოსდა, რაღაც თავისთავად იქმნება. ეს ზმანება არა ჰგავს შენი ფანჯრის მიღმა რეალურად არსებულ სამყაროს, მაგრამ აისახება მასში, როგორც სარკეში. უმეტესად, როგორც მრუდე სარკეში. ჩემი წარმოსახვა ყოველთვის სხვადასხვაგვარად ამოზნიქავს ხოლმე სარკეს. ზმანებები, ფიქრები და ჩვენებები – ეს წარმოსახვის ბედნიერი უძილობაა, ყველაზე ძვირფასი, რაც კი გამაჩნია! წარმოსახვა ადვილად, ძალდაუტანებლად თხზავს, წარმოქმნის ადამიანთა ცხოვრების სურათებს, მე კი – მხოლოდ ვცდილობ, დავიმახსოვრო ისინი, რომ ხვალინდელ რეპეტიციაზე გამოვიყენო. ზმანებები ხომ ისევე მოულოდნელად ქრებიან, როგორც წარმოიშვებიან! ისინი კალეიდოსკოპს ჰგვანან.

აი, ჩემს შინაგან სმენას წარმოუდგა რაღაც არნახული რამ: ეს სარდაფია ან განძით სავსე მღვიმე; ეს მოძრაობებით და სახეცვლილებებით სავსე ღრუბელია; ყველა მათგანში მრავალი აზრის წაკითხვა უნდა შეძლო, სახეებად ქცეული განწყობილებები, ადამიანების ურთიერთობაში მიმალული ვნებები და აფეთქებები უნდა ამოიცნო. მე მეტი არაფერი მინდ[ა] ეს ჩემი ბედნიერებაა და სიხარული.

რეპეტიციაზე განცდილი აღგზნების შემდეგ სრულიად დაცლილი და განადგურებული, ბოლომდე დახარჯული, დაფერფლილი ვბრუნდები გვიან ღამით შინ. ძილი არარ მეკარება. ეს ჯადოსნური უძილობაა! წარმოსახვა მისგან სასწაულებს ძერწავს! ეს თრობის მსგავსი დიდებული განცდაა! სტენდალი წერდა მიქელანჯელოს შესახებ: მის თვალწინ წარმომდგარი მშვენიერებისაგან გაოგნებული, შეკრთალი – არ გაიქცეს დიდებული ზმანება, ეს რო-

დი ადამიანი გააფთრებული ეკვეთებოდა ხოლმე მარმარილოს, რომელიც თითქოს-და მასში ჩასახლებულ ქანდაკებას უმალავდა.

ჩემ მიერ შეგროვილი და შეთხზული სავარჯიშოები, რომლებსაც ჩვენს სტუდენტებს ვაძლევ საწვრთნელად, შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვაგვარ ვარიანტებსა და ვერსიებში. ვარჯიში აუცილებელია, რათა ადამიანი ყოველთვის, მოხუცებულობამდე შემოქმედებით ფორმაში იყოს. თხზვა ხომ ჩვენი საქმიანობის საფუძველია, მისი არსი!

ყოველდღიური წრთვნა მსახიობის და რეჟისორის შემოქმედებითი ფორმის ბარომეტრია. ივარჯიშე ყოველდღე, ნიშნავს გადალახო საკუთარ თავში ფსიქოლოგიური ბარიერი - "რად მინდა ყოველივე ეს. განა, ამის გარეშე თეატრში მუშაობა არ შეიძლება?" მუშაობა შეიძლება, შემოქმედება კი-არა. უბრალოდ - არაფერი გამოვა; რისთვის სჭირდება რიხტერს ყოველდღე ოთხი საათი დაკვრა, მან რა, როიალზე დაკვრა არ იცის?!

ა ნ კ ე ტ ა

სარეჟისორო ფაკულტეტის პირველ კურსზე მეცადინეობის პირველ დღეებში სტუდენტებს ურიგდებათ "კადრების აღრიცხვის პირადი ბარათები"/ანკეტები/ სტუდენტი შემოქმედებითად უნდა მიუდგეს ანკეტაში დასმულ კითხვებზე პასუხის გაცემას. პასუხები არ უნდა იყოს მშრალი, უსახური. ყოველი კითხვა შეიძლება იქცეს სტუდენტის ცხოვრების რომელიმე ეპიზოდის გახსენების საბაბად, საკუთარი ბიოგრაფიის საინტერესო მოყოლის მიზეზად. კარგია, თუ ამას თან იუმორიც ახლავს. ეს პირველი დავალება ბევრ ცნობებს გვაწვდის სტუდენტის შესახებ; ავლენს მის პიროვნებას, გვაძლევს მასზე, როგორც ადამიანზე, ზოგად წარმოდგენას მაინც, გვაცნობს საზოგადოების იმ წრეს, რომელშიც აღიზარდა იზრდებოდა და ცხოვრობდა. ამავე დროს, ავლენს მის უნარს, შეაფასოს მისი და სხვათა საქციელები, მიახლოებით მაინც მიგვითითებს მათ მისწრაფებებზე, გემოვნებაზე, ჩვევებზე. ეს დავალება ეხმარება პედაგოგს სტუდენტთან პირველი კონტაქ-

ტის დამყარებაში.

დავალება - "ანკეტა" პირველი სემესტრის მანძილზე რამოდენიმეჯერ შეიძლება გავიმეოროთ, რადგან კურსის გავლისას სტუდენტი სულ უფრო და უფრო ნათლად ხვდება, რას მოითხოვს მისგან ეს სავარჯიშო.

I. გვარი, სახელი, მამის სახელი

გვალია თენურ ოთარის ძე

როდესაც მე დავიბადე, ჩემი ოჯახის წევრებს ჩემთვის სახელი ჯერ კიდევ არ ჰქონიათ შერჩეული; მაგრამ, როდესაც "იძულებულნი" გახდნენ, მოილაპარაკეს, რომ თითოეულ მათგანს ფურცლებზე ჩამოეწერა ათ-ათი სახელი, რომელი სახელიც ბევრჯერ განმეორდებოდა ფურცელზე, იმ სახელს დამარქმევდნენ. მოხდა ისე, რომ განმეორდა სახელი თენური.

2. დაბადების წელი და საცხოვრებელი ადგილი

დავიბადე 1961 წლის 23 ნოემბერს, ქალაქ თბილისში. სიმართლეს თუ ვიტყვი, დედაჩემს თურმე სულ არ უნდოდა, რომ დავბადებულიყავი. ამის თაობაზე ექიმებთან აც ბევრი ურბენია, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ უკვე გვიან იყო. ბოლოს, როგორც იქნა, დავიბადე. დავიბადე მაგრამ, ვაი, ამ დაბადებას. საცოდავ მამაჩემს სამშობიაროდან ჩემს გამოსაყვანად მთელი ორი თვის ჯამაგირი დაუხარჯავს.

3. ოჯახური მდგომარეობა

ჩემი ოჯახური მდგომარეობა ასეთია: ვცხოვრობთ ოთხნი: მე, ბებია, დედა და ჩემი და. მამაჩემი ქუთაისში მუშაობს.

4. განათლება

მე გავნათლდი ერთდროულად რამდენიმე საშუალო სკოლაში. პირველად ვსწავლობდი 134 საშუალო სკოლაში; მაგრამ, ვინაიდან ბებიაჩემი 22-ე საშუალო სკოლაში ასწავლიდა, მეც იქ გადამიყვანეს. მე-4 კლასში ვიყავი, ბებიაჩემი რომ გავიდა პენსიაზე. ბებიაჩემს შეეშინდა - დიდუბეში მარტო როგორ ივლისო და, აქვე ჩვენს სახლთან ახლოს 126-ე სკოლაში გადავედი სასწავლებლად. ნეტავ არ გადავსულიყავი, ისეთი ქართულის მასწავლებელი შემხვდა, რომ სკოლაში სიარული აღარ მინდოდა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემდეგ მშობლებმა ისევ 22-ე სკოლაში დამაბრუნეს. ამავე დროს ვცეკვავდი სტუდიაში. ჩემთან ერთად სტუდიაში ცეკვავდა ერთი გოგონა, რომელმაც მთხოვა გადავსულიყავი მის სკოლაში და ერთად გვეცეკვა. მეც ავდექი და, გადავედი. ეს იყო 102-ე საშუალო სკოლა. წელიწადნახევარი ვსწავლობდი და ვცეკვავდი ამ სკოლაში. მაგრამ, შემდეგ დირექტორის მხრიდან უთანხმოება მომივიდა, ვეღარ შევიკავეთ თავი და დავსცხეთ ერთმანეთს. გავიმარჯვე, რა თქმა უნდა, მე. დამაჯილდოვეს სკოლიდან განთავისუფლებით. მე არც ვაცივე, არც ვაცხელე და, გადავედი ნე-2-ე ექსპერიმენტულ სკოლაში. ჩემს ამხანაგებს ჩემი მოგზაურობის ამბავი რომ მოუყევი, „ტურისტა" დამარქვეს. ასე დამთავრდა ჩემი საშუალო განათლება.

5. ეროვნება - ქართველი

ისე, საერთოდ, მეგრელი ვარ, წარმოშობით სოფელ ხუბნიდან. თითქმის ყოველ წელს დავდივარ სამეგრელოში. ჩვენს სოფელში ჩამოდის მდინარე ტეხურა. ერთ-ერთ ზაფხულს ჩვენ სოფელში ხმა გავარდა, ტეხურაში დრაკონი დაცურავსო. თურმე, მეწისქვილეს დაუნახავს, წისქვილში წყალს რომ უშვებდნენ, თურმე დრაკონს ამოუყვინთავს, და კვლავ ჩაუყვინთავს. შიშით ხალხი ტეხურაში ფეხს ვეღარ ყოფდა. როდემდე უნდა ყოფილიყო ასეთი ალიაქოთი? ამისათვის ცხაკაიას მთავრობამ გადაწყვიტა, გამოეყო ჯარისკაცთა ერთი ჯგუფი და დაედევნებინა დრაკონისათვის. ერთი კვირა მისდიეს და, ბოლოს დაიჭირეს; მაგრამ, დრაკონი კი არა - დელფინი. თურმე, არაგვს ჩამოჰყოლია. დაწყნარდა ხალხი.

6. სქესი - მამრობითი

აჯობებდა, მდედრობითი რომ ვიყო. ზოგჯერ დედაჩემი რომ გამწარებდება ხოლმე ჩემზე, ასე ამბობს: ნეტავ, შენ არ მყოლოდი და, ათი გოგო გამეჩინოდაო. ასე ამბობს, როცა გაიწირებდება ხოლმე, მაგრამ, საერთოდ, იცის, რომ მამაკაცის ტვინი ასჯერ აღემატება დედაკაცისას.

7. სოციალური მდგომარეობა

ვმუშაობდი საპროექტო ინსტიტუტში შავ მუშად. ცოტა ხანში გადავედი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამავე ინსტიტუტის მეორე ნაწილში მხაზველად. სიმართლეს ვიტყვი: ისე კარგად ვხაზავდი, რომ ვინც კი შემოვიდოდა სამხაზველოში, კითხულობდნენ - უკაცრავად, თქვენ "გეპეი" დაამთავრეთ თუ უნივერსიტეტი. ჩვენთან იხაზებოდა პროექტები და შემდეგ "გეპეის" უგზავნიდნენ. სულ დახაზული მაქვს 27 პროექტი, რომლებითაც ამაყობს ჩემი ძველი სამსახური.

8. გაქვთ თუ არა სამეცნიერო აღმოჩენები ან მიღწევები ხელოვნების დარგში

არავითარი აღმოჩენები არა მაქვს. მაგრამ დაკვირვებებს ვაწარმოებდი. აი, თუნდაც, ავიღოთ ასეთი რამ: ერთმა ადამიანმა მოჰყვა ანეგდოტი. მსმენელთაგან ერთ-ერთმა მართლა გულიანად გაიცინა. მეორემ ვერ გაიგო ანეგდოტის შინაარსი, მაგრამ, პირველს რომ შეხედა, სიცილი აუტყდა; მესამემაც ვერ გაიგო ანეგდოტი, მაგრამ, მთხრობელს არ ეწყინოსო, იმანაც სიცილი დაიწყო. მეოთხეს არც კი უსმინა ანეგდოტს. იგი იმაზე ფიქრობდა, თავად რა მოეთხრო, რომ იქ მყოფნი გაეცინებინა. ისიც იცინის მისი ამხანაგის მიერ მოყოლილ ანეგდოტზე; მაგრამ, უცებ ჩერდება, რათა სხვებიც გაჩერდნენ და ჩქარა მოყვეს ანეგდოტი. მეხუთე კი დგას და, მთხრობელზე იცინის ისე, ძალიან იჭრება როლებში.

ამის მერე ამ ადამიანების გამოცნობა ადვილი ხდება.

პირველი მსმენელი ყურადღებიანია.

მეორე მსმენელი მიმბაძველი და უყურადღებო.

მესამე მსმენელი მლიქვნელია.

მეოთხე - სულსწრაფი.

მეხუთე კი დაკვირვებლის როლში გამომსვლელი.

ჯერჯერობით ასეთი წვრილმანებით ვერთობი, მაგრამ, რამდენიმე ხანში ალბათ უფრო რთულ დაკვირვებებზე გადავალ.

9. ღებულობდით თუ არა მონაწილეობას სკოლის სცენებზე?

ვღებულობდი. მე ვცეკვავდი სკოლაში. რამდენიმე ოქროს მედალიც მაქვს მიღებული. როდესაც პირველად მივიღე ოქროს მედალი, მე-2 კლასში ვიყავი. მივიტანე სახლში ოქროს მედალი და დედაჩემს ვკითხე: დედა, ეს

ნამდვილი ოქროა მეთქი? დედაჩემმა დამიდასტურა: კი, შვილო, ნამდვილი ოქროაო. მეორე დღეს გულზე დავიმაგრე მედალი და ეზოში ჩაველი. როდესაც ამხანაგებს ვუთხარი, მედალი ნამდვილი ოქროა მეთქი, ერთ-ერთი მათგანი, ბადრი, დამენიძლავა, ეგ მედალი უბრალო რკინააო. წაგებული ყიდულობდა სამ ცალ ნაყინს. რა თქმა უნდა, მე წავაგე და ნაყინი ვიყიდე. ბადრიმ ორ წუთში გააქრო სამივე ნაყინი, რის გამოც მეორე დღეს სავადმყოფოში ამოჰყო თავი! მას ყელის კატარი დაემართა.

10. რომელი ხილი ან ბოსტნეული გიყვართ ყველაზე ძალიან?

ხილიდან ყველაზე ძალიან მიყვარს მსხალი, ქლიავი, ატამი და მაყვალი. ბოსტნეულიდან კი სტაფილო, ბოლოკი, კიტრი და პამიდორი.

11. თქვენი გატაცება

მე მიტაცებს სპორტი. ჩემი აზრით, სპორტი აუცილებელია ყველა პრო-ფესიის ადამიანისათვის, რადგან, როდესაც ადამიანი გამუდმებით ვარჯი-შობს, იგი ყოველთვის ჯანმრთელია, ხოლო ჯანმრთელობა კი პირველი ხელის-შემწყობი პირობაა ადამიანის მუშაობაში.

12. თქვენი სიყვარულის ერთ-ერთი ამბავი

მე ჯერ არავინ მყვარებია. არ ვიცი, რატომ!

13. გყავთ თუ არა საზღვარგარეთ ნათესავები და რატომ. ყოფილხართ თუ არა საზღვარგარეთ და რატომ!

ნათესავები არა მყავს საზღვარგარეთ. მე კი ვაპირებდი წასვლას. ჩემი ცეკვის ანსამბლი მიდიოდა ინგლისში, ირლანდიაში და მალტაში, მაგ-რამ წასვლამდე, 2 დღით ადრე ფეხი მოვიტეხე და დავრჩი თბილისში.

14. თქვენი დამახასიათებელი ნიშნები

ცოტათი მსხვილი ვარ.

15. დადიხართ თუ არა ზოოპარკში და რომელი ცხოველი გიყვართ ყველაზე ძალიან?

ზოოპარკში დავდიოდი, როცა იქ ცხოველები იყო. ახლა კი არავითარი ხალისი არა მაქვს, იქ შესვლისა. დათვი მოკლეს, ბეჰემოტი დანით დაჭ-რეს, ფრინველებს თავები წააწყვიტეს, მგლები და ტურები ამოხოცეს

და, აბა, ცარიელ ბაღში რა სიამოვნება უნდა მივიღო!

ყველაზე ძალიან მიყვარს ძაღლი, იმიტომ, რომ მასზე ჭკვიანი ცხოველი არ მეგულება.

1. გვარი, სახელი, მამის სახელი

კეკელიძე ლალი ნოდარის ასული.

2. დაბადების წელი და საცხოვრებელი ადგილი

ეს იყო 1962 წლის 11 თებერვალს. მე არ ვიცი, როგორი იყო ეს დილა, როგორი იყო დედამიწა, როგორი იყო ქვეყანა, ხალხი, მაგრამ მე ვგრძნობ, რომ იყო თოვლი. თეთრი, მსუბუქი, საოცარი.

პატარა ფიფქები ეხვეოდნენ ჩემს ფანჯარას და ტკივილით ეცემოდნენ დედამიწაზე, რადგან საოცრად მოკლეა მათი სიცოცხლის წუთები.

ადამიანები ჩქარი ნაბიჯით მიყვებოდნენ ქუჩებს. ყოველ მათგანს გააჩნდა თავისი საქმე, ფიქრები, დარდი. და, არავინ, არავინ იცოდა რომ მე გავჩნდი, რომ მე ვარსებობ ამქვეყნად.

რა არის ჩვეულებრივი? ის, რომ მოვა დილა? ის, რომ დაღამდება? რომ იტირებ, როცა გეტკინება, გაიცინებ, როცა გაგეხარდება. ხო, ეს ყველაფერი ჩვეულებრივია, მაგრამ არაჩვეულებრივიც, საოცარიც, ისევე, როგორც ჩემი დაბადება.

მე გავჩნდი ამ ქვეყანაზე და შევიგრძენი ჩემი პატარა სხეული, ჩემი გაღიმება, ჩემი ცრემლები, ჩემი ხელები, ჩემი თვალები, ჩემი საყვარელი საჭმელი - რძე და... ეს ყველაფერი არაჩვეულებრივია.

ადრე, როცა პატარა ვიყავი, არარაობად მიმაჩნდა ადამიანი ამ უზარმაზარ და საოცარ ბუნებასთან შედარებით. მეცოდებოდა ჩემი თავი, რომ გავჩნდი; ვფიქრობდი, რომ ადამიანი ჩნდება იმისათვის, რომ მოკვდეს მაგრამ, ამას ჩემი თავის მიმართ ვფიქრობდი ისე ზერელედ, რადგან დარწმუნებული ვიყავი, რომ ეს სიკვდილი იყო სადღაც ბურუსში, შორს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩემგან. და, კიდევ ვფიქრობდი, რომ, როცა ადამიანი კვდება, იმ წუთში აუცილებლად რჩება ვიღაც, ისეთივე პატარა და აგრძელებს გარდაცვლილის სიცოცხლეს. და... ეს იყო ალბათ შეგრძნება სიცოცხლისა, რომელიც უსაზღვროდ გიყვარს და უსაზღვროდ გინდა. და, მიუხედავად იმისა, რომ ხანმოკლეა ადამიანის სიცოცხლე, რომ საოცარი სისწრაფით გადის დრო, რომ მეც ისევე, როგორც ყოველი, აღარ ვიქნები, მიუხედავად ყველაფრისა, მე მაინც ბედნიერი ვარ, რომ გავჩნდი.

ორი თვის სხეული უსიცოცხლოდ დევს მაგიდაზე. გატანჯული სახის ახალგაზრდა ლამაზი ქალი ცრემლიანი თვალებით შეჰყურებს ჭაღარათმიან დაღლილ ექიმს.

- ექიმო, -ჩურჩულებენ თვალები, - მითხარით, გადარჩება? ექიმო, მითხარით, ხომ იცოცხლებს ჩემი შვილი, ჩემი გოგონა?

ცრემლები ვეღარ იკავებენ თავს, გიჟებივით ეცემიან ლოყებს.

- ღმერთო, ღმერთო. ჩურჩულებენ ტუჩები. ერთი თვე წვალობს პატარა სხეული, სიცოცხლე უნდა, სიცილი უნდა, ერთი თვე წვალობს. იტანჯება მთელი ქვეყანა, მთელი დედამიწა.

- ექიმო! - ჩურჩულებენ თვალები.

ექიმი ვერ უყურებს, ვერ უძლებს გაგიჟებულ თვალებს და სახეს არიდებს ქალს. და, აი, ნაბიჯები, ჩქარი, მხიარული, კარი იღება. ცრემლებით სავსე თვალები. დატრიალდა დედამიწა და ყველაფერი სადღაც გაქრა.

ტუჩები ჩურჩულებენ ყურთან:

- გადარჩება, გადარჩება, გადარჩება...

- ღმერთო, მიშველე!

ყველას უკვირს, საიდან მოეწამლა სისხლი ორი თვის გოგონას?

- ჩუმად სძინავს.

მე გადავრჩი. და, ფიქრი იმისა, რომ შეიძლებოდა არ მეცოცხლა, ჟრუანტელად მივლის სხეულში.

მე ვარსებობ და მიყვარს ყველაფერი ჩემ გარშემო, მიყვარს და მეყვარება დილა, მზე, ცა, მთები, ქუჩები, ხეები, პატარა ბავშვები,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ცხენი, ძაღლი, მოხუცები, სიცილი.

მე მიხარია, რომ ვარსებობ.

3. საცხოვრებელი ადგილი

მე მინდა, რომ ყველაფერი იყოს სხვანაირი, საოცარი, უცნობი, ზღაპრული. ალბათ სასაცილოა ეს სიტყვა "მე მინდა", იმიტომ, რომ მე მინდა მყავდეს ცხენი, ძაღლი, მქონდეს პატარა ქოხი, რომ არ იყოს არც ქუჩა, არც ეზო, არც ქალაქი, არც ხალხი და ვიყო მარტო მე და კიდევ ის ადამიანი, ვინც ყველაზე ძალიან მეყვარება. ვცხოვრობ თბილისში, ბარნოვის ქუჩაზე, მაქვს სახლი, სადაც ყოველდღე მეორდება ის, ყველაზე უბრალო წვრილმანი, რასაც ცხოვრება ჰქვია.

ჩვენ ყველანი რაღაცას ვეჩვევით და მერე ყველაფერი ჩვევაში გადადის. მე მივეჩვიე ჩვენს სახლს, ჩვენს ეზოს, ნაცნობ სახეებს, ქუჩას, დილას ჩემს ფანჯარაში, ხეებს, რომლებიც უსაზღვროდ მეცოდებიან, რადგან ისინი გალიაში გამოკეტილ ლომებს მაგონებენ.

4. ოჯახური მდგომარეობა

ჩვენ ოთხნი ვართ: მე, ბესო, დედა და მამა.

მე მყავს დედა, მამა და ბესო,

ბესოს ყავს დედა, მამა და მე,

დედას ყავს მამა, ბესო და მე,

მამას ყავს დედა, მე და ბესო.

და კიდევ - ბესოს ჰყავს ცოლი და პატარა მარიკა. ჩვენი ოჯახის მდგომარეობა ყველასათვის სხვადასხვანაირია:

მამისათვის ის, რომ სამი კარგი გემოვნებისა და მადის მქონე ადამიანი ყოველდღიურად დასაკმაყოფილებელი და მისი სარჩენია. რა თქმა უნდა, ეს აღიზიანებს მამას.

დედისათვის - სამი უსაქმური ადამიანი ასატანი, მოსავლელი, დასაწყნარებელი, დასარიგებელი და მოსაფერებელი. ეს, რა თქმა უნდა, საოცრად ღლის მას.

ბესოსათვის დედასთან და მამასთან ფინანსურ საკითხზე თანხმობაა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საჭირო განსაკუთრებელი პირადი ინტერესებისათვის. ჩემთან კი ათასი საჩუქრების მოძებნა მშვენიერი ქალწულების დაბადების დღეების გარდა. რაც დიდი ოფლისღვრას იწვევს.

კიდევ მინდა გითხრათ, რომ პატარა მარიკა, რომელიც ერთი წლისა და 8 თვის წინ საერთოდ არ არსებობდა, ძალიან დიდ პრეტენზიებს უყენებს ჩვენს ოჯახს და ყველაზე დიდი და საპატიო ადგილი უკავია, რაც მე გულზე მხვდება.

აი, ასეთია ჩვენი ოჯახის მდგომარეობა.

5. განათლება

გამაჩნია საოცარი ინტუიცია: ყველაფერს ვხვდები, ყველაფერი მესმის, ყველაფერს ვიგებ. ასე, რომ, უცოდინრად არ ვთვლი ჩემს თავს.

6. ეროვნება

ახლა ადამიანების უმრავლესობა ცხოვრობს მხოლოდ პირადი ცხოვრებით და არაფერი აინტერესებს, რაც მას არ ეხება.

საქართველოში ქართველები წარსულით ამაყობენ. სუფრაზე ყველა თვალებით ეძებს თამადას, თამადას დემოკრატიული წესით ირჩევენ, - გაუმარჯოს ჩვენს საქართველოს, ჩვენს დიდებულ წარსულს, - ასწევს თამადა ჯიხვის უზარმაზარ ყანწს და ოქროს წვეთები მშვიდად ჩასრიალდება ყელში.
- გაუმარჯოს, ბატონო. ჩვენა ვართ, რაცა ვართ. ეხლანდელი საქართველო მხოლოდ თბილისით შემოიფარგლება მათთვის. მკვიანი ხალხია ქართველები, იციან ერთმანეთთან რაზე უნდა ილაპარაკონ.

სხვასთან?

სხვასთან, ბატონო, წარსულს თავი დავანებოთ, საქართველოს მშვენიერ ბუნებას აღწერენ, ჰყვებიან ქართველი გლეხის მადლიან მარჯვენაზე, იმაზე, თუ როგორ კეთდება ეს დალოცვილი ღვინო. და, ბევრს რამეს კიდევ ისეთს, არავის რომ არ გაუგონია.

სიმღერა?

ჩვენში, ბატონო, ყოველი მეორე მღერის; ნიჭიერი ხალხი ვართ ქართველები, აბა?! ოღონდ ეს კია, ცოტა წავიზარმაცებთ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, ქართველები ვართ, აბა! კაი კაცობა, ძმობა, კაი პურის ჭამა, სიყვარული და გაგება მოდის ჩვენში.

7. სქესი

16 წლამდე ვერ ვიტანდი ქალებს ჩემი ჩათვლით; ყოველთვის მშურდა ბიჭების და ვცდილობდი მათ დავმსგავსებოდი. ბიჭობაზე ვოცნებობდი.

პატარაობისას ბიჭებთან ერთად ვთამაშობდი ფეხბურთს, ბანდიტობანას, ინდიელობანას, შტაბობანას და, რა ვიცი, ყველაფერს იმას, რასაც ბიჭები თამაშობდნენ.

16 წლის შემდეგ აღვიქვი ქალი არა ჩემს თავში, არამედ, საერთოდ, როგორც ქალი. და, გამიხარდა, რომ მეც ამ სქესს მივეკუთვნებოდი.

არა, ახლა ნამდვილად არ ვისურვებდი ბიჭობას. ქალი - ეს საოცარი ქმნილებაა. ყველა ქალს სჭირდება ყურადღება, ალერსი, მოფერება.

8. სოციალური მდგომარეობა

მე მყავს ძალიან ლამაზი, ძალიან ბავშვური, ძალიან თბილი, ძალიან კეთილი, ძალიან მართალი, ძალიან ჭკვიანი და გულუბრყვილო დედიკო. რა ვქნა, მე ძალიან მიყვარს დედა და, არაფერს ვწერ მეტს მის შესახებ.

დედა ბავშვთა და მოზარდთა სასამართლოში მუშაობს. მინდა გითხრათ, რომ წერს საოცრად კარგ ლექსებს. მამა პროფესიით ინჟინერია, მაგრამ წერს. უკვე ოთხი საბავშვო წიგნი დაწერა, მაგრამ პერსპექტივა წინ არის.

კიდევ: მამა აკეთებს გემრიელ ხინკალს.

მოკლედ, მე ორივე ძალიან მიყვარს; მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე საკმაოდ პრესტიჟულ ადგილას მუშაობენ, არასოდეს არ გვყოფნის ფული.

9. სად სწავლობთ

ასრულდა ჩემი ოცნება: მე ვსწავლობ იქ, სადაც მინდოდა. მიხარია!

10. გაქვთ თუ არა რაიმე სამეცნიერო აღმოჩენა ან მიღწევები ხელოვნებაში.

ვხატავ, ვმღერი და ვწერ. მაგრამ ეს არაა მიღწევა ხელოვნებაში; უბრალოდ, ამ სამ დარგს შორის ჩემი მიღწევაა წერა.

მე ვწერ და ვწერ ისე, რომ უკვე აღარ შემიძლია, რომ არ ვწერო.

ცარიელი ფურცელი ეს საოცრებაა, იგი ივსება ფიქრებით, შენი აზრებით და შენ ყველაფერი გავიწყდება ამ ქვეყანაზე, შენ არსებობ სხვაგან, სხვა სამყაროში. ეს საოცარია, მე მიხარია, მე ბედნიერი ვარ, რომ შემიძლია წერა.

მე ვწერ ყველაფერზე, ყველაფერზე, რაც ამქვეყნად ხდება, სხვანაირად არ შემიძლია.

11. ეუფლებით თუ არა უცხო ენებს, რომელს და როგორ?

ვეუფლები: ფრანგულს, ინგლისურს, გერმანულს, იტალიურს, ციგნურს და კიდევ სხვა ენებზე ვმუშაობ. ვეუფლები ოღონდ ისე, რომ ვერცერთი ამ ენის სპეციალისტი ვერაფერს ვერ გაიგებს.

უფრო სწორად-ვბაძავ. მინდა ვისწავლო ესპანური.

12. ღებულობდით თუ არა მონაწილეობას დრამწრეში, ან სხვა რომელიმე სხვა წრეში?

მე მქონდა საკუთარი თეატრი. ეს იყო ჩვენს ეზოში. ბავშვები ვიგონებდით სპექტაკლებს. რა თქმა უნდა, დეკორაცია, კოსტიუმები, გრიმები საკუთარი იყო, მაგრამ ბილეთი ღირდა ხან 5, ხან 10 კაპიკი, რაც საშუალებას გვაძლევდა შეგვეძინა საჭირო მასალები. ჩვენი სპექტაკლების ბილეთებზე უამრავი რიგი იდგა ხოლმე. ეს იყო ჩემი პირველი სიახლოვე თეატრთან.

13. რომელი ხილი ან ბოსტნეული გიყვართ?

მე მიყვარს საზამთრო, ნესვი, ატამი, გარგარი, სიმინდი, ქლიავი, მწესუმბირა. და, საერთოდ, ყველაფერი ის, რაც ჩვენს სახლშია ხოლმე ნაყიდი. ასე რომ, ყველაფერს მივირთმევ. ბოსტნეულიდან მიყვარს კიტრი და პამიდორი.

14. თქვენი გატაცება

ჩემი გატაცებაა წერა, საოცრების აღმოჩენა და ადამიანების შეც-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ამავე ინსტიტუტის მეორე ნაწილში მხაზველად. სიმართლეს ვიტყვი: ისე კარგად ვხაზავდი, რომ ვინც კი შემოვიდოდა სახაზველოში, კითხულობდნენ - უკადრავად, თქვენ "გეპეი" დაამთავრეთ თუ უნივერსიტეტიო. ჩვენთან იხაზებოდა პროექტები და შემდეგ "გეპეის" უგზავნიდნენ. სულ დახაზული მაქვს 27 პროექტი, რომლებითაც ამაყობს ჩემი ძველი სამსახური.

8. გაქვთ თუ არა სამეცნიერო აღმოჩენები ან მიღწევები ხელოვნების დარგში

არავითარი აღმოჩენები არა მაქვს. მაგრამ დაკვირვებებს ვაწარმოებდი. აი, თუნდაც, ავიღოთ ასეთი რამ: ერთმა ადამიანმა მოჰყვა ანეკდოტი. მსმენელთაგან ერთ-ერთმა მართლა გულიანად გაიცინა. მეორემ ვერ გაიგო ანეკდოტის შინაარსი, მაგრამ, პირველს რომ შეხედა, სიცილი აუტყდა; მესამემაც ვერ გაიგო ანეკდოტი, მაგრამ, მთხრობელს არ ეწყინოსო, იმანაც სიცილი დაიწყო. მეოთხეს არც კი უსმენია ანეკდოტს. იგი იმაზე ფიქრობდა, თავად რა მოეთხრო, რომ იქ მსხდომნი გაეცინებინა. ისიც იცინის ნისი ამხანაგის მიერ მოყოლილ ანეკდოტზე; მაგრამ, უცებ ჩერდება, რათა სხვებიც გაჩერდნენ და ჩქარა მოყვეს ანეკდოტი. მეხუთე კი დგას და, მთხრობელზე იცინის ისე, ძალიან იჭრება ნოლებში.

ამის მერე ამ ადამიანების გამოცნობა ადვილი ხდება.

პირველი მსმენელი ყურადღებიანია.

მეორე მსმენელი მიმბაძველი და უყურადღებო.

მესამე მსმენელი მლიქვნელია.

მეოთხე - სულსწრაფი.

მეხუთე კი დამკვირვებლის როლში გამომსვლელი.

ჯერჯერობით ასეთი წვრილმანებით ვერთობი, მაგრამ, რამდენიმე ხანში ალბათ უფრო რთულ დაკვირვებებზე გადავალ.

9. ღებულობდით თუ არა მონაწილეობას სკოლის სცენებზე?

ვღებულობდი. მე ვცეკვავდი სკოლაში. რამდენიმე ოქროს მედალიც მაქვს მიღებული. როდესაც პირველად მივიღე ოქროს მედალი, მე-2 კლასში ვიყავი. მივიტანე სახლში ოქროს მედალი და დედაჩემს ვკითხე: დედა, ეს

ჩემგან. და, კიდევ ვფიქრობდი, რომ, როცა ადამიანი კვდება, იმ წუთში აუცილებლად ჩნდება ვიღაც, ისეთივე პატარა და აგრძელებს გარდაცვლილის სიცოცხლეს. და... ეს იყო ალბათ შეგრძნება სიცოცხლისა, რომელიც უსაზღვროდ გიყვარს და უსაზღვროდ გინდა. და, მიუხედავად იმისა, რომ ხანმოკლეა ადამიანის სიცოცხლე, რომ საოცარი სისწრაფით გადის დრო, რომ მეც ისევე, როგორც ყოველი, აღარ ვიქნები, მიუხედავად ყველაფრისა, მე მაინც ბედნიერი ვარ, რომ გავჩნდი.

ორი თვის სხეული უსიცოცხლოდ დევს მაგიდაზე. გატანჯული სახის ახალგაზრდა ლამაზი ქალი ცრემლიანი თვალებით შეჰყურებს ჭაღარათმიან დაღლილ ექიმს.

- ექიმო, -ჩურჩულებენ თვალები, - მითხარით, გადარჩება? ექიმო, მითხარით, ხომ იცოცხლებს ჩემი შვილი, ჩემი გოგონა?

ცრემლები ვეღარ იკავებენ თავს, გიჟებივით ეცემიან ლოყებს.

- ღმერთო, ღმერთო. ჩურჩულებენ ტუჩები. ერთი თვე წვალობს პატარა სხეული, სიცოცხლე უნდა, სიცილი უნდა, ერთი თვე წვალობს. იტანჯება მთელი ქვეყანა, მთელი დედამიწა.

- ექიმო! - ჩურჩულებენ თვალები.

ექიმი ვერ უყურებს, ვერ უძლებს გაგიჟებულ თვალებს და სახეს არიდებს ქალს. და, აი, ნაბიჯები, ჩქარი, მხიარული, კარი იღება. ცრემლებით სავსე თვალები. დატრიალდა დედამიწა და ყველაფერი სადღაც გაქრა.

ტუჩები ჩურჩულებენ ყურთან:

- გადარჩება, გადარჩება, გადარჩება...

- ღმერთო, მიშველე!

ყველას უკვირს, საიდან მოეწამლა სისხლი ორი თვის გოგონას?

- ჩუმად სძინავს.

მე გადავრჩი. და, ფიქრი იმისა, რომ შეიძლებოდა არ მეცოცხლა, ჟრუანტელად დივლის სხეულში.

მე ვარსებობ და მიყვარს ყველაფერი ჩემ გარშემო, მიყვარს და მეყვარება ლილა, მზე, ცა, მთები, ქუჩები, ხეები, პატარა ბავშვები,

ცხენი, ძაღლი, მოხუცები, სიცილი.

მე მიხარია, რომ ვარსებობ.

3. საცხოვრებელი ადგილი

მე მინდა, რომ ყველაფერი იყოს სხვანაირი, საოცარი, უცნობი, ზღაპრული. ალბათ სასაცილოა ეს სიტყვა "მე მინდა", იმიტომ, რომ მე მინდა მყავდეს ცხენი, ძაღლი, მქონდეს პატარა ქოხი, რომ არ იყოს არც ქუჩა, არც ეზო, არც ქალაქი, არც ხალხი და ვიყო მარტო მე და კიდევ ის ადამიანი, ვინც ყველაზე ძალიან მეყვარება. ვცხოვრობ თბილისში, ბარნოვის ქუჩაზე, მაქვს სახლი, სადაც ყოველდღე მეორდება ის, ყველაზე უბრალო წვრილმანი, რასაც ცხოვრება ჰქვია.

ჩვენ ყველანი რაღაცას ვეჩვევით და მერე ყველაფერი ჩვევაში გადადის. მე მივეჩვიე ჩვენს სახლს, ჩვენს ეზოს, ნაცნობ სახეებს, ქუჩას, დილას ჩემს ფანჯარაში, ხეებს, რომლებიც უსაზღვროდ მეცოდებიან, რადგან ისინი გალიაში გამოკეტილ ლომებს მაგონებენ.

4. ოჯახური მდგომარეობა

ჩვენ ოთხნი ვართ: მე, ბესო, დედა და მამა.

მე მყავს დედა, მამა და ბესო,

ბესოს ჰყავს დედა, მამა და მე,

დედას ჰყავს მამა, ბესო და მე,

მამას ჰყავს დედა, მე და ბესო.

და კიდევ - ბესოს ჰყავს ცოლი და პატარა მარიკა. ჩვენი ოჯახის მდგომარეობა ყველასათვის სხვადასხვანაირია:

მამისათვის ის, რომ სამი კარგი გემოვნებისა და მადის მქონე ადამიანი ყოველდღიურად დასაკმაყოფილებელი და მისი სარჩენია. რა თქმა უნდა, ეს აღიზიანებს მამას.

დედისათვის - სამი უსაქმური ადამიანი ასატანი, მოსავლელი, დასაწყნარებელი, დასარიგებელი და მოსაფერებელი. ეს, რა თქმა უნდა, საოცრად ღლის მას.

ბესოსათვის დედასთან და მამასთან ფინანსურ საკითხზე თანხმობაა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საჭირო გამოსატყუებელი პირადი ინტერესებისათვის. ჩემთან კი ათასი საჩუქრების მოძებნა მშვენიერი ქალწულების დაბადების დღეების გამო. რაც დიდი ოფლისღვრას იწვევს.

კიდევ მინდა გითხრათ, რომ პატარა მარიკა, რომელიც ერთი წლისა და 8 თვის წინ საერთოდ არ არსებობდა, ძალიან დიდ პრეტენზიებს უყენებს ჩვენს ოჯახს და ყველაზე დიდი და საპატიო ადგილი უკავია, რაც მე გულზე მხვდება.

აი, ასეთია ჩვენი ოჯახის მდგომარეობა.

5. განათლება

გამაჩნია საოცარი ინტუიცია: ყველაფერს ვხვდები, ყველაფერი მესმის, ყველაფერს ვიგებ. ასე, რომ, უცოდინრად არ ვთვლი ჩემს თავს.

6. ეროვნება

ახლა ადამიანების უმრავლესობა ცხოვრობს მხოლოდ პირადი ცხოვრებით და არაფერი აინტერესებს, რაც მას არ ეხება.

საქართველოში ქართველები წარსულით ამაყობენ. სუფრაზე ყველა თვალებით ეძებს თამადას, თამადას დემოკრატიული წესით ირჩევენ, - გაუმარჯოს ჩვენს საქართველოს, ჩვენს დიდებულ წარსულს, - ასწევს თამადა ჯიხვის უზარმაზარ ყანწს და ოქროს წვეთები მშვიდად ჩასრიალდება ყელში.
- გაუმარჯოს, ბატონო. ჩვენა ვართ, რაცა ვართ. ეხლანდელი საქართველო მხოლოდ თბილისით შემოიფარგლება მათთვის. ჭკვიანი ხალხია ქართველები, იციან ერთმანეთთან რაზე უნდა ილაპარაკონ.

სხვასთან?

სხვასთან, ბატონო, წარსულს თავი დავანებოთ, საქართველოს მშვენიერ ბუნებას აღწერენ, ჰყვებიან ქართველი გლეხის მადლიან მარჯვენაზე, იმაზე, თუ როგორ კეთდება ეს დალოცვილი ღვინო. და, ბევრს რამეს კიდევ ისეთს, არავის რომ არ გაუგონია.

სიმღერა?

ჩვენში, ბატონო, ყოველი მეორე მღერის; ნიჭიერი ხალხი ვართ ქართველები, აბა?! ოღონდ ეს კია, ცოტა წავიბაძავებთ.

ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, ქართველები ვართ, აბა! კაი კაცობა, ძმობა, კაი პურის ჭამა, სიყვარული და გაგება მოდის ჩვენში.

7. სქესი

16 წლამდე ვერ ვიტანდი ქალებს ჩემი ჩათვლით; ყოველთვის მშურდა ბიჭების და ვცდილობდი მათ დავმსგავსებოდი. ბიჭობაზე ვოცნებობდი.

პატარაობისას ბიჭებთან ერთად ვთამაშობდი ფეხბურთს, ბანდიტობანას, ინდიელობანას, მტაბობანას და, რა ვიცი, ყველაფერ იმას, რასაც ბიჭები თამაშობდნენ.

16 წლის შემდეგ აღვიქვი ქალი არა ჩემს თავში, არამედ, საერთოდ, როგორც ქალი. და, გამიხარდა, რომ მეც ამ სქესს მივეკუთვნებოდი.

არა, ახლა ნამდვილად არ ვისურვებდი ბიჭობას. ქალი - ეს საოცარი ქმნილებაა. ყველა ქალს სჭირდება ყურადღება, ალერსი, მოფერება.

8. სოციალური მდგომარეობა

მე მყავს ძალიან ლამაზი, ძალიან ბავშვური, ძალიან თბილი, ძალიან კეთილი, ძალიან მართალი, ძალიან ჭკვიანი და გულუბრყვილო დედიკო. რა ვქნა, მე ძალიან მიყვარს დედა და, არაფერს ვწერ ზედმეტს მის შესახებ.

დედა ბავშვთა და მოზარდთა სასადილოში მუშაობს. მინდა გითხრათ, რომ წერს საოცრად კარგ ლექსებს. მამა პროფესიით ინჟინერია, მაგრამ წერს. უკვე ოთხი საბავშვო წიგნი დაწერა, მაგრამ პერსპექტივა წინ არის.

კიდევ: მამა აკეთებს გემრიელ ხინკალს.

მოკლედ, მე ორივე ძალიან მიყვარს; მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე საკმაოდ პრესტიჟულ ადგილას მუშაობენ, არასოდეს არ გვყოფნის ფული.

9. სად სწავლობთ

ასრულდა ჩემი ოცნება: მე ვსწავლობ იქ, სადაც მინდოდა. მიხარია!

10. გაქვთ თუ არა რაიმე სამეცნიერო აღმოჩენა ან მიღწევები ხელოვნებაში.

ვხატავ, ვმღერი და ვწერ. მაგრამ ეს არაა მიღწევა ხელოვნებაში; უბრალოდ, ამ სამ დარგს შორის ჩემი მიღწევაა წერა.

მე ვწერ და ვწერ ისე, რომ უკვე აღარ შემიძლია, რომ არ ვწერო.

ცარიელი ფურცელი ეს საოცრებაა, იგი ივსება ფიქრებით, შენი აზრებით და შენ ყველაფერი გავიწყდება ამ ქვეყანაზე, შენ არსებობ სხვაგან, სხვა სამყაროში. ეს საოცარია, მე მიხარია, მე ბედნიერი ვარ, რომ შემიძლია წერა.

მე ვწერ ყველაფერზე, ყველაფერზე, რაც ამქვეყნად ხდება, სხვანაირად არ შემიძლია.

11. ეუფლებით თუ არა უცხო ენებს, რომელს და როგორ?

ვეუფლები: ფრანგულს, ინგლისურს, გერმანულს, იტალიურს, ციგნურს და კიდევ სხვა ენებზე ვმუშაობ. ვეუფლები ოღონდ ისე, რომ ვერცერთი ამ ენის სპეციალისტი ვერაფერს ვერ გაიგებს.

უფრო სწორად-ვბაძავ. მინდა ვისწავლო ესპანური.

12. ღებულობდით თუ არა მონაწილეობას დრამწრეში, ან სხვა რომელიმე სხვა წრეში?

მე მქონდა საკუთარი თეატრი. ეს იყო ჩვენს ეზოში. ბავშვები ვიგონებდით სპექტაკლებს. რა თქმა უნდა, დეკორაცია, კოსტიუმები, გრიმები საკუთარი იყო, მაგრამ ბილეთი ღირდა ხან 5, ხან 10 კაპიკი, რაც საშუალებას გვაძლევდა შეგვეძინა საჭირო მასალები. ჩვენი სპექტაკლების ბილეთებზე უამრავი რიგი იდგა ხოლმე. ეს იყო ჩემი პირველი სიახლოვე თეატრთან.

13. რომელი ხილი ან ბოსტნეული გიყვართ?

მე მიყვარს საზამთრო, ნესვი, ატამი, გარგარი, სიმინდი, ქლიავი, მზესუმზირა. და, საერთოდ, ყველაფერი ის, რაც ჩვენს სახლშია ხოლმე ნაყიდი. ასე რომ, ყველაფერს მივირთმევ. ბოსტნეულიდან მიყვარს კიტრი და პამიდორი.

14. თქვენი გატაცება

ჩემი გატაცებაა წერა, საოცრების აღმოჩენა და ადამიანების შეც-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნობა. ყველა ადამიანში, განსაკუთრებით ვისთანაც კონტაქტში ვარ, ვეძებ "რაღაცეებს", მე ეს მართობს, მსიამოვნებს.

და კიდევ, ჩემი გატაცებაა მუსიკა.

მუსიკა-ეს ყველაფერია. თუ კარგი მუსიკაა, ყველაფერს ვივიწყებ და ვცოცხლობ იმ მუსიკით.

ეს არ ეხება მხოლოდ კლასიკას. არ შეიძლება იმ გრძნობის გადმოცემა, რაც მაშინ ხდება. მუსიკას შეუძლია მატიროს და მაცინოს.

ეს საოცრებაა.

15. ვერაფერს დავწერ, რადგან ეს მხოლოდ ჩემია.

ისეთი კი არაფერი მომხდარა სხვისთვის. ჩემთვის კი ყოველი სიტყვა, გამოხედვა საინტერესოა და რაღაცას ნიშნავს.

16. ხართ თუ არა ნამყოფი საზღვარგარეთ?

ნამყოფი ვარ პოლონეთში. ჩემი აზრით, ეს არის უდიდესი შინაგანი კულტურის მქონე ხალხი, და კიდევ - უზომოდ პატრიოტები.

მათ რამდენიმე წლის განმავლობაში ააშენეს და ფეხზე დააყენეს ომის დროს განადგურებული ვარშავა და სხვა ქალაქები. და, ამ საქმეში ჩაბმული იყო მთელი ხალხი. ძალიან ლამაზია ძველი ვარშავა. რაღაც ზღაპრული. იქ ძალიან გემრიელი ნაყინი აქვთ. სხვათაშორის, ყველაზე გემრიელ ნაყინს ამბროსი ჰქვია.

17. თქვენი გარეგნული დამახასიათებელი ნიშნები

არ ვიცი, რა ვუპასუხო ამ კითხვას! ვიცი, რომ მჭირდება სიმაღლე. თუმცა, ძალიან არ მაღელვებს ეს.

18. დადიხართ თუ არა ზოოპარკში?

ზოოპარკში არ დავდივარ, რადგან საშინელი გრძნობა მეუფლება, თანაც საზიზღარი სუნი დგას ირგვლივ.

საოცრად მეცოდებიან ცხოველები.

მიყვარს ცხენი, ძაღლი.

ნიანგს ჭამის დროს უღიზიანდება საცრემლე ჯირკვლები და ცრემლები სდის.

ამიტომ არსებობს ასეთი გამოთქმა: ნიანგის ცრემლებს ყრისო.

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

19. თქვენი აზრით, სად შეიძლება იყოს დასაფლავებული თამარ მეფე.

იერუსალიმში. რადგან შოთა რუსთაველი თავისი სიკვდილის წინ იერუსალიმში წავიდა და იქვე გარდაიცვალა. რადგან რუსთაველს უყვარდა თამარ მეფე, სავარაუდოა, რომ სიკვდილი მოისურვა იქ, სადაც მისი სატრფო იყო დაკრძალული.

სავარჯიშოები დაკვირვებაზე

"დაკვირვება არის უნარი, შენიშნო, დაიმახსოვრო და აღწერო დროსა და სივრცეში განთავისუფლებული გარეგნული ობიექტების გარკვეული ჯამი. აი, გამახვილებული დაკვირვების ნიმუში.

"ხმები... ხმები... სინათლე ქუთუთოებს შორის... შესახვევში, წმინდა პეტრეს სობოროსთან გუგუნებს ზარი.

მხიარული მობანავეების ხმები: "აქ არის! ჩქარა, ნუ აყოვნებ!"

ჩიტების ჟღურტული, ჩემი ჟანას ჟღურტული, ჟორჟის ძახილი, ეზოში და სახურავზე მამლის ყივილი. გულის შემძვრელი ღრჭიალი. ცხენების თქარა-თქური - ხან ხმამაღალი, ხან დაბალხმიანი.

ჩემი ფანჯრის ქვეშ ცელის წუწუნი, კვალს რომ კრეფს...

ნავსადგურის ხმაური, ორთქლის მანქანების შიშინი, ოწინარის ჭრიალი.

წყვეტილი მუსიკა - სამხედრო. მუსიკის ხმებში ჯარისკაცების მკვეთრი ნაბიჯების ხმა" /ვ. ჰიუგო/.

შეასრულეთ სავარჯიშო: ყოველდღე ჩაიწერეთ თქვენი დაკვირვებები, ყურადღება გაამახვილეთ, გამოარჩიეთ უმთავრესი, უფრო მნიშვნელოვანი მეორეხარისხოვნისაგან. ნანახი და გაგონილი, ნაგრძნობი აქციეთ სახედ,

გაამძაფრეთ, გარდაქმენით მოვლენად, განწყობილებად, ემოციად. უყურეთ ღრუბლებს, ხეებს, პროსპექტზე მიმავალ ადამიანებს, ქუჩაში მიმავალ მარტოხელა გამვლელებს საღამოს, უზარმაზარი ნაძვის ხის კენწეროზე მჯდარ ყვავს, ყური მიუგდეთ სამყაროს, ცხოვრებას, თქვენი ოთახის კედლებს მიღმა; დაუკვირდით ხნიერი ადამიანების ან ახალგაზრდა წყვილების ქცევებსა და განცდებს ოპერის თეატრთან, ან ტროლეიბუსის გაჩერებაზე, ან სადმე სხვაგან. ჩაიწერეთ თქვენ მიერ შერჩეული, თუ შეძლებთ – ჩახატეთ; დაიმახსოვრეთ, გაითავისეთ ყველაფერი, რასაც დაინახავთ ან გაიგონებთ; შეიგრძენით თქვენს ირგვლივ მიმდინარე ცხოვრება. ასე უყურებდნენ ცხოვრებას დიდი მხატვრები, როდესაც ქმნიდნენ თავის ნაწარმოებებს, ასე ესმოდათ მუსიკა გენიალურ მუსიკოსებს და პოეტებს. ყოველივე ეს ადამიანს ეძლევა ერთხელ, ნუ გაუშვებთ ხელიდან წამს; დაიმახსოვრეთ ეს განუმეორებელი, დიდებული სამყარო თქვენს ირგვლივ.

რარიგ საინტერესოა მოგზაურობა ხმების სამყაროში წარმოსახვითა და განცდით – უჩვეულო, ახალ სამყაროში ჩაძირვა. წარმოსახვა და უხილავ სამყაროში შეჭრა თქვენ ბედნიერებას მოგანიჭებთ. მთავარია, რას და რამდენს ამოიკითხავთ ხმების წიგნიდან. ლატაკ წარმოსახვას შეუძლია ეს სამყარო უდაბნოდ აქციოს.

თუმცა, უდაბნოც ხომ სავსეა ხმებით, მხოლოდ გულით უნდა შეეძლოთ მათი გაგონება. ყური დაუგდეთ საკუთარ ნაბიჯებს ცარიელ ოთახში, ღამით ქუჩაში /ქუსლების ხმა ასფალტზე/. ყველა ამ ხმებს თან სდევს ძლივს გასაგონი ექო. ექო – ეს ხმის მოცულობაა.

ადამიანი სხვა პლანეტიდან უეცრად მიწიერი ხმების სამყაროში აღმოჩნდა. რა მოუვა მას?

ღრმა, ბნელ გამოქვაბულში, სადაც არაფერი ჩანს, არის ადამიანი. რა ესმის მას და როგორ ხედავს საკუთარ თავს?

ტელეფონი ყოველთვის სხვადასხვანაირად რეკავს: ხან გაბრაზება ისმის მის ზარში, ხან ნერვიულობა, მუდარა; ხან ალერსიანად რეკავს, კეთილგანწყობილად, ხან რაღაცას გთხოვთ, მოითხოვს...

ჩურჩული – ორ ადამიანს უყვარს ერთმანეთი, მათ შორის ჩადგა ბინძური ჭორი. შეყვარებულები დასცილდნენ ერთმანეთს, განიცდიან. ჭორი, აფარებული უსახურ, თეთრ უსახო ნიღაბს შავი ნახვრეტებით, ჩაჭუჭული ბაგეებითა და თვალებით, ალერსიანად იგრიხება და ჰგავს ბლანტ სითხეს, რომელიც ყველა ხვრელში ძვრება.

ცილისწამება – ჭორი და მისი განვითარება. მოიფიქრეთ ეტიუდები. სხვადასხვა ვარიანტები, რაც შეიძლება უჩვეულო, მოულოდნელი.

ყური მიუგდეთ წვიმას, რას უამბობენ წვეთები ერთმანეთს? სხვადასხვა წვეთები სხვადასხვაგვარად ესაუბრებიან ერთმანეთს. ვიღაც ჭორაობს, ვიღაც ჩხუბობს, ბუზღუნებს, ვიღაც ეფერება. იხსენებენ სასიამოვნოს ან არასასიამოვნოს. ეუბნებიან ერთმანეთს საალერსო სიტყვებს.

ოღონდ, ყველაფერ ამაში ადამიანი, ხალხი არ უნდა ვიგულისხმოთ. ეს უნდა იყოს წვეთების ცხოვრება და საუბარი. მაგრამ, თუ ამ შემთხვევაში ჩავსვამთ ადამიანს, მაშინვე თავს იჩენს ბანალური, ნაცნობი სიტუაციები.

ფანჯრიდან ან ქუჩაში ყოფნისას თვალი გაადევნეთ ავტომანქანებს როგორც ცოცხალ არსებებს, როგორც ტიპს, რომელმაც თანდათანობით, შეუმჩნევლად დაიპყრო ადამიანთა სამყარო. ძველი მონები აჯანყდნენ, ყველაფერი დაიპყრეს, დაიმორჩილეს ადამიანები, გაბატონდნენ, შეუცვალეს ადამიანებს ფსიქოლოგია.

დააკვირდით ლიფტს. როგორ გემორჩილება იგი – გამოძახებისთანავე გამორბის, შრომობს, მუშაობს, მდუმარედ ითმენს გადატვირთვებს, ღამე ან სძინავს. შეეცადეთ ჩაწვდეთ მის ფსიქიკას. შეთხზეთ მისი დღიური.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეთხზეთ ქანდაკების პროექტი /მოქანდაკე რომ იყოთ.../ თემაზე:

ჩურჩული

ამბორი

ომი

წყენა

გულგრილობა

შეთხზეთ მასობრივი სცენა თემაზე:

ხანძარი მეტროში

აფეთქება ატომურ სადგურზე

წყალდიდობა. მსოფლიო წარღვნა

სხვადასხვა რიტმის მიხედვით დაყავით მანძილი – თქვენი სახლიდან თეატრამდე, სადგურიდან თქვენს სახლამდე, ან ბათუმიდან თბილისამდე, დაყავით "რომეო და ჯულიეტა"თავიდან ბოლომდე.

მხოლოდ ფეხსაცმელების სხვადასხვაგვარი განლაგებისა და მოძრაობის /ფაზების/ საშუალებით შეიძლება შეიქმნას ცხოვრებისეული სურათები: პაემანი, ფეხსაცმელების მწმენდავთან, ქალებს შორის ჩხუბი, რიგი პურზე, სავსე ტროლეიბუსი და ა.შ.

გრძნობათა მეხსიერება

"გრძნობათა მეხსიერება" განსხვავდება ჩვეულებრივი მეხსიერებისაგან. იგი დაკავშირებულია მსახიობის პირად გამოცდილებასთან და ზედაპირზე ამოაქვს სიღრმისეული ემოციები, განცდები. იღვიძებს მსახიობის ინსტრუმენტი. მსახიობს საშუალება ეძლევა, ხელახლა განიცადოს სცენაზე ის, რაც ერთხელ განიცადა ცხოვრებაში. ეს სავარჯიშო ძალზე სასარგებლოა რეჟისორებისათვის.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სავარჯიშოები სკამებით

ცარიელ საკლასო ოთახში შეაგროვეთ ათი-თხუთმეტი სკამი და განალაგეთ ისე, რომ შეიქმნას განწყობილება და შეგრძნება: I. სიმშვიდის, წესრიგის. 2. წრევის, ნერვიულობის. 3. სიმარტოვის. 4. დღესასწაულის. 5. მოწყენილობის. 6. ხელოვნურობის. 7. რეპონების. 8. მოძებნეთ საინტერესო სიმეტრიული კომპოზიცია. 9. დაარღვიეთ წონასწორობა. 10. ზე-წესრიგი.

და კიდევ ბევრი სხვა /უნდა მოვიფიქროთ/, შეიძლება გაკეთდეს სხვა ნივთების საშუალებით-კუბიკებით, ასანთის კოლოფებით და ღეროებით.

იგივე შეიძლება გაკეთდეს 2-3 მეტრის სიგრძის ჯოხებისა და ფერადი კონტრასტული ქსოვილის ნაჭრების გამოყენებით. შეიქმნას განწყობილების გამომხატველი კომპოზიციები. სხვადასხვა კომბინაციებით გადავაბათ ჯოხები ერთიმეორეს, ზედ სხვადასხვაგვარად გადავაფაროთ ქსოვილები. სხვადასხვა ფერი, ფერთა შეხამება, ჯოხების სხვადასხვაგვარი კომპოზიციები შექმნის მრავალ განწყობილებასა და რიტმს.

I. აღიწეროს პლანეტა სატურნზე ადამიანის გადასმა და ყველაფერის აღწერა, რაც იქ ნახეს და რაც მოიმოქმედეს.

2. აღიწეროს თბილისი, კონკრეტულად ის რაიონი, სადაც დღეს ვცხოვრობ, აღიწეროს იგივე რაიონი მეოთხე საუკუნის მდგომარეობით, როგორი იყო ეს ადგილი მაშინ და რა ხდებოდა იქ.

სავარჯიშო ქუდებით

სცენაზე შემოსრიალდება სკამი სხვადასხვაგვარი თავსაბურავებით - ცილინდრიდან დაწყებული დაჭმუჭნული კეპით დამთავრებული. ამ მარტივი რეკვიზიტის გამოყენებით და ასევე მოკლე ტექსტით რეჟისორმა უნდა განასახიეროს ათი ადამიანის ინდივიდუალურობა, ხასიათი, ათი ერთიმეორისაგან განსხვავებული შემთხვევით /გარეგნობა/.

შეიძლება გამოყენებულ იქნას რეკვიზიტი, გრიმი, ფეხსაცმელები.

სავარჯიშო "ფანჯარა"

ფანჯარაში სხვადასხვა მიზნით იყურება ადამიანი: უთვალთვალებს ვიღაცას, ღებავს ფანჯრის ჩარჩოს, რწყავს ყვავილებს, ესაუბრება მეზობელს, ეძახის ბავშვს, ამოვიდეს ეზოდან და ა. შ. ეს უნდა გათამაშდეს როგორც ეტიუდი: უნდა გამოიძებნოს მრავალი მიზეზი ფანჯრიდან გადმოხედვისა.

ეტიუდები შეიძლება გართულდეს იმ შემთხვევაში, თუ ეტიუდში ჩართულია ორი პარტნიორი.

სავარჯიშო

სურნელებასაც ხომ აქვს, ალბათ, ფორმა, შესაძლებელია მისი გადაცემა, დანახვა, გემო? გემოც შეიძლება აისახოს: მაგ. ბროწეულის გემო! ქინაქინის გემო! როგორები არიან ისინი?

ქარი, როგორია? ქარი ხომ მაშინ ჩანს, როდესაც იხრებიან ხის ტოტები, ჰაერში ტრიალებს მტვერი, ფოთლები. თვითონ ქარი როგორია? შიში? მისი გარეგანი გამოხატვა კი არა, თვითონ შიში, მისი შინაგანი ფორმა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სავარჯიშო წარმოსახვაზე

შეთხზეთ არაჩვეულებრივი ცხოველის გამოსახულება არსებული სხვა-დასხვა ცხოველების ნაწილებისაგან. შეთხზეთ სხვა პლანეტებისა და სამყაროების არსებობა. გააკეთეთ თოჯინები ბამბის, ქსოვილის, ღილების, ხის, მავთულისაგან. შეთხზეთ დღემდე არარსებული. არსება და აამოქმედეთ იგი თქვენ მიერ გამოგონილ გარემოში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

[illegible] [illegible] [illegible] ნაირგვარ გვერდიგვერდ, [illegible]
სხვადასხვა ეპოქის, სხვადასხვა გრძნობათა ბუნებით.

ნიკო ფიროსმანაშვილი

ანტონ ჩეხოვი

ნოდარ დუმბაძე

ვილიამ შექსპირი

ილია

ვაჟა-ფშაველა

იბსენი და სეზანი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოიხაზოს და აიგოს ეტიუდები სხვადასხვა ავტორის გასაღებში, გრძნობათა სხვადასხვაგვარი ბუნებით, სხვადასხვა ხერხში, სხვადასხვა სტილში. დაიდგას ეტიუდები სხვადასხვა ჟანრში. ეს ჩინებული სავარჯი-შოა, ძალზე აუცილებელი რეჟისორისათვის სტილის ზუსტი შეგრძნების გამოსამუშავებლად. ამის გარეშე რეჟისორი არ არსებობს.

შეისწავლეთ სხვადასხვა თეატრის ბუნება და სტილი. სხვადასხვა ხერხით შეთხზეთ პატარა სპექტაკლები სულხან საბა ორბელიანის რომელი-მე არაკის მიხედვით. მაგალითად: ანტიკური თეატრის, მისტერიის, ქარ-თული ბერიკაობის, ნიღაბთა კომედიის, კლასიციზმის ეპოქის თეატრის, რომანტიკული თეატრის, საუკუნის დასაწყისის ქართული თეატრის, მოსკოვის სამხატვრო თეატრის, ბრეხტის თეატრის, იაპონური "კაბუკის" ხერხებით. მოიფიქრეთ და წარმოიდგინეთ, როგორ დადგამთ პატარა წარმოდგენას იავის ლარდების თეატრში და ა. შ.

შეითხზას

1. როგორ იყო მოწყობილი ოლიმპო?
2. როგორი იყო ფარნავაზ მეფის სტაძბა?
3. დაწერეთ ჭიანჭველების ბუდეში მცხოვრები ჭიანჭველის დღიური
4. როგორ ცხოვრობდა თამარ მეფე ვარძიაში?
5. დასანგრევად გამზადებული, დაცლილი სახლის მონოლოგი
6. ნაპირზე ამოგდებული ძველი გემის მოთხრობა
7. რაზე ფიქრობს ზოოპარკის ვიწრო, ჭუჭყიან გალიაში მთვლემარე ვეფხვი?
8. როგორი იყო თბილისი არაბთა ბატონობის დროს?
9. როგორი იყო ეშმაკი, რომელმაც აცთუნა მურმანი?
10. როგორი იყო სოფელი ორბეთი 300 წლის წინ?

ინსცენირებები

შეიძლება ძალიან კარგად გასცენიურდეს და გათამაშდეს ბოკაჩოს "დეკამერონიდან"

დღე მეშვიდე - მეხუთე ნოველა

დღე მეშვიდე - მერვე ნოველა

დღე მერვე - პირველი ნოველა

დღე მეცხრე - მეორე ნოველა

დღე მეცხრე - მეხუთე ნოველა

სავარჯიშო

დილით მეეზოვე ქუჩას ჰგვის და ნაგვის გროვაში პოულობს:

ბრილიანტის ძვირფას ბეჭედს,

სან მკვდარ კატას,

ადამიანის ყურს,

შამპანურით, კონიაკით სავსე ბოთლებს

საიდან გაჩნდა ეს ყველაფერი? რას გააკეთებს? შეითხზეს სიუჟეტი, სხვადასხვა ვარიანტი.

სხვების ბიძიების სავარჯიშოები

კლასიკური პიესის სცენა გადააკეთეს ეტიუდად თანამედროვე ცხოვრებიდან.

მაგალითად: ლორენცო - მთაჩის ბუზაკი

რომეო - ჭაბუკი

ჯულიეტა - ქალიშვილი

ჭაბუკი და ქალიშვილი ეხვეწებიან მთაჩის მუზაკს, რომ ისინი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაპირისპირების პროცედურების წესების დარღვევით. გათამაშდეს ეტიუდი ჯერ თავისი სიტყვებით, შემდეგ შექსპირის ტექსტი მიესადაგოს გამო-გონილს.

ფრაზის ძიება

ნაცნობ კლასიკურ პიესაში მოიძებნოს ავტორის იდეის გამომხატ-ველი ფრაზა.

იდეის დამახინჯება

მიზნობრივად დამახინჯდეს კლასიკური პიესის იდეა ათასგვარი ვარიანტებით, მაგალითად: მიხ. ჩეხოვის მიერ ლავრენიევის "ჰამლეტის" დადგმა მატერიალისტური ეპიგრაფიის დროს, სადაც გოლუბი და ტატიანა ჟანდარმები იყვნენ. ჰერცოგი იყო ჟანდარმი პერსონაჟი, მეორე კი განმათავისუფლებელი, მთავარი გმირი.

ვიწყებთ მთავარი თემის გამოკვეთა და მისი დამუშავება.

ეტიუდის შეთხზვა

ეტიუდში ლოგიკურად გაერთიანდეს რამდენიმე საგნის არსებობა მაგალითად: I. ვიოლინო - ვარდი - გატეხილი ფანჯარა

2. მოოქროვილ ჩარჩოში ძვირფასი სურათი - სადღეგრძელო წერი-ილი

3. ნეფერტიტის თავი - მაქმანის ფარდა - ძველებური სკივრი

4. ძველებური წიგნი - ქვაბი - საბანი

5. ალაყაფი - ფანჯრის მინა - ვიოლინო

"ათას ერთი ღამის" ფრაზებზე ეტიუდები-სცენების შექმნა:

1. "მისი გონება გაფრინდა სიხარულისაგან"
2. "და, ზრუნვა წვეთავდა მისი სხეულიდან"
3. "და, მან მიატოვა იგი ავადმყოფმა, გაქრა სამყაროდან"
4. "შენ იქნები ისეთი, როგორც ის, რომელიც ხელებს იცემს ლოყებზე დაკრძალვის დროს, თუმცა არ იცის ვინ გარდაიცვალა"
5. "და, ალი სვამდა იქამდე, სანამ არ გაქრა ამ ქვეყნიდან"
6. "მან შეხედა ქალს თვალებით, რომლებშიც ათასი ოხვრა ჩარჩენილიყო"
7. "ენა ტკბილ სიტყვებს წარმოთქვამდა, გული კი სიმწრის ასპარეზზე ნავარდობდა"

თვალით ხილული სიმღერა

სავარჯიშოს არსი გამოიხატება ისეთი სიმღერის შერჩევაში, რომლიდანაც შეიძლება მოკლე მუსიკალური ნაწარმოების შექმნა.

1. ილუსტრირების გარეშე ამოიხსნას სიმღერის არსი /ხედვითი რიგი უნდა დაემთხვეს სმენითს/.

2. არ დაირღვეს სიმღერის სტრუქტურა /შემოიფარგლოს ფანტაზია მუსიკალური ფრაზირებით/.

სიუჟეტი იძლევა როგორც პატარა პიესა და იგება სარეჟისორო ხელოვნების ყველა კანონის დაცვით. უნდა "გამოიგონოთ" პიესა. სტუდენტის ძირითად პოზიციას საფუძვლად უნდა დაედოს ნაწარმოების სიღრმისეული აზრი. მან სიუჟეტს /პიესას/ რეჟისორმა უნდა მოუძებნოს ზუსტი სცენური ეკვივალენტი, ერთადერთი შესაძლებელი პლასტიკური გამოსახვა. თანაც, ყოველივე ეს უშუალოდ გამოგონილი კი არ უნდა იყოს, არამედ გაგონილი მუსიკაში და სიმღერის ტექსტში (ესე იგი, რეჟისორის ხედვა თავისუფლე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მის დროს. ის დამოკიდებულია მუსიკალური მასალისა და პოეტური ტექსტის ხასიათზე/. სცენური გამომსახველობითი ხერხების მოძიების თავისუფლება მოითხოვს სიმღერის აზრისა და მუსიკალური სტრუქტურისადმი დამორჩილებას.

სპექტაკლზე მუშაობა ორ ეტაპად წარმოებს:

I. განაცხადის დაცვა /თემა, აზრი, რეჟისორის მიერ გახსნილი სიუჟეტი/; ამის შემდეგ ეძლევა რეჟისორს მსახიობებთან მუშაობის უფლება.

2. სარეპეტიციო პროცესი.

სიმღერებზე მუშაობა სტუდენტებში ზრდის სახიერი აზროვნების კონკრეტულობას, რიტმის განსაკუთრებულ შეგრძნებას, აზრის გამოხატვის პლასტიკურ უნარს. ეს არის რეჟისორული ფანტაზიისა და წარმოსახვის ტრენაჟი. მუშაობის დროს მახვილდება სანახაობის შეგრძნება და სცენური გამომხატველობის გემოვნების გამომუშავება, რომლებიც უშუალოდ ეხებიან ჟანრის პრობლემას.

სამუშაოდ შეიძლება იყოს შერჩეული ტრაგიკული და სატირული, ყოფითი და პლაკატური, გმირული და სახუმარო, ლირიკული სიმღერები.

შემსრულებლებს უნდა შეეძლოთ "სპექტაკლის" არსის წარმოდგენა სიტყვაში, ცეკვაში, მოძრაობაში, ვოკალში, პანტომიმაში.

ავირჩიოთ ძველი ქართული რომანსი.: მაგალითად, "ჩავაქრე სანთელი".

დავდგათ იგი /ყოველ შემთხვევაში, შევქმნათ სპექტაკლის მოდელი. სარეჟისორო გეგმა/.

I. ტექსტისა და მუსიკის ილუსტრაცია. ახალგაზრდა ქალი

2. ასოციაციები /ბებერი ქალი, ყველაფერი წარსულშია/

3. ირონია /ჩავაქრეთ ხანძარი, ყველაფერი დაიწვა, ოთახში მხოლოდ კლოუნესაა).

საინტერესოა!

მივცეთ დავალება სტუდენტებს

I. ვასწავლოთ საკუთარი თავის გაკრიტიკება. ამისათვის დაწერონ საკუთარი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თავის შესახებ რაიმე.

2. დასცინონ თავის თავს, ხაზი გაუსვან თავის თავში სასაცილო სიუჟეტს.

3. უპასუხოს კითხვებს: რისთვის ვცხოვრობ? რას წარმოადგენს ჩემი სიცოცხლე?

4. გააკეთოს ავტუთიარი მოხსენება დღევანდელ დღეზე /ჩემი დღე, ჩემი კურსის დღე, მსოფლიო დღე/

5. რას ფიქრობს სიცოცხლეზე და სიკვდილზე?

1. თხუთმეტ წუთში შეიძლება დაიწეროს 15 წერილი. შეიძლება დაიწეროს წერილი-პროტესტი, წერილი-მამხილებელი, სახუმარო ბარათი, გამოსათხოვარი წერილი, ანონიმური წერილი. შეუძლია წეროს ადამიანმა, რომელიც მიჩვეულია ამ ქმედებას, შეუძლია წეროს უწიგნურმა, ბეცმა. წერილი შეიძლება დაიწეროს სიზარმაცით, უყურადღებოდ, ჩაუცბადევად ან ფრთხილად, ყოველი სიტყვის შერჩევით, შეიძლება დაიწეროს ნაკლებად ნაცნობ უცხო ენაზე, ბოლოსდაბოლოს, თვითონ კალმისტარი ავიღოთ ნაზად დავიკავოთ თითებს შორის, შეიძლება გაბრაზებულმა, ან ზიზღით, ან პატივისცემით; კალმისტარი შეიძლება იყოს თანამედროვე, ოცდაათკაპიკიანი, ანდა ძველებური, სუფთა ოქროსაგან გაკეთებული.

2. ვინ როგორ იღებს ხელჩასხ? სხვადასხვა ადამიანი ერთი და იგივე მოქმედებას აკეთებს სხვადასხვაგვარად.

3. ხელის ჩამორთმევა /როგორ?/ დაშინებით,

სიყვარულით

პირფერობით

სიხარულით და ა. შ.

რამდენი რამის მოგონება, რამდენი სხვადასხვაგვარი ვარიანტის შეთხზვა შეიძლება.

4. ხელის ჩამორთმევა

კოცნა

კისერზე დარტყმა

კეთდება ერთიდაიგივე მოძრაობა, მაგრამ ისინი სხვადასხვა შინაარსისა და ხასიათისანი არიან. მოქმედება ყოველთვის განსხვავებულია. ხელის ჩამორთმევა`დამინებით, მეგობრის თვალსაზრისით, ცივად, სიხარულით; ადამიანი ბედნიერია შეხვედრის გამო, ძალდატანებითაა, რადგანაც სხვების მოთხოვნაა და ა.შ.

1. ციყვი ებუნაობს პარკში. პარკში ბევრი ხალხია
2. კატის კნუტი ხოიალის კედლებზე
3. კატა გაბეზრებული სარკმელზე

სავარჯიშო-იმპროვიზაცია

/ეჟი გროტოვსკის მიხედვით/

ადამიანი თამაშობს. ცხოველი თამაშობს.

ცხოვრება

პამპულობა

ჩაძირვა: აუცილებელი არ არის წყალში, შეიძლება ფიქრებში, ცხოვრებაში?!

გაფრენა

ადამიანი-ფრინველი

ადამიანი-კვიცი

ადამიანი-ქარი

ადამიანი-მზე, მზეჭაბუკი

ადამიანი-ძმა, მასწავლებელი. ქრისტე

/არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გამოვიდეს ილუსტრაცია/.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საუბარი მინის გასწვრივ, ვიტრინის იქით, როცა ბგერა არ ისმის:

ახალი ამბავი

ჭორი

სიყვარულის ახსნა

შეურაცხყოფა, ჩხუბი

ყოფილი შეყვარებულების შეხვედრა. დარდი, ორივე დადარდიანებულია, რომ ერთად არ არიან, ან ნანობენ, რომ შეხვდნენ ერთმანეთს.

ყველაფრის თამაში შეიძლება. სამზარეულო წიგნისაც კი. ის შეიძლება წაკითხულ იქნეს: მეცნიერის, ვაჭრის, ღორმუცელას და ა.შ. თვალით.

განვასახოთ მოქმედებები:

მორიდება

კრთომა

ფრთხობა

კრძალვა

შეშფოთება

შეწუხება

მოუსვენრობა

დახატეთ ადამიანის ნაკვალევი, რომელიც დარჩა თოვლზე, ქვიშაზე, მიწაზე, იატაკზე მომდგარი, რაიმე შემთხვევის, მოვლენის შედეგად.

ვარჯიში დაიწყეთ უბრალოდან: ჩვეულებრივი შეხვედრა /გამარჯობა - მშვიდობით/, გასეირნება პარკში, ქუჩაში და ასე შემდეგ.

გაართულეთ ნაკვალევის ანაბეჭდები გრაფიკულ მასობრივ სცენაში. ამის გაკეთება /ნაკვალევის დატოვება/ შეიძლება რაიმე მასალისაგან

გამოჭრილი ტერფების საშუალებით. ეს ძალზე საინტერესოა.

ბერნარდ შოუ ამბობდა, რომ არსებობს ორმოცდაათი ხერხი "დიახ-კის" წარმოთქმისა და ხუთასი ხერხი "არას" წარმოთქმისა. ჩვენ მიერ წარმოთქმული სიტყვა - "არა" შეიძლება იყოს მშვიდი, მუქარის, ნიშნის მოგების ან წყენის, მხიარული ან სევდის გამომხატველი. თქვენი ხმა ამ დროს შეიძლება ჟღერდეს რბილად ან მკაცრად, მაგრამ... აი, მაგალითად, ერთიდაიგივე სიტყვა, ჩაწერილი რამოდენიმეჯერ: "კი" "კი?" "კი?!" "კი!". "კი":... და ა.შ.

ვაქციოთ დრამატული სიტუაცია კომედიად. მაგალითად:

ქუჩაში მიედინება დაკრძალვის მწუხარე პროცესია. კუბოს უკან მომავალ ადამიანთა პოზებში მოჩანს უდიდესი წუხილი. მაგრამ აი, ქარმა ერთ-ერთ მგლოვიარეს მოგლიჯა ქუდი. იგი დაიხარა ასაღებად, მაგრამ ქარი მიაფრიალებს ქუდს ერთი გუბიდან მეორისაკენ. ყოველი ნახტომი მსუქანი კაცის /ან შეიძლება გამხდარი, გაძვალტყავებულის/, დარბაისელი მამაკაცისა, მის სხეულს იმდენად კომიკურ იერს ანიჭებს, რომ მწუხარე მსვლელობა უეცრად იქცევა მხიარული ბრბოს მოძრაობად. ყველა ხარხარებს. თავს ვერ იკავებს.

ცხოვრებაში მომხდარი შემთხვევა /მოვლენა/ შეიძლება იქცეს საგაზეთო წერილად, რუბრიკით "შემთხვევები", ან ლეგენდად, არაკად, იუმორისტულ მოთხრობად. ყველაფერი დამოკიდებულია შემოქმედის თვალსაზრისზე და ნიჭიერებაზე. რეჟისორი ვალდებულია, შეძლოს: მომხდარის მოყოლა სხვადასხვა ვარიანტებში, პირობითობის სხვადასხვა ხარისხში. ვიღაც დაწერს დრამას ან ტრაგედიას, ვიღაც გადაიღებს მულტფილმს.

პტოლომეიმ, კოპერნიკმა და გალილეიმ შექმნეს სამყაროს მოდელის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სხვადასხვა ვერსიები.

ფაბულის სხვადასხვა ვერსიების შექმნა

მოჰყევით აბესალომისა და ეთერის ამბავი სხვადასხვა მოქმედ პირთა თვალსაზრისით /ოთხი თვალსაზრისი/, განსაზღვრეთ "ვის შესახებ"? და "რა?"

1. აბესალომის მონათხრობი
2. მურმანის მონათხრობი
3. ეთერის მონათხრობი
4. ნათელას, აბესალომის დედის მონათხრობი

სავარჯიშო /ეინშტეინის მიხედვით/

დარახვა-დაგროვება

გარჩევა-გაანალიზება

ათვისება-სცენად ქცევა.

ეს ფიზიკური მოქმედების მეთოდია

ამაოების სამყაროდან განთიშვა! როგორ მივაღწიოთ ამას?

აბსტრაქტულის წარმოსახვა ტესტით:

სიგრილე

ომი

სიყვარული /15 წლის, 25 წლის, 50 წლის, 75 წლის/

დრო, წყენა, აღშფოთება.

სცენაზეა დიდძალი მრავალფიგურიანი პრეზიდიუმი. ადამიანები ლაპარაკობენ, ლაპარაკობენ. მოწყენილობაა, ვუყურებ ხის კედლებს. კედლები წამოწეულია. იატაკსა და კედლის შორის 25 სანტიმეტრის არეა. გამოჩნდა ვიღაცის ფეხები, ჯერ ზუსტად ფეხსაცმელები, მერე გამოჩნდა ქალის ფეხსაცმელები, მამაკაცის ფეხსაცმელი მიბრუნდა ქალის ფეხსაცმელისაკენ. რაღაც ხდება მათ შორის. ქალის ფეხსაცმელები გაკეკლუცდნენ, აიწიეს ფეხის წვერზე. მამაკაცის ფეხსაცმელი გაირინდა, გახევდა.

ვფიქრობ, კარგი იქნებოდა სტუდენტებისათვის მიმეცა დავალება: შეთხზან და გაითამაშონ ფეხებით /ორი-სამი წყვილი ფეხი/ ნოველა, რომელიც ხდება კედლებსა ან თეჯირს მიღმა. ეს მაშინ, როცა სცენაზე, პრეზიდიუმში წყდება სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პრობლემები. თეჯირის მაგივრად შეიძლება იყოს ლოჟე...

რა ხდება იქ? ჩხუბობენ, სიყვარულს უხსნიან ერთმანეთს, არშიყობენ, საუბრობენ, ელოდებიან, კამათობენ, უსიამოვნება აქვთ?... ეს ძალიან საინტერესოა. შეიძლება შეითხზას საინტერესო ამბები,რა ხდება იქ

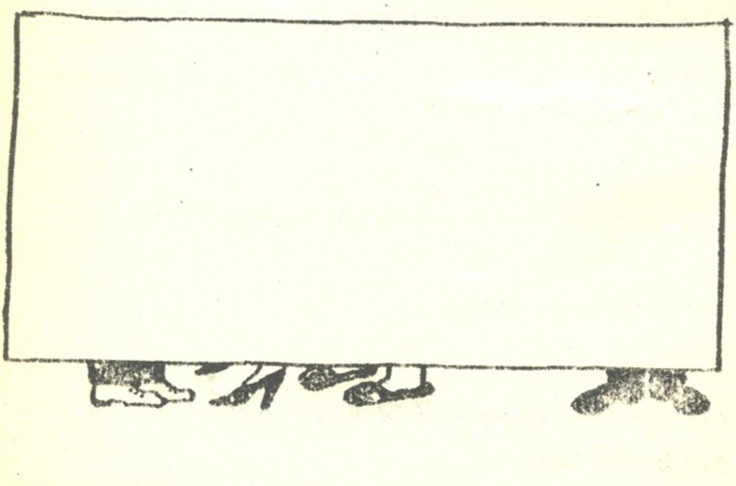

რკინიგზის სადგური. გაცილება. უამრავი ხალხის ლაპარაკი ერთდროულად. თქვენი ამოცანაა: ხმების საერთო ქაოსში არ დაკარგოთ პარტნიორის ხმა.

პარტნიორებს შორის იდგმება თეჯირი. ერთი ლაპარაკობს, მეორემ კი ხმით უნდა ამოიცნოს და გაიმეოროს მოლაპარაკის მოძრაობები.

გაკეთდეს კურსზე ფოკუსი - ქალის გახერხვა.

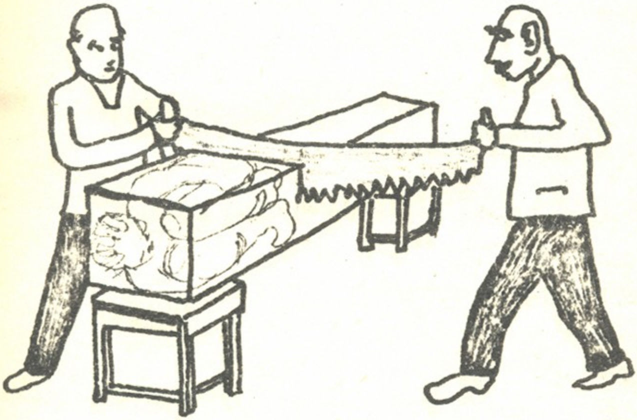

წარმოიდგინეთ /შექმენით/ სხვადასხვა სამყარო:

პლანეტა - გეზი

ვარსკვლავები,

სამოთხე /საიქიო/

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯოჯოხეთი,

გულისქვეშეთი,

მიწისქვეშეთი,

ჯუჯების ქვეყანა,

ჭიარჭველების ქალაქი, და სხვ.

იმპროვიზაცია

მათხოვრის ნაამბობი იმის შესახებ, თუ რამდენნაირად უგდებენ ქუდში ფულს.

სავარჯიშოები სცენური ატმოსფეროსათვის

სასაფლაო, ბაზარი, დიდი მაღაზია, ტყე, კარგი ამინდი და ცუდი ამინდი ტყეში, ქარიშხალი.

დაწესებულება - ბუღალტერია

საიგური

ლუდის ბარი სადგურზე

რატომ ვწერ ახლა მე?

1. მაიძულებენ
2. მთხოვეს
3. წერის დროს უფრო ვერკვევი არსში
4. ის, რაც მაწუხებს, უნდა გადავიტანო ქაღალდზე
5. რაც ჩემთვის გასაგებია, მინდა სხვებმაც გაიგონ
6. მეტი საქმე არა მაქვს /მინდა დრო გავიყვანო/
7. ვწერ იმიტომ, რომ დავალებული მაქვს და ა. შ.

ა. თაიროვის ეტიუდი - "დანაკარგი"

ქვეყანაზე არ არის ორი ადამიანი, რომელთაც ერთნაირი მანერა ჰქონდეს.

1. ადამიანი მიდის პარიზის პრეფექტურაში დაკარგული ქოლგის საპოვნელად. ჩინოვნიკი, გარეგნულად ზრდილი და კორექტული, ატყობინებს, რომ დანაკარგი იპოვნეს, მაგრამ თავს აბეზრებს მომსვლელს ბიუროკრატიული პროცედურებით და ... ქოლგას მაინც არ აძლევს.

2. წარმოიდგინეთ, რომ ჩინოვნიკი საკმაოდ კეთილია და კეთილმოსურნედაც არის განწყობილი მომსვლელის მიმართ, სურს დაეხმაროს მას, მომსვლელი კი პირიქით, ცუდად არის განწყობილი. მას ერთი საათის წინ უსიამოვნება მოუვიდა ცოლთან, აწუხებს შაკიკი, აქვს დიდი ვალი... ახლა გაითამაშეთ სცენა.

3. ჩინოვნიკი საძაგელი, ბინძური პიროვნებაა, მას ქრონიკული ართება აქვს, ჰყავს ბრაზიანი სიდედრი, არ მიიღო პრემია /გაიხსენეთ ხირინი "იუბილეში"/.. მომსვლელი კი დელიკატური, ზრდილი, გაუბედავი, მორცხვი პიროვნებაა.

4. ურთიერთობათა მონაცვლეობის შემდეგ ჩვენ ვიღებთ საინტერესო შედეგებს.

სცენური დიალოგი წარმოადგენს ორთაბრძოლას.
რეპლიკა - დარტყმა ხმლით, საპასუხო რეპლიკა - საპასუხო დარტყმა.
ეპიზოდი იძენს განსაკუთრებულ აზრს, მოქმედების მიმდინარეობას, ანვითარებს შემოქმედებითს თავისუფლებას და მსახიობის ფანტაზიას.

ბ. ჩეხოვის სავარჯიშოები - /ჯგუფური იმპროვიზაცია/

ყოველი იმპროვიზატორი ანგარიშს უწევს პარტნიორის თამაშს.
მაგალითი - დასაწყისი - ღამე, რკინიგზის ბაქანი, მგზავრები

მატარებელს ელოდებიან, დასასრული – ზარი გვაუწყებს მატარებლის მოახლოებას. ახლადგაცნობილი მგზავრები, საჩქაროდ კრეფენ ბარგს და მატარებლისკენ მიემართებიან, ეძებენ თავიანთ ვაგონსა და ადგილს.

სავარჯიშო: წარმოიდგინეთ და შეიგრძენით, რომ თქვენი კისერი, ფეხები, ხელები იცვლება, გრძელდება. კისერი ხდება ორმეტრიანი ან დინოზავრის კისერი გიხდებათ, ლომის ტანს აქვს ადამიანის თავი /სფინქსი/, კენტავრი, ორთავიანი არწივი.

შედიხარ ლიფტის კაბინაში, კარს ხურავ. გინდა მეექვსე სართულის ღილაკს ხელი დააჭირო და დაფა არ არის. რა ხდება? სად გაქრა? მეორე მხარესაა? არა! შენ თურმე შახტაში შესულხარ! ლიფტი ზემოთაა! რა უნდა ქნა! ზემოთ ლიფტი დაიძრა! გამოდი! ჩქარა, გამოდი! შენ მოგიხურავს კარი, რომელსაც გასაღები არა აქვს! თქვენ რას უზიხართ? მიეხმარეთ! აცვივდით ზემოთ! ლიფტი გააჩერეთ. ეგებ ზემოთ ვინმე იყოს! დაწექი, დაწექი იატაკზე.

ბრძოლა უხილავ სტიქიებთან. მაგ: სვლა ქარის საწინააღმდეგოდ. ადამიანის გადაადგილება წყალქვეშ.

მხედარი ჭირვეულ ცხენზე. ასრულებს ერთი მსახიობი.

ყრმობის, ახალგაზრდობის, სიმწიფის, სიბერის, სიკვდილის ჩვენება.

ბოსტნის საფრთხობელას სიკვდილი.

ალეგორიული ფიგურები – ადამიანი, ღმერთი, სატანა, სიკეთე, ბოროტება, პროლეტარი, კაპიტალისტი, ბუმა, უსაქმური, საჭიანი, ცინიკოსი, გულუბრყვილო, პიერო და ა.შ.

გოია – "კაპრიჩოს" კომპოზიციების გაცოცხლება.

მეტერლინკი – პური, რძე, შაქარი, წყალი და ა.შ.

ორი ქალი – ჩხუბი

სამი ქალი – დაუნდობლობა, ვერაგობა, ალვირახსნილობა.

ლევ ტოლსტოი ადამიანებში აღრიცხავს 97 სახის ღიმილს და 85-ნაირ თვალების გამომეტყველებას.

მოიფიქრეთ პირობები, როდესაც ემოციები სხვადასხვაგვარად გამოიხატება.

მოიგონეთ: სხვადასხვანაირი ღიმილი, სხვადასხვანაირი ტირილი, სხვადასხვანაირი სიცილი, სხვადასხვანაირი სევდა, სხვადასხვანაირი აღფრთოვანება, სხვადასხვანაირი [illegible] და ა.შ.

ემოციების შინაარსი უნდა იყოს ჩამოყალიბებული. ემოცია სახეზე უნდა იყოს რეალური ცხოვრებით და არ უნდა დაემსგავსოს [illegible].

როგორ და რატომ, ვინ, რა, როდის და სად - ეს კითხვებია, რომლებსაც მსახიობი საკუთარ თავს უსვამს მაშინ, როდესაც როლზე მუშაობს.

ეს აუცილებელია!

ეტიუდი - განსხვავება. ქალი ბეჭდავს [illegible] ქაღალდს.

[illegible] წერილს. სახლიდან აცნობებენ, რომ მის [illegible] სიცხე აქვს, დაუყოვნებლივ უნდა დაბრუნდეს სახლში. [illegible], [illegible] /[illegible]. [illegible], დაემთხვევა თუ არა და ა.შ./.

[illegible]

კარგი იქნება, თუ კურსი კვირის განმავლობაში [illegible], [illegible] ეპოქის /მაგ: ანტიკური საბერძნეთი, შუასაუკუნეები, [illegible] ეპოქა/ თავის [illegible], [illegible] და [illegible], [illegible] და [illegible] კონცერტების და ა.შ. /აუცილებელია სპეციალური [illegible] გარემოში. ასეთ შეხ-

როვება შეიძლება თეატრებში, თხოვნა, ყიდვა ან შეკერვა/.

ცეკვის, სასცენო მოძრაობის, ფარიკაობის გაკვეთილებზე შესწავლილ უნდა იქნას ამ ეპოქის ქცევათა ეთიკა, ნიღბები, აქსესუარები, თავის დაკვრა, კოსტიუმების ტარება და ა. შ. სტუდენტებმა ერთი დღე უნდა "იცხოვრონ" ამ კოსტიუმებში, ამ მანერებით. ერთი დღე თვეში, დილიდან საღამომდე, ყველა ლექციაზე – თეორიული საგნების პედაგოგებმაც კი უნდა შეიტანონ კორექტურები მათს ქცევაში, კოსტიუმის ტარების მანერაში. ყოველივე ამას უნდა ფლობდეს მსახიობი, თუ ის ემზადება ჭეშმარიტი ხელოვნებისათვის.

– რატომ გვაიძულებთ მსახიობის ოსტატობის გაკვეთილზე თხუთმეტი წუთით ადრე მოსვლასა და ვარჯიშს? მე ამის წინააღმდეგი არ ვარ, მაგრამ მსურს გავიგო, რა საჭიროა ყოველივე ეს? – იკითხა ლალიმ.

– სანამ მოცეკვავეები, ბალერინები ცეკვას დაიწყებდნენ, ისინი დიდხანს მუშაობენ დაზგასთან. ახურებენ სხეულის კუნთებს, მოჰყავთ ისინი სამუშაო მზადებაში, გამოჰყავთ ისინი მოდუნებული მდგომარეობიდან. მესაყვირეები და ვალტორნისტები კონცერტამდე ორი საათით ადრე ათბობენ თავიანთ ინსტრუმენტებს, ათბობენ ტუჩებს, თითებს, ფილტვებს. მოქანდაკე სანამ ძერწვას შეუდგებოდეს, თითებით აზილებს პლასტელინსა და თიხას, რათა მასალა დრეკადი გახადოს. მინამბერი დიდხანს ახურებს მინის მასას, მიჰყავს დნობით ტემპერატურამდე და მხოლოდ ამის შემდეგ იწყებს ბერვას და ქმნის შესანიშნავ ჭურჭლებსა და ფიგურებს. მხოლოდ მსახიობები გამოდიან ამ აუცილებელი პროცესის წინააღმდეგ, არ ამზადებენ საკუთარ სხეულსა და ფსიქიკას შემოქმედებითი პროცესისათვის.

ყოფითს ცხოვრებაში მსახიობის შემოქმედებითი ბუნება არის დამუხრუჭებულ მდგომარეობაში, მას არ შეუძლია მაშინვე გახსნას "ქვეცნობიერების" და, ამიტომ, მთელი სარეპეტიციო დრო ხშირად მათს ამოქმედებაში იხარჯება. მსახიობები და რეჟისორები მხოლოდ გამოღვიძებული წარმოსახვის დროს ქმნიან რაიმეს, მაშინ, როდესაც ფიზიკური აპარატი დამ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყოლია და ალმაცერის ემოციურობა ბერიტშია.

გამხმარი სადებავით ვერაფერ საინტერესოს ვერ დახატავ.

სავარჯიშო

1. დავიჭიროთ ბუმბული /ის კი მიფრინავს/
2. ამოვჩიჩქნოთ ხიდან სის ფისი.

მასობრივი ეტიუდი.

იატაკზე, როგორც ვერტიკალური კლდის კედელზე - თოკებითა და ალპინისტების წერაყინებით, გადაბმული ერთმანეთზე - ადიან კლდეზე. ასვლა რთული და საშიშია.

დავალება სტუდენტ - რეჟისორებს

გაშიფრეთ პატარა მოთხრობა:
"მისტერ ჯეკობსი მივიდა ბენზოკალონკასთან და სიგარეტს მოუკიდა. მიცვალებული 33 წლის იყო".

პატარა ეტიუდები

გზაჯვარედინზე პიკის საათის დროს სხვადასხვა მიმართულებით მოძრაობენ მანქანები.

თქვენმა ოთხი წლის ბიჭმა წითელ შუქზე გადაირბინა ქუჩა:
1. თქვენ დგახართ მის გვერდით
2. თქვენ მოშორებით დგახართ.
3. თქვენ შორს დგახართ.

როგორ მოიქცევით, რა მოგივათ?

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სტუდენტი მოგვითხრობს, თუ როგორ გაატარა დილა, რა გააკეთა: ნუგზარ ბაგრატიონი გვიამბობს: 1. დილას ადრიანად ადგა. 2. გააღვიძა თავისი მეზობელი დათო, სთხოვა ტრანზისტორი. 3. სწრაფად ისაუზმა. 4. ეკამათა მამას, მანქანით მიეყვანა ინსტიტუტამდე. 5. მივიდა ინსტიტუტში. ვიღაც ჭადრაკის ამბებს ჰყვება – ფიშერმა მოუგო პეტროსიანს.

მონათხრობის I ვარიანტი: /თავისი მოქმედებები დაუქვემდებარა ჭადრაკის ტურნირის რეზულტატის გაგების სურვილს/.

1. ავდექი ძალიან ადრე, რათა ჭადრაკის შედეგები რადიოთი შემეტყო.
2. გავაღვიძე დათო, ვთხოვე ტრანზისტორი, მაგრამ ვერ დავიჭირე "ამერიკის ხმა".
3. სასწრაფოდ ვისაუზმე, რომ რაც შეიძლება მალე მივსულიყავი ინსტიტუტში და გამეგო შედეგი.
4. ვეკამათე მამას. მას არ უნდოდა მანქანით ჩემი მიყვანა ინსტიტუტში.
5. წავედი ტროლეიბუსით. გზაში ვნერვიულობდი. ბოლო 200 მეტრი ინსტიტუტამდე ფეხით გავირბინე. გავიგე, რომ ფიშერმა მოუგო პეტროსიანს, გავიხარე.

II ვარიანტი /ეპიზოდი უსიამოვნებას დაუქვემდებარა: გუშინ ხულიგნები ცემით დამემუქრნენ/.

1. გუშინ ხულიგნებთან შეტაკების გამო მთელი ღამე არ მეძინა. ამიტომ ადრე ავდექი. მთელი ღამე ვფიქრობდი, როგორ შევხვედროდი მათ.
2. გავაღვიძე დათო /ვითომ ტრანზისტორი მინდოდა, სინამდვილეში არ მინდოდა ინსტიტუტში მარტო წავსულიყავი იმის შიშით, რომ ხულიგნები არ შემხვედროდნენ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

3. სწრაფად ვისაუზმე, ვღელავდი, ვჩქარობდი, იქნება მამასთან ერთად მანქანით წავსულიყავი.
4. მამას ვთხოვე, ინსტიტუტამდე მიმეყვანე, მაგრამ მიზეზი არ ვუთხარი. მინდა დათოსთან ერთად გვერდი ავუარო ხულიგნებს, რომლებიც ქუჩის კუთხეში მელოდებიან.
5. ტროლეიბუსში გამუდმებით უკან ვიყურები, თვალებით ვეძებ მათ. დათო გაოცებულია, არ ესმის, რა მემართება. ძალიან ვღელავ. ის კი რაღაცას მიყვება ფიშერზე.

შეიძლება მოიგონოთ ერთი და იგივე მოქმედების მონათხრობის უამრავი ვარიანტი. ისწავლოთ მოქმედებაში პიესის ან ეპიზოდის გადმოცემა, რომელიც თქვენ გადაგხდათ.

1. ეპიზოდის ქმედითი თხრობა
2. მოქმედება მოთხრობის მიხედვით /მესამე პირიდან/
3. მოქმედება, თანდასწრება, განცდა მოცემულ პირობებში.

ყოველივე ეს დასაწყისში ცხოვრებისეული ეპიზოდების მცირე მაგალითებზე უნდა გაკეთდეს, შემდეგ კი უნდა გადავიდეს ნოველის მოყოლაზე და, ბოლოს პიესის მთავარ მოვლენებზე /ასე ყალიბდება ფაბულა – ჩემი აზრი მოვლენებზე, რაც პიესაში ხდება/.

ეს ფრიად მნიშვნელოვანი სავარჯიშოა!

"ღობეების ლიტერატურის" განხილვა

/სტუდენტ რეჟისორებისათვის/

მივდივართ ქუჩაში და უნებურად ვკითხულობთ კედლებზე, ღობეებზე, ალაყაფის კარებზე, ქვაფენილის ასფალტზე "ღობეების ლიტერატურას". ესაა კვალი რაღაც შემთხვევებისა. ამასწინათ, ერთ-ერთი სკოლის კე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დელზე ამოვიკითხე სახელი - "ლეილა". შემდეგ მოსახვევში, სხვა კედელზე ეწერა იგივე "ლეილა", ისევ ყვითელი საღებავით. უზარმაზარი ასოებით, ნახშირით, მელნით პატარა წარწერა, ყველგან "ლეილა". ვიღაც შეყვარებულია ლეილაში, ნეტავ რომელ კლასშია, ქერათმიანია თუ შავ-თმიანი? ან ის ვაჟი ვინ არის?

ერთ კედელზე წარწერაა: ნანა! მაინც მიყვარხარ! უნდა გავშიფროთ. რამ მიიყვანა ეს მჯღაბნელი ასეთ შედევრამდე? აქ რაღაც საინტერესო მოხდა. უხამსი სიტყვები და სურათები შეიძლება იქცნენ თხზულების თემად, ისტორიების შესაქმნელად და ხშირად მეტად საინტერესოც. ეს შესანიშნავი სავარჯიშოებია, როდესაც ქუჩაში მიდიხარ.

რომში ერთ კედელზე წავიკითხე: "გაუმარჯოს დიდ მაო ძე დუნს!" საინტერესოა. რატომ რომში?

ცირკიდან ხიდამდე ასფალტზე ეწერა:

ცირკიდან

↓
გოჩულა
არ მოხვედი?
დაიგვიანე!?
მაწყენინე?!
გული მომიკალი.
შემოდგომაა.
უშენობაა!

ხიდიდან

↓
გოჩა!
დამირეკე მაინც!
ტ-98-67-01 /გატყუებ/ ირმა

გოჩულა!

ძილი ნებისა

გოჩა

ადვოკატი მოკვდა

გოჩა! გავფრინდები

გოჩა!

შენთან ვარ

მიუხედავად იმისა, რომ

ჩვენთან არ მეგობრობ.

გაშიფრეთ, მოიფიქრეთ ამ სიყვარულის ისტორია!

წაკითხვის და გამოთქმის ეტიუდები სხვადასხვა განწყობილებასა და აფექტებზე

სხვადასხვაგვარი გრძნობები, შეიძლება დაიყოს ორ ჯგუფად: კმაყოფილება და უკმაყოფილება, სასიამოვნო და უსიამოვნო გრძნობები. ყოველი სასიამოვნო ცხოვრებისეული გრძნობა განაპირობებს მხიარულობას, ხოლო საპირისპირო–ნაღვლიანობას. გარდა ამისა, ჩვენ გრძნობებს განვასხვავებთ მათი ძალის მიხედვით: სუსტი, ძლივს შესამჩნევი და ბობოქარი, რომელიც გაიტაცებს, გაიყოლიებს ადამიანებს.

პირველ კატეგორიას განეკუთვნება – განწყობილება.

მეორეს – აფექტი.

აფექტის უმაღლესი ხარისხი შეიძლება იყოს განწირულება ან საპირისპირო ტრფიალობის აფექტი – აღტაცება.

სასიამოვნო აფექტს ან აღგზნებას თან სდევს სხეულის გაფართოება: არასასიამოვნოს, პირიქით – სურვილი: შეიკუმშო, დაპატარავდე. აფექტის

ბოქმედება წეისღება წვალარი ქასიმხლის ბოქმედებას. აფიქრი გარე-კეთვრება ჰრძნობაცა სასყალოს. აფიქრი ვეიქლება იოგირც ლერი. ვრება გელში უხილავ შიაღ ბელობს, ცინავს და გარჯავს არაბიარს როგორც ციებ-ცხელება. ვრება გაბედურვრება ჩებელიბის სფეროს.

კალიფორნიის უნივერსიტეტის ფსიქოლოგი სან-ფრანცისკოელი პოლ ეკმანი აღწერს ემოციის ექვს უნივერსალურ გამოხატულებას:

ზიზღი

რისხვა

შიში

სევდა

სიხარული

გაკვირვება

სხვა ფსიქოლოგები ამ სიას უმატებენ

სირცხვილს

ინტერესს

თამაში სარკესთან /ანუ ემოციების სავარჯიშოს [illegible]/

მოსწავლემ უნდა გაარჩიოს ემოცია, სხვადასხვა ტიპის სახეების გამო-ყურებისა და გათამაშებისა, თანაც ისე, რომ ეს სახიერი და [illegible] იყოს.

მაგალითად: სკამზე დაჯდომა.

ადამიანი, თავისი ხასიათიდან და განწყობილებიდან გამომდინარე, სხვა-დასხვანაირად ზის სკამზე: ხან მოდუნებულად სკამის კიდეზე [illegible] ფეხებშიყრილი, ხან თავისუფლად გაიშხლართება, [illegible]. ზოგჯერ თავის ფეხებს ქუსლებით სკამზე დაადებს და [illegible] ზოგჯერ კი წინ წაიწევს მუხლებზე და ასე ელის [illegible]; 5 [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

და საზურგეს მიეყრდნობა და ა.შ.

ამ სავარჯიშოს მთავარი მიზანია აღზარდოს მომავალ რეჟისორში ყოველი საგნის, რეკვიზიტის თუ არქიტექტორული დეტალის შესაძლებლობების სრული გამოყენების უნარი.

მაგალითად: ფანჯარა, კარი, თალი, კიბე.

ხე, ქარდაკება, ქვები და ა.შ.

ეტიუდები - 1. ადამი
ევა
ღმერთი
ეშმაკი

} ვინ არის ინიციატორი? ამ გმირების სხვადასხვანაირი დახასიათება

2. "ორი ხე სამოთხეში". რატომ? მოიფიქროთ რაც შეიძლება მეტი ვერსია

3. "კაენი და აბელი" - ვერსიები

4. "ნოე და მისი სამი ვაჟი: სიმი, ხამი და იაფეტი"-ვერსიები

1. როგორ იღვიძებთ?
2. გაღვიძებისას აღმოაჩენთ, რომ ერთ ფეხზე ექვსი თითი გაქვთ, მეორეზე ოთხი.
3. ორფეის [illegible] ერთი [illegible] გაიზარდა
4. კაცმა აღმოაჩინა, რომ ცხვირი არა აქვს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოიფიქრეთ ეტიუდები შემდეგ თემებზე:

I. ერთი საყვედურობს მეორეს

2. ერთი უხი[illegible]ვება მეორეს

3. თანასწორთა შორის კონფლიქტი სრულ კონფლიქტამდე მიდის

4. ფხუკიანი ადამიანისათვის მტკივნეულ ადგილზე ფეხის დაჭერა

5. ვიღაც ჭირვეულობს

6. ვიღაც კარგი ადამიანის როლაბს ირგებს

7. ვიღაც ვიღაცას რაღაცას სთხოვს

8. ვიღაც ვიღაცისგან რაღაცას ითხოვს

9. ვიღაც თხოვნაზე უარს არ ამბობს, მაგრამ არც ასრულებს

I0. აყალ-მაყალი. ეკიდებიან წვრილმანებს, მთავარს კი გვერდს უვლიან

II ერთი მეორესთან სიახლოვეს გაურბის

I2. შერიგება. ვიღაცა ვიღაცასთან დაახლოვებას ესწრაფვის

I3. პირფერობა. ვიღაცა ვიღაცას ექლესება

I4. თავის დამცირება. ვიღაცა ვიღაცასთან რაღაცის გამო თავს იმცირებს

I5. პარტნიორის გამასხარავება, გაბითურება შექებით

I6. ხოტბა-დიდება, მასხრად აგდება

I7. ხოტბა-დიდება. ირონიულად აბუჩად აგდება

I8. ფამილიარობა. დავამცირო ან შევაგულიანო

I9. ტრაბახი შთაბეჭდილების მოსახდენად

20. გადაწყვეტილების გაჭიანურება სხვების რჩევების ასაშლელად

2I. დაპირება პასუხის ასარიდებლად

22. მიკიბულ-მოკიბული საუბარი პასუხის ასარიდებლად

23. განადგურება. ვიღაცის მიწასთან გასწორება

24. ვიღაცის გადარწმუნება

25. იძულებით ვაყიდინო, როცა არაფრის ყიდვა არ სურს

26. ვიღაცის წონასწორობიდან გამოყვანა. დაბეჩავება

27. ვიღაცის გაფრთხილება მოსალოდნელი საფრთხის შესახებ

28. სიახლოვეზე უარის თქმა - მე თქვენზე არ ვბრაზობ

29. შერიგებისათვის მზადყოფნა - მე თქვენ ამას არასოდეს გაპატიებთ. წყენა

30. გულუბრყვილო კეკლუცობა - რატომ გინდათ ასე ახლოს, როცა შორიდანაც შეიძლება

31. პრეტენზიული - მეტი სიახლოვის სურვილი

32. ბრალდება, ვიღაცის მხილება ღალატში

33. ეჭვიანობა - სიახლოვის სურვილი

34. ეჭვიანობა - სიმართლის დადგენა

35. არ ვალაპარაკო პარტნიორი, სამართლიან ბრალდებას ავარიდო თავი

36. ურთიერთობის გარკვევა

37. თავის დამცირება თავის გასამართლებლად

38. მოწინააღმდეგის დამცირება სხვების დასანახად

39. ვიღაცის ადგილზე დასმა

40. საკუთარი თავის გარიდება, რათა დაარწმუნო პარტნიორი, რომ ჩემზე არასწორი შეხედულება აქვს

41. ნდობის მოპოვების მცდელობა

42. ქედმაღლური წახალისება

43. სხვისი დარწმუნება იმაში, რომ შენ კი არ გჭირდება ის, არამედ, პირიქით, მას სჭირდები

44. გამოვიწვიო თანაგრძნობა - სასიამოვნოა, როცა შენი მარცხით ვინმე დაინტერესდება.

45. საკუთარ ბედზე ჩივილი - სასიამოვნოა, როცა ვიღაცას ებრალები

46. ჩემი მფარველობით დავამცირო სხვა, რათა განვადიდო საკუთარი თავი

47. დემონსტრირება იმისა, რომ ხარ მშვიდობისმოყვარე

48. პროვოკაციული მოლაპარაკება - რათა მოიგო დრო და ჩაიგდო ხელში ინიციატივა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

49. მორალიება. თავის დამცირება
50. დაკვირვება. დაზვერვა. ორიენტაცია, რათა გაარკვიო ვის ხელშია ინიციატივა
51. გარიდება უსიტყვოდ
52. გულის მოგება. გამოარკვიო, რა უნდა პარტნიორს ჩემგან
53. ქლესაობა ვილაცის გულის მოსაგებად
54. პარტნიორის შექება სიახლოვის მიღწევის მიზნით
55. კომპლიმენტი - სხვას რომ ასიამოვნო
56. შეაპარო პარტნიორს მთავარი, როგორც მეორეხარისხოვანი
57. საკუთარი ვარაუდის შემოწმება იმის თაობაზე, თუ რა სურს პარტნიორს
58. თავის შეკავება, რათა არ შეურაცხყო პარტნიორი
59. სამართლიანობის მიღწევა
60. პრეტენზია საკუთარ თავზე უკეთესი შეხედულებისა, ვიდრე ეს ახლობლებს აქვს შენზე
61. დაშორება - პარტნიორის ადგილზე დასმა
62. დავიახლოვო - თავის დამცირების ნეშვეობით
63. დამცირება - ადგილზე დასმა
64. გარიდება. პარტნიორის ხოტბა - დიდება მისი ნდობის მოსაპოვებლად
65. წახალისება კეთილგანწყობილი ჩიჩინით
66. პარტნიორისათვის ინფორმაციის გამოძალვა - არ გავცე საკუთარი მიზანი, რათა შევიტყო მისი განზრახვა

1. კატა თაგვს დარაჯობს. შემდეგ გამოეკიდება მას
/ნუ მიბაძავთ კატას, გადაიყვანეთ იგი ადამიანური პლასტიკის ენაზე/
2. ლეიწანი, ჭირიგი, რომელიც ქარისაგან ირხევა.
იგი ხედავს, რომ მის საყვარელ მაყვალს აპარტახებს.
ჭირიგი, გარიცდის.

3. იაპონელი მსახიობების ყველა პოზა მუცლის კუნთების მოქმედებით არის ნაკარნახევი

4. თქვენ უნდა გადალახოთ მთის მდინარე. ჩამოვარდით ქვიდან. ებრძვით დინებას. ბევრს ცდილობთ, მაგრამ დინებას მიჰყავხართ, თქვენი წინააღმდეგობა ამაოა, კარგავთ წონასწორობას. იხრჩობით

5. თქვენ მიდიხართ ბნელ ქუჩაზე და თითქოს არ გეშინიათ, ისე უსტვენთ. გამოჩნდება ხულიგანი დანით.
   I. გულის წასვლა;
   2. ცეკვა და სიმღერა /ცდილობთ გაეთამაშოთ მას/
   3. აშინებთ

ადამიანის ცხოვრება
/ა. რაიკინის ეტიუდი/

სავარჯიშოს არსი შემდეგშია: მსახიობმა სავარჯიშოს მეშვეობით უნდა შეძლოს, გაითამაშოს გზა, რომელსაც ადამიანი გადის თავის დაბადების პირველი წამიდან სიკვდილამდე. პირობითად სავარჯიშო სრულდება ოთახის ერთი კუთხიდან მეორემდე, ან კედლიდან კედლამდე. ამ მონაკვეთში მსახიობმა უნდა ასახოს ადამიანის ცხოვრების მთავარი მოვლენები. მაგ.: დაბადება. პირველი ნაბიჯი, პირველი ტკივილი, ბალი, სკოლა და ა. შ. სიკვდილამდე. მოქმედება უნდა იყოს უწყვეტი. ყოველი მოვლენა უნდა გამოისახოს კონკრეტული ქცევით. ეს ქცევა შესაბამისად უნდა გამომდინარეობდეს იმ ადამიანის ხასიათიდან, რომლის ცხოვრებასაც განასახიერებს მსახიობი.

მაგალითი:

საწყალი კაცის ცხოვრება
თავხედი კაცის ცხოვრება
მარტოხელა კაცის ცხოვრება

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

პეპლები

/ფოკინის პანტომიმური ბალეტი შუმანის მუსიკაზე/

კარნავალის საერთო ხმაურში მხოლოდ პიეროს ვერ უპოვნია მხიარულება. იგი ყველგან ზედმეტია, არავის სჭირდება. პიერო გადის ბაღში, გასცქერის მთვარიან ღამეს და გარმარტოებით ოცნებობს ბედნიერებაზე, მისთვის მიუწვდომელ ბედნიერ სიყვარულზე. უეცრად ხედავს: მის ირგვლივ დაფრინავენ რაღაც უჩვეულო არსებანი /გოგონები/. რა არის ეს? სიზმარი? ვინ არიან ეს არსებანი? ზღაპრული ელფები? არა, ეს პეპლებია, როგორებიც არასოდეს უნახავს პიეროს! პიერო დასდევს მათ, მაგრამ პეპლები უსხლტებიან ხელიდან. ბოლოს იჭერს ერთს, ყველაზე ლამაზს!

ფართხალებს, თრთის მის მკლავებში პეპელა. მაგრად უჭირავს იგი პიეროს, ისე მაგრად, რომ ფრთა მოტეხა. მოუქნელი, უხეში ხელები აქვს! კვდება პეპელა!

ტირის პიერო, ხმამაღლა დასტირის თავის უბედურებას. ნოფრინავენ პეპლები, აგდებენ პიეროს, მარხავენ მკვდარ მეგობარს. დაკრძალვის პროცესიის ბოლოში მისდევს დარდისაგან განადგურებული პიერო. ნიაღვრად ჩამოსდის მის მკრთალ სახეზე ცრემლები.

მაგრამ, ეს რა ხდება? სასწაული! პიეროს ცრემლები აცოცხლებს პეპელას. იგი კვლავ მხიარული დაფრინავს ბაღში. ბედნიერია პიერო! პეპელას უყვარს იგი, კოცნის! მეგობარი პეპლები მხიარული ცეკვით დასტრიალებენ ბედნიერ წყვილს. საქორწილო ცეკვა. მხიარულების ზენიტში პეპლები უეცრად გაფრინდნენ და პიერო კვლავ მარტო დარჩა. იქნებ ყოველივე მას მხოლოდ მოეჩვენა?!

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სავარჯიშოები

ტემპორიტმების ცვალებადობა

1. მიდიხართ თეატრში. აგვიანდებათ
2. ხართ კარგ გუნებაზე, მიდიხართ სახლში. გხვდებათ ადამიანი, რომ-ლის ვალიც გაქვთ. ცდილობთ შეუმჩნევლად აუაროთ გვერდი.
3. გინდათ მოასწროთ მაღაზიაში მისვლა. უახლოვდებით. ხედავთ, რომ მაღაზია დაკეტილია.
4. მირბიხართ ზღვისკენ. გინდათ ბანაობა. უახლოვდებით. იხდით ტანსაცმელს. სინჯავთ წყალს. წყალი ძალიან ცივია. უკან ბრუნდებით.
5. კატა თაგვს დარაჯობს. შემდეგ გაეკიდება მას. თაგვი გაიქცევა. კატა ისევ მშვიდდება.
6. დაწერეთ წერილი განსხვავებულ რიტმებში: ა/ დრო ბევრი გაქვთ ბ/ დრო სრულებით არ გაქვთ; გ/ დრო არ გაქვთ და წერილის შინაარსსაც ვერ იგონებთ.
7. სიარულის მანერა:

ა/ ბრმა

ბ/ ყრუ-მუნჯი

გ/ პატივმოყვარე

დ/ მსუქანი, რომელიც ვარჯიშობს, რომ გახდეს

ე/ მანეკენების სვლა /კაცი და ქალი/.

ვ/ გედის, ინდაურის, ბატის სიარული

ზ/ მერცხლის, არწივის, თვითმფრინავის ფრენა

თ/ ადამიანის სიარული ყინვაში, სიცხეში, წვიმაში, თოვლში, ტალახში.

მხატვრების ნამუშევართა გამოყენებით, რაც შეიძლება საინტერე-სოდ და ეფექტურად აღწერონ ან ნამუშევრებზე გამოსახული ადამიანები,

მათი ხასიათი, განწყობილება, ტემპერამენტი, საქმიანობა, ემოციურობა და ა.შ. ალბერტ, რა მოხდა მის ცხოვრებაში ფილმზე ასახვამდე, ანდა, რა ელის მას მომავალში. მიხეილ ჩეხოვი, მაგალითად, თავის მოსწავლეებს სთავაზობდა ლეონარდო და ვინჩის "საიდუმლო სერობას". თითოეული მონაწილე ცდილობდა, ამოეხსნა მოციქულთა პოზის შინაგანი გამართლება. ყოველ მოსწავლეს უნდა მიეთხრო თითოეულ მოციქულზე, აღმოეჩნო მათი ხასიათი, გაეანალიზებინა ობიექტის კომპოზიცია, რიტმი, სიტუაცია. შეიძლება შეარჩიეს სხვა მხატვართა ტილოები ამავე თემაზე /"საიდუმლო სერობა"/ და შეადარეს ლეონარდოს ტილოსთან. ეს ფრიად საინტერესო და მრავლისმომცემი თამაშია.

თემები ვარჯიშისათვის

ადამიანი – ცეცხლი, ზღვა, ხე, თოვლი და ა.შ.

სურვილის გამოსახატავად შეიძლება მხოლოდ ერთადერთი საშუალების გამოყენება /თითი, წამოძახილი, სტვენა.../

ჩხუბი – დარტყმები, ოღონდ, აკრძალულია ერთმანეთის შეხება. მისაღწევია აბსოლუტური ბუნებრივობა.

ითამაშე ბავშვი, მოხუცი, ღმერთი, სატანა, კლოუნი...

დიალოგი სიტყვების გარეშე 2 X 2 = 4

ტემპო-რიტმის ცვლა ჩვეულებრივ შემთხვევებში: მატარებლის გასვლისას, საავადმყოფოში, წერილის წერისას...

ლასო – დაჭერა, მოგუდვა, მიწაზე დრეკა... /ეფექტური მოქმედება/

ადამიანი – ნივთი /საათი, კარადა, აბაზანა, [illegible], სამოვარი.../

წაიღეთ წარმოსახვაში წარმოდგენილი ვედრო /ცარიელი, სავსე წყლით, სილით, ცხელი ფისით, სიბინძურით და ა.შ.

შეისწავლეთ საგანი /საათი, ასანთი, ფეხსაცმელი.../

დიუდენის სავარჯიშოები:

ა/ სამყაროს ხმები და სუნი

ბ/ მოდიხარ სიხარულის /მწუხარების, სევდის, მოწყენილობის.../ განცდით.

გ/ ხარ ლერწამი ქარში

დ/ სამნი /ორნი/ ერთ ნავში. წყალი მშვიდია, ქარია, [illegible].

ე/ მიწისძვრა, ხანძარი, წყალდიდობა, გრიგალი.

ვ/ სიარული /უსინათლო, ყრუ, ახლომხედველი, [illegible], [illegible]..

ფუგა. /წიგნის სხვადასხვანაირად წაკითხვა/.

სარკე. დაგვიანებული სარკე.

[illegible]. /აფექტური მოქმედება/

გემო. შეგრძნებები /ცხელი სითხე, ცივი საზამთრო, [illegible].../

დარბაზი: ცხელ სილაზე, [illegible], მოყინულზე...

როგორ ცეკვავს ასაკის [illegible]?

შას - გაათრიე [illegible] და არ გაიცინო თვითონ.

[illegible] [illegible]. სხვადასხვაგვარი.

[illegible] საგანი [illegible]?

აფექტური მოქმედებები: [illegible]-[illegible] შეხვა, [illegible] [illegible].../

[illegible] [illegible].

[illegible] - [illegible] გადაადგილება [illegible] /[illegible], ბაყაყი, [illegible], [illegible], [illegible].../

[illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] - [illegible], [illegible] [illegible]... [illegible].

[illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] /ვ. [illegible]/

[illegible] [illegible] [illegible] გადაცემა [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], /[illegible] [illegible]-[illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხმების, მელოდიის გამეორება /მამლის ყივილი, ბაყაყის ყიყინი,
ჭარმშევარგის ძახილი.../

არარსებულ ენაზე ლაპარაკი /ჭორაობა, ბრძანება, დაკითხვა.../

ჯგუფურად ვაკეთებთ: ტყეს, ყანას, ღრუბლებს.../

ჯგუფურად ვაკეთებთ: ჭაობს, კოსმოსს, ბაზარს, სადგურს. აბანოში,
საერთო განყოფილებაში... მონასტერში.../

ვბერავთ ბურთს /წარმოსახულს/ ვთამაშობთ ხელბურთს, ფეხბურთს, ლელოს,

გაფუშებული ტელეფონი. ვისწავლოთ რეაგირება. სმენისას ფსიქოლოგიური
ჟესტით ვუპასუხოთ. გვიყვებიან დრამატულ, სასაცილო, ტრაგიკულ
ამბავს, ანეკდოტს...

ვარჯიში ფორმის გამოსახატავად: ქარი, ცეცხლი, წყალი, სხვადასხვა,
ავადმყოფობა, შიმშილი, სიკვდილი, ომი, ომის ღმერთი...

ვარჯიშები ნიღბებით - ხასიათებისთვის.

დაიჭირო პარტნიორის ნასროლი: /აფექტური მოქმედება/ მძიმე, მეტა-
ლის ბურთი.

ერთმანეთს ესროლეთ: დაიჭირეთ, ესროლეთ, ჩვეულებრივი ბურთი.

დაიჭირე ბუმბული, ბუშტი

ააწყვეთ თამაში /თანდათან/

ხელბურთი

ფეხბურთი /ბურთი უნდა "ჩანდეს"/

ჩოგბურთი

ია - ღამე, გაღვიძება, მზე, წვიმა, სეტყვა, ქარიშხალი, ნაბიჯი

კაკაჩუხა - იგივე

[illegible] - ლამუნა, არწივი, მერცხალი

[illegible] - თასის ცვამენ არაყს

მაზარი - მილიცია - ჯაშერა /ბომა ქალები/

დამუშავდეს ეტიუდი!

მაღაზიაში შევიდნენ გაუპარსავი ხულიგნები. დაიწყეს ელექტრო-საპარსის ამორჩევა. ხან ერთს სინჯავენ და ხანაც მეორეს. ცდილობენ გაპარსვას. გამყიდველი კეთილი ქალია. აჩვენებს სულ ახალ-ახალ საპარსებს. ბოლოს საწყობშიც კი წავიდა ახლების გამოსატანად: უნდა რომ ბიჭებს აასიამოვნოს.

ბიჭებმა გაიპარსეს და წავიდნენ. გამყიდველი გაეკიდა. ხულიგნები კი მას შესცქერიან და იცინიან. თავხედები!

შეიძლება გაკეთდეს კარგი ეტიუდი.

სავარჯიშოები

შევისწავლო სურათი. შევიდე სურათში

აღმოვჩნდე საქართველოში მე-18 საუკუნეში

დათვალე ცხვრის ფარა

წარმოვთქვა სიტყვა - ჩავწვდე მის არსს

ერთ ხელში ლითონის ქანჩელი - მეორეში პენოპლასტის

გონებით და გრძნობით შეეხეთ თქვენს სხეულს

წარმოსახვით შეღებეთ თქვენი სხეული კონტრასტული ფერებით

თქვენი სხეული სხვადასხვა მასალისა და ფაქტურისაა,

/მინა, ლითონი, ხე.../ გაიარეთ, იმოქმედეთ

ცოცხზე გაფრენა

არ იფიქრო კოჭლ მაიმუნზე

წარმოსახვაში გაირბინეთ შენობის გარშემო, ჩქარ ტემპში

ტუშით გაითხატეთ ფერი

ერთი კარნახობს - მეორე ასრულებს /რობოტი/

სარკე

აფექტური მოქმედება: რეცხვა, ხინკლის მომზადება, ფეხსა-

წმენდა...

ხელების სითბო /აიძულეთ ხელი, რომ გაცხელდეს/

სხეულის მოსინჯვა წარმოსახვით /პარტნიორის/

სხვადასხვა განწყობილება /მზე, მთვარე, წვიმა, ნისლი/

წყალში ჩაძირვა /ფსიქიური შეგრძნება/

ფერი, ადამიანი – კვიცი, ქარი, მზე, მთვარე

ბრაზ-მუნჯის და ყრუ-ბრმა ადამიანის ლაპარაკი

რომელი უფრო თბილია: რომელი ხელი /ფეხი, სხეულის სხვა ნაწილი/

შინაგანი ყურადღებით შეეხეთ (თითქოს ხელით), პარტნიორის სხეულის ყველა ნაწილს

ხართ ორკესტრის წევრები; ამავე დროს, ხართ ინსტრუმენტებიც. დირიჟორის ნიშანზე იწყებთ დაკვრას. როგორ უკრავენ მუსიკოსები; რას განიცდიან?! ინსტრუმენტებს რა ემართებათ?!

ხართ მოქანდაკის სახელოსნოში. ერთდროულად ხართ მოქანდაკეებიც და თიხაც. მოქანდაკე იწყებს ქანდაკების კეთებას და თანდათან შედის მასში. უნდა გარდაისახოთ, უნდა იყოთ ელასტიკური, იგრძენით ხელი, ფეხი.

სხედხართ პატარა მინდორზე; შორს, ჰორიზონტზე ჩანს მთები. დაინახეთ ცაში ჩიტი /მერცხალი, არწივი/. ამაღლდით, რომ ახლოს დაინახოთ ეს ფრინველი, მერე ნელ-ნელა გადადით იმ ფრინველში, იგრძენით, რომ ცაში ხართ; მერე დაინახეთ თქვენი თავი, ვინც რომ ზის; შეაფასეთ თქვენი თავი – როგორი ყოფილხართ! მერე თანდათან ისევ დაბრუნდით მიწაზე და დაუბრუნდით საკუთარ თავს.

ბაღი. ვარდები /იები, კაქტუსები/ ხართ. ფესვის გარდა გამოიყენეთ ფსიქოაპარატი – იცხოვრეთ.

ხართ რძე, რომელიც ქვაბში ასხია. ქვაბი შემოდგეს ცეცხლზე. ადუღდით /თუ რძე ძველია, შესაძლოა აიჭრას/. ქვაბი გადმოდგეს ცეცხლიდან. რომ შეგრილდით, ჩაურიეს მაწვნის დედა. იწყებთ შედედებას. შედედდით.

ხართ ცხელი ასფალტი. მოდის მანქანა, [illegible]. [illegible]

ფალტი არ ემორჩილება ნაწქარს. გამრუყელების შემდეგ გაივლის დრო და ასფალტს ამოტეხს ბალახი.

გაითამაშეთ აბრეშუმის ჭიის ცხოვრების მთელი ციკლი /კვერცხი, ჭია, ჭუპრი და ბოლოს პეპელა/.

ასევე გაითამაშეთ პეპელას ცხოვრების ციკლი.

* *
*

ვარჩიდა ექვსსაფეხურიანი კიბე, ადით კიბით ძველებურ აივანზე, /ნამდვილად უნდა ახვიდეთ, ენერგია უნდა დაიხარჯოს/. შეხვედით ოთახში, ოთახში ტახტია, ტახტს აფარია ხალიჩა, აწყვია მუთაქები. დაჯექით ტახტზე, იგრძენით, როგორია მუთაქა? გაიხედეთ აივნიდან, მოჩანს რაღაც პეიზაჟი, კარგად დააკვირდით, ჩანს პატარა მთა, გზა, ეს გზა მთის უკან იკარგება, უცებ თქვენ აღმოჩნდით ამ გზაზე, მიდიხართ ამ გზით, მიდიხართ მთის უკან და გაქრით; მერე იგრძენით, რომ გძინავთ, ნამდვილი კარგი ძილით, ხედავთ სიზმარს, როდესაც მოგცემთ ნიშანს გაიღვიძეთ; თქვენ რომ გაიღვიძებთ, აივნის იქით XVIII საუკუნეა, სულხან-საბა მოგზაურობს, თეიმურაზი მეფობს, დაიბადა გურამიშვილი. თქვენც იქ ხართ, XVIII საუკუნეში. ნელა ადექით და რაც გინდათ, ის გააკეთეთ ამ ოთახში, როგორც XVIII საუკუნის ადამიანი, რა გაცვიათ;

XVIII საუკუნე ვთქვი პირობითად; მთავარი ის არის, როგორ მოქმედებს ადამიანი ჩვენი საუკუნის წინა, რომელიმე საუკუნეში. როგორ დადის? ძალიან ცხოვრებისეულად, მიწიერად, თვითონ უნდა იყო დარწმუნებული, რომ XVIII საუკუნეში ხარ! აკუსტიკა, ხმა, ექო სხვანაირი უნდა იყოს.

შეხედეთ თქვენს ხელს, თითქოს პირველად უყურებთ. ამოცანა:

1. შეამჩნიეთ, რა საშინელი, უშნო თითები გაქვთ. მწვანე, ლურჯი,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თითის ყოველი ელემენტი, ნაოჭები, ღარები, სადღაც მზადდება მაზო-ლის სუბსტანცია. როგორი ფრჩხილები გაქვთ. უნდა დაიბადოს "ურმე". მიიღეთ ხელის უმნო "პოზა", - ეს უნდა დაიბადოს. როგორი ფერისაა? - ვარდისფერი, წითელი, ლურჯი?

2. შეღებეთ ლურჯად - დაინახეთ ნამდვილი ლურჯი.

3. "მე მთლიანად ლურჯი ვარ" - იღლიაც ლურჯი მაქვს, თქვენ შე-ღებილები კი არა ხართ, ასეთი ლურჯი დაიბადეთ; იყურეთ შიგნითა თვა-ლით.

4. ცოტა გაიარეთ. წრე - ტვინიც ლურჯია, ფილტვებიც, ყველა ორგა-ნო. მთავარია შიგნითა თვალით დაინახოთ და იგრძნოთ; თუ დაიჯერეთ ეს, მთავარია არ დაკარგოთ /ვისაც გამოუვიდა ეს ეტიუდი ძალიან კარგია, დახარჯეთ ენერგია და სურვილს მიაღწიეთ/.

ახლა გავხდეთ წითლები, ოღონდ ნელ-ნელა გადავიდეთ. ამ ფერში იისფერით, იასამნის ფერით, ნელ-ნელა ვარწმუნებ ჩემს თავს, რომ იისფერი ვარ. იგრძენით თუ არა განსხვავება ტემპერატურაში? იისფე-რი ალბათ უფრო ცხელია. იქ სხვადასხვა ტონალობაა, ფრჩხილი უფრო ღია ფერისაა, კანი უფრო მუქი. მონახეთ, სად არის თქვენს სხეულში ყვე-ლაზე მუქი იისფერი. თანდათანობით ამოდის წითელი ფერი. გაღიზიანებთ ეს წითელი, როგორც კორიდას დროს ღიზიანდება ხარი. თქვენ ყველაფერი გიწითლდებათ, თმაც, მთლად წითელი ხართ. წარმოიდგინეთ წითელი ტიპი, შიგნითაც უფრო წითელია ყველაფერი. /დაისვენეთ, თუ ზუსტად აკეთებთ, უნდა დაგეხარჯოთ ენერგია. ენერგია არ გეხარჯებათ, ე. ი. ვერ აკე-თებთ/.

წარმოსახვით აიღეთ ყვითელი ფერი და დაიყვანეთ იგი მუქ ლურ-ჯამდე. თავდაპირველად მიიღეთ ნორმალური მდგომარეობა, მერე მე მოგ-ცემთ ნიშანს და თანდათანობით გაყვითლდით. შემდეგ გაჩნდება მწვანე ლაქები, შემდეგ ლურჯი. დასაწყისი ძალიან ძნელია /მიეჩვიეთ. თუ გა-მოგივათ ე. ი. შიგნით თქვენი აპარატი ამუშავდა/.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვუყურებთ ერთმანეთს, ვხედავთ საკუთარ თავს და აღმოვაჩენთ, რომ შუშისა ვართ /აი, იმ ფაქტურის ძველი ბოთლები რომ იყო, გამჭირვალე/ ყველაფერი ჩანს რაც შიგნით არის, ისიც შუშისაა, მერე შუშა არის ძალიან ცხელი და გეშინია, არ გატყდე იმიტომ, რომ "ლამფის" შუშის ფაქტურისა გახდი.

იგრძენით თქვენი სიმძიმე, ეხლა კი გააკეთეთ ისე, რომ იგრძნოთ, როგორი მსუბუქები ხართ მთელი სხეულით და ორგანიზმით. უნდა იგრძნოთ, რომ წონა არა გაქვთ, ჩართეთ სახის გამომეტყველება, ოდნავ მეტი, ვიდრე გრძნობთ: უფრო რეალური ამოცანაა - თქვენ იგრძნოთ თქვენს სიმსუბუქეს, დაჯდებით ცოცხზე და გაფრინდებით. შიგნითა პალიტრა აქტიური უნდა იყოს. მოემზადეთ გასაფრენად.

დადექით წრეში, გაფრინდით ცოცხზე გადამჯდარი და ზევიდან უყურეთ რა ხდება: იქ წყვილი სეირნობს... მოჩანს ლისის მთა, აქა ხართ, ღრუბლებთან, ხედავთ ბარნოვის ქუჩას, იქ პარკია, ვაკის პარკი, - რომ კარგია თბილისი!!!

ირწიეთ, მუხლები მაღლა, იმოძრავეთ სხვადასხვანაირად, ამოძრავეთ ფეხები და ხელები. სდექ! ჩემს ნიშანზე გაშეშდით იმ პოზაში, რა პოზაშიც აღმოჩნდებით ჩემს დაძახებისას. ახლა ეს პოზა გაამართლეთ მოქმედებით. /უნდა შექმნათ პატარა ცხოვრებისეული ეპიზოდი/.

ყველანი დაწექით, ოღონდ სხვადასხვანაირად. ვითომ ხართ სატურნზე, სადაც მოხვდით საშინელი აფეთქების შედეგად. გაცვიათ სპეციალური კოსტიუმები, ძალზე მძიმე. ისეთი ატმოსფეროა, ხმა არ ვრცელდება. ხართ აბსოლუტურ ცარიელ სივრცეში. [illegible] გაქვთ, მხოლოდ ჟესტებით გააგებინოთ ერთმანეთს რამე, რადგან, ეს ძალიან ძნელია, რადგან მძიმე კოსტუმი გაცვიათ და ყოველი მოძრაობისა თუ ჟესტისთვის საჭიროა უდიდესი ენერგიის დახარჯვა. ყველა [illegible] ადამიანი ცდილობს, [illegible] გზა გადასარჩენად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თქვენ მოხვდით ისეთ პლანეტაზე, სადაც მიზიდულობის ძალა 6-ჯერ უფრო ნაკლებია, ვიდრე დედამიწაზე. ძალიან მსუბუქები ხართ, თუ რაიმეს არ მოეჭიდეთ, გაფრინდებით. ერთად ხართ, ერთმანეთზე მი-ბმულები. როგორც კი ხელს გაუშვებთ ერთმანეთს, აფრინდებით. ერთ-ერთს აქვს ბოლოდ ჩაჭიდებული ხელი რომელიღაც კლდეზე, მაგრამ დანარ-ჩენი მას ეჭიდებით. თუ ის ერთს ხელი გაუშვა, ყველანი დაიღუპებით. იწყება ქარიშხალი.

დაუქვით ისე, თითქოს შენობა იწვის, იმპროვიზირებული. ჩვენს ნი-შანზე, როგორც ყუმბარის აფეთქებას ნიშნავს, დაიმალეთ /სახლი ინგრევა/. ეცადეთ, რომ ნანგრევებიდან იქეცით იგრძნოთ, სადაა აგური, კედელი, ფანჯარა. ახლა მიდის აღდგენითი სამუშაოები, მო-დიან ექიმები და ალაგებენ, თქვენს გარშემო ადამიანები ფუსფუსებენ. თქვენ თანდათან აღსდგებით.

შემთხვევით ჩავარდით ჭაში /მოიგონეთ თითქოსდა [illegible]/ ჭა ათმეტრიანია. მუხლებამდე წყალია, გარშემო ქვებია, სველი კედლები. გადაიტანეთ ყურადღება თქვენს ფსიქიკურ მდგომარეობაზე, რას გან-ცდის ადამიანი, რა გრძნობები აქვს, რას აკეთებს გადასარჩენად. ახლო-მახლო არავითარი დახმარება არ არის და არც ადამიანის ჭაჭანება არ ჩანს.

თქვენ ხართ მოკლეფეხებიანი ძაღლი, რომელიც თოვლში დგას [illegible]. ირგვლივ არავინაა. ეს მეზღვაურის ძაღლი ველარ [illegible]. [illegible] ასეთია: ზის აუზის შუაში და ყეფს - შეა ჩაწერი დავ[illegible] /მაღ-მერია ამ ძაღლის ბოროტები/.

პარკში ხვდება ერთმანეთს ორი ძაღლი - ნიუფაუნდლენდი და სენ-ბერნარი. ორივე ძაღლი ძალიან დიდია. ერთი ეკითხება: - თქვენ და-ლხანია იქედან ჩამოხვედით? მეორე: - სამწუხაროდ, აქ დავიბადე, თქვენ? პირველი: - მე ხოშტარიას ქუჩაზე, 6 ნომერში დავიბადე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხართ შიშველი და ზიხართ აუზში. აუზი ცემენტისაა. გაიძულეს, ჩამჯდარიყავით. აუზის სიღრმე 2 მეტრია, ცივა. გრძნობთ, რომ აუზის ფსკერზე გაჩნდა წყალი - ძალიან ცივი. წყალი ძალიან ნელა, მაგრამ თანდათან მატულობს. თქვენ მარჯვენა ხელით იატაკზე ხართ მიჯაჭვული, ვერ ყვირიხართ - ენა გაქვთ ამოჭრილი. ეძებეთ გამოსავალი.

ხართ წვეთი. გამოდიხართ ონკანიდან. I/ საშუალო ტემპით - კაპ-კაპ-კაპ... ერთდროულად თამაშობთ იმ ადამიანს, ვისაც ესმის ეს ხმა. ე.ი. ჯერ წვეთი ხართ, მერე ადამიანი. 2/ ძალიან ჩქარი ტემპით მოდის წვეთები: კაპ-კაპ-კაპ-კაპ... 3/ ძალიან ნელი ტემპით: კაპ..... კაპ.... 4/ ახლა წვეთი ხართ ოკეანეში.

დასხედით ძირს. წარმოიდგინეთ, რომ ეს სცენა დიდი ბუდეა, ან კალათი, თქვენ კვერცხები ხართ. კრუხი სადღაც გაიქცა. თქვენ სწორედ ახლა დაგიდგათ გამოჩეკის დრო. გამოიჩეკებით.

უთვალთვალებთ ჭიანჭველებს, მათ ბუდეს, ხედავთ, რომ ჭიანჭველები გადაიქცნენ პატარა კაცუნებად; მერე თავად ხართ ეს ჭიანჭველები, ერთმანეთს უყურებთ, გინდათ ერთმანეთთან კონტაქტის დამყარება და არ იცით, როგორ.

ყველაფერი შეიძლება ითამაშო, სამზარეულოს წიგნიც კი. იგი შეიძლება წაიკითხო სწავლულის, ღორმუცელას, კუჭის აშლილობით დაავადებული კაცის სახელით. "ფურა".

ვცადოთ სხვადასხვა პირთა სახელით სამზარეულოს წიგნის წაკითხვა.

წარმოსახეთ სხვაობა შემდეგ ქცევებში: მორიდება, კრთომა, ფრთხობა, კრძალვა, შეშფოთება, წუხილი, მოუსვენრობა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარსელ მარსოს ეტიუდები

1. მოხეტიალე ცირკის მსახიობი სწევს უმძიმეს შტანგას.
2. შეშინებული აკრობატი მიდის მავთულზე, რომელიც უფსკრულზეა გაბმული. ცდილობს მხიარულობის ნიღბით დაფაროს შიში.
3. ბიჭი-მოგზაური. ჯდება მატარებელში. შეაქვს ბევრი ბარგი კუპეში. ეჩქარება, ბარგს ალაგებს. ბოლო-ბოლო ეწყობა. კმაყოფილია. იღებს ჩანთიდან საუზმეს. გემრიელად შეექცევა ფანჯრიდან ათვალიერებს ბაქანს. დასცინის დაგვიანებულ მგზავრებს. უყურებს მატარებელს, რომელიც გვერდითა ბაქნიდან დაიძრა. უცებ აღმოაჩენს, რომ ეს მისი მატარებელია - ბიჭი სხვა მატარებელში ჩამჯდარა.
4. სეირნობს პარკში. შემთხვევით ჯდება ჭიანჭველების ბუდეზე.
5. ბიჭი ხვდება ცხოვრებასავით დახლართულ მინის ლაბირინთში, რომლიდანაც გამოსავალი არ არსებობს, სულ შუბლით ეჯახება მინას /ჩაპლინის მრუდე სარკეების ვარიაცია/.
6. მიწვეული ხარ მეჯლისზე. გინდა ეცეკვო გოგონას, მაგრამ ვერ პოულობ ისეთს, რომელიც სიმაღლით შეგეფერება. ხან გულივერისნაირი გიგანტი გხვდება, ხან ლილიპუტივით პატარა. როცა, ბოლოს და ბოლოს, კმაყოფილი პოულობ შესაფერის ქალს, მუსიკა თავდება.
7. დაგპატიჟეს წვეულებაზე, დიდხანს ირგებდი ფრაკს /წარმოსახვით/. ძალიან არისტოკრატულად გიჭირავთ თავი. მაგრამ, შემდეგ ღორივით თვრები და კისრისკვრით გაგდებენ წვეულებიდან.
8. გადაწყვიტე, თავი მოიკლა უიმედო სიყვარულის გამო. ხმა დაგესწო, მაგრამ ვერ შესძელი. შენ ხომ მხოლოდ ორი ხელი და ორი ყური გაქვს. რევოლვერს როგორღა გამოიყენებ? გინდოდა, საწამლავი მიგეღო, მაგრამ შეცდომით ღვინო დალიე და დათვერი. გინდოდ თავი ჩამოგეხრჩო, მაგრამ თოკი გაწყდა. გადაწყვიტე, დანა დაგერტყა, მაგრამ გაუფრთხილებლად თითი გაიჭერი, ძალიან გეტკინა, ცდილობ სისხლი გაიჩერო. გინდა თავი მოიწამლო გაზით, მაგრამ ვერ ბედავ. საჩქაროდ აღებ ფანჯრებს და მაგრად ცივდები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

9. ეთამაშები ნაღმს, ერთობი, ეპყრობი როგორც ბურთს, აგდებ მას ჰაერში, იჭერ, ბოლოს ნაღმი ფეთქდება.

10. გასაბერი ბუშტების გამყიდველი მოწყდა მიწას და გაფრინდა.

11. ლომების მომთვინიერებელი. გალიაში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლილი იოსელიანი – პროფესორი

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობაში

ეს მხოლოდ მცირე ნაწილია იმ სავარჯიშოებისა, რომელთაც ვიყენებდი ჩემი პედაგოგიური მუშაობის მანძილზე. ყალბი თავმდაბლობის გარეშე უნდა ვაღიარო, რომ ჩემ მიერ შესრულებული მრავალი სავარჯიშო გამოყენებულია სხვა პედაგოგთა მიერ და ამდენად, უკვე ძნელი გასარჩევია მათი ავტორობა.

სავარჯიშო N I. "გუნდური სიმღერა"

/ჯგუფური სავარჯიშო/

მოეწყვეთ ნახევარწრიულად /ფეხზე დამდგარნი/. ხელმძღვანელის /"ლოტბარის"/ ნიშნის გარეშე, დამოუკიდებლად წამოიწყეთ რომელიმე ნაცნობი სიმღერა, ჯერ ერთ ხმაში, ხოლო შემდეგ, თუ სიმღერა მრავალხმიანია, ხმების შეწყობით.

სავარჯიშოს მნიშვნელობა და შედეგი შინაგან ძალთა ძალდაუტანებელ მობილიზებაშია, განსაკუთრებით I კურსის დასაწყისში, როცა სტუდენტების უმრავლესობა ჯერ კიდევ ერთმანეთს შეჩვეულნი არ არიან, თავს შებოჭილად გრძნობენ და მათი გონება საკუთარი განცდებითაა დაკავებული. სიმღერა ყველამ ერთდროულად, შეთანხმებულად უნდა დაიწყოს. ამიტომ, ძალაუნებურად სიმღერის შესრულების აუცილებლობით გამოწვეული საფიქრალი საკუთარი განცდებიდან /სუბიექტურიდან/ "გუნდის" მიერ სიმღერის ხმაშეწყობილობის /ობიექტურზე/ უზრუნველსაყოფადაა მიმართული. ყოველ სტუდენტს პასუხისმგებლობა ავალდებულებ. , იფიქროს ამოცანაზე; სტუდენტი თავს აღწევს ზედმეტ შებოჭილობას და უნებურად ჩაერთვის "თამაშში". იშვიათია, რომ ჯგუფმა პირველსავე ცდაზე მოახერხოს სიმღერის ერთდროულად და ხმაშეწყობით წამოწყება. დაგვიანებულები, ჩვეულებრივ, თავიდან იწყებენ ხოლმე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიმღერას და ამით უფრო მეტად უწყობენ ხელს სიმწყობრეს. ვინც შეაყოვნებს /ვერ "ჩაავლებს"/ სიმღერის დაწყების მომენტს, მან თავიდან კი აღარ უნდა დაიწყოს, უნდა განაგრძოს სიმღერა; ამ სავარჯიშოს რამოდენიმე, გართულებული ვარიანტი აქვს.

სავარჯიშო N1ა "გუნდური სიმღერა" - სვლით

N1ა სავარჯიშოს პირობაა, ოღონდ ბ სავარჯიშო სვლით სიმღერის ტემპსა და ხასიათში უნდა შესრულდეს.

სავარჯიშო N1ბ სიმღერითა და სვლით სრულდება; ოღონდ აქ სიარულის ტემპი და ხასიათი ჯგუფის ხელმძღვანელმა, პედაგოგმა, ასისტენტმა ან ჯგუფის წევრმა უნდა უკარნახოს /სწრაფი, ნელი, აჩქარებული, მძიმე, ძალიან ჩქარი და ა.შ./ მონაცვლეობით, ვიდრე სიმწყობრეს არ მივაღწევთ.

სავარჯიშო N1გ ზემოთ აღწერილ პირობას დაემატება რაიმე საგანი, მაგალითად ბურთი; სვლით სიმღერა სრულდება ხელმძღვანელის მიერ შეთავაზებულ ტემპში, ბურთის ზემოთ აგდების და დაჭერის მომენტის შეგრძნებით /შესაძლებელია ბურთის აგდება ფრაზის დასაწყისში ან ფრაზის ბოლოს/.

სავარჯიშო N1დ იგივე; ცკამით ხელში /სიმღერით სვლა/, ხელმძღვანელი პერიოდულად კარნახობს ტემპს და სვლის მიმართულებას - წრეზე - /ნელა, ძალიან სწრაფად, Andante scerzo) სვლა პარალელური მიმართულებით, სამკუთხედად, პერპენდიკულარულად, კვლავ წრეზე და ა.შ./.

ეს სავარჯიშო კომპლექსურია; იგი შინაგანი მობილიზაციის სწრაფი უნარის გამომუშავების გარდა, ავითარებს და წვრთნის ტემპორიტმს, მელოდიის /ამ შემთხვევაში სიმღერის/ და რიტმის შეგრძნების უნარის და ერთი ხასიათიდან მეორეში გარდაქმნის ელასტიკურობას, მუსიკალობას, ყურადღებას, ობიექტზე სულიერ კონცენტრაციას,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ობიექტიდან ობიექტზე ნების მიხედვით იოლად გადანაცვლების ჩვევას.

ნებისმიერ სავარჯიშოს აზრი და შედეგი, მხოლოდ მაშინ აქვს, თუ ის სათანადო პირობებში ტარდება: პირველყოვლისა, შესაფერ აუდიტორიაში, სადაც დაცულია ყველა სანიტარული პირობები: სუფთა ჰაერი, დასუფთავებული ნივთები, ავეჯი... არის სინათლე და სიმყუდროვე, ყოვლად დაუშვებელია ვარჯიში ფორმალურად და არაზუსტად, ასეთ ვარჯიშს ზიანი მოაქვს, რომ არაფერი ითქვას დროის ამაო ხარჯვაზე.

სავარჯიშო N2

N2ა სუფთა იატაკზე დააფინეთ ჭილოფი ან სქელი ტილოს ნაჭერი, დაწექით, მოთავსდით მოხერხებულად /სასურველია ხალვათად გეცვათ/; მოადუნეთ, გაათავისუფლეთ სხეული და კუნთები, შეამოწმეთ წელი ეხება თუ არა იატაკს, თუ არსებობს "გვირაბის" მსგავსი სივრცე, ეს იმის ნიშანია, რომ სხეული დაძაბულია და მას გათავისუფლება ესაჭიროება. წელი უნდა ეხებოდეს იატაკს /ან სადაც ვწევართ - ლოგინზე, ტახტზე, ბალახზე, მიწაზე/ თუ გიძნელდებათ სხეულის და მთლიანად კუნთების გათავისუფლება, იფიქრეთ საოცნებო, სასიამოვნო რამეზე. წარმოიდგინეთ, რომ წევხართ აბიბინებულ მდელოზე, ბალახზე, ზღვის ნაპირას, ბრწყინვალე ამინდია და ირგვლივ სასიამოვნო სურნელებაა... საიდანღაც, შორიდან მოგესმით მშვენიერი სიმღერა, ხმა, ჩიტების ჭიკჭიკი, ჟღურტული, ხეების შრიალი, ზღვის ტალღების რიტმული მიმოქცევა და ა.შ. შეამოწმეთ, ყოველი ზემოთ აღნიშნულის გაფიქრებისა და წარმოდგენისას, რას განიცდის თქვენი სხეული - ნეტარებას, განცხრომას, სიამოვნებას, სიმშვიდეს, სხეულში მომხდარ ცვალებადობას, /დაძაბულობისაგან, შებოჭილობისაგან გათავისუფლება/ და ყოველივე ეს თქვენთვის საგრძნობი უნდა გახდეს. შემდეგ მას დაუპირისპირეთ საწინააღმდეგო, კონტრასტული ფიქრები და შეგრძნებები. მაგალითად: ჩამობნელდა, ცა მოიქუფრა, ჰაერი დამძიმდა, გესმის შორეული გრუხუნის, სროლისა

და რაღაც გაურკვეველი საგანგაშო ხმები... ყოველივე ამის წარმოდგენისას, შეგრძნებისას და ყურადღებისას თვითკონტროლის მეშვეობით შეამოწმეთ, როგორ იძაბება თქვენი სხეული. ამ სავარჯიშოს მოუძებნეთ თავისი ვარიაციები. მაგალითად:

სავარჯიშო №2ბ. თითქოს გძინებათ, მილულეთ თვალები... /თან დროდადრო ამოწმეთ - რას განიცდის თქვენი სხეული, კუნთები იძაბება თუ პირიქით/. ატყდა სროლა, აფეთქების ხმა, მიწა იძრა, ქარი ამოვარდა, წამოვიდა მხაპუნა წვიმა, ისევ ყოველივე დამშვიდდა, მზე გამოჩნდა, სასიამოვნოდ გათბა არე-მარე. ჩიტებმა ჭიკჭიკი მორთეს და სხვა ამგვარი.

სავარჯიშო №2გ - თქვენი ყურადღება გადაიტანეთ მთლიანად თქვენი სხეულის ყოველი ნაწილის /თავის, კისრის, მხრების, გულმკერდის, მუცლის, თეძოების, მუხლის, მუხლის ქვემო ნაწილის, ტერფის, კანჭის, თითების/ მთლიანად მთელი სხეულის დაძაბვა -გათავისუფლებისკენ. დაძაბეთ მთელი სხეული და გაათავისუფლეთ /მცირედი შუალედებით/. გაიმეორეთ რამდენიმეჯერ, შემდეგ ცალ-ცალკე დაიწყეთ კუნთების დაძაბვა ზემოდან - თავის, კისრის კუნთებიდან მოყოლებული, ფეხის ყველა თითის ჩათვლით და შემდგომ თანდათან, მიყოლებით კუნთების გათავისუფლება ქვემოდან /ფეხის თითებიდან/, კვლავ დაძაბეთ, აყევით ზემოთ, კისრის კუნთებამდე და პირუკუ. შემდეგ თანდათან გაათავისუფლეთ კუნთები ზემოდან მიყოლებული ქვემოთ ფეხის თითებამდე. ზემოთ აღწერილი სავარჯიშოებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სუნთქვის სწორ /ფაზაცია/ ბუნებრივსა და ორგანულ მიმდინარეობას; არასწორი სუნთქვა იწვევს დაძაბულობას, სასიცოცხლო ენერგიის ამაო წართმევას /ხარჯვას/. ნერვულ და სხვადასხვა დაავადებების გამოწვევა-გაძლიერებას. კუნთების გათავისუფლებით, ისევე, როგორც მოგვარებული სუნთქვით რეგულირება ხდება ბუნებრივი, ორგანული სასიცოცხლო პროცესის ენერგიის საჭიროების მიხედვით ხარჯ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვა და არც გადახარჯვა, გადაღლა.

სავარჯიშო №2ბ ზემოთ შეთავაზებული სავარჯიშოების ვარიანტია: წამოწოლილებმა დაიწყეთ ყველასათვის ნაცნობი სიმღერა. ხელმძღვანელის ნიშანზე გადატრიალდით ჯერ ერთ მხარეს /მარჯვნივ ან მარცხნივ/, შემდეგ ნიშანზევე სიმღერითვე დაწექით გულაღმა, სიმღერის ხასიათისა და ტემპის შეგრძნებით. ამ სავარჯიშოების გამრავალფეროვნება სასურველია, თუ დროით ძალზე არა ხართ შეზღუდულები. ვიმეორებ, ჩამოთვლილი სავარჯიშოები ერთდროულად წრთობის აუცილებელ ჩვევებს, აზროვნების გარკვეული მიმართვით წარმართვის უნარს, ნებისყოფას, ნებითი ყურადღების სულიერ მობილიზების ჩვევის გამომუშავებას. ზედმეტი დაძაბულობა-შებოჭილობისაგან გათავისუფლების უნარს; სტუდენტს, მის წარმოსახვას ათავისუფლებს მორცხვობისა და მის მსგავს კომპლექსებისაგან. სტიმულს აძლევს და ავითარებს, უმუშავებს კოლექტიური შემოქმედებისათვის აუცილებელ ჩვევებს, პარტნიორებთან კონტაქტს, პასუხისმგებლობისა და ვალდებულების გრძნობას და ხელს უწყობს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ელემენტების გაელასტიკურებას.

სავარჯიშო №2გ ვარიანტი. ხელმძღვანელის ნიშანზე სტუდენტები იწყებენ სიმღერას. შემდეგ, ხელმძღვანელისავე ნიშანზე გუნებაში, უხმოდ, უბგეროდ განაგრძობენ /"ამირან გულში მღეროდას"/ სიმღერას, ხელმძღვანელის ხელახალ ნიშანზე კვლავ ხმით იწყებენ მღერას. ასე, რამდენიმეჯერ, სიმღერის დასასრულამდე და თან ერთი მხრიდან შებრუნდებიან მეორე მხარეს ან პირუკუ. ეს სავარჯიშო შეიძლება შესრულდეს სიარულში და სხვა და სხვა მოძრაობის დროს, /მაგ. ადგომა, დაჯდომა, ხელების ზემოთ აწევა, მუხლებზე ჩაკეცვა და ა.შ. სიმღერის ხასიათის, ტემპის შეგრძნებით/.

აუცილებელია დააკვირდეთ, რა განცდას, შეგრძნებას, გრძნობას იწვევს ყოველი შეთავაზებული ქმედობის პროცესი - სევდას, მხნეო-

ბას, სიხარულს, განგაშს, ნეტარებას, აღმაფრენას თუ სხვა მისთა-ნებს.

სავარჯიშო №2³ – ასწიეთ ხელები ზემოთ და დაძაბეთ. შემდეგ განზე გაწიეთ /განმკლავი/, ჩაიკეცეთ მუხლებში და მუხლებზე ხელე-ბი შემოირტყით. დააკვირდით, თითოეულმა ამ მოძრაობამ რა განწყობა ან შეგრძნება წარმოშვა თქვენში. სავარჯიშოები გაიმეორეთ რამო-დენიმეჯერ უფრო სწრაფად, იმდენჯერ, რამდენჯერაც საჭიროა შედეგის მისაღწევად.

კოლექტიური სავარჯიშო №3 წარმოიდგინეთ და შეიგრძენით თქვენს სხეულში მომხდარი უცნაური გარდაქმნები, იარეთ ჩვეულებრივად, წრეზე შემოთავაზებულ ტემპში. შემდეგ მოძრაობებს ხელმძღვანელი გიკარნა-ხებთ: წარმოიდგინეთ, რომ უეცრად დაგიგრძელდათ ფეხები, დაგიგრ-ძელდათ ხელები /იატაკამდე/, გაგეზარდათ მუცელი, გაგიმსხვილდათ თავი, ხელები, ფეხები. წაგერთვათ ცალი ხელი, ცალი ფეხი, გაგი-ჩნდათ კუზი, დაპატარავდით, გახდით, იქეცით ჩიტად, ბურთად, ნია-ვად, ცეცხლად სარკედ, შიშად, სურათად, კარადად, ჩაიდნად, ნათუ-რად და ა.შ.

კოლექტიური ეტიუდი. დასხედით, წარმოიდგინეთ, რომ წინ გიდევთ კალათა ძაფით /საქსოვი. ამაში უნდა შეთანხმდეთ ხელმძღვანელთან, ანდა ვისაც რა სურს, ის წარმოიდგინოს/. ამოიღეთ ძაფი კალათიდან, გამოსწიეთ ძაფის წვერი და დაუშვით იატაკზე, /უყურეთ, შეხედეთ და დაინახეთ, რომ არ აიბურდა ძირს დაშვებისას/. შემდეგ მოწყვი-ტეთ ძაფი და თითზე დაიხვიეთ. /შეხედეთ, შეამოწმეთ და დაინახეთ: სწორად და კარგად ახვევთ თუ არა ძაფს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ხელახლა დაახვიეთ/. ეს სავარჯიშო ავითარებს დანახვის უნარს.

კოლექტიური სავარჯიშო №4 – გააკეთეთ რაიმე მოძრაობა, სრუ-ლიად გაუმართლებელი, მრავალფეროვანი, ნიშანზე /სდაქ/ შეაჩერეთ მოძრაობა და შემდეგ დაიწყეთ მისი გამართლება. /ე. ი. სასწრაფოდ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გაიაზრეთ, როგორ აღმოჩნდით ამ პოზაში, რას აკეთებთ, რატომ/. ეს პოზა აქციეთ ქმედება-საქციელად.

კოლექტიური სავარჯიშო N5 - ერთ-ერთი აიღებს სკამს და დადგამს ცენტრში, მეორე გაამართლებს /ქმედება-საქციელით, სკამის გამოყენებით/ და გააგრძელებს სკამთან ქმედებას, შემდეგ მესამე გააგრძელებს, შემდეგ მეოთხე და ა. შ. წინა ქმედების ლოგიკური გაგრძელება-განვითარებით უნდა დაასრულოთ პირველი სტუდენტის მიერ შემოთავაზებული ქმედება.

კოლექტიური სავარჯიშო N6 - დასხედით ნახევრად წრიულად. ერთ-ერთმა წამოიწყოს მარტივი ქმედება, მაგალითად: ხელმძღვანელის ნიშანზე დაიხაროს იატაკისკენ. ამ ქმედობას გააგრძელებს მეორე. მან შეიხსნას ფეხსაცმლის ზონარი, ნიშანზე მესამემ გააგრძელოს და გაიხსნას ზონარი და გვერდზე გადადოს, მეოთხემ მეორე ფეხსაცმელი გაიხადოს, მეხუთემ გახდილი ფეხსაცმელები განზე დააწყოს,აიღოს ფოსტლები, გაჰყოს მასში ფეხები. /ფეხსაცმელი გაიძრო დასასვენებლად, ანდა სავარჯიშოდ/ ამ სავარჯიშოს უამრავი ვარიანტები აქვს, იგი პედაგოგმა, ხელმძღვანელმა უნდა გაამრავალფეროვნოს.

კოლექტიური სავარჯიშო N7 - დასხედით წყვილ-წყვილად ერთმანეთთან ზურგშექცევით. ნიშანზე შეასრულეთ რაიმე, მარტივი ქმედება. მაგალითად: ადექით, გადადგით წინ ორი ან სამი ნაბიჯი, შემოტრიალდით, გაასწორეთ სკამი და დაჯექით. თქვენს ადგილას წყვილის ცალმა /ზურგშექცევით მდგომმა/ უნდა გაიმეოროს ეს ქმედება ანგვარადვე მოიქცევიან სხვა წყვილებიც, შემდეგ შეიცვლებით.

ინდივიდუალური სავარჯიშოები

სავარჯიშო N8 /მარტივ ქმედებებზე/

გათალეთ ფანქარი, გააცალეთ ქაღალდი კამფეტს და ჩაიდეთ პირში, აალაგეთ მაგიდა, ჩადეთ წერილი კონვერტში და დააწებეთ,

აიღეთ ტელეფონის ყურმილი და აკრიფეთ ნომერი. ყოველი ეს ქმედება გარკვეულ ვითარებაში... მაგალითად სასურველი სტუმრების მოლოდინში, საინტერესო მგზავრობის მოლოდინში, მიიღეთ ძვირფასი ჯილდო, დამორდით მეგობარს, გარდაგეცვალათ უახლოესი ადამიანი, მიგელით მძიმე შეხვედრა და არ იცით, რით დამთავრდება იგი.

ჩაატარეთ იგივე სავარჯიშო შეგრძნებებზე: გცივათ, გცხელათ, გტკივათ... /კბილი, თავი, ყური, მუცელი, სახსრები/ ხართ მშიერი, ნაწყენი, ნასვამი, მხნედ და ა.შ.

II კურსის დასაწყისში

ზემოთ მოცემულ სავარჯიშოს დაემატება სიტყვა, სიმღერა ან შორისდებული.

/მაგალითად: წვიმს, ბნელა, თენდება, თოვს, არა, დიახ, გმადლობთ, მშვიდობით, ადექ, დაჯექ, წაიღე და სხვ.

შორისდებულები: უჰ, ოო, ვაი, ეჰ, ოჰ და სხვ/.

ყოველი სავარჯიშო გატაცებით,სულითა და გულით, თავდავიწყებით უნდა სრულდებოდეს. თავდავიწყება! აი,ამ სავარჯიშოების საბოლოო მიზანი,პროფესიონალური დაოსტატების ბუნებრივი საშუალებები.

სავარჯიშო №9 აზრის გამოსხივება, /გადაცემა/ და მიღება. ხელმძღვანელმა უნდა შესთავაზოს წყვილს - ერთს მათგანს აზრის გადაცემა, მეორეს - მიღება. შემდგომ წყვილი შეცვლის "როლებს" /მიმღები და გადამცემი/. აზრის გადამცემი, მაჯაში ჩაჭიდებს ხელს მეორეს - მიმღებს, პარტნიორს უსიტყვოდ, უხმოდ, ყოველგვარი ჟესტისა და მიმიკის გარეშე.

პარტნიორი გადასცემს აზრს, აღასრულოს მარტივი ქმედება. მაგალითად:

1/ აიღოს სკამი, მიადგას ფორტეპიანოს , ფორტეპიანოს ახადოს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თავი და მიუჯდეს დასაკრავად.

2. ადგეს სკამიდან, გადაიხედოს ფანჯარაში და დაუბრუნდეს თავის ადგილს.

3. გააღოს კარი და გაიხედოს

4. შეიხსნას მაჯის საათი, დახედოს და დადოს მაგიდაზე, ან მომართოს

5. წამოწვეს და დაისვენოს

6. მიაწოდოს ფანქარი ან სხვა ნივთი თანაკურსელს და ა.შ.

სავარჯიშო N10 ერთ-ერთი წყვილი მოწორებით დადგეს, მეორისაგან ზურგ შექცევით, მეორემ ხმით, შორისდებულით, ან სტვენით გადასცეს აზრი პირველს, თუ რა მოიმოქმედოს, დაჯდეს, გაიაროს, გააღოს კარი, გავიდეს, გაიქცეს ან შეასრულოს სხვა.რამ მარტივი ქმედება.

შემდეგ შეცვალონ როლები ე.ი. აზრის გადამცემი ახლა აზრის მიმღები გახდეს. და მან შეასრულოს "ნაკარნახევი".

სავარჯიშო N 11

ერთმანეთის ზურგშექცევით დადგება წყვილი, ანდა ოეჯირის ერთ მხარეს ერთი და, მეორე მხარეს მეორე /ერთმანეთს არ უნდა ხედავდნენ/. ერთმა უნდა აღასრულოს მარტივი ქმედება, მაგალითად: აიღოს სკამი, შედგეს ზედ, გამოცვალოს გადამწვარი ნათურა, შემდეგ ჩამოვიდეს და დადგას სკამი თავის ადგილას. მეორემ ზუსტად უნდა გაიმეოროს პირველის ქმედება.

სავარჯიშო N 12 - გარე საშუალებათა გამოხატვა და მანერა. მოძრაობების, ჟესტის, მიმიკის, სიარულის, სიტყვის წარმოთქმის /ლაპარაკის/ მანერის გადმოცემა, შესრულება და დაკვირვება იმაზე, თუ რა განცდებს იწვევს ყოველივე ეს ადამიანში. მაგალითად: ნელა

/ზანტად/ რბილი ხოხიალით, სხვადასხვა ტემპში, წამოდგომა საწო-ლიდან, ისტაკიდან, სავარძლიდან, სკამიდან. დაჯდომა, გავლა. წიგ-ნის აღება, გადაფურცვლა, სანთლის ანთება, ყვავილების დაკრეფა და სხვა ჟესტი: ხელის დაქნევა, /გამოსამშვიდობებლად, დასაძახებლად/ უარსაყოფად, თანხმობის გამოსახატავად. თითის დაქნევა გასაფრთხილებ-ლად, დასამუქრებლად, ყურადღების მისაპყრობად და ა.შ. ცალფეხა სია-რული /ნატკენი, უცხო, დაჭრილი და სხვ./, უსინათლო ადამიანის ად-გომა, გავლა, ჭიქის მოძებნა წყლის დასალევად და სხვ.

დამახასიათებელი მანერა - ცალთვალ/მოჭუტული მზერა, სიარული, მოძრაობა, ყბაშეკრული ლაპარაკი /მაგრად წარმოთქმა სიტყვისა: აიღე, გაათბე, მომეცი, წაიღე, დახატე და ა.შ./. ხელით აფარული ცალი წარბით მზერა, ქმედება, ლაპარაკი, შიგნით შეტრიალებული ტერფით ან გაშლილი ტერფით სიარული - ქვედაყბაგამოვარდნილი /პროგნატი/ ლაპარაკი, ქმედება, მზერა. ცალთვალმოჭუტული სმენა, მზერა, ლაპა-რაკი და ა.შ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მიხეილ ალექსიძე - სახალხო არტისტი, პროფესორი

საგნებთან ურთიერთობა.

ვარჯიში ჯოხებით

მზადდება ჯოხების სამი კომპლექტი: 2-გრძელი, 2-მოკლე და 2-საშუალო ზომისა.

სტუდენტები რიგრიგობით ორი ერთნაირი, ან სხვადასხვა ზომის ჯოხების გამოყენებით /კომბინაციით/ აკეთებენ საგნებთან ურთიერთობის სავარჯიშოებს, ამის გაკეთება შეუძლიათ ერთი ჯოხითაც.

სავარჯიშო კეთდება მრავალჯერ, ახალ-ახალი ვარიანტით.

მაგალითად:

ტყისმჭრელი - ერთი ჯოხი ხეს წარმოადგენს, მეორე - ხერხს.

მხაზველი - ორი ჯოხის გამოყენებით სტუდენტი სახაზავ დაფაზე აკეთებს ნახაზს.

კორპსაძრობი / штопор/ - ორ ჯოხს გარდიგარდმო დებს /ჯვრის მსგავსად/, შემდეგ "ბოთლში" ჩახრახნის და "საცობს" ამოიღებს.

მაკრატელი - კეთდება ორი ჯოხისგან და კრეჭენ ბუჩქებს.

ნავი - 2 ჯოხი - ნიჩბებია, მენავეს მიჰყავს ნავი სხვადასხვა ვითარებაში: ქარში, მდინარეზე შტილის დროს, მეჯიბრია, /შეიძლება კიდევ ერთი ნავის გამოყენება/.

გასაბერი ბურთები. ორი ჯოხისგან კეთდება საბერავი /насос/. ჯოხების ჯვრისებური განლაგება შესაძლებელს ხდის პნევმატური ქშენების წარმოსახვას.

მევიოლინე } პირველ შემთხვევაში ერთი ჯოხი ვიოლინოს წარმოადგენს. მეორე - ხემს, /ქამანი/, მეორე შემთხვევაში
ტრომბონისტი }

ერთი ჯოხი თავად ინსტრუმენტია, მეორე კი მოძრავი ხემია. ორივე სავარჯიშო მიმდინარეობს მუსიკის თანხლებით. საჭიროა, გადმოიცეს მუსიკალუ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რი ნაწარმოების როგორც საერთო ხასიათი, ისე თითოეული მუსიკალური ფრაზის წყობა.

მატყლის ჩეჩვა - იღებენ ერთ ჯოხს, რომლის საშუალებითაც ხდება მატყლის ჩეჩვის მთელი მექანიზმის წარმოსახვა.

მეთხილამურე - ორ ჯოხს იყენებენ როგორც სათხილამურო ჯოხებს, სტუდენტი ამ ჯოხებით წრეს აკეთებს სხვადასხვა ვითარებაში: გასეირნება, კვალის გაყვანა, შეჯიბრი /შეიძლება სხვა სტუდენტის გამოყენებაც/.

ბილიარდი
ნიჩაბი
მღებავი
იატაკის მწმენდავი
ჩოგანბადე
მეთევზე
ტირი
მენახირე
მთიბავი

ყველა ეს სავარჯიშო სრულდება ერთი ჯოხის საშუალებით. უსათუოდ მიღწეულ უნდა იქნას ყველა ფიზიკური ქმედების სიზუსტე და სიმკვეთრე. იცვლება მოცემული ვითარება: ამინდი /მეთევზე/, ქუხილის მოახლოება, შეხვედრა ავტოკოლონასთან /მენახირე - ცხვრის ფარა/, აყრილი გზა, ქვიშა /ნიჩაბი/ და ასე შემდეგ.

ცირკი - აქ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვა ვარიანტი:

ა/ ჟონგლიორი - მუშაობს ორი მოკლე ჯოხით;

ბ/ ჯამბაზი /მუშაითი/ - იყენებს ერთ გრძელ ჯოხს წონასწორობისათვის /ბალანსი/, ან ერთ მოკლე ჯოხს - "ქოლგა"

გ/ ცხოველების მწვრთნელი - ერთი ჯოხი ვითომ რკინის წკნელია, მეორე - შოლტია, და, ასე შემდეგ.

დურგალი - ერთი გრძელი ჯოხი დასამუშავებელია, მეორე /მოკლე/ - ვითომ შალაშინია.

საგნებისადმი დამოკიდებულება. ჯოხებით სავარჯიშო

მზადდება ჯოხების 3 კომპლექტი: თითოეულ კომპლექტში შედის: 2 გრძელი, 2 მოკლე და 2 საშუალო ზომის ჯოხი.

სტუდენტები რიგ-რიგობით აკეთებენ სავარჯიშოებს "საგნებისადმი დამოკიდებულებაზე". ამისათვის იყენებენ ნებისმიერ კომბინაციას. 2 ერთნაირი ან სხვადასხვა ზომის ჯოხებს, შეიძლება გამოყენებულ იქნას აგრეთვე მხოლოდ ერთი ჯოხი.

სავარჯიშო მრავალგზის მეორდება ახალ-ახალი გადაწყვეტით.

მაგალითები: აკვანი, სავარძელი, ტყისმჭრელი, ობსერვატორია, ჭა, მხაზველი, ვიოლინო, მეხანძრე, სალამური, ოლიმპიური კოცონი, კორპსაძრობი, ნავი, მეთევზე, ტირი, მატყლის ჩეჩვა, ტრომბონზე დამკვრელი, მეთხილამურე, ცირკი/სხვადასხვა ვარიანტი/, ბილიარდი, ნიჩაბი, მებადე; სამხედრო პარადზე, ბუშტების გაბერვა, მღებავი, მაკრატელი, ნაღმსაძებნი, თიბვა, იატაკსაპრიალებელი, ჩოგანბალე, იარაღის წმენდა, დურგალი.

აბრამ რუბინი - საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე

ვს. მეიერჰოლდის ბიომექანიკის შესახებ

1. დასაბუთება

ვს. მეიერჰოლდის ბიომექანიკა ეს არის ოსტატის მიერ აგებული სავარჯიშოები მუსიკის თანხლებით. ამ სავარჯიშოების ამოცანაა გამომსახველობითი ტექნიკის გამომუშავება, სამსახიობო ტემპერამენტის რეგულირება /მეიერჰოლდი მას რეფლექტორულ აღგზნებადობას უწოდებდა/,

ა.ი.თაიროვის წიგნის -"რეჟისორის ჩანაწერები" - რეცენზიაში მეიერჰოლდი წერს:"როდესაც თაიროვი აცხადებს "მსახიობ-აკრობატს" და "მექანიკურ თოჯინას", წარმოგვიდგენს გარდასახვის სრული სირთულის მიუღებლობას. შემდგომ მეიერჰოლდი დასძენს: "ადამიანში თანხმდებიან სხეულის მოძრაობა,რომელიც მოჩვენებითად ანარქიულ-თავისუფალია და თაიროვისათვის ესოდენ მიუღებელი სისტემა, რომელიც არსებულ სივრცეში მოქმედს მექანიკური თოჯინის მდგომარეობაში აყენებს".

მოქმედი ადამიანის ეს დამსგავსება მექანიკურ თოჯინასთან - აშკარად მცდარია. აქ გამოჩნდა მეიერჰოლდის ერთგულება იმ დროის მექანისტიკური მატერიალიზმის ფილოსოფიის დაუძლევლობისადმი, ფსიქოლოგიის შესწავლის სრული უგულებელყოფისადმი; ფსიქოლოგიით გატაცებაში იგი ბრალს სდებდა სტანისლავსკის. იგი წერდა: "... და, რა თქმა უნდა, ჩნდებიან "წურბელები", რომლებიც ოსტატთა ბინებს ფრანგული აუტანელი ექსპერიმენტული ფსიქოლოგიის სახელმძღვანელოებით ავსებენ. /სტატია - "სტანისლავსკის მარტოობა"/.

მაგრამ, როგორც ეს ხშირად ემართებოდა მეიერჰოლდს, თეორიას ცოცხალი პრაქტიკა ამარცხებდა. საკმარისი იყო, გენახათ ეს გენიალური

ცხადიობი როგორ აჩვენებდა ბიომექანიკის ამა თუ იმ მდგომარეობას, ნათელი ხდებოდა მისი მოძღვრების "ძალის ყოველი გამოვლენა მექანიკის ერთიან კანონში"- სრულიად უსაფუძვლობა.

ის აფართოებდა ყოველ მოძრაობას, ავსებდა მას არსით, მიზანსწრაფვით, ა[illegible]რაგებდა ემოციით. არაჩვეულებრივი სიმკვეთრით გვაჩვენებდა შინაგანი ქმედებისა და მის შინაგან გამოვლინებათა ერთობლიობას.

სწორედ ამიტომაც, მეიერჰოლდი, გრძნობდა რა თავისი თეორიული პოზიციის შერყეობას, კრიტიკის გავლენით, თანდათანობით სცვლიდა თავისი სისტემის სახელწოდებას. მან ამ სისტემას დაარქვა "საკურსო-ტრენაჟი"; ეს იყო ნაკლებად პრეტენზიული სახელწოდება, რომელიც უფრო ზუსტად გამოხატავდა სისტემის არსს.

ბიომექანიკის სისტემა /პირობითად ასე ვუწოდოთ/ დამყარებული იყო ზოგიერთ მკვეთრად ჩამოყალიბებულ პრინციპზე.

2. პრინციპები

1. მეიერჰოლდს ადამიანის მდგომარეობა და გამომსახველობა სივრცეში ბუნებრივ პირობად მიაჩნდა და ეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ადამიანი მდგრად წონასწორობაში იმყოფებოდა. ის ითხოვდა: "ღლავისგან მოქანავე გემბანზე მდგარი მეზღვაურის მტკიცე ნაბიჯებს". აქედან მომდინარეობს ძირითადი ბიომექანიკური "დგომის" წესი, რომელიც რა[illegible] ცალზე მოკრივის დგომას მოგვაგონებს.

2. "მცირე" და "დიდი" ჟესტის სწორი თანწყობა.

"დიდი" ჟესტი გულისხმობდა ფეხისა და ტანის მყარ მდგომარეობას. "მცირე" ჟესტი - ხელი და თავი - უნდა დაფუძნებულიყო "დიდ" ჟესტზე, დაყრდნობოდა მას და ერთგვარად გაეგრძელებინა იგი. სწორედ ამ პრინციპზე ჩნდებოდა დამაჯერებელი და გამომსახველი რაკურსი.

3. ტემპების ცვლა. მიუხედავად იმისა, რომ მეიერჰოლდს არცთუ

ისე ძლიერ უყვარდა ექსპერიმენტული ფსიქოლოგია, მაინც ხშირად ეყრ-დნობოდა ადამიანის შემეცნების ზღურბლის ვებერ-ფეხნერის ცნობილ ფსიქოლოგიურ კანონს. სწორედ ამიტომ იგი გარდაუვლად მიიჩნევდა მოძ-რაობათა ნახაზის შექმნას დროის გარკვეულ მონაკვეთში ტემპების ცვლის პრინციპით, რომელიც სიჩქარის ცვლით გამოიხატებოდა. ტემპე-ბის ეს ცვლა უზრუნველყოფდა მოძრაობის, მთელი ნახაზის გამომსახველო-ბას. მეიერჰოლდს ტემპების ცვლის დროს უყვარდა მუსიკალური ტერმინე-ბის გამოყენება /ლეგატო, სტოკატო და ა.შ./.

4. ტემპების ცვლის პრინციპთან ახლოს დგას უარყოფის პრინციპი. "უარყოფას" მეიერჰოლდი მიაკუთვნებდა გაგების დიდ წრეს. "უარყოფის" მაგალითად შეიძლება ჩაითვალოს ისეთი ხერხი, რომელსაც დირიჟორის სურს მიაღწიოს ორკესტრის მაქსიმალურ ძლიერებას და ჰქმნის წინასწარ "პიანისიმოს". წინახტომისათვის იქმნება წინასწარი მოძრაობა უკან. დარტყმისათვის აუცილებელია ხელის უკან გაწევა და ა.შ. მეიერჰოლდი "უარყოფის" პრინციპს გამომსახველობის ერთ-ერთ ძირითად კანონად მიიჩნევდა.

5. მეიერჰოლდს მნიშვნელოვან პრინციპად მიაჩნდა ფიქსაციის, წერტილის პრინციპი;

გარეგნული მდგომარეობის დროული ფიქსირების ცოდნა მოქმედების ნახაზს დასრულებულ იერს აძლევდა. მეიერჰოლდის აზრით, წამიერი, სტატიკური წერტილების შეხვედრა შემსრულებელს ეხმარება მოქმედების ყველაზე რთული ნახაზის დამახსოვრებასა და შემეცნებაში.

6. მეიერჰოლდი დიდ ყურადღებას უთმობდა მოქმედებას მუსიკის თანხლებით. ის აღიარებდა მოქმედების კონტრაპუნქტულ თანწყობას მუ-სიკაში, როცა მუსიკასა და მოქმედებას გააჩნია საკუთარი ნახაზი – გაერთიანებული საერთო რიტმული ჯერადით; როდესაც არსებობს საერთო რიტმული ქარგა, რაზედაც მუსიკა და მოქმედება ქარგავენ თავიანთ საკუთარ ნაყოფს. მეიერჰოლდი ყოველთვის ეწინააღმდეგებოდა მუსიკის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მეტრულ თანმიმდევრობას: "გვერი-კესტი", "პაუზა-პოზა". მაგრამ, ამავე დროს აუცილებლად მიაჩნდა მუსიკის "მოსმენა", მისი სახიერი წყობისა და ემოციურობის გამოცნობა და მუსიკის სახიერი შინაარსის მოქმედებაში გადმოცემის უნარი.

3. აჭარა

განვიხილოთ სავარჯიშოების ორი ტიპი: ინდივიდუალური და დაწყვილებული. დავიწყოთ ინდივიდუალური ეტიუდის – "მშვილდის სროლის" განხილვით.

ოსტატი დგება, მოსწავლეები კი მის გარშემო წრეს ქმნიან. მათ სპორტული ტანსაცმელი და მსუბუქი სპორტული ფეხსაცმელები აცვიათ. ოსტატის ნიშანზე მოსწავლეები ბიომექანიკურ მდგომარეობას იკავებენ, რომელიც მოკრივის დგომას წააგავს: ქუსლები უკეთესი მდგრადობისათვის ოდნავ შიგნითაა შებრუნებული, ფეხები ნახევარისებურად დაჭიმული. სხეული, კუნთები, ხელები, თავი მოდუნებულია. მერე ნიშანი და ვარჯიში იწყება: ყველა ნახტომით ბრუნდება მარჯვნივ და თავსზემოთ ორჯერ შემოკრავს ტაშს. გრძელდება ეგრეთ წოდებული "დაქტილი", რომელიც ვარჯიშის დასასრულსა და დასაწყისზე მიგვანიშნებს. დაქტილი, ჩვეულებრივ ლექსთწყობაში, სამმარცვლიანი სტოპის პირველ მარცვალზე სვამს მახვილს. მოცემულ სიტუაციაში ნახტომი აღნიშნავს პირველმახვილიან მარცვალს, ტაშის ორი შემოკვრა – კი ორ უმახვილო მარცვალს.

იწყება მუსიკა და, მონაწილეები წრეში მოძრაობენ. უსმენენ მუსიკას, მოძრაობენ თავისუფლად ოდნავ მოხრილ, ნახევარისებურად მოდუნებულ ფეხებზე, თავი სწორად უჭირავთ. მარცხენა გაშლილი ხელით უჭირავთ წარმოსახული მშვილდი. სულ ნელ-ნელა ჩქარდება. წარმოიქმნება წინაღობა, რომელიც აუცილებლად უნდა გადაილახოს: ხან ხან ტროპიკული ტყის გადახლართული ბარდები გვხვდება, ხან წონასწორობა გვ-

კარგება, ზოგჯერ აბობოქრებული მდინარის ზვირთებში გიწევს გასვლა ან გაცურვა, ან ჭაობი შეხვდება – ერთი არასწორი მოძრაობა და, ჩაგითრევს; საჭიროა, მოქმედების ბალანსირება, ერთი ბორცვიდან მეორეზე გადახტომა, ჭაობში ჩაფლული ფეხის ამოწევა. ამ წინააღმდეგობებს ოსტატი ცვლის სხვადასხვა თანმიმდევრობით. მოძრაობა თანდათანობით სწრაფი ხდება და ბოლოს ჩერდება. ამ დროს საიდანღაც ნადირი გამოჩნდება. მსახიობი მიაყურადებს, მიმოიხედავს, უკან დაიხევს, ჩაიკუზება, მარჯვენა ხელს ზემოთ სწევს, იღებს ზურგსუკან მოთავსებულ წარმოსახვით ისრებს, წამოიმართება, ისრიანი ხელი წინ გადმოდის და ნელა ეხება მშვილდს, რამდენჯერმე მოიზიდავს ისარს... ბიძგი, წამოყვირება, ტაში ორჯერ – ვარჯიში დამთავრებულია.

ახლა განვიხილოთ "წყვილთა" ეტიუდი – "დარტყმა ხანჯლით".

დასაწყისი ისეთივეა, როგორც ინდივიდუალურ ეტიუდში. წრეში სიარულის დროს მონაწილეები ორ ჯგუფად იყოფიან: მსუბუქ და მძიმე ფიგურებად. მსუბუქი ფიგურები, ძირითადად, ქალები არიან, წონით მსუბუქი და ზომით არცთუ ისე დიდები. მძიმე – მკვრივი ფიგურები, მსხვილი მძიმეწონები.

ორივე ჯგუფი ერთმანეთის საპირისპიროდ ლაგდება. მძიმე ფიგურები ისვენებენ, მსუბუქნი კი უკან იხევენ და გაჩერებას აფიქსირებენ; შემდეგ წინ გამორბიან და მარჯვენა ფეხით ვარდნას ახდენენ, თითქოს მძიმე ფიგურას ცხვირში ფეხს ურტყამენო. შემდეგ უკან ბრუნდებიან, დგებიან და ისვენებენ. შემდეგ მოქმედებას მძიმე ფიგურები იწყებენ. ისინი რამოდენიმე ნაბიჯით წინ გამორბიან, ზემოთ აწეულ ხელებს სახეზე იფარებენ, შემდეგ უკან ბრუნდებიან და დგებიან; თავს ზემოთ სწევენ, თითქოს გადმომცქდარ სისხლს აჩერებენ. შემდეგ ოდნავ იხრებიან, მარჯვენა მუხლს წინ გამოსწევენ, თითქოსდა, მუხლი სისხლის დაკარგვის გამო ეღუნებათ.

მორბიან მსუბუქი ფიგურები, ზურგზე ახტებიან მძიმე ფიგურებს;

ფეხებს ჯერ წინ გამოწეულ მუხლზე ადგამენ, შემდეგ კი ხოხრივ ზურგზე. მსუბუქები ზურგზე წამოეკიდებიან მძიმე ფიგურებს. ორივე მუხლით ებჯინებიან, იღებენ წარმოსახვით ხანჯალს და კისერში ურტყამენ მძიმე ფიგურას. მეიერჰოლდი ამბობდა, რომ ამ ნახტომს – ზურგზე ხანჯლის დარტყმას – კაჩალოვი იყენებდა მის მიერ ნათამაშევ ზოგიერთ როლში.

იწყება მუსიკის ახალი მონაკვეთი. მძიმე ფიგურა ნელა გადაადგილდება, ზურგზე მსუბუქი ფიგურა აწევს, სულ უფრო და უფრო იხრება და მიწაზე ეცემა. მსუბუქი ფიგურა განზე ხტება.

იწყება სავარჯიშოს დასკვნითი ეტაპი. მსუბუქი ფიგურა ნელა უვლის გარს მძიმე ფიგურას, რომელიც უძრავად გდია მიწაზე; შემდეგ ხელს კიდებს მარჯვენა ხელზე და ცდილობს წამოაყენოს. მძიმე ფიგურა შეუმჩნევლად ეხმარება მსუბუქს. მსუბუქი ფიგურა მხარზე წამოიკიდებს მძიმეს; ისიც მოდუნებულია, წელს, თავი და ხელები გადაკიდებული აქვს მსუბუქი ფიგურის ზურგზე, ფეხები – წინაა. მსუბუქი ფიგურა გამარჯვებულია, დარბის მძიმე ტვირთით წრეზე, შემდეგ მძიმე ძირს ჩამოვარდება. დასკვნითი დაქტილი, სავარჯიშო დამთავრებულია.

ეს ორი მაგალითი ნაწილობრივ წარმოდგენას გვიქმნის ვს. მეიერჰოლდის ბიომექანიკის სისტემაზე.

ამ სავარჯიშოების ღირებულება უდავოა. ისინი კანონიერად იკავებენ ადგილს რიგი სხვა მოძრაობითი დისციპლინებისა და მსახიობის ოსტატობის შესწავლის პროცესში.

ა. ჩაჩიკაშვილი – დოცენტი

პანტომიმის მსახიობის პლასტიკური აღზრდა

პანტომიმის მსახიობმა მინიმალური მოძრაობით მაქსიმალურ გამომსახველობას უნდა მიაღწიოს.

დღესდღეობით სპეციალური აღზრდის საკითხი თითქმის მოწესრიგებუ-

ლია. არსებობს თეატრალური ინსტიტუტი და თეატრალური სასწავლებლები, რომლებიც სისტემატურად წვრთნიან მსახიობებს თავიანთ პროფესიაში. საქმე დაყენებულია მეცნიერულ დონეზე, მაგრამ იმ სწავლების პროცესს, რომელსაც დღეს მოითხოვს მსახიობის პროფესია, ჯერჯერობით ბევრი რამ აკლია, განსაკუთრებით პლასტიკის სფეროში, რომლის დამკვიდრებაზე და განვითარებაზე ნაკლებად ვზრუნავთ. როდესაც მსახიობის სხეულიდან გამოვრიცხავთ პლასტიკას, ეს იმას ნიშნავს, რომ ხელში გვრჩება მოლაპარაკე რადიო, რუპორი, ყოველგვარ ემოციას მოკლებული უმეტყველო, მწირალი სხეული; თქვენ წარმოიდგინეთ, ის მსახიობურ ოსტატობას, რომელსაც მოვითხოვთ მსახიობისაგან, თამაშის დროს ყველა ემოციური საჭე სხეულის პლასტიკის ხელშია და არა წარმოთქმულ სიტყვაში. პლასტიკა დღეს ქართულ თეატრში ნულზეა დაყვანილი. თითქოს ახლებური სიტყვა ითქვა რამდენიმე სპექტაკლის გაფორმებით, მაგრამ მათშიც მსახიობის მიერ წარმოდგენილი პლასტიკა მეტისმეტად მწირი პრიმიტიული საშუალებებით განხორციელდა. ისმის კითხვა: რატომ ვასწავლოთ პლასტიკა? რა თქმა უნდა, გაშეშებული, არაფრის მთქმელი სხეულისაგან ვერაფერს მივიღებთ. თავიდანვე უნდა შევარჩიოთ პლასტიკური სხეული მეტყველი ხელებით, ცოცხალი მიმიკით, რომ თვითონ სხეულს შეეძლოს პლასტიკის შეგრძნება. ყოვლად შეუძლებელი იქნება იმ სხეულის წვრთნა, რომელსაც არ შეუძლია პლასტიკის ათვისება. ანდა სხვადასხვა ადამიანების მხიარულის თუ ჟესტიკური ციის დარახვა. დაკვირვების შედეგად სხეულს უნდა შეეძლოს უამრავი ადამიანების მიხვრა-მოხვრა, მანერების ათვისება და მისი წარმოსახვა. როგორც სიტყვის საშუალებით გადმოგვცემს მსახიობი ამა თუ იმ ამბავს, ასევე სხეულის მოძრაობით უნდა შეძლოს ნანახისა და გაგონილის გადმოცემა.

სხეულის პლასტიკური წვრთნა უნდა დავიწყოთ იმით, რომ მომავალ მსახიობს ვასწავლოთ, უსიტყვოდ გადმოგვცეს ცხოვრებაში ხორცდარი ამბავი. ჩვეულებრივ, ნებისმიერი თხრობის დროს ის დაიწყებს ხე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლების ქნევას, ტანის გრეხვას, სახის მანჭვას, თქვენ კი დროდადრო შეახსენოთ, რომ მისი ფანტაზიის საშუალებით, მოცემული ამბავი მოგვიყვეს პლასტიკის ენაზე, ყოველგვარი მანჭვა-გრეხვის გარეშე. მართალია დასაწყისში ეს დაემსგავსება უსიტყვო ყოფით ქნედებას, მაგრამ ამაში საშიში არაფერია. შემდეგში უნდა ვაიძულოთ, რომ მან ეს ყველაფერი გაართულოს და მოქმედება გაამდიდროს გამოგონილი პლასტიკით. მაგალითად: მსახიობი უნდა "გადახტეს" ღობეზე; თუ იგი ჩვეულებრივად გადაახტება ღობეს, თქვენ იგი მოატრიალეთ და აიძულეთ, იმდენჯერ "გადახტეს" არარსებულ ღობეზე, სანამ იგი მსუბუქი რაშივით არ გადაეფრინდება ამ ღობეს. გადახტომის დროს უნდა გამოიმუშაოს ხელის მდგომარეობა, რითაც გაგვაგებინებს, თუ რა სიმაღლისაა ღობე. შემდეგ აიძულეთ, რომ მის ნიერვე გამოგონილი ეს ღობე დაწნას. წნელების დაწვნა ძალზე დიდ პლასტიკას მოითხოვს, მარტო ერთი ღობის დაწნამ შეიძლება საინტერესო პლასტიკურობა შესძინოს დამწყები მსახიობის ხელებს. ზემოთ ვახსენეთ სიტყვა "გამოგონება", და აი, მთელი სწავლების პროცესი სწორედ გამოგონილ პლასტიკაზე უნდა აეწყოს.

ჩვენ ხშირად ვახსენებთ პლასტიკურ იმპროვიზაციას, რომელიც ძალზე დიდ როლს თამაშობს პანტომიმის მსახიობის შემოქმედებაზე, მაგრამ ეს იმპროვიზაცია უნდა ეყრდნობოდეს კონკრეტულ პლასტიკურ ეტიუდებს, მას უნდა ჰქონდეს სიუჟეტი; ამ სიუჟეტში უნდა მოვნახოთ პლასტიკური სახიერება, რომ ეტიუდი პლასტიკის ენით საინტერესოდ გადმოგვცეს მსახიობმა. როცა ვლაპარაკობთ მსახიობის მოლაპარაკე სხეულზე, ამ შემთხვევაში ვგულისხმობთ მოცემული სიუჟეტის უსიტყვოდ, სხეულის მოძრაობით გადმოცემას, რაც ერთგვარი გამოგონების საშუალებას გვაძლევს; მაგრამ, არ უნდა დავივიწყოთ, რომ გამოგონილი პლასტიკური მოძრაობა უნდა ისწავლებოდეს სავარჯიშოების სახით: მაგალითად, ქარის საწინააღმდეგო სვლა, აღმართზე სიარული, ტეხილი სიარული და სხვ.

ასეთი სავარჯიშოების სწავლება აუცილებელია ყველა მსახიობი- სათვის. მსახიობები ზემოთ დასახელებულ მოძრაობებს ხშირად იყენებენ სპექტაკლებში, რაც მისასალმებელია; მაგრამ, არ უნდა დაავიწყდეთ, რომ იმპროვიზაციის გარეშე, შეუძლებელია ინდივიდუალური პლასტიკური გმირის სახის გახსნა, რომ პლასტიკა არ არსებობს სადღაც, განყენებულად იქ, შორს თაროზე შემოდებული და როცა უნდა მაშინ ჩამოიღებს და მოირგებს ტანზე.

პლასტიკა ყველა ადამიანში მისი ინდივიდუალური თვისებით არსებობს; მას უნდა გამოღვიძება, აღმოჩენა, გამოყენება, ხელოვნებად ქცევა. ყველამ კარგად ვიცით, რა სასიამოვნოა ლამაზი ქალის სხეულის, ანდა ლამაზი ხელების, ფეხების დანახვა, ჩვენ დაუსრულებლად შეგვიძლია ადამიანის ლამაზი სხეულის ნაკვთებზე ლაპარაკი. ეს სილამაზე შეიძლება შენს გარეშე ხელშეუხებლად არსებობდეს, მაგრამ როცა მას იხსენებ, შენში იღვიძებს ნანახი სხეულის სილამაზე და, თუ თამაშის რიტმიერება არსებობს შენში, იწყებ მიბაძვას. როცა ჩემს თითებზე და ხელებზე საუბრობენ, ხშირად აღნიშნავენ, რომ ამ ხელებს საოცარი პლასტიკის ძალა გააჩნიათ. მაგრამ, ეს პლასტიკა თავისით არ მოსულა, მე ხელებს ხშირად ვავარჯიშებ, მუსიკის თანხლებით ათასნაირ იმპროვიზაციას მივმართავ, ხშირად ვდირიჟორობ, მაგრამ არა ისე, როგორც დირიჟორები ორკესტრს, – მე ჩემს ხელებში დირიჟორის სულს, მის ხასიათს ვეძებ. მე არასოდეს დირიჟორი არ ვიქნები, მაგრამ, როგორი უნდა იყოს დირიჟორის ხელები, ამის წარმოსახვა და ჩვენება ჩემი მოვალეობაა. ამას რომ მიაღწიო, უნდა ჩასწვდე დირიჟორის ხელების ოსტატობას, მისი სულის მღელვარებას. ჩვენ ვიცით, რომ დირიჟორზე კარგად ვერასოდეს ვიდირიჟორებთ. მაგრამ, დირიჟორის სულის გადმოცემა ხელებით მასზე უკეთ უნდა შევძლოთ. ამ შემთხვევაში, ხელები კი არ უნდა დირიჟორობდნენ, არამედ თა აშობდნენ.

წლების მანძილზე ხელებზე მუშაობამ ერთი უცნაური შემთხვევა გამახსენა. პოლიკლინიკაში მივედი სისხლის ასაღებად. ექიმს ვთხოვე, ფრთხილად ჩამიჩხვლიტეთ, თითები გავარჯიშებული და ძალზე მგრძნობიარენი მაქვს მეთქი. მას გაეღიმა და ჩვეულებრივად ჩამარჭო ნემსი. როგორც კი თითს ხელი დააჭირა, ნაჩხვლეტიდან სისხლმა შადრევანივით ამოასხა, ექიმს სახეში შეასხა, ყველაფერი დაგვისვარა. ქალი გაკვირვებული მომჩერებოდა, მე კი ვიღიმებოდი:

- ხომ გაგაფრთხილეთ -- ჩემი თითები გავარჯიშებულია და ფრთხილი მოქცევა უნდა მეთქი. ეს ფაქტი პირველი შემთხვევაა ჩემს პრაქტიკაშიო,- დასძინა ბოლოს ექიმმა. ხშირ შემთხვევაში ბრწყინვალე მონაცემების მსახიობები თავს არიდებენ პლასტიკის შესწავლას და ეყრდნობიან საკუთარ მონაცემებს, რაც გოროზებაა საკუთარი თავის მიმართ: ფიქრობს - ნიჭიერი ვარ, ყველაფერი ბუნებით მომადლებული გამაჩნია, ამიტომ, არა მჭირდება პლასტიკური წვრთნა. ეს ყოვლად დაუშვებელია. მიუხედავად დიდი პლასტიკური მონაცემებისა, მე მაინც ვეძიებდი ჩემში პლასტიკის იმ საიდუმლოებას, რაც ესოდენ საჭირო იყო როლის თამაშის დროს, რომ ჩემი სხეული უფრო მეტად მიახლოებოდა იდეალურ პლასტიკურ განსახიერებას. შეიძლება გველივით მოქნილი არ იყოს თქვენი სხეული, მაგრამ მოლაპარაკე სხეული აუცილებელია მსახიობისათვის. დღევანდელი თეატრალური სტუდენტებისა და თეატრის მსახიობების უმრავლესობა მიეჩვია, რომ რეჟისორმა უნდა მიუტანოს გამზადებული ლუკმა და მათ უნდა შეჭამონ, ხშირად ამ შეჭმასაც არიდებენ თავს. პლასტიკაში არაფერი არ არსებობს დადგენილი: იგი იბადება მოცემული სიუჟეტისა და მუსიკის ფარგლების შედეგად. სიუჟეტი და მუსიკა გავლენას ახდენს შენს ემოციაზე და ამ გავლენის შედეგად წარმოიშობა ახალი მოძრაობა; ასე რომ, თუ მოვიდა, მაგალითად, უბედურების ამბავი, ძალზე ძნელია ყველა მსახიობს დაუდგინო ერთი და იგივე მოძრაობა, მოს-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თხოვო, ერთნაირად "წაიშინონ თავში ორივე ხელი". ამას ვერავინ დაადგენს და არც არის საჭირო, მთავარია შევქმნათ ებედურების მიტანის შედეგად გამოჩენილი განწყობილება, შემდეგ კი თითოეული მსახიობი სხვადასხვა მოძრაობით გამოხატავს ამ განწყობილებას. სწორედ ამით არის საინტერესო პლასტიკა, რომ იგი მრავალფეროვანია და სხვადასხვა მსახიობის მიერ განსახიერებული სხვადასხვა სიძლიერით და გამომსახველობით სრულდება.

ასე რომ, პლასტიკა დამოკიდებულია მსახიობის ინდივიდუალურ მონაცემებზე. ამიტომ, ჩვენ ხელი უნდა შევუწყოთ ინდივიდუალური პლასტიკის განვითარებას და თავზე არ მოვახვიოთ ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილი. როცა შევიმუშავებთ სავარჯიშოებს, შემდეგ ყველა სტუდენტს უნდა მივცეთ ინდივიდუალური შესრულების საშუალება, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ყველა ინდივიდუალურ შესრულებას თავისებური მიდგომა სჭირდება. ახლადდაბადებული ბავშვის სხეულს, მის ინდივიდუალურ ზრდას ჩვენი ძალით ვერ წარვმართავთ, რადგან მისი აგებულება ინდივიდუალური თვისებებით ვითარდება. ასევეა მსახიობი: რაც არ უნდა თავს მოვახვიოთ ჩვენ მიერ გამოგონილი პლასტიკა, ის მაინც მისი ინდივიდუალური თვისებებით განვითარდება, სწორედ ამას უნდა მიექცეს ყურადღება. ჩვენი მიზანია, განვავითაროთ, ვეძიოთ პლასტიკა ყველა პიროვნებაში მისი ინდივიდუალური თვისებებიდან გამომდინარე, რომელიც მისთვის იქნება ორგანული. საერთო სავარჯიშოები ყველასათვის სავალდებულოა; ხოლო, როცა საქმე ეხება როლის პლასტიკურად გადაწყვეტას, ამ შემთხვევაში ყველაზე მეტი ყურადღება ენიჭება მსახიობის ინდივიდუალურ, მისი ფანტაზიის მიერ გამოგონილ პლასტიკას; მთავარია, მსახიობი ჩაწვდეს მოლაპარაკე სხეულის საიდუმლოებას. თანამედროვე თეატრმა მოითხოვა მსახიობის მეტყველი სხეული, მოლაპარაკე ხელები, გამომსახველი მიმიკა. ყველა ეს მოთხოვნილება დღეს მან-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ტო პანტომიმის მსახიობის წინაშე როდი წამოიჭრა: იგი ყველა ჟანრის მსახიობის აუცილებელ პირობად იქცა. თანამედროვე რეჟისურამ მსახიობის პროფესია გაართულა. სიტყვის გარდა მსახიობის წინაშე პრობლემად დადგა პლასტიკური გარდასახვის უმთავრესი საშუალებების ძებნა. პიესაში მოცემული გმირის სახის გახსნისას მსახიობი იძულებული გახდა, მოძებნოს და სცენაზე გაითამაშოს გმირის სიარული, დგომა, გამოხედვა; რასაც სიტყვა ვერ ხსნის და ვერ გადმოსცემს, წარმოაჩინოს უსიტყვოდ, პოზის და მოძრაობის საშუალებით გვიჩვენოს სცენაზე მის მიერ განსახიერებული გმირი. ამ შემთხვევაში მსახიობი ხდება თავისი სხეულის მხატვარი. თავისი სხეულის პლასტიკური წარმოსახვა ყველა ჟანრის მსახიობს სჭირდება; ხოლო, როცა საკითხი ეხება პანტომიმის მსახიობის სხეულს, ამ შემთხვევაში ყველაფერი ორმაგდება, რადგან პანტომიმის მსახიობს წართმეული აქვს ყველა დამხმარე საშუალება, როგორიც არის სიტყვა, ცეკვა, სიმღერა და იგი რჩება თავის სხეულთან, სხეულის გამომსახველობითს საშუალებებთან ადამიანის სხეულს საოცრების მოხდენა შეუძლია. არა განყენებულად, აბსტრაქტულად, არამედ ნაწარმოების შინაარსიდან გამომდინარე, მისი გმირებისა და ფანტაზიის დახმარებით. მსახიობის პლასტიკას ქმნის საკუთარი ფანტაზია. სხეულმა რომ დაამტკიცოს სცენიდან ნაყურებელი, მასში ბევრი გამომგონებლობა უნდა იყოს ჩაქსოვილი. ლექსის წერას, მუსიკის შექმნას მაგიური ძალა სჭირდება; ასევე ზეშთაგონებაა საჭირო პლასტიკის შექმნის დროს. მას ესაჭიროება მდუმარე პოეტი, რომელსაც თავისი ფანტაზიის წყალობით შესწევს უნარი, სცენაზე საოცრება გადაგიშალოს: ალაპარაკოს შენი სხეული პლასტიკის ენაზე, ამას სჭირდება წვრთნა, პლასტიკური გამომსახველობითი საშუალებების ძიება. სხეული უნდა იყოს პროპორციული, უნდა ქონდეს იდეალური ფიზიკური მონაცემები, იგულისხმება სიმაღლე, სწორი ფეხები, რიტმული ხელები,

ხელის მტევნები, მეტყველი თითები, მეტყველი სახე, ყველაფერი ისეთი იდეალურ ფორმაში უნდა იყოს შერწყმული, რომ მისი სხეული ყურადღებას იქცევდეს და გამოირჩეოდეს ჩვეულებრივი ადამიანისაგან. მსახიობს უნდა შეეძლოს, სწრაფად აითვისოს ყველა მოძრაობა, ცეკვა, სპორტული ილეთები, ტანვარჯიში და ყოველივე ეს ისეთნაირად წარმოადგინოს, რომ მას მარტო მოძრაობითი დაწინწულება კი არ ჰქონდეს, არამედ მხატვრული ღირებულებაც, უნდა ვხედავდეთ მშვენიერების განსახიერებას სცენაზე და თვალებს ვერ უნდა ვაშორებდეთ მსახიობის ლამაზი, მოქნილი სხეულის მოქმედებას. არის შემთხვევები, როცა მსახიობის ნიჭიერება ყველა ნაკლოვანებას ფარავს. მაგრამ, პანტომიმის თეატრში ეს დაუშვებელია, რადგან უმეტეს შემთხვევაში მსახიობის სხეული "შიშველ" მდგომარეობაში, რეიტუზში წარმოგვიდგება. აღსანიშნავია, რომ ბრწყინვალე სხეულის მქონე ადამიანს ესაჭიროება ამ სხეულის ნიჭიერად გამოყენება, მისი ხელოვნებად ქცევა, სხეულის მუსიკალურ ჰარმონიაში მოყვანა, პლასტიკური გარდასახვა იმპროვიზაციის საშუალებებით. ვახსენეთ სიტყვა იმპროვიზაცია და აქვე უნდა განვმარტოთ, რომ პანტომიმის მსახიობისათვის იმპროვიზაცია არის ძირითადი წყარო, მისი ნიჭიერების საზომი. როცა ჩვენ ვლაპარაკობთ პლასტიკურ გარდასახვაზე, ძირითადად, ვგულისხმობთ იმპროვიზაციას. პლასტიკური გარდასახვით მსახიობი ამდიდრებს ნაწარმოებში მოცემული გმირის ხასიათებს და დაუსრულებელი გამოგონილი მოძრაობის საშუალებით ქმნის ადამიანის პლასტიკურ სახეს. ადამიანის სხეულის პლასტიკას საზღვარი არა აქვს, იგი მაგიურ ძალას შეიცავს. გავიხსენოთ ჩარლი ჩაპლინი, ჟან გასპარ დებიური, ჟან ლუი ბარო, მარსელ მარსო და სხვები. მათ ყველაფრის გათამაშება შეეძლოთ. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ მსოფლიო მოქანდაკეების მიერ შექმნილი შედევრები, რომლები უსასრულობისაკენ მიგვიყვანენ მათ მიერ შექმნილ ქანდა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კეზებს, რამდენი პლასტიკაა ჩადებული თითოეულ ნაწარმოებში. ეს ყველაფერი იქმნება ცოცხალ ადამიანზე დაკვირვებით. ჩვენ ხშირად ვამბობთ: "მოლაპარაკე სხეული", "მეტყველი, გამომსახველი ხელები, სახე!".. – ამ შემთხვევაში ვგულისხმობთ პლასტიკის საშუალებით მსახიობის მიერ გათამაშებულ სცენურ ნაწარმოებს და არა აბსტრაქტულ, განყენებულ, არაფრის მთქმელ მოძრაობებს. იმპროვიზაციას, რომელსაც მსახიობი სცენაზე იყენებს, არ გულისხმობს უაზრო მოქმედებას, იგი ემორჩილება "მოსაუბრე" პლასტიკის ენას და გაწვრთნილი სხეულის საშუალებით. ჩვენ თვალწინ თავისი საოცარი პლასტიკურობით "მეტყველებს", "გვესაუბრება" სიჩუმის პოეზია.

უხსოვარ დროში, როცა ადამიანი ადამიანს ხელს გაუწვდიდა, ეს როდი ნიშნავდა, რომ მას ხელში ქვა ეჭირა: ამ მოძრაობით შემხვედრ ადამიანს ნდობას სთავაზობდა. ალბათ, ახლაც ამას ნიშნავს, როდესაც ერთმანეთს ხელს ვართმევთ; ანდა, როცა ადამიანს ვემშვიდობებით და ხელს ვუქნევთ, კეთილ მგზავრობას ვუსურვებთ. ხშირად ქუჩაში დაუფიქრებელ ხელის აქნევას უსიამოვნო ამბავი მოჰყვება ხოლმე და ადამიანებს შორის კონფლიქტის მიზეზი ხდება. ამიტომ, ხელების მოძრაობას დიდი ანგარიში უნდა გაეწიოს ადამიანთა ურთიერთობის დროს.

როგორც ცნობილია, მუსიკის სწავლება იწყება გამების საშუალებით, ბალერინის აღზრდა კი სავარჯიშოებით, "სტანოკის" დახმარებით.

მიმსაც თავისი გამები გააჩნია, მათ სხვადასხვანაირად უწოდებენ: მუშაობა წარმოსახვითი საგნებით, დამოკიდებულება არარსებულ საგნებთან. სტანისლავსკი მათ უწოდებს "მოქმედებას საგნების გარეშე".

„მოქმედება საგნების გარეშე“ – ეს ნიშნავს საგნების გარეშე ისეთ მოქმედებას, სადაც ზუსტადაა გადმოცემული საგნის ფორმა. ამ

შემთხვევაში მსახიობს უნდა შეეძლოს არარსებული საგნებით ისევე იმოქმედოს, როგორც არსებული საგნების გამოყენებით. მოქმედებას საგნების გარეშე ძალიან დიდი და საინტერესო ასპარეზი გააჩნია. პანტომიმის მსახიობი უფრო რთულ წარმოსახვით გზას ირჩევს; ის წარმოგვიდგენს არარსებულ ცხენს სხეულის საშუალებით, ცურავს ზღვაში, გვარწმუნებს წარმოსახვით ნავს, თამაშობს ბურთს, თოხნის ყანას, თიბავს ბალახს, კრეფს ყვავილებს, სვამს ღვინოს ჭიქიდან, რომლის მოქმედების დროს ზემოთ ჩამოთვლილი საგნები არ არსებობენ. ისწავლო დამოკიდებულება არ არსებულ საგნებთან ეს იმას ნიშნავს, რომ ისწავლო აზმანური ჭეშმარიტება. ამის შემდეგ შენ შეგიძლია გადახვიდე პანტომიმურ სიუჟეტებზე, რთულ "წინადადებებზე". პანტომიმის ხელოვნების სწავლება იწყება მოსწავლის მიერ არარსებული საგნის ფორმის ზუსტად გადმოცემით. საცდელად ავიღოთ ონკანის მოშვება და დაკეტვა, ანდა არარსებული წიგნის გადაფურცვლა. ამ მოქმედების დროს ზუსტად უნდა დავიმახსოვროთ ხელის მდგომარეობა, თითების მოძრაობა, ასეთი მოქმედებანი ჯერ უნდა გავაკეთოთ საგნის გამოყენებით, შემდეგ უსაგნოდ. უნდა შევეცადოთ, ზუსტად დავიცვათ მთლიანი მკლავის მდგომარეობა, ხელის მტევნის მდგომარეობა და თითების მოძრაობა.

მარტო საგნების ფორმების მკაცრი დაცვა არავითარ შედეგს არ მოგვცემს თუ ჩვენ ყველა საგანში არ დავინახეთ და არ დავამუშავეთ ხელის ხასიათი. ვიცით, რომ არსებობს სხვადასხვა ფორმის ბოთლი, ჭიქა, წიგნი და ხელიც იმას ასრულებს, რასაც კარნახობს საგნის მოცულობა. მაშასადამე, ნებისმიერი საგანი იმდენჯერ უნდა ავიღოთ ხელში, სანამ ზუსტად არ მივაღწევთ ამ საგნის ფორმის სიზუსტეს.
1. ტანსაცმლის ჩაცმა, გახდა. 2. სარკეში ჩახედვა. 3. მანქანის საბურავის გაბერვა. 4. წყლის დალევა. 5. კარტოფილის ვაგ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ცქვნა. 6. პურის დაჭრა. 7. ხელთათმანის ჩაცმა, გახდა. 8. ერბოკვერცხის მომზადება. 9. შარვლის დაუთოვება. 10. კერვა. 11. წვერის გაპარსვა. 12. მჭადის მოზელვა და გამოცხობა. 13. წერა. 14. შეშის დაჭრა და ა.შ. მსგავსი აფექტური მოქმედების მაგალითები სტუდენტმა წინასწარ უნდა შეარჩიოს, შეასრულოს და როცა იგრძნობს, რომ პედაგოგის დახმარებით ყველაფერს ზუსტად ასრულებს, მოქმედება უნდა გადაწყვიტოს პლასტიკურად და ივარჯიშოს მუსიკის თანხლებით. ამრიგად, სანამ ის სიტყვას წარმოთქვამდეს, წარმოუთქმელი სიტყვის აზრს უკვე ვკითხულობთ მის თვალებში და სახის გამომეტყველებაში /ხშირად სხეულის მოქმედებაში/ და წარმოთქმული სიტყვა უკვე გვევლინება რეზულტატად. სიტყვის წარმოთქმის შემდეგ ადამიანი კვლავ აგრძელებს მოქმედებას, რომელსაც უკვე სახის მიმიკა ასრულებს., მაშასადამე, წარმოთქმულ სიტყვას იწყებს მიმიკა და ბოლო წერტილსაც უსვამს მიმიკა; როგორც ვხედავთ, სიტყვა ყოვლისმთქმელი არ ყოფილა, როგორც ეს ერთი შეხედვით გვეჩვენებ .

მიმიკა წარმოადგენს სახის თამაშს და სახის მოძრაობას, ამასთან, მასში ჩართულია სიცილი, ცრემლები და მიმიკის გამოსახვის სხვა საშუალებანი.

მიმიკური მოძრაობანი შეიძლება დავყოთ ხუთ კატეგორიად:

1. მოძრაობის მოქმედება, ე.ი. აუცილებელი მოძრაობა, რომელიც რაღაც მოქმედებასთან უნდა იყოს დაკავშირებული /სიარული, სირბილი და სხვ./.

2. ხასიათის მოძრაობა, რომელიც განსაზღვრავს ადამიანის ხასიათს, სახის თვისებას.

3. ინსტინქტური მოძრაობა, ე.ი. არანებისმიერი მოძრაობა.

4. აღწერილობითი მოძრაობა, ანუ მოლაპარაკე. ეს მოძრაობა განსაზღვრულია, აქვს მიზანი, აღწერს საგანს, [illegible] მოქმედე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მის მიმართულებას.

5. დამატებითი მოძრაობა, რომელიც მიუთითებს მთელ სხეულს, მონაწილეობა თითოეულ განსაზღვრულ მოქმედებაში; ამასთან, მისცეს მას სიმხნევე და ჰარმონიულობა.

მიმიკური მოძრაობა გასაგები რომ გახდეს, იგი ერთდროულად თხოულობს: პოზას, სახის თამაშს და ზუსტ ჟესტიკულაციას.

სხეულის მოძრაობის დროს დიდი უპირატესობა ენიჭება პოზას, არა გარყვნებულს, არამედ აზრდამონიჭებულს, სადაც შეიძლება მოცემული სიუჟეტის ან შინაარსის ამოკითხვა.

მიმის მსახიობისთვის აუცილებელია:

1. მოქნილობა და მოძრავი ტანი
2. სახის კუნთები /მიმიკა/.
3. ყველა მოძრაობის ცოდნა, რომელიც შეეძლია მან შეასრულოს
4. სიმსუბუქე და სიზუსტე მოძრაობის შესრულების დროს
5. ყოველი მოძრაობის მნიშვნელობის ცოდნა

რომელიმე მიზნის მისაღწევად მოძრაობა გამოხატულებით, გამოწვეული ინსტინქტურად, სრულდება უნებლიედ ე.ი. ტანჯვის შემსუბუქებისათვის, დასვენებისათვის ან თავის გადარჩენისათვის. ასეთი მოძრაობები არასოდეს შეცვლილა და მას ყოვლთვის აქვს თავისი გამართლება და არ თხოულობს არავითარ განმარტებას.

ჩვენ შევამჩნევთ, რომ ინსტინქტური მოძრაობები უფრო აღწევს მიზანს, ხოლო აღწერილობითი მოძრაობა მთავრდება, ე.ი. გამოხატავს პირდაპირ აღნიშნულ რამეს. ყველა ის გამომეტყველება, რომელიც აღძრულია გონების და ნებისყოფის ძალდატანებით /გამოწვევა, ბრძოლა, მიხვედრა/, ხასიათდება წარბის აწევით და დაწევით. შუბლზე წარმოიქმნება ნაოჭები ვერტიკალურად. ამ მოძრაობის დროს მთელი სხეული დაძაბულია.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მაგალითად, მერყეობა, შეფიქრიანება, განცვიფრება, ყოველთვის ხასიათდება წარბის აწევით, შუბლზე ჰორიზონტალური ნაოჭებით, ამ შემთხვევაში მთელი სახის კუნთები მოდუნებულია და კიდურები მოკეცილი.

შეგვიძლია დავასახელოთ კიდევ ერთი კატეგორიის შეგრძნება, როგორიცაა: შიში, მწუხარება, სევდა; ამ დროს შუბლზე წარმოიქმნება სხვადასხვაგვარი საწინააღმდეგო ნაოჭები, ე.ი. რჩება ვერტიკალური ნაოჭები მიუხედავად იმისა, რომ ჰორიზონტალური ნაოჭები ჭარბობენ.

ყველა მითითებული გამომეტყველება, რომელიც განსაზღვრავს აქტიურობას, აღტაცებას, სურვილს, თხოვნას, დარწმუნებას, ამ შემთხვევაში მთელი ტანი გადატანილი უნდა იქნას წინ გამოწეულ სხეულზე აწეული თავით.

ხდება პირიქითაც: გამომეტყველება, რომელსაც ახასიათებს გაუბედაობა, შიში, ზიზღი ან ეჭვი, სიძულვილი გამოიხატება უკან გადახრილი ტანით.

ყველა ეს გამოსახულება გამოხატავს ღრმა ღელვას.

მეცადინეობის ჩატარების წესი: მოძრაობის საშუალებით გამოიწვიო ჩვენს სულში ტანჯვის რომელიმე გრძნობა, და თხოვეთ მოწაფეს, შეგხედოთ, დაიმახსოვროს თქვენი სახის და ტანის სახასიათო მოძრაობა ამ ტკივილის გამოხატვის დროს, შემდეგ შეეცადოს გაიმეოროს იგივე მოძრაობა.

პანტომიმისტის მეცადინეობა სავარჯიშოებზეა აგებული. პირველად იწყება თემების შერჩევა მარტივი ამოცანებით, პატარა ეტიუდებით, მუსიკის თანხლებით /შეიძლება უმუსიკოდაც/, რომლებიც უნდა დაეხმარონ მოძრაობაში და მიმიკაში. ჯერ ერთმა, შემდეგ ოთხეულმა გაითამაშოს დიალოგი, მხიარულობის თემა, ან გრძნობაზე დაიწყოთ ვარჯი-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ში და თანდათან შეიყვანეთ მეორე, მესამე, მეოთხე პირი და გაართულეთ მოძრაობის და განცდების სქემა, აღებული ცხოვრებისეული ფაქტიდან, ლიტერატურული ნაწარმოებიდან ცნობილი ან შეთხზული თქვენივე ფანტაზიით. სხეულის და სახის განვითარებისათვის საჭიროა ყოველდღიური ვარჯიში თქვენ მიერ შესრულებული თემებისა და შესწავლილი სავარჯიშოების მიხედვით.

მსახიობის მოძრაობაში არცერთი სხეულის ნაწილი არ უნდა დარჩეს უძრავი /გულგრილი/. არაა საკმარისი ჟესტი და სახის თამაში იმისათვის, რომ შეიქმნას სრული შთაბეჭდილება. გამომეტყველება თხოულობს მთელი სხეულის ნაწილების შეწყობას. მხოლოდ ჰარმონიულ სხეულს შეუძლია განახორციელოს პანტომიმის მსახიობის ნათელი გრაცია და მეტყველი სხეულის სიძლიერე. მეცადინეობის დროს მსახიობის სხეული უნდა მივაჩვიოთ იმპროვიზაციას. უსიტყვო სიუჟეტის გათამაშება იმპროვიზაციული მოძრაობის გარეშე ყოვლად წარმოუდგენელია, ხოლო ამ იმპროვიზაციული მოძრაობის დროს უნდა მოვძებნოთ ისეთი მოძრაობა, რომელიც ზუსტად გადმოსცემს გათამაშებული სიუჟეტის შინაარს. პლასტიკური იმპროვიზაცია სასურველია მიმდინარეობდეს მუსიკის თანხლებით, რომელიც ხელს უნდა უწყობდეს სიუჟეტის, ე.ი. ნაწარმოების შინაარსის ხასიათის გადმოცემას. თუ ჩვენ გვსურს სცენაზე გავითამაშოთ არწივი, მაშინ ადამიანის სხეულში ვიწყებთ ისეთი ფიზიკური საშუალებების ძებნას, რომლებიც ზუსტად წარმოგვისახავენ არწივს. ამ შემთხვევაში ჩვენი არჩევანი ხელების კიდურებზე – მტევნებზე ჩერდება. კიდურების საშუალებით ვთამაშობთ არწივს, ხოლო როცა გვინდა გავითამაშოთ წერო, მთლიან ხელს ვიყენებთ, პეპლის წარმოჩენის შემთხვევაში ორი მთავარი თითი ერთდება და დანარჩენი სამი თითის ფარფატით ზუსტ ილუზიას ვღებულობთ. ხელების საშუალებით ასევე შეგვიძლია გავითამაშოთ ცეცხლი. ამისათვის ხელის მტევანს უნდა მივანათოთ წითელი

ფერი. ნაჭრების მოძრაობით შევქმნით ცეცხლის ილუზიას. მართალია ადამიანის თვალიან სცენის სანახაობის მოხდენა შეუძლია, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში ჩვენ გამოვყოფთ სცენის მთავარ ნაწილებს, რითაც ვცდილობთ წარმოვსახოთ ან გავითამაშოთ არარსებული საგნები ან ფრინველები, ცხოველები და ა.შ. პლასტიკური იმპროვიზაციის დროს აუცილებელია იცოდე, ვის თამაშობ, ან რას თამაშობ. მსახიობს თავისი სხეულის საშუალებით უნდა შეეძლოს, განასახიეროს ფრინველები, ცხოველები და სხვა, ჩვენ გარშემო არსებული საგნები. ამ განსახიერების დროს ყველაზე მეტად მჟღავნდება მსახიობის ფანტაზია, მისი პლასტიკური იმპროვიზაციის უნარი. მსახიობმა უნდა იცოდეს, რომ პლასტიკური იმპროვიზაცია ეს არ არის ხელების ან ფეხების უაზრო ქნევა, ეს არის ზუსტი განსახიერების ობიექტი, რომლის დროსაც მაყურებელი არ უნდა დავაბნიოთ უაზრო მოძრაობის ყურებით, პირიქით, ყოველი მის მიერ შესრულებული მოძრაობა აზრის და შინაარსის მატარებელი უნდა იყოს.

ხშირ შემთხვევაში, სიუჟეტის მიხედვით, მოქმედ პირს ესაჭიროება, გაიაროს დიდი მანძილი. როგორ შევქმნათ ეს დიდი მანძილი? თეატრში ეს ხდება ჩვეულებრივ, დაატრიალებენ სცენის წრეს და მსახიობი მიდის წრის საწინააღმდეგოდ, ფაქტიურად მსახიობი დგას ადგილზე და ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქოს დიდი მანძილი გაიარა. პანტომიმისტსაც შეუძლია შეგვიქმნას ასეთი ილუზია, ოღონდ სხვა საშუალებით, ადგილზე სიარულის დახმარებით. სავარჯიშო არ არის რთული, მაგრამ მოითხოვს ტექნიკის ზუსტ ცოდნას, მის უნაკლოდ შესრულებას.

მაშ ასე: დავიწყოთ ადგილზე სიარული. გადმოგვაქვს მარჯვენა ფეხი წინ; ამ შემთხვევაში უნდა გვახსოვდეს, რომ სწორ, ლამაზ ნაბიჯს შეიძლება მივაღწიოთ მაშინ, როცა ფეხი გადმოგვაქვს "თეძოდან". გადმოტანილი ფეხის ქუსლი ეხება იატაკს და იატაკზე დაწოლით ფეხს მოვაცურებთ მის პირვანდელ მდგომარეობაში, ხოლო მეორე მარცხენა

ფეხი იხრება მუხლში და შემდეგ გადაგვაქვს წინ და ვიმეორებთ იგივეს, რასაც მარჯვენა ფეხი აკეთებდა. ერთი ფეხის მეორეთი შეცვლის დროს სხეულის წონასწორობა უნდა შევინარჩუნოთ ყოველგვარი გადახრის გარეშე. ფეხის მოცურების დროს მუხლი დაჭიმულია, მოცურება უნდა იყოს არა წყვეტილად, არამედ პლასტიკურად ისე, რომ მთელი ფეხი მთლიანი ტერფით ცურაობდეს იატაკზე. ფეხის მოცურებასთან ერთად მეორე ფეხი ნელა იწყებს მოხრას მუხლში.

მაშასადამე, მარცხენა ფეხის მოცურება და მარჯვენას მოხრა სრულდება ერთდროულად. როგორც კი მარცხენა ფეხი მოდის საწყის მდგომარეობაში, მაშინათვე მასზე გადადის მთელი სიმძიმე. მარჯვენა ფეხი განთავისუფლებული სიმძიმისაგან გადის წინ და ქუსლით ეხება იატაკს. როდესაც უკვე მიღწეული იქნება ფეხების მოძრაობის სიმსუბუქე, აუცილებელია მოძრაობაში ჩავრთოთ ხელები და კორპუსი. "ადგილზე სიარულის" შესრულების დროს მათი როლი ძალიან დიდია. მაშინ, როცა წინ არის გამოდგმული მარცხენა ფეხი, გამოდის მარჯვენა ხელი მხართან ერთად. ხოლო მარჯვენა ფეხთან მარცხენა ხელი. ასეთი ჯვარედინი კოორდინაცია "ადგილზე სიარულს" აახლოებს ცხოვრებაში ჩვეულებრივ სიარულთან. პანტომიმისტები ამ მოძრაობას იყენებენ სხვადასხვა სიტუაციებში, სხვადასხვა ხასიათის გმირების განსახიერების დროს. "ადგილზე სიარული" მაშინ უფრო სცენურია, როცა შემსრულებელი მაყურებლისაგან გვერდით დგას პროფილით. სავარჯიშოს შესრულება ხდება როგორც მუსიკის თანხლებით, ასევე უმუსიკოდაც.

ქარის საწინააღმდეგო სვლა: ეს სავარჯიშო სრულდება მარჯვენა ფეხის გამოტანით, რომელიც იდგმება ტერფზე; ტერფიდან ფეხი მთლიანად ეშვება იატაკზე; ამ დროს მარცხენა ფეხი ქუსლზე უნდა შემოვატრიალოთ და უკან გავიტანოთ იატაკზე დაცურებით. ისეთი შთაბეჭდილება უნდა შეიქმნას, თითქოს უკან გატანილი ფეხი სილაში გვეფლობათ. იგივე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

წრიული მოქმედება უნდა შესრულდეს მეორე ფეხით. მარჯვენა ან მარცხენა ფეხის ტერფიდან დაშვების შემთხვევაში არ უნდა დაგვავიწყდეს მთლიანი სხეულის ტალღოვანი მოძრაობა, ხელები ამ მოძრაობის დროს ფეხის საწინააღმდეგოდ მოქმედებენ. ქარის საწინააღმდეგო სავარჯიშოს შესრულების დროს აუცილებელია რიტმული მუსიკა.

ტეხილი სიარული: ეს სავარჯიშო სრულდება შემდეგნაირად: მარჯვენა ფეხი უნდა გავიტანოთ უკან ტერფზე და ქუსლი ჩავარტყათ, ჩარტყმის დროს მარცხენა ფეხი უკვე იხრება მუხლში, შემდეგ მარცხენა ფეხის ქუსლი უნდა ჩავარტყათ და მარჯვენა ფეხი მოიხრება მუხლში. ასე თანამიმდევრულად ქუსლის ჩარტყმით და მეორე ფეხის მუხლში მოხრით თანდათან მივდივართ წინ. ამ სიარულს, ხშირ შემთხვევაში, ბატისებურ სიარულს უწოდებენ.

კედელზე ცოცვა: ეს სავარჯიშო სრულდება ხელებით. გაშლილი ხელები თამაშდება კედელი. ხელის მტევნების მოძრაობასა და დაყრდნობის საშუალებით ვგრძნობთ კედელს, ამასთან, ხელები მკვდარი წერტილის გამოყენებით ე.ი. ერთ წერტილში ხელების გაჩერებით ზუსტი წარმოსახვა უნდა მოსდეს კედლის. ამ სავარჯიშოს შესრულების დროს აუცილებელია იმპროვიზაცია. ძალზე ძნელია პანტომიმის სავარჯიშოების ისე აღწერა, რომ შესძლო წაკითხვის საშუალებით შეასრულო. ის აუცილებელია თვითონ პრაქტიკულად ნახო და შემდეგ თვითონ საკუთარი ფანტაზიით განავითარო ესა თუ ის მოქმედება. შევეცდები, დავასახელო შემდეგი სავარჯიშოები: თოკის გადაქაჩვა, სახანძრო კიბეზე ასვლა და ჩამოსვლა, თხილამურები, ჩვეულებრივ კიბეზე ასვლა და ჩამოსვლა, ციგურაობა, ტყუპი ცხენოსნობა, ჩიდილისებური სიარული, ბებრების სიარული, ძრიელი სირბილი, თოკზე სიარული, მეთევზეების სიარული და მრავალი სხვა სავარჯიშო, რომლებსაც ჩვენ იმპროვიზაციის საშუალებით ვიყენებდით და შემდეგ ვაფიქსირებდით როგორც სასწავლო პროგრამას.

სასწავლო პროგრამას ვყოფ 2 ჯგუფად.

1. აფექტური მოქმედება პლასტიკური გამომსახველობით
2. პანტომიმური მოძრაობები

პირველ შემთხვევაში მუშავდება კისერი, კორპუსი, ფეხები, ფეხის კე-ტერა, ფართო მასშტაბის ჟესტი, ხელების კომბინაცია, მაჯების ტრიალი, მკლა-

ვების წრიალი, დანისებური ხელები და ა.შ.

გარკვეული პლასტიკური პროგრამის გავლის შემდეგ იწყება პან-ტომიმური მოძრაობები: ადგილზე სიარული, ქარის საწინააღმდეგო სვლა, ტეხილი სიარული, თოკის გადაქაჩვა, კედელზე ცოცვა და ა.შ. ამ პროგ-რამის ათვისების შემდეგ იწყება პანტომიმურ ნოველებზე მუშაობა:

პანტომიმური ნოველები.

"კრიმანჭული"

/პანტომიმური ნოველები/

პანტომიმური ნოველის თანმიმდევრობა:

1. პროლოგი
2. სინემა
3. მეზღვაურები
4. ფეხბურთის მოყვარულები
5. ცეცხლი
6. ჭიჭიტურა
7. რთველი საქართველოში
8. კრიმანჭული
9. მექისეები
10. გამომშვიდობება

პროლოგი

პარტერში თანდათან სინათლე ქრება, იხსნება ფარდა და გაი-ნათდება სცენა, სადაც [illegible] თეჯირი, [illegible] მუსიკის ხმები ისმის. სცენაზე [illegible] წამყვანი და სხვები [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მაიკველ მუსიკალური ფრაზაზე გამოდიან ახალგაზრდა მხატვრები და თავიანთი მოძრაობით წარმოსახავენ პანტომიმის ელემენტებს; ამ მოძრაობებში იგრძნობა ხალისი და აღგზნებული [illegible]. მსახიობები პლასტიკის ენით გვიჩვენებენ თავის გარდაქმნას, ადგილზე სიარულს, ქარის საწინააღმდეგო სვლას, ასრულებენ ისეთ აკრობატიკულ ტრიუკებს. ხოლო, ამ [illegible] სანახაობით [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] გაფართოებული, [illegible] სვლები, [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible], რასაც [illegible] თანამედროვეობის ელფერი დაჰკრავს.

სანახაობის ფინალი თანდათან სრულდება, მუსიკალური რიტმი ძლიერდება და აჩქარებს [illegible] მოძრაობების წარმოების მრავალ სახეობას.

სიცება - ანუ მასპინძლობა ბაღში

ამ პანტომიმის ნოველაში მონაწილეობს ხუთი [illegible] პირი: ჩარლი ჩაპლინი, გაიძვერა, გემის კაპიტანი, ლოპიანი მამაკაცი და მისი საცოლე ანუ ლამაზი ქალი.

სცენაზე მეორდის გემის კაპიტანი, დგება ბუაში, გაისმის საყვირის ხმა, ნოველაში მონაწილეები შემოდიან, გემი დაიძვრება და მსახიობები განასახიერებენ გემის სვლას. ჩარლი ცდილობს მიიპყროს ლამაზი ქალის ყურადღება და დარბის გემის ერთი კუთხიდან მეორეში, მას დასდევს გაიძვერა და ცდილობს გამოსტყუოს ფული. ჩარლი აძლევს მონეტას, გაიძვერა იქვე გასინჯავს და მიხვდება, რომ მონეტა ყალბია და ჩარლის ეჩხუბება. ჩარლი ამშვიდებს გაიძვერას იმით, რომ ამოიღებს ჯიბიდან პურის ნაჭერს და გაუყოფს, გაიძვერა ართმევს პურის ნაჭერს და მიდის ლოპიან მამაკაცთან, რათა [illegible] [illegible] [illegible]

გასამიჯნელი. ლიპიანი მამაკაცი და ლამაზი ქალი გაურბიან გაიძვერას, მაგრამ ამაოდ. ბოლოს,თავს იმით დააღწევენ, რომ ლამაზი ქალი ფულს მისცემს გაიძვერას და განმარტოვდებიან. გახარებული გაიძვერა ცდილობს კაპიტნის კაიუტაში შეძვრეს, მაგრამ ამ დროს ატყდა ღელვა და ყველა მონაწილე თავბრუდახვეული დარბის სცენაზე. ისინი ერთმანეთს ეჯახებიან. გაიძვერა თავს ვერ იკავებს და გემბანზე კოტრიალობს. ჩარლი თავს ვერ იკავებს და ყველას არტყება. ლიპიანი მამაკაცი და ლამაზი ქალი ერთმანეთს უცნაურად ეხვევიან. ამ დროს გაიძვერა გემის კაპიტნის ჯიხურში შევარდება, კაპიტანი გამოვარდება გარეთ, მოხვდება ლიპიან მამაკაცსა და ლამაზ ქალს შორის და ატყდება გაუგებარი ხვევნა. გაიძვერამ არ იცის გემის მართვა, სცენაზე ყველაფერი თავდაყირა დგება ამ არეულობაში, ლიპიან მამაკაცს გული ერევა, ლამაზი ქალი დაბნეული დარბის, გემის კაპიტანი ცდილობს საჭეს ხელი ჩაავლოს, გაიძვერა ამ არეულობას იყენებს და ყველას ჯიბეში უძვრება. ერთადერთი ჩარლი ცდილობს წესრიგი დაამყაროს გემზე. ამ არეულობას მოყვება ჩხუბი და ვინ ვის ურტყავს, გაუგებარია. ლამაზი ქალი ყვირის და შველას ითხოვს. ბოლოს გემის კაპიტანი ხელში ჩაიგდებს საჭეს, ყველაფერი თანდათან წყნარდება, ყველა თავის ადგილს მონახავს. გემი თანდათან ჩერდება. ყველა ემზადება გადმოსასხდომად. ადამიანები, რომლებსაც გადაწყვეტილი ჰქონდათ კვირა დღე დაესვენათ, ესეირნათ გემით ზღვაზე, საშინლად დაღლილები გადმოდიან გემიდან, რადგან ამ გასეირნებას ხელი შეუშალა ზღვის ღელვამ.

მეზღვაურები

სცენაზე მზის სხივებივით ეცემა პროჟექტორის სხივები. შემოდის ორი მეზღვაური, რომლებიც ეს-ეს არის გადმოვიდნენ გემიდან და და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სეირნობენ ზღვის ნაპირა ქუჩაში. მათი მოძრაობა, გამოხედვა, სიარული აწყობილია ერთ რიტმში, თითქოს ერთი კაცი დადის და მოქმედებს. აი, ისინი მუსიკის რიტმში ჩერდებიან, ჯიბიდან იღებენ სიგარეტს და ეწევიან, თან ქუჩას ათვალიერებენ. უცებ ისინი შენიშნავენ კაფეს, სადაც შეიძლება შევიდნენ და ისაუზმონ, შედიან კაფეში. შეათვალიერებენ არსებულ გარემოს, მიუახლოვდებიან დახლს და თხოულობენ, დაუსხან ასი გრამი არაყი. მებუფეტე აკმაყოფილებს მათ თხოვნას, მეზღვაურები იხდიან ფულს და აპირებენ წასვლას. მაგრამ ამ დროს იქვე შეამჩნევენ ლამაზ გოგონას და წასვლაზე თავს იკავებენ. ოღონდ, ესაა, რომ გოგონასთან მისვლას ვერ ბედავენ. მეზღვაურები გადაწყვეტენ, სტიმულისათვის, კიდევ შესვან თითო ჭიქა არაყი. აი, ისინი კვლავ უახლოვდებიან დახლს და თხოულობენ არაყს; მებუფეტე უსხამს, სვამენ და მეზღვაურები გაბედული მოძრაობით ცდილობენ ქალის გამოწვევას საცეკვაოდ, მაგრამ ეს გამოწვევა ყოველთვის თავდება უშედეგოდ, რადგან მღელვარებისაგან ხან ერთი წყვილი ეცემა ძირს, ხან მეორე. უცებ ერთ-ერთმა მეზღვაურმა გაბედა, ძალად წამოაყენა ქალი და დაიწყო ცეკვა. /რა თქმა უნდა, ქალი არ არსებობს, იგი წარმოსახვით უნდა განსახიერდეს/. გახარებული მეორე მეზღვაური ჩაერთვება ცეკვაში და ქალი ხელიდან ხელში გადადის. მალე მეზღვაურები კარგავენ წონასწორობას და ქალს უხეშად ეხვევიან. ქალი ვეღარ მოითმენს ასეთ თავხედობას და სილას გააწნავს. იმედგაცრუებული მეზღვაურები უკან-უკან იხევენ და გადიან კაფედან. მუსიკის საფინალო აკორდზე მწყობრი ნაბიჯით მეზღვაურები სტოვებენ სცენას.

დღეს ფეხბურთია!

ფეხბურთის დღე ყოველთვის ზეიმად იქცევა ხოლმე, განსაკუთრებით სანამ მატჩი დაიწყება, მთელი ქალაქის ცხოვრება იცვლება. მე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მატჩის რიტმი საოცარ ცვალებადობას განიცდის, ყველას ეჩქარება, როგორც ფეხბურთის მოყვარულებს, ასევე არამოყვარულებს. სცენაზე გამოჩნდება წარწერა – "დღეს ფეხბურთია". სცენაზე შემოიჭრება სამი ახალგაზრდა, რომლებსაც პირობითად შეიძლება ეძლევი. სახელები შევარქვათ: პაატა, ლაშა და კახა . კახა ზის სცენაზე და მანქანაზე ბეჭდავს. აი, მან უკანასკნელი ფურცელი დაბეჭდა წარმოსახვით საბეჭდ მანქანაზე და ბილეთის საძებნელად გაიქცა. როდესაც იგი თეჯირს მიეფარა, მეორე მხრიდან შემოდის ლაშა, იგი სარკის წინ ირთვება. გასვლის წინ შეამოწმებს ბილეთს – აქვს თუ არა ჯიბეში. შემოწმების შემდეგად აღმოჩნდება, რომ ბილეთი არ აქვს. იწყებს ბილეთის ძებნას, ყველა ჯიბეს ამოიცარიელებს, მაგრამ, ამაოდ, ბილეთს ვერ პოულობს. იმედგაცრუებული ჩამოჯდება პატარა სკამზე. უეცრად გაახსენდება, რომ კოსტიუმის გულის ჯიბე არ გაუსინჯავს, ჩაყოფს ხელს და ბილეთს ამოიღებს. გახარებული გარბის სცენიდან. საწინააღმდეგო მხრიდან შემოდის პაატა. იგი შეწუხებულია ბილეთის უქონლობის გამო: რეკავს ტელეფონით მეგობართან, მაგრამ ვერ უკავშირდება, გაბრაზებული ტელეფონის ყურმილს დაადებს. გარბის, ადის წარმოსახვით კიბეზე, რეკავს ზარს. იღება კარი, ესაუბრება ვიღაცას ბილეთის თაობაზე, უარს ეუბნებიან და კარებს ზედ ცხვირთან მიუჯახუნებენ. /ეს ყველაფერი წარმოსახვით ხდება, მსახიობი თვითონ თამაშობს პარტნიორის გარეშე/. დაღონებული ეშვება კიბეზე. გამოდის ქუჩაში, მალე მას წამოეწევიან კახა და ლაშა. იწყება ჩქარი სიარული /ადგილზე სიარული სრულდება/. ისინი საათზე დაიხედავენ. შეაფასებენ, რომ ფეხბურთის დაწყებამდე ცოტა დრო დარჩა და იწყება სირბილი. მალე პაატა და კახა თვალს მიეფარებიან. სტადიონის კარს მიადგება ლაშა, შესასვლელში კონტროლიორი ბილეთის ყუას მოუხევს, შედის და იკავებს კუთვნილ ადგილს. შემოდის პაატა. ყიდულობს მზესუმზირას. კონტროლიორს გამოეპარება და მზესუმზირის ჭამით მიუჯდება ლაშას გვერდით. მალე

დაუმეგობრდება გვერდით მჯდომებს, შესთავაზებს მზესუმზირას და ბიჭები იწყებენ ჭამას. შემოდის კაცა ნაყინის ჭამით. გაისმის ფეხბურთის დაწყების სასტვენის ხმა. თამაში იწყება. კაცა გაერთობა ნაყინის ჭამით და ნაყინი ხელში შემოადნება. იგი ცდილობს ნაყინი მოიშოროს, სადმე გადააგდოს. ამ წრიალის დროს ნაყინის წვეთი ვიღაცას დაეცემა და იწყება არეულობა, ჩხუბი. მალე ყველაფერი ჩაცხრება და ისინი თამაშით ერთობიან. თამაში მიმდინარეობს აზარტულად. მათ ხან გული მისდით, ხან გაკარჭყული ხელებით შეჭდებიან, გაუთავებლად უსტვენენ, მაყურებელს ისეთი შთაბეჭდილება უნდა დარჩეს, რომ ფეხბურთის ყურებას ერთმანეთს არ აცლიან. აი, უკანასკნელი შანსი იმისა, რომ მათი გუნდი მოიგებდა, ეკარგებათ. თამაში თავდება, გაწბილებული ფეხბურთის მოყვარულები ტოვებენ სტადიონს. დიდი ნერვიულობისაგან კაცას გული შეუღონდება. ბიჭები ხელში იყვანენ კაცას და მიარბენინებენ საავადმყოფოში. უკრავს სამგლოვიარო მარში.

ფიმეცურა

მოქმედი პირნი: I. მელა, 2. ძაღლი, 3. ორი მამალი, 4. დედალი

სოფელი, თენდება. ისმის სიმღერა "დილა არის სალაყვარდო"... ერთი მამალი გადმოხტება საქათმიდან და გაისეირნებს ეზოში, მალე მეორე მამალიც დაიყივლებს, გადმოხტება საქათმიდან და ორივენი მივლენ წყლის დასალევად. იქვე ჩაირბენს ძაღლი. სცენის სიღრმიდან გამოჩნდება მელა, შენიშნავს ქათმებს და იქვე მიიმალება. საქათმიდან გადმოხტება დედალი და ამაყად დასეირნობს მამლებს შორის. ერთ-ერთ მამალს დედალი ძალიან ეარშიყება. ამ ნიადაგზე მამლებს ჩხუბი მოუვათ და იწყება ძიძგილაობა. ერთმანეთი აბარცხებს, სწორედ ამ დროს გამოვარდება მელა, დაერევა მამლებს და ცდილობს გაიტაცოს დედალი.

მამლები წინააღმდეგობას უწევენ, მაგრამ ვერაფერს ხდებიან: მელა იტაცებს დედალს. შეშინებული მამლები გარბიან ძაღლთან საშველად. ორივე ძაღლზე აქტიურად, ხოტრაობის საშუალებით უხსნიან, თუ როგორ გაიტაცა მელამ დედალი. ძაღლისთვის ჯერ ყველაფერი ეს გაუგებარია, მაგრამ როცა ორივე ასტეხენ კრიახს, ძაღლი მიხვდება, რომ საქმე ცუდად არის, მოიმარჯვებს თოფს და ღრენით უამრავ დარბის სცენის ერთი კუთხიდან მეორეში და ყნოსვით აყნოსებს მთელ გარემოს. მამლები ცდილობენ, გზა უჩვენონ, საითაც გაიტაცა მელამ დედალი. აი, მიაგნეს, მელა გამორბის მუხაგიდან, შეშინებული გარბის, მას მისდევენ ძაღლი და მამლები. ბოლო თოფის გავარდნაზე მელია ეცემა. ძაღლი გახარებულია რომ მელა მოკვდა, მიდის და დასამალებლად შეძვრება კიბის ქვეშ. მამლები მუხაგიდან გამოიყვანენ დედალს და კრიახით ეხვევიან: რატომ დაემორჩილა მელას. მელა მიხვდება, რომ ყველაფერი მიწყნარდა, კუდს გადაიგდებს მხარზე და გარბის, როცა ცოცხალ მელას დაინახავენ მამლები, გაუკვირდებათ - როგორ გადარჩა და ძაღლს გადასწევენ უკმაყოფილონი. თანდათან ღამდება. ქათმები შეძვრებიან საქათმეში. გაისმის მამლის ყივილი, რაც იმის მაუწყებელია, რომ სოფელში დილაა. ნოველა მთავრდება. მუსიკა "დილა არის საღამოვალედ", "ჭრიჭინა" და "დიპლოპიტოს რიტმები".

ძველი საქართველო

ამ ნოველაში მონაწილეობს ბიჭი და გოგონა. მოქმედების ადგილია კახეთი. ჟღერს ქართული ხალხური მუსიკა. სცენაზე გოგონა განასახიერებს ვაზს, ბიჭი უვლის ვაზს, ვაზი თანდათან იზრდება, შემდეგ იწყება ვაზის ახვევა, მოწანვლა. ამ პროცესის განმავლობაში ვაზი ისხამს ყურძენს. ყურძნის მტევანი წარმოისახება ხელის მოძრაობის საშუალებით. ბიჭს მოაქვს კალათა და კრეფავს ყურძენს, შემდეგ მოაქვს საწნახელი,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყრის ყურძენს და ფეხებით წურავს. გოგონა პლასტიკური ხელების მოძრაობით წარმოგვისახავს ყურძნის წვენის ჩხრიალს. გაისმის მრავალჟამიერი. გოგონა და ბიჭი ჯვარს იწერენ, ხატ ლოცავენ, შეტრიალდებიან და ერთმანეთს აკოცებენ. ხდება წამიერი მერცხება, გაისმის ბავშვის ტირილი და სიმღერა "იავნანა", ამ სიმბოლური დეტალებით გამოიხატება ბავშვის დაბადება. გოგონა წარმოსახვით თამაშობს ბავშვის აყვანას ხელში და ორივენი მიდიან წინ. გოგონა რჩება უკან, ბიჭს აჰყავს ხელში ბავშვი და ხელის საშუალებით თამაშობს ბავშვის გაზრდას, შემდეგ კი აცილებს ცხოვრების ფართო გზაზე. კვლავ გაისმის "შენ ხარ ვენახი". ბიჭი შედის ვენახში და იწყებს მის მოვლას. შრომობს და ამ შრომაში ჩაეძინება.

მუსიკა გამოყენებული უნდა იყოს ქართული ხალხური სიმღერებიდან.

კრიმანჭული

ორი ყაბალახშემოხვეული გურული ზის ცხენებზე და მიდის სოფლის შარაგზაზე. ერთმანეთს ესაუბრებიან და ძალიან გამომსახველად იქნევენ ხელებს. თან მალ-მალე იხედებიან უკან. თვალით ეძებენ მესამე ძმაკაცს, რომელიც ჯაგლაგა ცხენით ძლივ მოფოფხავს. აი, მესამე ძმაკაციც წამოეწევა. ისინი მოუახლოვდებიან შენობას, ცხენებიდან გადმოვლენ, იქვე დააბამენ და ერთმანეთს ეპატიჟებიან კარებში შესასვლელად. გაზვიადებული პატივის გამო ვერცერთი ვერ შედის შენობაში. ამ დროს გამოჩნდება მესამე გურული, რომელიც ჯაგლაგ ცხენზე იჯდა და ყოველგვარი პატივის გარეშე შევიდა. აი, ისინი ემზადებიან კრიმანჭულის სამღერლად. იწყება კრიმანჭული. სიმღერის შესრულების დროს პირველი ხმა ე.ი. კრიმანჭული ყოველთვის თავს ამოყოფს ხოლმე უადგილო ადგილას. პირველი ხმა ხან ზურგზე აჯდება ბანს და მეორე ხმას,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხან ფეხებში შემოუძვრება, ხან ფეხებით დაეკიდება, ორივე ხმის – ბა-ნისა და მეორე ხმის შემსრულებლები ცდილობენ მოიშორონ, მაგრამ ამაოდ, იგი მაინც ყოველთვის წინა პლანზე აღმოჩნდება. სიმღერა მთავრდება. სამივე გმირი შესხდებიან ცხენებზე და მიდიან. ამ ნოველის შესრულე-ბის დროს უნდა იგრძნობოდეს, როგორ იმარჯვებს კრიმანჭულის შემსრულე-ბელი თავისი წვრილი ხმით დანარჩენ ხმებზე.

მექისეები

სცენაზე ეცემა სინათლის სხივი, გამოჩნდება კინტო, რომელიც მოძრაობის საშუალებით განასახიერებს ძველი თბილისის მოქალაქის პო-ზებს. რამდენიმე მოძრაობის წარმოსახვის შემდეგ გამოჩნდება წარწერა "მექისეები" – კინტო თანდათან ქრება და სცენაზე ვხედავთ ორ მსახიობს, რომლებიც ხელების საშუალებით წარმოსახავენ მზაკებს. შემოდის სცენაზე ძველი თბილისის მოქალაქე. იგი ტანს იფხანს და ტანსაცმელს იხდის. გამოჩნდებიან მექისეები, ძველი თბილისის მოქალაქე შეშინებული უყურებს და აწვდის ფულის გადახდის ქვითარს; უკმაყოფილო მექისეები ოფიციალური ქვითრით ეცემიან ძველი თბილისის მოქალაქეს, დააგდებენ ტახტზე და სხეულს უზელავენ. იწყება საცეკვაო მელოდია. მექისეები გააქტიურებუ-ლები რას არ უკეთებენ ძველი თბილისის მოქალაქეს, ხან ყირაზე აყენე-ბენ, ხან ისვრიან ერთი კუთხიდან მეორეში, ხან ცხელი ჭიისათლის ურტ-ყამენ შიშველ სხეულზე, გრეხავენ ე.ი. წურავენ, ერთი სიტყვით მექი-სეები სცემენ ძველი თბილისის მოქალაქეს, შემდეგ დააგდებენ იატაკზე და თვითონ შესცურავენ ბასეინში. დაღლილი თბილისის ბოქა აქე თელო-ამოგდებული, კოჭლობით სტოვებს სცენას.

ჯინაძე

[illegible] თანამედროვე [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

პანტომიმის ხელოვნების განვითარება

[illegible] ჟანრის თავისებურებანი

"მე ყოველთვის ვოცნებობდი იმაზე, რომ ჩემი დადგმების მოქმედ გმირებს თითოეულს ელაპარაკა საკუთარ თავზე გულის ენით" /მ. მარსო/. ეს ის ენაა, საუბარი ადამიანის ცხოვრებაში განსაკუთრებულ ადგილს იკავებს. ისიც ცნობილია, რომ მოქმედების ქარგაში გადმოცემული მიმიკის წარმოდგენა ჩვენს აზროვნებაში.

ადამიანი მოძრაობის საშუალებებით ამჟღავნებს თავის ხასიათს, მოქმედებით გვიხატავს ისევე მეტყველად, როგორც ეს სიტყვის საშუალებით ხდება. სიტყვას და მოქმედებას ერთნაირი სიძლიერე აქვს ხასიათის გახსნისა და თამაშის დროს. ამიტომ, როცა ადამიანის მოქმედებაზე ჩამოყალიბდება საუბარი, ჩვენი აზროვნება ყოველთვის პანტომიმის ხელოვნების შეუცნობელ სამყაროზე და იმ ტრიუკებზე ჩერდება, რაც ვლინდება მრავალი საუკუნის წინ ჩამოყალიბეს. "პანტომიმა" ნიშნავს ადამიანის ცხოვრების უსიტყვო გადმოცემას".

"ადამიანის ცხოვრების უსიტყვო გადმოცემამ" მრავალი სახეობის ხელოვნების ჟანრზე იქონია თავისებური გავლენა. პანტომიმას ვხვდებით მოედნებზე, ცირკის არენაზე, ბალეტის, დრამის თეატრებში, კინოში, ესტრადაზე; ავიღოთ, მეტი გამოჩენილი მსახიობის ყოველდღიურ სცენურ ცხოვრებაში, მაგრამ, პანტომიმის ხელოვნება, პირველ რიგში, ცალკე თეატრია, რომლის გარეშე "ამ ხელოვნების სახეობაზე", როგორც ჟან ლუი ბარო აღნიშნავს, საუბარი ყოვლად შეუძლებელია. მისი ისტორიული საწყისები უფრო მეტად ცალკე არსებულ თეატრზე მიგვანიშნებს, ვიდრე დამხმარე, ანდა რომელიმე ჟანრის შემადგენელ ნაწილად წარმოდგენილ ელემენტებზე. მისი შესწავლა იმ მხრივ არის საგულისხმო, თუ რა როლი ითამაშა პანტომიმამ მსოფლიო თეატრალური ხელოვნების განვითარებაში, და რასაკვირველია, წინა პლანზე წამოწევით მისი [illegible] მნიშვნელობა სცე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჯანსვა ჟანრის მსახიობთა შემოქმედებაში.

პანტომიმის ხელოვნება მსახიობს უმუშავებს რიტმს, პლასტი-კას, მუსიკალობას, მსახიობისათვის აუცილებელ გამომხატველობით საშუალებებს. ამიტომ, ყველაზე დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს პანტო-მიმის სკოლას, რომელიც უნდა აღმოცენდეს და განვითარდეს ეროვნულ საწყისებზე, სკოლა კი მოწოდებულია თვითონ განსაზღვროს ტრადიცია, ეროვნული სტილი.

სხვათაშორის, არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს იმას, თუ რომელ ადგილზე დააყენებენ პანტომიმის ხელოვნებას დღევანდელ თეატრში, მთა-ვარია, რომ შევისწავლოთ და ვაგრძნობინოთ მსახიობს, თუ რას ნიშნავს პანტომიმის ხელოვნება, როგორ უნდა გამოიყენოს იგი პრაქტიკულად.

როდესაც მსახიობისაგან მოვითხოვთ მოქნილ და მორჩილ სხეულს, ხელებს გამომსახველ სახეს და თვალებს, ზუსტ აკადემიურ ცოდნას ყვე-ლა იმ მოძრაობებისა, რაც მან უნდა შეასრულოს, მოძრაობის წარმოსახვის დროს, სიმსუბუქისა და სიზუსტის დაცვას, მუსიკალობას, რიტმულობას და რომ ყოველი მოძრაობა უნდა ემორჩილებოდეს პიესის შინაარსის გადმო-ცემას, რეალისტური ჩანაფიქრის გადაწყვეტას, სცენაზე გათამაშებული გმირის აზრიან მოქმედებას, მაშინ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ მოთხოვნი-ლებებს ესაჭიროება ღრმა მეცნიერული შესწავლა, უსიტყვო მოქმედებისა და უსიტყვოდ წარმოდგენილი ტიპაჟის გადმოცემა სცენაზე.

მუსიკის ენით რომ ვთქვათ, მსახიობის სხეულს უნდა ესმოდეს მისი დო, რე, მი ფა, სოლ, ლა, სი. მსახიობის სხეული უნდა იყოს მუსიკალუ-რი, რადგან თანამედროვე თეატრში მარტო სცენისათვის სიმღერა და სცე-ნის საშუალებით ადამიანში ემოციების გამოწვევა როდი კმარა, მსახიობ-მა თვალისათვის უნდა იმღეროს. მოვლენის შეფასება-მსახიობის პლას-ტიკური სხეულის საშუალებით - ადამიანში იწვევს ემოციას, ხშირად უფრო ძლიერად, ვიდრე ეს ხმას ან მუსიკალურ ინსტრუმენტს შეუძლია გამოიწვიოს.

მამასადამე, მსახიობის სხეული რომ უნდა იყოს მუსიკალური და გამომსახველი – აუცილებელი ფაქტორია. ამისათვის მან უნდა გააჩნდეს თავისი სასიმღერო ბგერები და ამ ბგერებისაგან შედგომი "პლასტიკური წინადადებები", რომ მსახიობს შეეძლოს "პლასტიკური წინადადებების" წაკითხვა, მისი წარმოჩინება. ცნობილი ჭეშმარიტებაა, რომ თეატრში მთავარი სიტყვა კი არ არის, არამედ მოქმედება, "სცენური მოქმედება" და ამ სცენურ მოქმედებაში იგულისხმება მსახიობის სხეულის, მიმიკის, ხელების უსიტყვო საუბარი. აუცილებელია აქვე შევნიშნოთ, რომ პანტომიმა სიტყვას არ გამორიცხავს.

თანამედროვე თეატრში მსახიობის სხეული უნდა ჟღერდეს როგორც სიმფონიური ორკესტრი. სპექტაკლი კოლექტიური შემოქმედებაა, ხოლო ამ შემოქმედებითი კოლექტიურობის წარმატების ძირითადი ფაქტორია მსახიობის ნიჭიერება და ამ ნიჭიერებაში მისთვის აუცილებელია სხეულის პლასტიკა, მსახიობის პლასტიკური მოქმედების შეძლიერება და ეს "შეძლიერება" მოხდება იმ შემთხვევაში, თუ მისი სხეული პლასტიკურადაა აწყობილი. ჯერ პლასტიკურად უნდა ჩამოყალიბდეს მსახიობის სხეული და მერე მთელი ანსამბლი. ორკესტრშიც ასეა, ჯერ აწყობენ ცალ-ცალკე ინსტრუმენტს და მერე მთლიანად ორკესტრს.

მიმიკური მოქმედება თქვენთვის გასაგები რომ გახდეს, იგი ერთდროულად მოითხოვს პოზას, სახის თამაშს, ჟესტს, აზრიან ჟესტიკულაციას. სხეულის მოძრაობის დროს დიდი უპირატესობა ენიჭება პოზას. ამასთანავე, მიმიკა ლოგიკა არ გახლავთ, მიმიკა იცვლება შენი შინაგანი განწყობილებისა და მოქმედების მიხედვით.

მსახიობის მოძრაობაში სხეულის არცერთი ნაწილი არ უნდა დარჩეს უძრავი /გულგრილი/. საკმარისი არ არის ჟესტი და სახის თამაში იმისათვის, რომ მან გაგაოცოს, გარეგნული სილამაზის შთაბეჭდილება მოგცეს. პლასტიკური გამომსახველობა მოითხოვს აზრიანი სხეულის მოძრაობას – წყობას, სრულად პარტნიორულ სხეულს შეუძლია გამოარჩიოს

პანტომიმის მსახიობის და საერთოდ, მსახიობის ნათელი გრაცია, მეტყველი სხეულის სიძლიერე. პანტომიმის ხელოვნებით დღეს დაინტერესდნენ სხვა ჟანრის, განსაკუთრებით დრამის მსახიობებიც, რომლებიც პანტომიმის ხელოვნებასთან მჭიდრო კავშირში იმყოფებიან, ავითარებენ პლასტიკას და მსახიობის გამომსახველი სხეულის კულტურას.

განა დრამატული მსახიობისათვის საკმარისი არ იყო სიტყვა, რომ სპექტაკლის აზრი მიეტანა მაყურებლამდე? მაგრამ, როგორც ხედავთ, სიტყვის წარმოთქმამ მოითხოვა თავისებური სახის გამომეტყველება, მიმიკა, პლასტიკის ენით მსახიობის სხეულის ამეტყველება.

რა თქმა უნდა, ჩვენ შორს წავედით იმ პანტომიმისაგან, რომელსაც იყენებდნენ ადრინდელი დრამატურგიული თეატრის მსახიობები, სადაც მაყურებლის გასაცინებლად მარტო ჟესტიკულაცია და მანჭვა-გრეხვა იყო წარმოდგენილი. შემდეგში უსიტყვო სცენებმა უფრო აზრიანი დატვირთვა მიიღო და მას ხშირად "სიჩუმის პაუზებს" უწოდებდნენ: "სიჩუმის პაუზები" მსახიობს აწვდიდა უსიტყვო მოქმედებას და ამ შინაგანი მოქმედების შედეგად წარმოთქმული სიტყვის სიძლიერეს. ამ შემთხვევაში მსახიობი ეძებდა შინაგან სიმართლეს და გააზრებულ ჟესტიკულაციას. ცნობილია, რომ თეატრი არის სანახაობითი ხელოვნება და თუ მას ეს სანახაობა მოვაცილეთ, მაშინ თეატრალურ ხელოვნებაზე ლაპარაკი ზედმეტი იქნება. მაყურებელმა თეატრში სპექტაკლი კი არ უნდა მოისმინოს, - უნდა ნახოს.

განა, ცხოვრებაში დიდი ემოციური დატვირთვის შედეგად ადამიანი არ ქვავდება, არ დუმდება სიხარულისაგან, უბედურებისაგან, შიშისაგან, წყენისაგან, გაკვირვებისაგან, ბედნიერებისაგან, სიყვარულისაგან.

"ჩემი ცხოვრება ხელოვნებაში" კ. ს. სტანისლავსკი ამბობდა: "Очень часто самая важная игра идет не на славах а в паузах между ними. Эти паузы усиливают, а не понижают линию трагизма. Они помогают превращать отдельные фразы короткого монолога в целые полосы или периоды человеческой жизни".

ჟესტი აუცილებლად უნდა იყოს ზომიერი, ზუსტი, გააზრებული და ძალდაუტანებელი. იგი უაზროდ კი არ უნდა მოქმედებდეს სცენაზე, არამედ შინაგანად გადმოსცემდეს ჩვენს აზრსა და გრძნობებს. ჟესტი განსაზღვრავს ადამიანის ხასიათს.

დრამატულ თეატრში და, საერთოდ, დრამატული მსახიობის შემოქმედებაში პანტომიმამ შეუმჩნევლად მოიკიდა ფეხი "უსიტყვო პაუზების" გამოყენებით, რომელიც ყველაზე რთული აღმოჩნდა. ამ შემთხვევაში ყველაზე ძლიერად გამოჩნდა მსახიობის მიმიკური და პლასტიკური გამომსახველობა. სიტყვის უქონლობა ხელს როდი უშლის მსახიობს, რომ მისი საქციელი იყოს მართალი და გასაგები. ჟესტის დახმარებით აზრის გამოხატვა მსახიობს აჩვევს სიზუსტეს, მოძრაობის ეკონომიურობას, სხეულს ანიჭებს სკულპტურულობას. ე.ი. ორიგინალური მოძრაობით მსახიობმა სცენაზე უნდა მიაღწიოს მაქსიმალურ გამომსახველობას.

საბჭოთა დრამატული თეატრის განვითარება მჭიდროდ არის დაკავშირებული პანტომიმის ხელოვნებასთან. გამოჩენილი საბჭოთა რეჟისორები ვ.მეიერჰოლდი, ა.ევრეინოვი, ა.ტაიროვი, კ.მარჯანიშვილი გატაცებული იყვნენ პანტომიმის ხელოვნებით და ბევრი საინტერესო დადგმები განახორციელეს. აღსანიშნავია, რომ კ.მარჯანიშვილმა რუსეთში განახორციელა მიმო დრამატული სპექტაკლი "ცრემლები". ამ დადგმით მან ბევრი ქალაქი მოიარა. იმდროინდელმა პრესამ აღფრთოვანებული რეცენზიები მიუძღვნა ამ საინტერესო და ორიგინალურ დადგმას. შემდეგ, როცა კ.მარჯანიშვილი ქართულ სცენას დაუბრუნდა, კვლავ ანხორციელებს პანტომიმის დადგმას "მზეთამზე" და "ხანძარი", რამაც მკვეთრად შეცვალა მსახიობის პლასტიკური კულტურა და დრამის მსახიობს მეტი გამომსახველობა შესძინა. პლასტიკური სხეულის წვრთნას დიდად აფასებდა ს.ახმეტელი. ამოუწურავია ამ ორი გამოჩენილი რეჟისორის დაინტერესება პანტომიმის ხელოვნებით. ისინი დრამის მსახიობებს მუდამ სთხოვდნენ პლასტიკურ გა-

მომსახველობას და წინა პლანზე აყენებდნენ "დუმილის პაუზას". ისინი ცდილობდნენ დრომოჭმული, დაშტამპული მოძრაობების უარყოფას, კრიტიკურად დადგენილი მსახიობის სხეულის გარდაქმნას. ამ მიზნით იყო შემოღებული პანტომიმა, რომელსაც განსაკუთრებული ყურადღება ენიჭებოდა. პანტომიმა მათთვის იყო ისეთი სამყარო, სადაც პლასტიკურ კულტურას ერწყმოდა დრამატული მსახიობის ოსტატობა. ისევე, როგორც მომღერალი მუშაობს ხმაზე, დრამის მსახიობი მეტყველებაზე, ბალერინა საბალეტო მოძრაობებზე, რომლის გარეშე წარმოუდგენელია ზემოთ დასახელებულ მსახიობთა პროფესიონალიზმი, ასევე არაადამიანურ შრომას და თავის გარკვეულ სკოლას მოითხოვს პანტომიმის ხელოვნება, სადაც მსახიობის სხეული უნდა იყოს ლაკონური, აზრიანი, გამომსახველი. მასში არ უნდა იყოს ზედმეტი, მოულოდნელი და გააზრების გარეშე შესრულებული მოძრაობა. პანტომიმაზე მუშაობა იწყება დადგენილი სავარჯიშოებით:

1. ეფექტური მოქმედება პლასტიკური წარმოსახვით
2. პანტომიმური მოძრაობები
3. მიმიკის დამუშავება
4. პლასტიკური იმპროვიზაცია..

შემდეგ პატარა პლასტიკური ეტიუდები, რომლებიც თანდათან რთულდება და ყველაფერი ეს თავს იყრის სპექტაკლზე მუშაობის დროს.

მსახიობი მუშაობის მანძილზე "სინჯავს" სხვადასხვა განწყობებს და სიტუაციებს, იწყებს ცხოვრებას ადამიანთა მოძრაობის სამყაროში. პანტომიმა ზრდის და გამომსახველს ხდის მსახიობის სხეულს, გამომსახველი სხეული მარტივი, დამჯერი ინსტრუმენტი კი არ ხდება, არამედ ის აყალიბებს მსახიობის სხეულის პლასტიკურ კულტურას, გასაგებს და მისაწვდომს ხდის "დუმილის ხელოვნებას", მოლაპარაკე სხეულის ხელოვნებას.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

პანტომიმაზე მეცადინეობა ხდება მუსიკის თანხლებით, რომელიც მსახიობს უმუშავებს რიტმს, მის სხეულს ხდის უფრო ემოციურს. როცა მუშაობა იწყება ეტიუდებზე, აუცილებელია, ამ ეტიუდებს ჰქონდეს აზრი და არა უაზრო ვარჯიშის ფორმა. აზრიანი პანტომიმური ნოველები და მუსიკის შედეგად გამოწვეული ემოცია მსახიობში აღვიძებს იმ მიძინებულ გრძნობებს, რომელთა გადმოცემაც სიტყვის საშუალებით ძნელი ხდება.

პირველი ამოცანა მსახიობის მეცადინეობის დროს არის ის, რომ მას უნდა ჰქონდეს პანტომიმის ნოველის შინაარსი, ჩანაფიქრი და იდეა. ამის შემდეგ ზუსტდება გმირის საქციელები და მოქმედება, რისთვის ვმოძრაობთ და რატომ ვმოძრაობთ. აუცილებელია დაზუსტდეს გმირის დამოკიდებულება მოვლენებისადმი, ნოველაში აღწერილი სხვა მოქმედი პირებისადმი და ამასთან ერთად "ამოცანა" და "გამჭოლი მოქმედება" ე.ი. ნოველის იდეა. მუსიკა ამ შემთხვევაში მსახიობის სხეულს აძლევს კონკრეტული გამოსახვის საშუალებას, კარნახობს ნაწარმოების რიტმულობას, ემოციურობას, აჩვევს მსახიობს, იცხოვროს და იმოქმედოს მუსიკის თანხლებით პლასტიკის სამყაროში. მუსიკა აღვიძებს მსახიობში ფსიქოფიზიკურ მოქმედებას.

სულ სხვა ამოცანის წინაშე დგას მსახიობი, როდესაც ურთიერთობის დამყარება უხდება სრულიად არარსებულ ნივთებთან, გმირის პლასტიკური განვითარება სცენაზე მოითხოვს კომპოზიციის შეგრძნებას, არსებული ნივთების პლასტიკურ წარმოსახვას, ხსნის ისეთ სცენურ გარემოს, სადაც მსახიობს უსიტყვოდ უხდება მოქმედება და ჩვენ თვალწინ ცოცხლდება პლასტიკის არარსებული სამყარო, გათამაშებული მსახიობის სხეულისა და ფანტაზიის მიერ. პანტომიმაში ყველაფერი სა[illegible]ერიად უნდა გაითამაშო, რომ მაყურებელმა დაინახოს, რა საგნებთან აქვს ურთიერთობა მსახიობს, სკამთან, ჭიქასთან, მაგიდასთან და ა.შ.

პანტომიმის სავარჯიშოების კომპლექსი გადასასვლელ ხიდად გვევლინება მსახიობის ოსტატობის დასაუფლებლად, მისი ფიზიკური მომზადებისათვის. ამ შემთხვევაში მსახიობის მიერ შესწავლილი რიტმი, პლასტიკა, ცეკვა, აკრობატიკა, ტანვარჯიში ერთიანდება მის პლასტიკურ წარმოსახვაში და ვლინდება სცენაზე განხორციელებული გმირის სახიერებაში.

ბოლო წლებში კ. სტანისლავსკი ძალიან დაინტერესდა პანტომიმის ხელოვნებით და თავისი ჩანაფიქრის განსახორციელებლად 1936 წელს ვ. მეიერჰოლდი მიიწვია თავის სტუდიაში, რათა სტუდენტებისათვის ესწავლებინა ეს ხელოვნება. მეიერჰოლდი იგონებს: " Я ведь теперь очень дружен с Константином Сергевичем, часто бываю у него. Он меня постаянно приглашает к себе на занятия и знаете, чем он занимается тепер в своей студии с учениками? Тем самим, чем мы занимались в студий на Бородиской в 1915 году".

1915 წელი, ეს ის დრო იყო, როცა მეიერჰოლდი გატაცებული იყო პანტომიმის ხელოვნებით და პრაქტიკულად პანტომიმურ სპექტაკლებს ახორციელებდა.

სანახაობა თეატრის საარსებო წყაროა. "თეატრის სუნთქვა და პანტომიმა სხვა რა არის, თუ არა სანახაობა, ამიტომ უნდა დავამკვიდროთ და განვავითაროთ.

საინტერესოა, განვიხილოთ თუ როგორ ვითარდება პანტომიმის ხელოვნება თეატრალური ხელოვნების სხვადასხვა ჟანრებთან ერთად, თუ როგორი სახით წარმოგვიდგება ეს საოცრად უძველესი ხელოვნება, როცა მას იყენებდნენ როგორც დამხმარე ელემენტს სხვა ჟანრში შემავალ ნაწილს.

განვიხილოთ პანტომიმა ცირკში. პანტომიმის [illegible]-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლობაში დაკავშირებული იყო სადღესასწაულო თეატრალიზებულ სანახაობებთან, სადაც ყველაზე მეტად იყენებდნენ პანტომიმას. ევროპაში პანტომიმისტები იყვნენ არლეკინები, რომლებიც შემდეგ გადავიდნენ ცირკში როგორც ცირკის აკრობატები. პირობითი იყო, აგრეთვე, პანტომიმა კლასიკურ ბალეტში, რომელიც მას დღემდე შემორჩა. ასე რომ, თვითონ სიტყვა პანტომიმა აღნიშნავდა თეატრალური სანახაობის ისეთ ფორმას, სადაც მსახიობები უსიტყვოდ გამოხატავდნენ გრძნობებს და აზრებს პირობითი სიმბოლური მოძრაობების გამოყენებით, პლასტიკური სიმბოლური ნიშნებით, დეკორაციული და ბუტაფორიული დეტალების გამოყენების/ხარშე. როგორც ცნობილია, პანტომიმის ხელოვნების ასეთი გაგება ტრადიციად იქცა, რაც ძალიან კარგად გამოიხატა ცირკის არენაზე. საცირკო ხელოვნება ერთ-ერთი უძველესი ხელოვნებაა. ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში ხდებოდა საცირკო სანახაობის დემონსტრირება. ანტიკური ხანიდან მოყოლებული, დღემდე ცირკში სხვადასხვა ხელოვნების ჟანრთან ერთად გვხვდება პანტომიმაც. პანტომიმა ცირკის განუყოფელი ნაწილი გახლავთ. ცირკის პანტომიმაში, მიმიკურ სცენებთან ერთად იყენებდნენ ტექსტს /დიალოგს, მონოლოგს/. წარმოდგენაში ძალიან ბევრი იხმარებოდა საცირკო ტრიუკები, ფეერიული ეფექტებით. ლონდონის და პარიზის ცირკში XIX საუკუნის დასაწყისში განვითარებას პოულობს ბალეტური და რომანტიკული პანტომიმა, სადაც ყველაზე მეტი ყურადღება ექცეოდა ცხენოსნობის სცენებს და ფეერიულ ეფექტებს. ნაპოლეონ ბონაპარტეს დიქტატურის პერიოდში ფრანკონის ცირკში იდგმებოდა რომანტიკული პანტომიმა, სადაც ხოტბას ასხამდნენ პიროვნებას, "კაპიტან კუკის სიკვდილი", "მაზეპა" და სხვ.

განსაკუთრებით წარმატებით სარგებლობდა ისეთი პანტომიმები, სადაც ხოტბას ასხამდნენ საფრანგეთს,-"ვილარის გამარჯვება", "[illegible] ანუ როკუას გამარჯვება" და სხვ. მომდევნო წლებში ცირკის პანტომი-

მებში იყენებდნენ სალაპარაკო სცენებს.

XIX საუკუნის 30-იან წლებში საფრანგეთის განთქმული ცირკის პანტომიმა იძენს მელოდრამატულობას /"აუსტერლიცი", "ეგვიპტური პირამიდები" და სხვ./, ვინაიდან აღნიშნულ წარმოდგენებში ჩართული იყო ბევრი სალაპარაკო სცენა, ცირკის პანტომიმა მივიდა იმ მდგომარეობამდე, რომ მოქმედება, უმეტეს შემთხვევაში, გადაჰქონდათ სცენაზე, არენაზე კი რჩებოდა მარტო ბატალური ეპიზოდები.

XIX საუკუნის ბოლოს ევროპაში ძალზე გავრცელდა საბავშვო პანტომიმები. 1873 წელს ბერლინში, 1875 წელს გ. ჩინიზელის ცირკში პეტერბურგში მიდიოდა პანტომიმა - ბალეტი "ზოლუშკა", სადაც ყველა როლს ბავშვები ასრულებდნენ. რუსეთში ამავე წლებში იდგმებოდა პანტომიმა-დივერტისმენტი ცეკვის გამოყენებით "რუსული ქორწილი" /1884/, "პარიზის ცხოვრება" /1897/. ამ პანტომიმური წარმოდგენისათვის ცირკის არენა ივსებოდა წყლით. ტრადიცია გადმოღებული იყო საფრანგეთიდან, როცა 1886 წელს პარიზში გაიხსნა ცირკი. ცირკის არენა ისე იყო მოწყობილი, რომ წარმოდგენა შეიძლებოდა წყალზე დაედგათ.

ცირკი წარმოუდგენელია კლოუნის გარეშე, კლოუნი კი პანტომიმური რეპრიზების გარეშე. საუკუნეების მანძილზე პანტომიმამ იმდენად ძლიერად მოიკიდა ფეხი ცირკში, რომ კლოუნმა-მსახიობებმა იწყეს ცალკე პანტომიმური საღამოების ჩატარება. აღსანიშნავია ლ. ენგიბაროვის გატაცება პანტომიმის ხელოვნებით. ხშირად საცირკო სანახაობებში პანტომიმა გადამწყვეტ როლს თამაშობს. ცირკის პანტომიმა ძალზე განსხვავდება სხვა ჟანრის პანტომიმისგან. ის, რაც შეიძლება გასაგები იყოს ესტრადაზე, დარბაზში, ცირკის არენაზე, შეიძლება დაიკარგოს და მაყურებელი გაუგებრობის წინაშე აღმოჩნდეს. ჯერ ერთი, ცირკის არენა არის მრგვალი და რასაც მსახიობი აკეთებს, ის უნდა ჩანდეს ყველა კუთხიდან. ცირკში მსახიობის თამაში უფრო ექსცენტრიული და მეტონა-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლურია. ამასთან ერთად, ცირკის პანტომიმაში იყენებენ რეკვიზიტს და ბუტაფორიულ დეტალებს, რასაც პანტომიმური სპექტაკლი არ როველა მოითხოვს. ამ შემთხვევაში აფექტური მოქმედება ჰკარგავს თავის დანიშნულებას და მაყურებელი ხედავს რეალურ საგნებს, რადგან, წარმოსახვით გათამაშებული დეტალები მაყურებლის სიშორის გამო ვერ აღწევს თავის დანიშნულებას. ცირკის მსახიობი - კლოუნი პლასტიკის გარეშე წარმოუდგენელია, მაგრამ იგი თავის პლასტიკურობას ბუფონადურ-ექსცენტრულ გადაწყვეტილებაში წარმოგვიდგენს. ცირკის პანტომიმა შორს არის კლასიკური პანტომიმისგან. ცირკის პანტომიმა ჩვენთვის იმით არის ძვირფასი, რომ მან ყველაზე მეტად შეინარჩუნა სახალხო დღესასწაულის ფორმა. ძველი ხალხური დღესასწაულები, რომლებიც იმართებოდა საფრანგეთში, საქართველოში, რუსეთში, ინგლისში და სხვა ქვეყნებში, დიდად უწყობდნენ ხელს მსახიობის დაოსტატებას. ამ შემთხვევაში, მსახიობები სახელდახელოდ აწყობდნენ ქუჩაში წარმოდგენებს, რითაც ხალხი უნდა გაერთოთ და იმპროვიზირებულ სცენაზე გაეთამაშათ ცხოვრებიდან აღებული ტიპაჟები; უფრო სწორად, გამოეჯავრებინათ ვაჭრისათვის, მეწაღისათვის, ბატონისათვის, იმათთვის, ვინც საწყალ და პატიოსან ადამიანებს ჩაგრავდნენ. ცირკის პანტომიმას ჰქონდა საკუთარი ანეგდოტური ფორმა, რაც ხალხს მოსწონდა და სიხარულით დაიარებოდა მათ სანახავად. ცირკის წარმოდგენის ნახვისას ყოველთვის ხალისით ელოდები კლოუნის გამოჩენას, ხოლო კლოუნი პანტომიმური რეპრიზების გარეშე ყოველი ჩვენთაგანისათვის წარმოუდგენელია. ასე, რომ, პანტომიმა საუკუნეების განმავლობაში ცირკის განუყოფელი ნაწილი გახდა.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, სხვადასხვა ხელოვნების სახეობაში პანტომიმა თავის გარკვეულ ადგილს იკავებს, ხელს უწყობს ხელოვნების სხვა დარგების განვითარებას, ამასთან ერთად, არ ჰკარგავს თავის სახეს და ინდივიდუალობას. სწორედ ძალზე ინდივიდუალური სახით გამო-

იკვეთა პანტომიმა ესტრადაზე. მიუხედავად იმისა, რომ საესტრადო ხელოვნება თავისი არსებობის მოკლე დროს ითვლის, ესტრადა პანტომიმის ხელოვნების გარეშე დღეს ჩვენთვის წარმოუდგენელია. პანტომიმამ ესტრადაზე თავისებური სახე მიიღო, მკვეთრად განსხვავებული აღმოჩნდა ცირკის, ბალეტის დრამის და კინოს პანტომიმის ხელოვნებისგან. თუ ესტრადა გვესმის როგორც მოკლე, პატარა ჟანრის ნაწარმოების წარმოჩენა სცენაზე /კითხვა, სიმღერა, ცეკვა, სკეტჩი და ა.შ./, ასევე მოკლე მინიატურების, პანტომიმური ნოველების სახით ესტრადაზე გამოჩნდა პანტომიმის ხელოვნება, რამაც დიდი პოპულარობა შეუქმნა ამ ჟანრს.

XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში, ესტრადაზე პანტომიმა იშვიათი ხილი იყო. მას ვხვდებოდით მხოლოდ ინგლისურ მიუზიკ-ჰოლში და გასართობი ქუჩის როლენებზე. პირველად პანტომიმა ესტრადაზე ასეთი სახით გამოჩნდა: პატარა საესტრადო მონაცემებში ხშირად არ იხმარებოდა რეკვიზიტი, მოქმედებისათვის კი საჭირო იყო ნივთები. ამ შემთხვევაში მსახიობები ირჩევდნენ მოქმედებას ნივთების გარეშე. ე.ი. სცენაზე წარმოადგენდნენ არარსებულ ჭიქას, დანას, კოვზს, თეფშს, მაგიდას, სკამს და სხვა ნივთებს, რომელიც გათამაშებული იყო ეფექტური საშუალებებით. ასეთი "უსიტყვო მოქმედება" პატარა მინიატურებში ძალზე მოსახერხებელი აღმოჩნდა ესტრადის მსახიობისათვის, რაც სცენურ მოქმედებას უფრო დინამიკურს ხდიდა. ამ ხერხით ესტრადაზე გამოჩნდა პირობითობა, რამაც სცენა განტვირთა ყოველგვარი ზედმეტი ნივთებისგან. მაგრამ, ამაზე არ შეჩერებულა ესტრადის პანტომიმა. მალე ესტრადაზე გამოჩნდა პანტომიმური პატარა ეტიუდები, რომლებიც აგებული იყო საყოფაცხოვრებო სიუჟეტებზე და უმეტეს შემთხვევაში ეს სიუჟეტები სატირული კუთხიდან თამაშდებოდა. მაგალითად: გავრცელებული საესტრადო პანტომიმური ეტიუდები იყო "ქალის ტუალეტი",

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

"მოქანდაკე", "ძაღლის გასეირნება", "მეწაღე" და სხვ. საყოფაცხოვრებო პანტომიმური სცენები ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში გვხვდება. "მეწაღის" სცენაში ძველ ანტიკურ თეატრში თამაშდებოდა შემდეგი სახით: "მეწაღე აკეთებდა ძველ ფეხსაცმელს, მოდიოდა პატრონი, არ მოსწონდა მისი შეკეთილი და იმართებოდა მათ შორის ჩხუბი". ერთი შეხედვით, არცთუ ისე რთულ სიუჟეტზე იყო აგებული საინტერესო საყოფაცხოვრებო პანტომიმა, რომელსაც თეატრის ისტორიკოსები გადმოგვცემენ. ანდა "ქალის ტუალეტი". აქ წარმოდგენილია ქალის მორთვა სარკის წინ. ეს ეპიზოდიც უკვე თანამედროვე ესტრადაზე დიდი პოპულარობით სარგებლობდა.

XX საუკუნის დასაწყისში გავრცელებული იყო პანტომიმური მინიატურა "ქანდაკება". მისი ფაბულა ძალიან მარტივია: მოქანდაკეს შემოაქვს სცენაზე ქალის სხეულის ოთხი ნაწილი და ცდილობს მის აწყობას. ულოდნელი მოქანდაკე სულ წინააღმდეგობაში ვარდება სხეულის ნაწილების არასწორი განაწილების დროს, რაც მაყურებელში დიდ რეაქციას იწვევს. როგორც ხედავთ ადრინდელი ესტრადის პანტომიმებში არავითარი იდეური და ზოგადსაკაცობრიო პრინციპები არ იყო დასმული, ის უფრო მაყურებლის გასართობად თამაშდებოდა. ამასთან ერთად, ადრინდელი ესტრადის პანტომიმებში იგრძნობოდა ცირკის პანტომიმის გავლენა იმ განსხვავებით, რომ ესტრადაზე ნაკლებად იყო გამოყენებული საცირკო ტრიუკები.

XX საუკუნის 40-იან წლებში, ესტრადაზე გამოჩნდა გენიალური ფრანგი მიმის ოსტატი ჟან ლუი ბარო – მსოფლიო პროფესიონალური პანტომიმის ფუძემდებელი, დებიუსის ტრადიციების გამგრძელებელი. ბარ საყოფაცხოვრებო სიუჟეტების გარდა ესტრადულ პანტომიმას შესძინა პლასტიკურობა და წინა პლანზე წამოსწია ზოგადსაკაცობრიო პრობლემები, ჟან ლუი ბაროს პანტომიმებში სიცილი თვითმიზანი არ არის; სიცილთან ერთად პლასტიკის და მიმიკის გამოყენებით ვხედავთ ცხოვრების

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფილოსოფიის განზოგადებას. აქ იყო მოცემული ადამიანის ცხოვრება თავისი მწუხარებით და ბედნიერებით, თავისი წარსულით და მომავლით. ასეთმა ნიღბობამ მაყურებელში დიდი ინტერესი გამოიწვია, წარსული ჟანრი პანტომიმური ხუმრობები გაქრა ევროპის სცენიდან. მან დიდად შეუწყო ხელი საფრანგეთში ამ ჟანრის აღდგენას და ესტრადაზე მის ახლებურად გაა[illegible]რებას. ჟან ლუი ბარი მალე ჩამოშორდა პანტომიმის ხელოვნებას და ეს საქმე გადაულოცა თანამემამულეს, მარსელ მარსოს. მარსომ მაღალ დონეზე აიყვანა საშემსრულებლო ოსტატობა და მოაწყო საესტრადო ტურნე მსოფლიოს გარშემო. მარსელის დამსახურებად უნდა ჩაითვალოს ფრანგული პანტომიმის ბრწყინვალე ტრადიციების მსოფლიო არენაზე გატანა. მარსელ მარსო რამდენჯერმე საგასტროლოდ იმყოფებოდა ჩვენს სამშობლოში. კერძოდ, თბილისში 1965 წლის აგვისტოს თვეში. ესტრადაზე გათამაშებული მისი პატარა, მოკლე პანტომიმური ნოველები ენაცვლებოდნენ ერთმანეთს, როგორც ლირიკული ლექსები. ამ პანტომიმურ მინიატურებში მსახიობებთან ერთად ჩვენც ვიცინოდით, ვტიროდით, ვღონდებოდით, მათთან ერთად განვიცდიდით ადამიანის ცხოვრების ტრაგედიას თუ ბედის უკუღმართობით მიყენებულ ტკივილებს.

მისი გმირი "ბიპი" საყვარელი და ახლობელი აღმოჩნდა ყველა ადამიანისათვის, ვისაც უყვარს სიცოცხლე, მხიარულება და ადამიანები. მისი ყოველი მოძრაობა აზრით იყო დატვირთული. მარსელ მარსო "ნიღბების სახელოსნოში" განსაცვიფრებელ ოსტატობას ახდენდა. ალბათ, არასოდეს დაავიწყდება მაყურებელს მისი ჰარმონიული ხელები. ნოველა "ნიღბების სახელოსნოში" სიუჟეტურად ძალზე სუსტია, მაგრამ მარსელ მარსოს მიერ დასმული პრობლემები ზოგადსაკაცობრიო ხდებოდა, მაყურებელი გრძნობდა ადამიანის ტრაგიზმს, რომელსაც ნიღაბი ააფარეს და აიძულებდნენ სიცილის დროს ეტირა და ტირილის დროს კი ეცინა.

ესტრადაზე გამოჩნდნენ ჩეხი ვლადისლავ ფიალკა, ინგლისელი მსა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხიობი სეგალი, ყოფილ საბჭოთა კავშირში ი.ენგიბაროვი და სხვები, რომლებმაც დიდი წვლილი შეიტანეს საესტრადო პანტომიმის განვითარებაში. მარტო სიცილისათვის გათამაშებული პანტომიმური ნომრები მალე გაქრა თანამედროვე ესტრადიდან და პანტომიმა აზრიანი ცხოვრების გამომხატველად იქცა. მისი ფილოსოფიური გადაწყვეტა, მისი პლასტიკა გართულდა და დუმილის პოეზიად იქცა.

საინტერესოა განვიხილოთ <u>პანტომიმა ბალეტში</u>

პანტომიმა ბალეტში ხელოვნებისაგან სრულიად განსხვავდება თავისი ფორმითა და შინაარსით. როცა სპექტაკლი ერთ რომელიმე ჟანრში იდგმება, მასში ხელოვნების ყველა სახეობის გამოყენებაა შესაძლებელი. თუმცა, მკაცრად უნდა იყოს დაცული იმ თეატრის სპეციფიკურობა და სწორედ ის ჟანრი, რომლის სანახავადაც მიდის თეატრში მაყურებელი. დრამის თეატრში სიტყვა უნდა მეფობდეს, ოპერაში სიმღერა, ბალეტში ცეკვა და ა.შ. დღეს უკვე კაცობრიობა ყველა ჟანრს თავისი მკაცრი ფორმულირებით იცნობს. მაგრამ, თეატრის ხელოვნებას ახსოვს ჟანრების აღრევა. აღმოსავლეთის თეატრებს დღესაც ახასიათებთ სინკრეტული ხელოვნება, სადაც ცეკვა, სიმღერა, ლაპარაკი, პანტომიმა ყველაფერი ეს ერთ დრამატულ სპექტაკლში ხდება. ქართულ თეატრს ასეთი ძირეული აღრევა ჟანრისა არასოდეს ჰქონია.

რაც შეეხება პანტომიმას – ეს ჟანრი ვითარდებოდა ხან როგორც ცალკეული ჟანრი, ხან კი როგორც რომელიმე თეატრალური ხელოვნების შემადგენელი ნაწილი.

სწორედ პანტომიმის ცუდი კუთხით წარმოჩენამ ძალზე მტკივნეული კვალი დაამჩნია პანტომიმის განვითარებას. ერთ-ერთი ამის მაგალითი გახლავთ პანტომიმის გამოყენება ბალეტში. ბალეტის განვითარების პირველ საფეხურებზე და საკმაოდ დიდი პერიოდის მანძილზე ბალეტში უმთავრესი როლი პანტომიმას ეკავა. ცნობილი რუსი ბალეტმაისტერი ნოვერი

ამტკიცებდა, რომ ბალეტში უპირველესი ადგილი პანტომიმას უნდა ეჭიროსო. ამ აზრს შემდგომში მეორე დიდი ბალეტმაისტერის ვალბერხტის შემოქმედებაშიც ვხვდებით. ვალბერხტი /1766-1814/ დიდი მოწინააღმდეგე იყო ვირტუოზული ბალეტისა და პირველ რიგში ბალეტში სიმართლეს, იდეურობას იყენებდა. თავის ბალეტში ცეკვებს ის მაშინ რთავდა, როცა მას სიუჟეტურად გამართლებულად მიიჩნევდა.

კიდევ ერთი გამოჩენილი ბალეტმაისტერი ადამ გლუშკოვსკი-დიდლოს მოსწავლე და ბალეტში მისი იდეების გამტარებელი, თავის პედაგოგს გენიალურ ქორეოგრაფს უწოდებდა, რომელმაც სცენაზე "რუსული მიმიკური დრამა" დაამკვიდრა. თავის ბალეტს დიდლო ამუშავებდა დრამატული პოეზიის დახმარებით და გლუშკოვსკის სიტყვებით რომ ვთქვათ, იმ მოცეკვავეებს, რომლებიც თავის შესრულებაში ბევრ ანტრაშს და პირუეტს იყენებდნენ - მოხტუნავეებს ეძახდა.

დიდი ქართველი რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი ოციან წლებში აღშფოთებული ამბობდა - "მე არ მომწონს ის საშინელი საბალეტო მიმიკა, რომელსაც იყენებენ ბალეტში. პანტომიმა სულ სხვა რამაა და მე დავდგამ ნამდვილ პანტომიმას, რომელსაც ბალეტთან არავითარი კავშირი არ ექნება". ვისაც კი უნახავს ძველი 20-30 - იანი წლების წინანდელი საბალეტო სპექტაკლები, ალბათ, ყველას ახსოვს მათში მონაწილე <u>მიმა-</u>

<u>ნები</u>. ეს მიმანები არ ცეკვავდნენ, არამედ დადიოდნენ რომელიმე დადგენილი ტრაპაკის კოსტიუმითა და პარიკით და პანტომიმის მეშვეობით გადმოსცემდნენ იმ დეტალებს, რომელთა ცეკვით გადმოცემა დამდგმელ რეჟისორს შეუძლებლად მიაჩნდა. ყოველთვის აღშფოთებას იწვევდა ჩემში ამ მსახიობთა ყალბი მიმიკა და უადგილობა. თანამედროვე ბალეტში ასეთი მიმანსების ადგილი საბალეტო პანტომიმამ დაიკავა, ბალეტის მსახიობთა საშემსრულებლო ხელოვნება ამაღლდა და მათი სიუჟეტური ხაზის გადმოცემის ტექნიკა დრამის თეატრის მსახიობთა დონეს მიუახ-

ლოვდა, რაც უფრო დიდი წარმატებაა. შინაგანი განცდა დრამაში, ბალეტში, ოპერაში, პანტომიმაში ერთი დონის უნდა იყოს, რადგანაც შინაგანი გარდასახვა ყველა მსახიობს სჭირდება. მიუხედავად იმისა, რომ ბალეტში ცეკვა გამეფდა და ცდილობენ ყველაფერი იცეკვონ, პანტომიმას თავისი როლი აქ მაინც არ დაუკარგავს. ბალეტი პანტომიმას თავს ვერასოდეს დააღწევს, რადგანაც იგი ხიდია, სიუჟეტის გადამბმელი ხაზი ორ საცეკვაო მომენტს შორის. სპექტაკლში გამოყენებულია პაუზა, რომელიც სახით, მიმიკით, პოზით, ხელის მოძრაობით სრულდება. ასეთი მოქმედების დროს ბალეტის მსახიობები თუნდაც იგივე დრამის ან ოპერის მსახიობები ახლოს დგანან პანტომიმაში.

ერთ-ერთ ბალერინასთან საუბრის დროს მან მითხრა: "როცა შენი სპექტაკლის სანახავად მოვდიოდი, სულ ერთი რამის მეშინოდა, გულზე ხელის მიდებით, თვალების აფახუნებით და სატრფოსკენ ხელის გაშვერით არ იყოს გამოხატული - "მე შენ მიყვარხარ". ასეთ მოძრაობებს ბალეტის სწავლების დროს, ჩემს ბავშვობაში პანტომიმას ეძახდნენ. საბედნიეროდ მე თქვენთან სულ სხვა რამ ვნახე. ალეგორიული და სტილიზებული ჟესტი შინაგან განცდებზე მუსიკასავით აგებული. თქვენი თეატრი მოკლებულია სიყალბეს". თუ ეს ასეა, მაშინ მე ბედნიერი ვარ, რადგან, ნაწილობრივ მაინც მივაღწიე საწადელს. რაც შეეხება საბალეტო პანტომიმას, ის სერიოზული დასამუშავებელი ველი გახლავთ საბალეტო სპექტაკლისა, რომელსაც უფრო სათუთი მიდგომა სჭირდება.

ჩვენ შევეხეთ პანტომიმის ხელოვნებას დრამაში, ბალეტში, ესტრადაზე, ცირკში... არანაკლები როლი ითამაშა პანტომიმამ კინოხელოვნებაში. მას შემდეგ, რაც 1895 წელს ძმებმა ლუმიერებმა კინოაპარატი მოიგონეს, დიდი ხნის განმავლობაში მხოლოდ პანტომიმა იყო კინოს მამოძრავებელი ძალა. როცა ფილმების გადაღებისათვის მსახიობების მიწვევა დაიწყეს, ეკრანზე თეატრალური პანტომიმის გადატანა

სცადეს. ამაში უჩვეულო არაფერი იყო, რადგანაც მუნჯ კინოს მაყურებელთან კონტაქტის დამყარებისათვის ერთადერთი საშუალება - ჟესტი და მიმიკა გააჩნდა. კინოაპარატს ერთ ადგილას ამაგრებდნენ, და შორიახლოს, პლანების ცვლის საშუალება არ ჰქონდათ; ამიტომ, მსახიობებს ზედმეტად ულტრირებული ჟესტები სჭირდებოდათ. ის განსხვავებული სახე პანტომიმისა, რომელსაც ეკრანი მოითხოვდა, მხოლოდ მოგვიანებით შეიქმნა, ნელ-ნელა განვითარდა და უმაღლეს წერტილს ჩარლი ჩაპლინის ფილმებში მიაღწია.

კინოში პანტომიმის გამოყენება იმითაც აიხსნება, რომ ორი საუკუნის გასაყარზე, პანტომიმა ინგლისური მიუზიკლჰოლებისა და ფრანგული ვარიანტების აუცილებელი კომპონენტი გახდა. სცენაზე გამოდიოდნენ ცნობილი მიმები: ჟორჟ ვაგი, ლუი რუჟი, სერინი და სხვანი.

1890 წელს დიდი ტრიუმფით დაიდგა პანტომიმა "უძღები შვილი", რომელიც 1907 წელს ეკრანზე გადაიღეს. ამ პერიოდში აღადგინეს დებიუროსეული დადგმა "ოლიმპო". სამხრეთ საფრანგეთში ორი დასი ჩამოყალიბდა - მარსელსა და ტულუზში. ერთი მათგანის რეპერტუარში შედიოდა ფრიად გახმაურებული სპექტაკლი "ჯოჯოხეთის სამზარეულო", ხოლო მეორეს რეპერტუარში - "პიეროს ოცნებები"; ამ სპექტაკლებმა ისეთი დიდი მოწონება დაიმსახურეს, რომ კინორეჟისორმა მელესმა ორივე სპექტაკლის სიუჟეტზე მხატვრული ფილმები გადაიღო.

1900 წელს პარიზში უჩვენებდნენ ფილმებს ცნობილი ინგლისელი მიმის ლიტლ ტიჩის მონაწილეობით. სწორედ მან მოხიბლა ახალგაზრდა ჩაპლინი.

თუ შევადარებთ იმ დადგმებს, რომელშიც დრამის მსახიობები თამაშობდნენ იმათ, სადაც პანტომიმისტები მონაწილეობდნენ, უნდა ვაღიაროთ, რომ პირველობა ამ უკანასკნელთ ეკავათ. ისეთი მსახიობებიც კი, როგორიც სარა ბერნარი იყო, მხოლოდ სიცილსა და შეცოდების

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გრძნობას იწვევდა, რადგანაც თავისი შესანიშნავი მოძრაობებით, მაგრამ თავისი შესანიშნავი ხმი' გარეშე მერნარ იმის მეათედსაც კი ვერ აღწევდა, რასაც დრამატული თეატრის სცენაზე. დრო გადიოდა და აშკარა გახდა, რომ ეკრანის პანტომიმა აუცილებლად უნდა შეცვლილიყო. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მუნჯი ფილმის განვითარების მწვერვალი ჩარლი ჩაპლინის შემოქმედება გახლავთ. ჩარლის ფილმების სრულყოფას კინოაპარატურის განვითარებამაც შეუწყო ხელი. მოძრავი აპარატურის შექმნამ, მონტაჟის საშუალებამ, რა თქმა უნდა, უფრო მაღალ საფეხურზე აიყვანა კინოხელოვნება და გასაქანი მისცა ნამდვილი მხატვრული ნაწარმოების შექმნას.

მუნჯი კინოს ტემპი და რიტმი პანტომიმის მსახიობს თავისებურ ამოცანებს უსახავდა. ის, რაც დრამაში ათეულობით სტროფში გამოიხატება, პანტომიმაში I წუთი სჭირდება, ეკრანზე შეიძლება რამოდენიმე წუთში გადმოსცე. კინოს ეკრანზე შეიძლება სხვა დროის საზომი აქვს, ვიდრე დრამატულ სცენას; ამიტომ, მსახიობს ეკრანზე თამაშის ზუსტი ტექნიკა სჭირდება. ჟესტი და მიმიკა საოცრად ლაკონური უნდა იყოს. ყოველივე ამან, თეატრალური პანტომიმისაგან განსხვავებით განსაზღვრა სხვა, ანუ ახალი კინემატოგრაფიული პანტომიმის შექმნა. ჩაპლინის ხელოვნება სწორედ ზუსტი მაგალითი გახლავთ იმისა, თუ როგორ ორგანულად შეერწყო ერთმანეთს პანტომიმის ძველი ხელოვნება და ახალგაზრდა კინო. ჩაპლინის პროფესიონალიზმი თავისი ფესვებით პანტომიმას ეყრდნობა. ეს ხელოვნება მან ბავშვობაში ფრედ კარნოს საესტრადო ჯგუფში შეისწავლა. ახალგაზრდა კომიკი კინოს გადაღებაზე ოცნებობდა. მაქს ლინდერით გატაცებული ჩაპლინი ცდილობდა, მიებაძა მისთვის. და მართლაც, ლინდერი იმსახურებს ამ აღფრთოვანებას. ის არის შესანიშნავი ფრანგული კომედიის გრამატიკის დამაარსებელი; მუნჯი კინოს თეორეტიკოსი ლუი დელუკი მაქს ლინდერს ფრანგული კინოს უდიდეს მიღწევას

უწოდებს. ჩაპლინი ოცნებობდა, შეექმნა ლინდერისებური სახე ისეთი-ვე პატარა კომედიებსა და ფარსებში. ასეთი შემთხვევა მას 1913 წელს მიეცა. ჩაპლინი კინოში სათამაშოდ ჰოლივუდში მიიწვიეს. მა-ლე ჩაპლინმა თვითონ დაიწყო ფილმების გადაღება თავისივე სცენა-რით. ბევრი, და მათ შორის ჩაპლინიც, ხმოვანი კინოს შემოღებას ნი-ჰილისტურად შეხვდა. გახმოვანებამ კინოს კლასიკური მსახიობი წა-ართვა - იძახდა ჩაპლინი. მართლაც, ხმოვანმა კინომ ეკრანს პან-ტომიმა ჩამოაშორა, რითაც მან მსახიობური ოსტატობის გამომსახველო-ბა დაკარგა.

თემურ ჩხეიძე - დოცენტი, საქართველოს სახალხო არტისტი

მიხეილ ჩეხოვის სავარჯიშოები

დიდი რუსი მსახიობის მიხეილ ჩეხოვის შემოქმედების დიდი ნაწილი პედაგოგიკასთანაა დაკავშირებული. უნდა ითქვას, რომ მისი მდიდარი გამოცდილებიდან ბევრი რამ დღესაც გამოსადეგია, ზოგი რამ კი, ცხადია, მოძველდა.

ყურადღებას იპყრობს და გულდასმით შესწავლას მოითხოვს მთელი რიგი სავარჯიშოებისა. ამ სავარჯიშოთაგან უმეტესობა ყურადღების პრობლემას ეხება, რაც ყოველთვის იყო და არის მსახიობის ხელოვნება-ში. მაგ.: საინტერესოა მ. ჩეხოვის შეხედულება ე.წ. "წარმოსახვით ცენტრებზე" /მსახიობი წარმოსახვით თამაშობს მთელ როლს და ავტო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რის აზრით საშუალებას აძლევს ინტუიციას უფრო თავისუფლად იმოქმედოს/. ნ. ჩერნოვს აქვს საინტერესო სავარჯიშოები ელემენტარულ ფიზიკურ მოქმედებაზე: კარის გაღება-დახურვა, დაჯდომა-ადგომა და ა.შ. ამ, უაღრესად ჩვეულ მოძრაობებს მსახიობმა უნდა შეუფარდოს სხვადასხვა განწყობილება, /სევდიანი, მხიარული, მოლოდინის/ ხშირად ავტორი ორი განწყობილების შეერთებასაც გვთავაზობს.

ყ უ რ ა დ ღ ე ბ ა

<u>სავარჯიშო.</u> ამოირჩიეთ უბრალო საგანი. დაათვალიერეთ, თავიდან რომ აიცილოთ მხოლოდ "ცქერა" - ასწერეთ გუნებაში მისი გარეგნული სახე. შინაგანად /ფსიქოლოგიურად/ ჩაატარეთ ოთხივე მოქმედება, რომლებიც შეადგენენ ყურადღების პროცესს: ხელში დაიჭირეთ საგანი, მოიზიდეთ, გაიწიეთ მისკენ თქვენ თვითონ, შეაღწიეთ შიგ, თითქოს ცდილობთ შეერწყათ მას. ყოველი ეს მოქმედება ჩაატარეთ ჯერ ცალ-ცალკე, მერე ერთად, შეაერთეთ ორი, სამი და ა.შ., გააგრძელეთ სავარჯიშოების კეთება, თან თვალყური ადევნეთ, რომ ზედმეტად არ დაიძაბოს არც თქვენი გრძნობის ორგანოები, არც კუნთები.

თქვენი ყურადღების ობიექტები ცვალეთ ასეთი თანმიმდევრობით:

1. უბრალო, ხილული საგანი
2. ბგერა
3. მეტყველება
4. უბრალო საგანი, გამოწვეული მოგონებებით, უკეთ - მოგონებებში გამოწვეული.
5. ბგერა, გამოწვეული მოგონებებში.
6. მეტყველება /სიტყვები ან ფრაზა/, გამოწვეული მოგონებებში
7. სახე კარგად ნაცნობი ადამიანისა, გამოწვეული მოგონებებში.

8. სახე, აღებული პიესიდან ან ლიტერატურიდან
9. თქვენ მიერ შექმნილი სახე ფანტასტიკური არსებისა, პეიზაჟი, არქიტექტურული ფორმა და ა.შ.

ივარჯიშეთ, ვიდრე ყურადღება, თავისი ოთხი მოქმედებით, იოლად შესასრულებელი, ერთიანი სულიერი აქტი არ გახდება თქვენთვის.

გაამახვილეთ ყურადღება ობიექტზე, ამავე დროს შეასრულეთ უბრალო მოქმედებაში, რომელთაც არა აქვთ პირდაპირი დამოკიდებულება ყურადღების ობიექტთან: ყურადღების სფეროში გყავდეთ, მაგალითად, ადამიანი, რომელიც ამჯერად აქ არ არის, თან დაიწყეთ ოთახის მილაგება, წესირად დააწყეთ წიგნები, მორწყეთ ყვავილები ან შეასრულეთ რომელიც გნებავთ იოლი მოქმედება. შეეცადეთ, შეასმინოთ თქვენს თავს, რომ ყურადღების პროცესი მიმდინარეობს სულიერ სფეროში და არ შეიძლება დაირღვეს იმავდროულად მიმდინარე გარეგნული მოქმედებებით.

თვალყური მიატანეთ, რომ ყურადღება, შეძლებისამებრ, არ შეწყდეს. იმდენს ნუ ივარჯიშებთ, რომ დაიქანცოთ, მეტადრე დასაწყისში. რეგულარული ვარჯიში /დღეში ორჯერ, სამჯერ/ უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე მათი ხანგრძლივობა. დროდადრო მიუბრუნდით თავდაპირველ, უფრო მარტივ სავარჯიშოებს.

ყ უ რ ა დ ღ ე ბ ი ს   გ ა ნ ვ ი თ ა რ ე ბ ი ს შ ე დ ე გ ე ბ ი

ყურადღების ტექნიკას რომ დაეუფლებით, შეამჩნევთ, რომ მთელი თქვენი არსება გამოცოცხლდება, აქტიური, ჰარმონიული და ძლიერი გახდება. ეს თვისებები სცენაზე თამაშის დროსაც იჩენს თავს: გაქრება უფორმობა და გაურკვევლობა და თქვენი თამაში მეტ დამაჯერებლობას შეიძენს.

ყურადღების სავარჯიშოებთან ერთად გააკეთეთ წარმოსახვის სავარჯიშოებიც.

რ ე ა ქ ც ი ა   წ ა რ მ ო ს ა ხ ვ ი თ

კარგად განვითარებული, თქვენს ნებას დამორჩილებული წარმოსახვა შეიძლება რეაქციის ერთ-ერთ ყველაზე უფრო პროდუქტიულ ხერხად იქცეს. ვიდრე დაიწყებდეთ პარტნიორთან ერთად სცენაზე რეგულარულ მუშაობას, შეგიძლიათ სისტემატურად "გაითამაშოთ" თქვენი როლი მხოლოდ და მხოლოდ წარმოსახვით. ამგვარი რეპეტიციების დადებითი მხარე ისაა, რომ თქვენ შეგიძლიათ ერთიანად აჰყვეთ "თამაშს", როგორც გიკარნახებთ შემოქმედებითი ინტუიცია/ ისე, რომ ფაქტიურად არ მონაწილეობდეს თქვენი სხეული და ხმა, არ შეგხვდეთ პარტნიორებთან და მიზანსცენებთან დაკავშირებული არავითარი გარეგანი დაბრკოლებანი. მაგრამ მოგვიანებითაც, უკვე რეჟისორებთან და პარტნიორებთან მუშაობის დროს, შეგიძლიათ საერთო რეპეტიციებისგან თავისუფალ დროს განაგრძოთ "თამაში" წარმოსახვით. ახლა თქვენ ამ "თამაშში" შეგაქვთ რეჟისორის რჩევა-მითითებანი, მიზანსცენები და პარტნიორთა თამაში. და, თუმცა ის, რასაც თქვენ მიაღწევთ ამგვარი "თამაშით" შესაძლოა გაცილებით უფრო მდიდარი და დახვეწილი გამოდგეს, ვიდრე ის, რასაც მიაღწიეთ სცენაზე თამაშით, მაგრამ ბევრი რამ, რისი შექმნაც მოახერხეთ წარმოსახვით, თანდათანობით გადავა სცენაზე თამაშშიც.

წარმოიდგინეთ თქვენ ირგვლივ ატმოსფეროთი სავსე სივრცე /როგორც შეიძლება იყოს სავსე შუქით ან სუნით/. თავდაპირველად წარმოიდგინეთ მარტივი, მშვიდი ატმოსფეროები, მაგალითად: სიმყუდროვე, სიმარტოვე, სასოება, წინათგრძნობა /სასიხარულო ან ნაღვლიანი/ და ა.შ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

არ მიმართოთ არავითარ წარმოსახვითს გარემოებებს, ვინაიდან, მოცემულ ატმოსფეროს რომ ქმნიან, რადგან ყურადღება დაგეფანტებათ. წარმოიდგინეთ უშუალოდ ეს თუ ის გრძნობა, რომლითაც მოცულია ყველაფერი თქვენ ირგვლივ, თქვენ მიღმა, თქვენს გარემოცვაში, განაგრძეთ ეს მთელი რიგი ნაირ-ნაირი ატმოსფეროების მიმართ.

აირჩიეთ ერთი ატმოსფერო. გააკეთეთ ხელის მსუბუქი მოძრაობა, რომელიც ჰარმონიული იქნება ამ ატმოსფეროს მიმართ. იმეორეთ ეს უბრალო მოძრაობა, ვიდრე არ იგრძნობთ, რომ ხელი გაგემსჭვალათ ატმოსფეროთი და თავის მოძრაობაში გამოხატავს და ასახავს ან ატმოსფეროს. უფრთხილდით შესაძლო შეცდომებს: "ნუ ითამაშებთ" თქვენი მოძრაობით ატმოსფეროს. მოთმინებით იმეორეთ სავარჯიშოები და ელოდეთ შედეგს. თქვენი ალღო გიკარნახებთ სწორ გზას. ნუ შეეცდებით, აგრეთვე, "იგრძნოთ" ატმოსფერო. წარმოიდგინეთ იგი რაც შეიძლება მკაფიოდ. როდესაც ატმოსფერო თქვენს გარემოცვაში გაჩნდება, თქვენ მას იგრძნობთ. იგი, აგრეთვე, თანდათანობით აღგიძრავთ ინდივიდუალურ გრძნობებს.

გადადით უფრო რთულ სავარჯიშოებზე – მოძრაობებზე: ადექით, დაწექით, საგანი აიღეთ, დადეთ და ა.შ. თავს არ დაანებოთ, ვიდრე არ მიაღწევთ ისეთსავე შედეგებს, როგორსაც მიაღწიეთ წინა შემთხვევაში.

გააკეთეთ უბრალო, ბუნებრივი მოქმედება /აიღეთ მაგიდიდან საგანი, გააღეთ და დახურეთ კარი, დაჯექით, ადექით, ოთახში გაიარ-გამოიარეთ და ა.შ./. გადააქციეთ ეს მოძრაობა ჩვეულ მოძრაობად. შეუერთეთ იგი ერთ-ერთ ელფერს /სიმშვიდეს, თავდაჯერებულობას, გაღიზიანებას, სევდას, ეშმაკობას, სინაზეს და ა.შ./. იმეორეთ ეს მოძრაობა, ვიდრე თქვენი გრძნობა არ გაეხმიანება, არ ჩასწვდება ელფერს /თვისებას/.

შეაერთეთ ორი ელფერი /თვისება/. განმეორებათა მეშვეობით მიაღწიეთ იმას, რომ ეს ორი ელფერი /თვისება/ იქცეს ერთ მთლიანობად, ნუ დაუნაწევრებთ ახალ-ახალ ელფერებს /თვისებებს/, ვიდრე არ

აითვისებთ ადრინდელებს. კვლავ აიღეთ ერთი ელფერი /შეფერილობა/ და თქვენს მოქმედებას დაურთეთ ორი-სამი სიტყვა. შემდეგ აიღეთ ორი და მეტი ელფერი /შეფერილობა/ და ასევე მოიქეცით.

შეარჩიეთ ელფერი /შეფერილობა/ ისე, რომ ნუ იფიქრებთ მოქმედებაზე. მიუსადაგეთ მოქმედება ელფერს /შეფერილობას/ მაგალითად, ელფერი /შეფერილობა/ - ჩაფიქრება, მოქმედება - წიგნის ფურცვლა; ელფერი შეფერილობა / - აჩქარება, მოქმედება - ხელჩანთაში ნივთების ჩალაგება და ა.შ. წაუმატეთ რამდენიმე სიტყვა. აიღეთ სიტყვა ან მოკლე წინადადება. მიუსადაგეთ მას ჯერ ელფერი /შეფერილობა/, მერე მოქმედება. ყოველი სავარჯიშო იმეორეთ, ვიდრე მოქმედება, სიტყვა და აღმოცენებული გრძნობა არ შეირწყმება თქვენთვის ერთ მთლიან განცდად.

თვალყური ადევნეთ, რომ ძალა არ დაატანოთ გრძნობას და სულწასულად არ დააჩქაროთ მისი გაჩენა. თუ პარტნიორთან ერთად მუშაობთ, გააკეთეთ სიტყვების მარტივი, მოკლე-მოკლე იმპროვიზაციები /მაგალითად, გამყიდველი, მყიდველი და მეპატრონე, თერძი ან დალაქი მუშტართან და ა.შ./ წინასწარ შეთანხმებით იმ ელფერთა /შეფერილობათა/ თაობაზე, რომელთაც მიმართავს სავარჯიშოს ყოველი მონაწილე.

ნუ იხმართ ზედმეტ, გამოუსადეგარ სიტყვებს. ზედმეტ სიტყვებს ხშირად მივყავართ შეცდომაში, რადგან ქმნიან მოქმედების ილუსტრაციას, მაშინ, როდესაც სინამდვილეში ისინი მოქმედებას ცვლიან გონებრივი, აზრობრივი შინაარსით და ამით ძლუნებენ მას.

სავარჯიშო: იპოვეთ ფსიქოლოგიური ჟესტი შემდეგი მოქმედებებისათვის: ზიდვა, თრევა, ჭყლეტა, ცემა, მტვრევა, აღება, გადაგდება, ხელის მოკიდება, გაღება, დახურვა, აღება, მიცემა და ა.შ. შეასრულეთ ეს მოქმედებანი რაც შეიძლება მკაფიოდ და ძლიერად, ოღონდ საჭირო არაა კუნთების ზედმეტი დაძაბვა. თავდაპირველად ნუ გამოიყენებთ რაი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზე გარკვეულ ელფერს /შეფერილობას/.

დაიცავით შემდეგი ოთხი პირობა:

1. ნუ "ითამაშებთ" თქვენს ჟესტებს, ე.ი. ნუ მიიღებთ ისეთ სახეს, თითქოს მიათრევთ, მაგალითად, მძიმე რაიმეს, დაიღალეთ, ისვენებთ, კვლავ მიათრევთ და ა.შ. დაე, თქვენი ჟესტები დარჩეს უსაგნო, არა ნატურალისტური. იყოს ხალვათი, ლამაზი და ლაღი /როგორც "ნახშირით მონახაზი დიდ ტილოზე"/.

2. იმოძრავეთ მთელი სხეულით, თან ეცადეთ შეძლებისამებრ გამოიყენოთ მთელი სივრცე თქვენს გარშემო.

3. იმოძრავეთ ზომიერ ტემპში. მშვიდად დაასრულეთ ჟესტი ბოლომდე, სანამ კვლავ გაიმეორებდეთ მას. დაუდევრობა, აჩქარება ან მეტისმეტი სიდინჯე ვნებს სავარჯიშოს.

4. სავარჯიშოს აქტიურად უნდა ასრულებდეთ. ჯობს, შესწყვიტოთ, ვიდრე ზანტად, დუნედ აკეთებდეთ.

გაიმეორეთ იგივე ჟესტები ელფერით /შეფერილობით/.

გააკეთეთ მარტივი, საყოველდღეო ჟესტი. იპოვეთ მისი იდეალური პირველსახე. გაიმეორეთ რამდენჯერმე სხვადასხვა ელფერით /შეფერილობით/. მოთმინებით მიაღწიეთ იმას, რომ ფსიქოლოგიურმა ჟესტმა და მისმა ელფერმა /შეფერილობამ/ ნებისყოფა და გრძნობები აღგიძრათ.

გონებაში გაიმეორეთ წინა სავარჯიშოს ყველა ფსიქოლოგიური ჟესტი. მიაღწიეთ იმას, რომ გონებაში წარმოდგენილმა ჟესტმა ისევე იმოქმედოს თქვენს გრძნობებსა და ნებისყოფაზე, როგორც ფაქტიურმა.

სავარჯიშო /7/ დაიწყეთ ყვავილებისა და მცენარეების ფორმებზე დაკვირვებით. დაეკითხეთ თქვენს თავს: რა ჟესტებსა და რა ელფერს /შეფერილობას/ აღგიძრავენ ისინი? კვიპაროსი, მაგალითად, ზევითკენ რომაა აღყორცნილი /ჟესტი/, მშვიდი, გულისყურიანი ხასიათისაა /ელფერი//შეფერილობა/, მაშინ როდესაც ბებერი, [illegible] მუხა, ფართოდ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაუოკებლად /ელფერი/ /მეფერილობა/ შლის ტოტებს აქეთ-იქით /ჟესტი/. ის გაკვირვებით /ელფერი/ /მეფერილობა/ იჭყიტება /ჟესტი/ ზღვა ფოთლებიდან... ყოველი ფოთოლი, კლდე, შორეული მთაგრეხილი, ყოველი ღრუბლის ქულა, წყარო, ტალღა გამცნობს თავის ჟესტსა და ელფერს /მეფერილობას/.

გააკეთეთ თქვენ თვითონ, რასაც შეამჩნევთ ამ დაკვირვებების დროს. ოღონდ არ წარმოიდგინოთ თავი ყვავილად, ნუ დაიწყებთ ყვავილის იმიტაციას, ეს არაა საჭირო: ჟესტის ფსიქოლოგია გეკუთვნით თქვენ და არა ყვავილს.

გახსოვდეთ, რომ ფსიქოლოგიური ჟესტი სადა უნდა იყოს.

პ ი ე ს ი ს "კ ი თ ხ ვ ა"

ჩვენ მიგითითეთ რიგზე პრაქტიკულად მუშაობის დროს ფსიქოლოგიური ჟესტის გამოყენების ხუთ შემთხვევაზე. მაგრამ, იმისდა მიხედვით, თუ როგორ დაეუფლებით ფსიქოლოგიური ჟესტის ტექნიკას, ნახავთ, რომ იგი, არსებითად, გაცილებით უფრო ფართოდ და შეუზღუდავად გამოიყენება. თქვენ კითხულობთ, მაგალითად, პიესის ახლებურად "კითხვას". მისი მოვლენების, სახეებისა და მოქმედებების, ავტორის გრძნობების, ნებელობის იმპულსების, სიცილისა და ცრემლის მიღმა დაინახავთ, როგორ იფეთქებს ხოლმე აქა-იქ ფსიქოლოგიური ჟესტი. და, თქვენ უკვე აღარ დაეკითხებით თქვენს თავს, როგორ წარმოიშვა თქვენს წარმოსახვაში ესა თუ ის ჟესტი, რა ასახა მან: ატმოსფერო, გმირის ხასიათი, სცენა თუ სიტყვა /ისევე, როგორც არ იკითხავთ, რა ცალკეული ასოებისაგან შედგება სიტყვა, რომლის აზრსაც თვალის ერთი გადავლებით სწვდებით/. ჟესტების ასეთი თამაში თქვენთვის გახდება პიესის წვდომის ახალი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხერხი; თქვენ "წაიკითხავთ" მას როგორც მსახიობი, ლიტერატურულ ნაწარმოებს გადააქცევთ სცენურ ნაწარმოებად; ასეთი "კითხვის" შედეგი იქნება უბრალოება და ღრმის მომწიფრნეობა პიესის ათვისებისა, მისი ფსიქოლოგიური შინაარსის უფრო ღრმა წვდომა.

იმპროვიზაცია როგორც რეპეტიციის ჩატარების ხერხი

იმპროვიზაცია შეიძლება იყოს რეპეტიციის ჩატარების ერთ-ერთი ხერხი. თქვენ აირჩევთ სცენას, რომლიდანაც გსურთ დაიწყოთ რეპეტიციები. თუ სცენა მოზრდილია, ამოირჩიეთ ამ სცენის მცირე ნაწილი, ავტორის მიხედვით დაადგინეთ მისი დასაწყისი და დასასრული და პარტნიორებთან ერთად დაიწყეთ იმპროვიზაცია. ამ შემთხვევაში თქვენს მოქმედებას წარმართავს არა მარტო დასასრული, არამედ სცენის შინაარსიც, ავტორის მიერ მოცემული თემა. რამდენჯერმე გააკეთეთ ასეთი იმპროვიზაცია, შერე ამოსავალ და დასკვნით მომენტს დაუმატებთ ერთ ან ორ მომენტს იმპროვიზაციის შუა ნაწილისთვის, – ამ მომენტებს ისესხებთ იმ სცენიდან, რომელზეც მუშაობთ. ავტორი საშინაოდ გაძლევთ ტექსტსაც და ფსიქოლოგიურ ნახატსაც. თანდათანობით სულ უფრო და უფრო შეავსებთ თქვენ მიერ მონიშნულ მომენტებს შორის არსებულ ხარვეზებს და, ისე, რომ არ დაკარგავთ იმპროვიზაციით მომუშავე მსახიობის ფსიქოლოგიას, შეძლებთ ადვილად ჩაატაროთ მთელი სცენა, როგორც ავტორს აქვს დაწერილი. მაგრამ ყველაფერი, რასაც სცენაზე აკეთებთ, თქვენ მიერ განიცდება, როგორც საკუთარი შემოქმედება. ავტორის მიერ დაწერილი პიესა საბაბი იქნება თქვენი შემოქმედებისა. იგი მოგცემთ მიმარ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფულებას მთავრობით, ოღონდ დამოუკიდებლობას არ დაგიკარგავთ. თქვენ ყველაფერში ერთგული დარჩებით ავტორის ჩანაფიქრისა, ამავე დროისდროს გახდებით მთლიანად მისი თანამშრომელი, თანაავტორი.

როცა ამგვარად აითვისებთ სცენას, ახლა სხვადასხვაგვარ საფუძვლებს მოუძებნით თქვენს რეპეტიცია-იმპროვიზაციებს /სიმსუბუქე, ფორმა, გასხივება, ატმოსფერო, დამახასიათებელი ნამ, ფსიქოლოგიური ჟესტი, ელფერით /შეფერილობით/ თამაში და ა.შ./. ეს თავიდან აგარიდებთ ზოგად, უმიზნო რეპეტიციებს, რაც, ჩვეულებრივად, აფერხებს როგორც ცალკეული როლების, ისე მთლიანად სპექტაკლის ზრდას. გარდა ამისა, მალე შეამჩნევთ, რომ, როცა აიღებთ ამა თუ იმ საფუძველს რეპეტიციისთვის, მისი ზემოქმედების წყალობით, უფრო მეტჩანს დატყობთ თქვენს სულში, ვიდრე ელოდით. იგი მოქმედებს როგორც გასაღები, რომელიც აღებს თქვენი შემოქმედებითი ქვეცნობიერების იდუმალებისკენ მიმავალ არა ერთ, არამედ მრავალ კარს.

გააკეთეთ ეტიუდი-იმპროვიზაციები. მაგალითად, სადხსრავალი კრების დასასრული. თავმჯდომარე წარმოთქვამს თავის საბოლოო სიტყვის ბოლოსწინა წინადადებას და კრებას დახურულად აცხადებს. მთელ შემდგომ იმპროვიზაციას, ტონს აძლევს ის, თუ როგორ აკეთებს თავმჯდომარე ამას. თავისი საქციელით და ლაპარაკის მანერით იგი თითქოს კარნახობს "მუსიკალურ ტონალობას", რომელშიც ერთიანდებს სავარჯიშოს ყველა მონაწილეს. თავმჯდომარის მიერ მოცემულ ტონში რას "გაიგრძნობენ" სავარჯიშოს მონაწილენი - აი, რაზეა დამოკიდებული კრების მონაწილეთა ცხარე კამათი თუ ჩაფიქრება, კმაყოფილება თუ გაღიზიანება, მძიმე დაძაბულობა თუ, პირიქით, მხიარული, ხალისიანი ატმოსფერო, შინისკენ გაჩქარების თუ დარჩენისა და საუბრის გაგრძელების სურვილი და ა.შ. /ამგვარი სავარჯიშოები შეიძლება აიგოს ორი პირისათვისაც/.

თქვენი ოთახი გაჰყავით ხაზით ორ ნაწილად. ეს ხაზი იყოს სცენის "კარიბჭე". მიუახლოვდით "კარიბჭეს" იმ განზრახვით, რომ, როგორც კი მას გადააბიჯებთ, გააძლიერებთ აქტიურობას. შინაგანად იგრძენით ყველაფერი, რომ ნებელობითი ძალა წამოვიდეს ქვემოდან, ფეხების ტერფიდან, ზემოთკენ, მკერდის სფეროსკენ და იქ გაჩერდეს. ეს ვარჯიში რამდენჯერმე გააკეთეთ. თვალყური მიადევნეთ, რომ აქტიურობა არ გადაიზარდოს კუნთების ფიზიკურ დაძაბულობაში. თუ სავარჯიშოს სწორად შეასრულებთ, ისეთი შეგრძნება გექნებათ, თითქოს მთელი თქვენი არსება გაფართოვდა და გაიზარდა. ფიზიკური დაძაბულობისას კი პირიქით, - თქვენი არსება თითქოს შეიკუმშა, დაპატარავდა.

"კარიბჭეს" რომ გადააბიჯებთ, დაიწყეთ თქვენი აქტიურობის გამოსხივება მკერდიდან, მერე წინ გაწვდილი ხელებიდან და, დასასრულ, მთელი თქვენი არსებიდან. გამოასხივეთ სხვადასხვა მიმართულებით.

გამოასხივეთ აქტიურობა, მიეცით მას გარკვეული ფერი /შეფერილობა/. თანდათანობით გადადით მარტივ იმპროვიზაციებზე. შეეცადეთ იმპროვიზაციების კეთების დროს შეინარჩუნოთ აქტიურობა და გამოსხივება.

ჯგუფური სავარჯიშო: მონაწილენი ერთიმეორის მიყოლებით გამოდიან "სცენაზე", გადადიან "კარიბჭის" ხაზს. თითოეულ შემსრულებელს თან შემოაქვს გაძლიერებული აქტიობა და გამოასხივებს მას ირგვლივ მდებარე სივრცეში. აქტიობა გროვდება, ავსებს სივრცეს /ყოველ შემთხვევაში, ასე უნდა წარმოიდგინონ სავარჯიშოს მონაწილეებმა/. თავს რომ მოიყრიან, იწყებენ იმპროვიზაციას, გამოიყენებენ როგორც თავის შინაგან აქტიობას, ისე მათ ირგვლივ სივრცეში დაგროვილ აქტიობას.

ვარჯიშის მიზანი მიღწეული იქნება, როდესაც მის მონაწილეებს შეეძლებათ უთხრან თავიანთ თავს: "აქტიურობას გამაერთიანებელი ძალა აქვს. იგი გვეხმარება პარტნიორებთან ურთიერთობის გაბმაში და აღვიძებს კოლექტიურ შემოქმედებას".

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

წესში შემოიღეთ: არ დაიწყოთ რეპეტიცია ან სპექტაკლი, ვიდრე წინაგანად არ გადააბიჯებთ სცენის კარიბჭეს.

ჯგუფური სავარჯიში: მონაწილეები ირჩევენ თემას: მაგალითად – სევდა, შურისძიება, გამარჯვება, ექსტაზი, თაყვანისცემა და ა. შ.; შემდეგ არჩეულ თემაზე აგებენ მთელ რიგ პლასტიკურ ჯგუფებს სხვადასხვა სტილით. სტილად იღებენ თავდაპირველად: ტრაგედიას, დრამას, კომედიას, ვოდევილს და კლოუნადას.

სავარჯიში ტარდება შემდეგნაირად: მონაწილენი ოთახის სხვადასხვა მიდამოდან ნელ-ნელა მიიწევენ ცენტრისკენ, თან ერთმანეთს თვალს ადევნებენ; ერთდროულად იყრიან თავს ცენტრში, სადაც უნდა შეიქმნას ჯგუფი. თითოეული მონაწილე ცდილობს მოძებნოს ისეთი პოზა, რომელიც ჰარმონიული იქნება თემასთან, სხვათა პოზასთან და ნაკარნახევი იქნება სავარჯიშოსთვის შერჩეული სტილით. თანდათანობით თავისთავად იქმნება ჯგუფი. მონაწილეებმა უნდა შეიგრძნონ სტილის ჰარმონიული და გამაერთიანებელი ძალა.

როცა თანმიმდევრობით ამგვარადვე გააკეთებენ ერთსა და იმავე თემას სხვადასხვა სტილში და ყოველთვის ახალ-ახალ ჯგუფებს შექმნიან, მონაწილეები ახლა სხვა თემას აირჩევენ და იმასაც ყველა სტილით შეასრულებენ.

ს ა ვ ა რ ჯ ი შ ო ე ბ ი ს   ვ ა რ ი ა ც ი ე ბ ი

1. მონაწილენი ერთიმეორის მიყოლებით თავს იყრიან ოთახის ცენტრში. სცენაზე პირველად ვინც გამოდის, პოულობს თემისა და სტილის შესაფერის პოზას და ელოდება, ვიდრე თანმიმდევრულად შეუერთდებიან დანარჩენები.

2. მას შემდეგ, რაც ჯგუფი ჩამოყალიბდა და ამ ჯგუფში მოიპოვება

შეწყდა, მონაწილეები კვლავ იწყებენ მოძრაობას, თან ცდილობენ მოძრაობაშიც შეინარჩუნონ თემით ნაკარნახევი ჰარმონია, სტილი და ხასიათი.

3. ოთახის სხვადასხვა ადგილას ერთდროულად იქმნება ორი ან სამი ჯგუფი. თითოეული ჯგუფი ჰარმონიაში უნდა იყოს დანარჩენ ჯგუფებთან. შეიძლება თითოეულ ჯგუფს სხვადასხვა თემა ჰქონდეს, ოღონდ სტილი ყველას ერთი აქვს.

4. თემას ან სტილს ჯგუფის /ან დასის/ შესაქმნელად კარნახობს მუსიკალური ნაწყვეტი ან ატმოსფერო. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში წინასწარ იქმნება ატმოსფერო, როგორც აღწერილი იყო ზემოთ /იხ. მე-3-ე სავარჯიშო/.

5. ჯგუფი რომ შექმნეს და დაადგინეს, მონაწილეები ახლა მას გადააკეთებენ სხვა სტილში /მაგალითად: ექსტაზი დრამის სტილში გადაკეთდება ექსტაზად კომედიის, ვოდევილის და ა.შ. სტილში/. მონაწილეები ისწრაფვიან მინიმალური გარეგნული საშუალებებით მიაღწიონ ამას: ყოველი მონაწილე, შეძლებისამებრ, ინარჩუნებს თავის თავდაპირველ პოზას. მიენდობა სტილის გრძნობას და ცდილობს სხვა ხასიათი მისცეს მას.

როცა პლასტიკური ჯგუფების შექმნის სავარჯიშოებს აკეთებთ, ეცადეთ აიცილოთ საცეკვაო და ეგრეთ წოდებული "პლასტიკური" მოძრაობანი და პოზები ისევე, როგორც სტილიზაციები; შეცვალეთ ისინი ფსიქოლოგიური ჟესტის მსგავსი მოძრაობებით. სტილიზაცია მიიღწევა გარეგნული საშუალებებით, მაშინ, როდესაც სტილი შემოქმედებითი სულის სიღრმეში წარმოიშობა.

ჯგუფები უფრო მრავალფეროვანი, უფრო პლასტიკური და მხატვრული იქნება, თუ სავარჯიშოები შესრულებული იქნება იატაკზე დადგმულ დაზგებზე, ფიცარნაგებსა და კიბეებზე.

გააკეთეთ ვარჯიში /ჯგუფურ ან ინდივიდუალურ/ იმპროვიზაციებზე. შეასრულეთ ეს იმპროვიზაციები სხვადასხვა სტილით. სტილი ამ შემთხვევაში

ეროვნული ბიბლიოთეკა

განსაზღვრეთ ავტორის მიხედვით /მაგალითად, გოგოლი, დოსტოევსკი, ტოლს-ტოი, ჩეხოვი, შექსპირი, მეტერლინკი, იბსენი, მოლიერი და ა.შ./.

წარმოიდგინეთ თქვენი თავი სხვადასხვაგვარ განსაცმელში გამოწყობილი, მაგალითად: ბერძნული ტოგა, შუასაუკუნეების რაინდის აბჯარი, თანამედროვე სამეჯლისო ტუალეტი, მათხოვრის ძველმანები და ა.შ.... იმოძრავეთ და ილაპარაკეთ წარმოსახული კოსტუმის ჰარმონიულად. კოსტუმი მოგცემთ სტილის გრძნობას. ჯგუფობრივი სავარჯიშოებისთვის /იმპროვიზაციებისათვის/ ან პლასტიკური ჯგუფებისთვის ყველა მონაწილე ერთნაირ კოსტუმს "იცვამს".

წარმოსახულ კოსტუმებს ცოტა ხნის მერე დაუმატეთ იმავე სტილის წარმოსახული დეკორაციები.

გაიოზ ჟორდანია – საქართველოს სახალხო არტისტი, პროფესორი

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობის განვითარებისათვის
/შარლ დიულენის, ჟ.ლ. ბაროს და ფირმენ ჟემიეს მიხედვით/

წინამდებარე შრომა წარმოადგენს თანამედროვე ფრანგული თეატრის რეალისტური სკოლის წარმომადგენლების შ. დიულენის, ჟ. ბაროს და ფ. ჟემიეს ზოგიერთი სავარჯიშოების პატარა კრებულს, რაც განსაკუთრებით საინტერესო იქნება მსახიობის ოსტატობის პედაგოგებისა და აგრეთვე სტუდენტებისათვის.

შარლ დიულენი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სავარჯიშო N 1

დააკვირდით, დაათვალიერეთ პეიზაჟი.

სავარჯიშო N 2

თვალყური ადევნეთ ჩიტების გაფრენას სივრცეში.

სავარჯიშო N 3

ზღვაზე წამოწოლილი ხართ და აკვირდებით მწერების ფუსფუსს.

სავარჯიშო N 4

ყური მიუგდეთ შორეული ზარის რეკვას.

სავარჯიშო N 5

ყური დაუგდეთ მოახლოებულ ნაბიჯებს.

სავარჯიშო N 6

ყური დაუგდეთ საუბარს, რომლის სიტყვებიც გაურკვევლად გესმით.

სავარჯიშო N 7

შეიყნოსეთ სასიამოვნო სუნი.

სავარჯიშო N 8

შეისუნთქეთ დილის სუფთა ჰაერი

სავარჯიშო N 9

შეიყნოსეთ არასასიამოვნო სუნი

სავარჯიშო N 10

ხელით გასინჯეთ, თუ როგორ არის გაპრიალებული.. წყალ:

სავარჯიშო N 11

ჩახატეთ ხელით, ბადეებად უჯრიანი ქსოვილი

სავარჯიშო N 12

გახატეთ ჩითი აბრეშუმის ქსოვილი

სავარჯიშო N 13

ერთ გაუხიბჯეთ ბიგან [illegible] ნაყოფს.

სავარჯიშო N 14

ჩახატეთ სადღესასწაულო ბანკის ღვინო

სავარჯიშო N 15

ჩახატეთ [illegible] ხასხელი.

ეს ბავშვური დამთავრებულია ხალხურის თავისებურებაზე, ხელებზე, ყრისვაზე, ფერების გრძნობაზე და გემოზე. ცხადი ჩანს, რომ ამ კავშირი დამოკიდებულ ხალხურობასთან. ამ მოტივებიდან დავასახელოთ "სამყაროს ხე", ბაღის ფრინველი, რომლებსაც [illegible] უყვარდებით, იშვიათ ტოტებში ამწვანების ნიმუშებს, იშვიათ ისეთივე ცხოველებს.

ხარის ნაკვა, რომელიც ვერხვია, [illegible] [illegible] აღმოსავლური არაბიანის დაკრძალვას.

სწორედ, რომლებსაც უწოდეთ, ერთ ასეთივე [illegible] ხეს.

"სამყაროს ხე" იზრდება [illegible] სამოთხეში [illegible], [illegible] [illegible] ასახავდნენ შინაგანად [illegible]. [illegible] ამ ხეს "სიცოცხლის ხე". მათი შეჯახებით იბადება "[illegible]".

შემოქმედებით [illegible], რომლებიც შეიძლება [illegible] [illegible] არ გამოიყენოთ, რომელსაც [illegible] [illegible]:

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

I.

შემოდიან ხელიხელგადახვეული შეყვარებულები; ისინი სიწმინდითა და წარსული სიხარულით აღსავსენი არიან. მათ ირგვლივ ყველაფერი ბედ-ნიერია. ჯდებიან ლილი მიმბელი ან ყრუ კედლის წინ მდგარ სკამზე.

2.

მოგონილი კედლის უკან ციხის ეზოა. პატიმრები, ზედამხედველის მეთვალყურეობის ქვეშ, წრიულად დადიან. /ზედამხედველის და პატიმრების ფიგურები, საერთო აჭრისფერია/.

3.

მოულოდნელად შეყვარებულები შეამჩნევენ, სად იმყოფებიან.

4.

წრეზე სიარული გრძელდება.

5.

ყმაწვილი სკამზე შედგება, რომ უკეთ დაინახოს, თუ რა ხდება კედ-ლის უკან. ქალიშვილსაც აინტერესებს, მაგრამ ვერ გადაუწყვეტია ნახოს თუ არა.

6.

გრძელდება სიარული წრეზე.

7.

შეყვარებულებს ნაღველი მოაწვებათ, რაც ფარავს მათ სიხარულს. გარშემო ყველაფერი იღუშება. ისინი უსიტყვოდ გადიან.

8.

წრეზე სიარული გრძელდება. ერთ-ერთი პარტნიორი ულონოდ ეცემა. დანარჩენები ჩერდებიან და ზიზღით უყურებენ ზედამხედველს.

ვარჯიშების ეს კომპლექსი თვალს უხელს მოსწავლეს მთელ რიგ პრობლემებზე: კუნთების გათავისუფლებაზე, სიარულზე, პოზაზე, რიტმზე "ხედვაზე". როდესაც მსახიობი ისწრაფვის გარე სამყაროს ხედვიდან შიდა სამყაროს ხედვისაკენ, ეს მას ეხმარება იპოვნოს "ცრანის მარცვალი".

არცერთ დამწყებს არ შეუძლია სცენაზე სიარული.

მივცეთ მათ ასეთი სახის სავარჯიშო:

1.

სეირნობით მიდიხართ ქუჩაში

2.

ჩქარა გადადიხართ ერთი ადგილიდან მეორეზე

3.

ოთახში დადიხართ

4.

მიდიხართ თოვლზე

5.

მიდიხართ ქვიშაზე, პლიაჟზე

კარგ შედეგს იძლევა ნახევარ-ნიღაბის გამოყენება. იგი ეხმარება დარცხვენებიდან განთავისუფლებაში, სავარჯიშოები არის ყოველდღიურ ჩვეულ ყოფაზე: ეს სავარჯიშოები ეხმარება მას, გათავისუფლდეს სიმორცხვისაგან. აი, რამდენიმე მაგალითი: დავარქვათ მას "სამყაროს გახსნა".

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შეეცადეთ, შეძლებისდაგვარად, დაივიწყოთ თქვენი სხეული, მისი სიმძიმე.

დაწექით ბალახზე, დახუჭეთ თვალები, გაათავისუფლეთ კუნთები. ეცადეთ, მიაღწიოთ სრულ მოდუნებას, გამოთიშვას, გარემოსაგან გათავისუფლებას.

მსუბუქი ნიავი ეხება თქვენს სახეს და სხეულს. ახელთ თვალებს და, თქვენ წინ იშლება სამყარო: ცა, დედამიწა, ბალახი.

ტემპერამენტის მიხედვით თქვენ განიცდით სისავსის გრძნობას, სიხარულის ან ძალის ან კიდევ შიშის გრძნობას. მაგრამ თქვენი ფეხები მიწაზეა მიჯაჭვული. ცაზე ღრუბლები გარბიან. თქვენ სურვილი გაქვთ, მიჰყვეთ მათ ან გეშინიათ მათი იდუმალების.

ხედავთ ნაკადულს და მიდიხართ მასთან. წყალზე ამჩნევთ თქვენს გამოსახულებას და გინდათ დასწვდეთ მას, მაგრამ წყალი ხელებს შუა გეცლებათ.

გამოჩნდება მზე და თავისი სინათლით გავსებთ.

სისხლი, რომელიც თქვენს ძარღვებში სჩქეფს, სიცოცხლე, რომელსაც თქვენში გრძნობთ, იწვევს თქვენში მძაფრ რეაქციას. სწყდებით მიწას და იწყებთ იმპროვიზირებულ ცეკვას.

ამ ეტიუდის სირთულე იმდენად დიდია, რომ იგი იშვიათად სრულდება დამაკმაყოფილებლად. სამაგიეროდ დამაჯერებლობა, რომელსაც ის თხოულობს ახალგაზრდისაგან, ეხმარება მის წინსვლას, გარდა იმისა, რომ ეს სავარჯიშო ეხმარება სტუდენტს გადალახოს დაძაბულობა, იგი იძენს პლასტიკისა და რიტმის დიდ მნიშვნელობას.

მიდიხართ და განიცდით დიდ სიხარულს. შეჩერდით, დაჯექით, შემდეგ ისევ წამოდექით /ტემპერამენტის გამოვლენაში არ უნდა დაარღვიოთ რიტმი/.

მიდიხართ, ხართ სევდიანი. შეჩერდით, დაჯექით, ისევ წამოდექით. ამ შემთხვევაში თქვენი "შინაგანი ხმა" წარმართავს რიტმს და გზღუდავთ ზედმეტი ფუსფუსისაგან.

შესანიშნავ მაგალითებს დაინახავთ ცხოველების მოძრაობაში.

კატის მძლავრი მოძრაობა /რიტმი მთელ სხეულში/.

კატა თავს უდარაჯებს, შემდეგ ახტება მას /ლომზე არ უნდა დავუშვათ, რომ მოსწავლემ კატას მიბაძოს. დაე, მან ეს სახე ადამიანის პლასტიკაში გადაიტანოს.

მოვძებნოთ მაგალითები თვით ბუნებაში:

ლერწამი, რომელსაც ქარი არხევს – ცხოვრების ენაზე:
თქვენ ელოდებით ვიღაცას, თან წიგნს კითხულობთ. დრო და დრო კარებს უყურებთ. აკაკუნებენ. თქვენ მივარდებით კარს, რომ გააღოთ.

ეს სავარჯიშო ეხმარება მოსწავლეს ყურადღება გაამახვილოს "ტემპის გრძნობაზე", რომელიც მჭიდრო კავშირშია "რიტმის შეგრძნებასთან"; ტემპი ექვემდებარება დრამატულ სიმძაფრეს და აზრს. თამაშის დროს იცვლია მისი მიკვლევა, ვინაიდან აქ იგი სხვაა ვიდრე ცხოვრებაში.

დაწერეთ წერილი იმის შესახებ, რომ თქვენ სწყვეტთ დამოკიდებულებას შეყვარებულთან /როგორც გააკეთებდით ცხოვრებაში/.

დაწერეთ ასეთივე წერილი ეტიუდის ტემპში, როგორც თეატრისთვისაა დასაშვები.

მსახიობს ჩვეულებრივი ტენდენცია აქვს, ააჩქაროს ტემპი. ჩქარა გადავიდეს ერთი აზრიდან მეორეზე. სცენაზე მყოფი ხშირად ივიწყებს რეალურ დროს. მსახიობს რომ ეს მოვაგონოთ, საჭიროა შევთავაზოთ მარტივი სავარჯიშოები. ჭაზე დაიხარეთ და ჩააგდეთ ქვა. /გამოითვალეთ ქვის ჩავარდნის დრო/.

რამდენიმე მარტივი ეტიუდი, რომელიც აღაგზნებს წარმოსახვას:

ქუჩა დილის 5 საათზე.

ყველა მოსწავლემ უნდა მოიგონოს და შექმნას ადამიანის სახე, რომელსაც შეხვდები ამ დროს პარიზის ქუჩებში – ისინი, ვინც ამ დროს სამუშაოზე მიდიან, ან ისინი ვინც სამუშაოდან ბრუნდებიან, მოსუ რ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნები, მათხოვრები და ა.შ./ არ უნდა გაუშვათ ყურადღებიდან დილის ატმოს-ფერო, "სამყაროს ხმა"/.

იგივე ქუჩა. დილის I2 საათზე, ზაფხულის ცხელ დღეს და საღამოს, როდესაც დღე თავდება.

გააკეთეთ ეტიუდი პლასტიკურ ნახაზზე.

I. ყრუ, რომელიც ცდილობს გაიგონოს

2. ახლომხედველის დაკვირვების მანერა

3. ამპარტავანი ადამიანის სიარული

4. ნანეკენის სიარული

გადადით ამოუწურავ წყაროზე პლასტიკური სახეების-მოძრაობების განსახიერებაზე.

მოვასინჯოთ იმპროვიზაციულ თემაზე "გედი", "მერცხლის გაფრენა", "არწივი", "იხვი", "ინდაური".

იმისთვის, რომ უკეთ მივხვდეთ, რას ნიშნავს დრამატული გრძნობისა და პლასტიკის კავშირი, მოსწავლეებს გავაკეთებინოთ ასეთი სახის ეტიუდი: ზამთარია, თოვს. მე ვიფრინდა სახლთან... სინათლის შუქზე. შუქი აბრმა-ვებს თას. შემდეგ შუქი ქრება. მე მეშინდება, რომ სიკვდილი მემუქრება. იგი კვდება.

ს ა ვ ა რ ჯ ი შ ო ე ბ ი   ნ ი ღ ბ ე ბ ი თ

ამოარჩიეთ ნიღაბი და მიეცით მოსწავლეს, რომ კარგად შეისწავლოს [illegible] სახეებში, სახეში. [illegible], [illegible] მეხსიერების სიარული. თავის დაყენება და როდესაც იგი მზად იქნება, გააკეთებინეთ [illegible] [illegible] სავარჯიშოთ.

ყურადღება მიაქციეთ [illegible] კუნთების გამომსახველობას.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ი მ პ რ ო ვ ი ზ ა ც ი ი ს   თ ე მ ა
ნ ი ღ ბ ი თ:

თქვენ უნდა გადაიაროთ მთის მდინარე. ებრძვით დინებას. ზედნებად შეაცურეთ თქვენი ტანი. დინება რიგათრევთ, წინააღმდეგობა უიმედოა. კარგავთ წონასწორობას, იხრჩობით.

თ ე მ ა   კ ლ ა ს ი კ უ რ ი
ი მ პ რ ო ვ ი ზ ა ც ი ი ს ა თ ვ ი ს

"იგა" და ა.შ. რამდენიმე წლის შემდეგ ეს სავარჯიშო გამეორებული იქნა ჟან ლუი ბაროს მიერ.

მე ვიტყოდი, რომ იმპროვიზაციის მეთოდი ერთადერთია, რომლის დახმარებით შეიძლება მსახიობი მოვამზადოთ კოლექტიური შემოქმედებისათვის.

ჟან ლუი ბარო

№ 1

აიღეთ ნებისმიერი საგანი, მაგ. ასანთის კოლოფი. ყურადღება მოიკრიბეთ, "შეისწავლეთ წვრილმან დეტალებში". რა დევს მასში, როგორი ხარისხისაა ღეროები. რა არის ზედ დაბეჭდილი, ყუთზე როგორი ნაფხაჭნებია და ა.შ. რამდენიმე წუთის შემდეგ დამალეთ ყუთი. მერე კი აღწერეთ; ამგვარად ივარჯიშეთ ნებისმიერ საგნებზე, რაც კი შეგხვდებათ. მალე დარწმუნდებით, რომ თქვენი თვალი გახდა სწრაფი და ზუსტი. ამის შემდეგ დააკვირდით თქვენს ირგვლივ მყოფ ადამიანებს. "გაიხსენეთ, გაარჩიეთ დეტალებში, შეისწავლეთ ყველა წვრილმანი.

№ 2

ამჯერად აიღეთ ქსოვილის I ფერი. რამდენიმე დაკვირვება საგნო

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

არარაა. წარმოიდგინეთ იგი აზრობრივად. იგრძენით ეს თხელი ჯოხი. "მე ვარ-ხე", ოღონდ ძალიან თხელი, როგორც ძაფი. მე დავიბადე შვეციის ტყეში, რა დარჩა ჩემგან? მე სულ გამოვხმი! მე ისეთი გამხდარი ვარ და გრძელი! მე მაწვალებდნენ, მხერხავდნენ, მრეჭავდნენ, სულ დავსკდი. ხელს დამაჭერენ და გადავჭყდები. ისინი, ვინც ჩემით სარგებლობენ, ამბობენ: "აანთე ასანთი"! ისინი ამაში განსაკუთრებულ აზრს სდებენ, გამკრავენ და ჩემი თავი ფეთქდება, იმიტომ, რომ მწველი ცეცხლი თავში მაქვს. მე ხშირად სისხლი მაწვება, შუბლი მიხურს, ყურები ყოველთვის წითელი მაქვს. ყოველწუთს შეიძლება სისხლის ჩაქცევა დამემართოს ტვინში. მე უნდა მოვკვდე იმ წამს, როდესაც ვაძლევ სიცოცხლეს, სითბოს, სინათლეს. მე მწვავს ჩემი საკუთარი სიკეთე. მე სიცოცხლისა და სიკვდილის სიმბოლო ვარ. ალბათ იმიტომ მდებენ წინასწარ კუბოში. მე და ჩემი ძმები ერთმანეთზე მიკრულები ვწევართ. აქ ისეთი სივიწროვეა, რომ ფეხის გაშლაც არ შეიძლება. ოჰ, როგორი ძუნწები არიან ჩვენი ყუთების გამკეთებლები, მაგრამ გასაგებია, რომ ~~რომ~~ გულის მძიმე დაავადების დროს საჭიროა სრული სიწყნარე: სხვანაირად სისხლი ჩამექცევა ტვინში. დიახ, სწორედ ეს მემუქრება და ა.შ.

N 3

მე უნდა გავიარო ჩემთვის უცნობი მიდამო, რაც, როგორც ჩანს, სახიფათოა. მე ვუსტვენ და დამოუკიდებელი ნაბიჯით მივდივარ, თითქოს არაფერია, სინამდვილეში კი ხელოვნურად ვიშორებ ხიფათს. მოულოდნელად ჩემ წინაშე აღიმართება შეიარაღებული მკვლელი. მე უგონოდ ვეცემი, უფრო სწორად, მე ვაიძულებ ჩემს თავს, გავქრე. გამოვფხიზლდები და ვამჩნევ, რომ გონზე მომიყვანეს პოლიციელებმა. ქცევაზე ვატყობ, რომ ისინი ზიზღით მიყურებენ სულმოკლეობისათვის. მე მრცხვენია. მაგრამ, რა უნდა ვქნა? მე ვბრაზდები და ვიწყებ მათ ლანძღვას, სინამდვილეში კი მინდა მათ თავი საშინლად მოვაჩვენო, ვიდრე სინამდვილეში ვარ; მე გადავქცევი სა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კუთარ თავს. პოლიციელები მოთმინებიდან გამოდიან და შეურაცხყოფისათვის დაჭერით ემუქრებიან. მაშინ მე ვიწყებ სიცილს და ამით მათ გარდავქმნი ვაქცევ მათ ჩემს მეგობრებად და ხელის ერთი მოქნევით ამ შემთხვევას ვაქცევ ხუმრობად, ვცვლი რეალობას როგორც ჯადოსანი და გარდავქმნი რეალურ მდგომარეობას. როდესაც სახლში ვბრუნდები, ხმას ვერ ვიღებ, მთვარეულივით დავდივარ. ჩემზე ამბობენ –ჰიპოხონდრია აქვსო, სინამდვილეში კი მინდა, რომ ყველაფერი დავივიწყო. ამიტომაც, მე გამოვიცვალე შიში, რისხვა, მრისხანება და სევდა.

ღირსენ ჟემიე

წარმოიდგინეთ, რომ დგახართ წყლით სავსე ვანნაში, თქვენ იღებთ თას და გადაგაქვთ სხეულის მთელი მხარეს. წარმოიდგინეთ, რომ ვედრო ძალიან მძიმეა /მსუბუქია, ცარიელი და სხვ./

თქვენ განიცდით დიდ მწუხარებას. თქვენ წინ ჩაივლის შეყვარებული წყვილი. მათი ბედნიერება კონტრასტულია თქვენს მწუხარებასთან. თვალს არიდებთ მათ. უცებ მოისმის ზარის ხმა, რომელიც მოგაგონებთ ადრეულ ბავშვობას. უეცრად დაინახავთ ძველ მეგობარს. იგი ვერ გცნობთ და თქვენც არ ცდილობთ, რომ დაგინახოთ. იგი დაინტერესდება და თქვენსკენ წამოვა. გარეგნობაზე გატყობთ, რომ ძალიან ღარიბია. გებრალებათ. თქვენ გინდათ დაეხმაროთ თქვენი საღარიბე. მაგრამ იგი გაიქცევა, მეგობრის წინაშე სირცხვილი თქვენგან დახმარება.

თქვენ გადიხართ ამ ოჯახის ზღურბლს გასწვრივ. მოულოდნელად გესმით სიცილი. უწყვეტი რეკვები. ლაპარაკი ძალიან სასაცილოა და უცნობი. მაგრამ უცებ წარმოთქვამს თქვენს სახელს. თურმე თქვენზე ჭორაობენ. თქვენ ტირიხართ.

მანაყაცი ჩის მაგიდასთან. იგი ტელეფონზეობს. მეფის ცოლი ცოლი, რადაცას ეკითხება. ქალი პასუხობს, რომ აღარაფერ დაემართება ისგრის-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რის გაკვეთილი. ცოლი ეჭვიანობს ინგლისურის მასწავლებელზე და რამდენჯერმე სიტყვა გადაუკრია. მაგიდის კუთხეში დევს ჩანთა. ცოლი იღებს მას. აფორიაქებული ქმარი არ იმჩნევს. ცოლი ხსნის ჩანთას, იღებს პუდრს, ცხვირსახოცს და წიგნაკს. ქმარი ნერვიულობს, ცოლი პოულობს წერილს, რომელიც ქმარმა დაწერა. ქმარს უნდა წაართვას წერილი, მაგრამ ცოლი ხელიდან უსხლტება. კითხულობს წერილს და იგებს ქმრის ღალატს. ქმარი ცდილობს უარყოს. მაგრამ ცოლი ეჩხუბება. ქმარი ღიზიანდება და ავდება, რომ ცოლი [illegible]. ცოლი თავისუფლებას სთავაზობს. სიბრაზისგან აცახცახებული მირბის შეყვარებულთან. მიტოვებული ცოლი რჩება უნუგეშოდ.

ლევან მირცხულავა - საქართველოს სახალხო არტისტი, პროფესორი

ნარჩევი ეტიუდების ნიმუშები აბიტურიენტის სამსახიობო უნარიანობის გამოსამჟღავნებლად

ჩამოთვლილი საგნები და მოვლენები დააკავშირეთ ერთიმეორესთან და გაითამაშეთ

ეტიუდი №I

I. ყვავილების თაიგული
2. სადარბაზო
3. ძაღლი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეტიუდი N 2

1. სარეცხი
2. გაწყვეტილი თოკი
3. სამსახურიდან დაბრუნებული დედა

ეტიუდი N 3

1. ავადმყოფი დედა
2. ვიოლინო
3. ძვირადღირებული წამალი

ეტიუდი N 4

1. ველი
2. ყვავილები
3. ფუტკარი

ეტიუდი N 5

1. ბლინდაჟი
2. ანკესი
3. წყალში გადავარდნა

ეტიუდი N 6

1. სასურველი სტუმრების მოლოდინი
2. მოულოდნელი [illegible]

ეტიუდი N 7

1. მიტოვებული სახლი
2. [illegible] და [illegible]
3. ნაცნობი [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეტიუდი N 8

1. მზადება მეჯლისზე წასასვლელად
2. ტელეფონის ზარი
3. დამწვარი სამეჯლისო კაბა

ეტიუდი N 9

1. დაკეტილი კარი
2. ალმოდებული ნავთქურა
3. ძვირფასი ქურქი

ეტიუდი N 10

1. დაჭრილი, უიარაღო ჯარისკაცი
2. ტყე
3. დათვი

დასახელებული საგანი თქვენი წარმოსახვის მეშვეობით გარდაქმენით სხვა საგნად და მასთან დაამყარეთ სათანადო დამოკიდებულება

ეტიუდი N 1

ვენური სკამი გარდაქმენით:

1. ოქროს გალიად
2. მძიმე ლოდად
3. არღნად.

ეტიუდი N 2

კუბიკი გარდაქმენით:

1. ყვავილის ქოთნად
2. საპნად
3. ძვირფას იაპონურ ლარნაკად

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეტიუდი N 3

წიგნი გარდაქმენით:

1. საინტერესო ფოტოსურათად
2. სარკედ
3. ჩინურ მარაოდ

ეტიუდი N 4

ჯოხი გარდაქმენით:

1. სტეკად
2. ფლეიტად
3. ქოლგად

ეტიუდი N 5

ტენისის ბურთი გარდაქმენით:

1. ატმად
2. გავარვარებულ ნაკვერჩხლად
3. ხელყუმბარად

ეტიუდი N 6

ჭიქა გარდაქმენით:

1. სინჯარად
2. ჭრაქად
3. კონსერვის ქილად

ეტიუდი N 7

კალმისტარი გარდაქმენით:

1. თერმომეტრად
2. მხატვრის ფუნჯად
3. მუნდშტუკად

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეტიუდი N 8

ქალის ხელჩანთა გარდაქმნებით:

1. პატარა კალათად
2. სარწყულად
3. ფარნად

ეტიუდი N 9

ასანთის კოლოფი გარდაქმნებით:

1. სანთებელად
2. ბოქლომად
3. საფულედ
4. საათად

ეტიუდი N 10

ბაგირა გარდაქმნებით:

1. ჩოჩორშებმულ პატარა ურმად
2. ჩვილი ბავშვის სასეირნო ურიკად
3. ჩაის მწვანე ფოთლის საზიდ დიდ გოდრად

განახორციელეთ ერთი და იგივე სახის მოქმედება სამჯერ. ყოველ ჯერზე შეცვალეთ თქვენი მდგომარეობა დასმული ამოცანის მიხედვით /შეთხზეთ ეტიუდების შინაარსი/.

ეტიუდი N 1

გამოსვლა სატელეფონო ჯიხურიდან

პირველ შემთხვევაში: - იგებს სამწუხარო ამბავს

მეორე შემთხვევაში: - სასწრაფოდ მიწვევენ საქმეზე

მესამე შემთხვევაში: - იგებს სასიხარულო ამბავს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეტიუდი № 2

ჯდებით სავარძელში:

პირველ შემთხვევაში: -უნდა დაასწროთ ყველას

მეორე შემთხვევაში : - სამგლოვიარო პროცესიაა

მესამე შემთხვევაში: - იძულებული ხართ

ეტიუდი № 3

შედიხართ ოთახში

პირველი შემთხვევაში: - ფარულად

მეორე შემთხვევაში: - ძლივს

მესამე შემთხვევაში: - გახარებული

ეტიუდი № 4

იღებთ ჯოხს

პირველ შემთხვევაში: - იატაკის მოსაწმენდად

მეორე შემთხვევაში: - სათამაშოდ

მესამე შემთხვევაში: - ვიღაცის დასაჩექსავად

ეტიუდი № 5

ჭიქიდან სვამთ

პირველ შემთხვევაში: - მჟავე წვენს

მეორე შემთხვევაში: -სასიამოვნო სასმელს

მესამე შემთხვევაში: - საწამლავს

ეტიუდი № 6

იღებთ ლოდს

პირველ შემთხვევაში: - მდინარეზე გადასასროლელად

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მეორე შემთხვევაში: - რაიმე ვანძის გასასაწლავად

მესამე შემთხვევაში: - ქვეწარმავლის მოსაკლავად

ეტიუდი N 7

აბამთ თოკს

პირველ შემთხვევაში: - სარეცხის გასაფენად

მეორე შემთხვევაში: - გაუხედნავი ცხენის დასაბმელად

მესამე შემთხვევაში: - უფსკრულზე გადასაცოცებლად

ეტიუდი N 8

ჭანზე იცვამთ

პირველ შემთხვევაში: - უხალისოდ

მეორე შემთხვევაში: - ხალისიანად

მესამე შემთხვევაში: - სასწრაფოდ

ეტიუდი N 9

ხსნით ამანათს

პირველ შემთხვევაში: - სასიამოვნოს

მეორე შემთხვევაში: - უცნობს

მესამე შემთხვევაში: - არასასიამოვნოს

ეტიუდი N 10

ღებულობთ დეპეშას

პირველ შემთხვევაში: - სასურველს

მეორე შემთხვევაში: - გაუგებარს

მესამე შემთხვევაში: - არასასურველს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შეეცადეთ წარსულში განცდილი გრძნობები აღადგინოთ ემოციური მეხსიერების საშუალებით და კვლავ განიცადოთ /ობიექტებს მიეცით გარკვეული შინაარსი/.

ეტიუდი № 1

1. გაიარეთ ბეწვის ხიდზე
2. ჩადით ცივ ანკარა მდინარეში
3. გაიარეთ მზისგან გახურებულ ქვიშაზე

ეტიუდი № 2

1. ჩადით მთის მდინარეში და "იცურავეთ"
2. შედით ცივი შხაპის ქვეშ
3. დააკერეთ აწყვეტილი ღილი

ეტიუდი № 3

1. გადით წვიმაში
2. გამოდით ეზოში დიდი ხნის ავადმყოფობის შემდეგ
3. დააკვირდით მზის დაბნელებას

ეტიუდი № 4

1. გაიარეთ ფეხშიშველა იატაკზე, მოულოდნელად შეგერჭოთ ლურსმანი
2. ამოიღეთ ხიჭვი ფეხის ტერფიდან
3. დაკრიფეთ მინდვრის ყვავილები

ეტიუდი № 5

1. დაიჭირეთ პეპელა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

2. [illegible]
3. [illegible]

ვარჯიში N 6

1. გასინჯეთ [illegible] წინდა, აღნიშნეთ [illegible] თვალი [illegible] და [illegible]
2. აიღეთ ჭიქა, რომელშიც ცხელი, ქაფ-ქაფა წყალი ასხია და გადადგით
3. გააწყვეთ მაგიდა ჩაის დასალევად

ვარჯიში N 7

1. დაიბანეთ პირი ცივი, ანკარა წყაროს წყლით. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]

ვარჯიში N 8

1. [illegible] და [illegible] არ [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]

ვარჯიში N 9

1. [illegible]
2. [illegible] და [illegible]
3. [illegible]

ვარჯიში N 10

1. [illegible]: [illegible], [illegible], იები და [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible] ჩემს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შეეცადეთ ზუსტად აღიდგინოთ თქვენს მეხსიერებაში, ჩამოთვლილი ადამიანების, ცხოველებისა და მცენარეებისათვის დამახასიათებელი ნიშანდობლივი თვისებანი და წარმოადგინეთ.

ეტიუდი N I

I. მათხოვარი

2. სახლის სახურავზე მინებივრე კატა

3. ტრიალ მინდორზე წვიმის თქეშში მარტოდ მდგარი ხე /ოლე/

ეტიუდი N 2

I. სატირალში მოსული ადამიანი

2. გალიაში მჯდომი თუთიყუში

3. ქარში მოქანავე ლერწამი

ეტიუდი N 3

I. ქუჩაში მიმავალი უსინათლო ადამიანი

2. ძაფზე გამობმულ ქაღალდის ბაფთასთან მოთამაშე კნუტი

3. ბოსტანში დადგმული საფრთხობელა.

ეტიუდი N 4

I. წვიმაში გაწუწული ადამიანი

2. ტყეში, ბუნაგიდან გამოპარული დათვის ბელი

3. ანატომიის გაკვეთილზე შემოტანილი ადამიანის ჩონჩხი

ეტიუდი N 5

I. მთვრალი კაცი

2. გალიაში დამწყვდეული მელია

3. ნაგვის ყუთი

ეტიუდი N 6

1. სამღინარევი, რომელიც იძულებულია ადგეს
2. სიცხისაგან მოთენთილი ადამიანი
3. კარადა

ეტიუდი N 7

1. დარეტიანებული ადამიანი
2. ძროხა, რომელიც იცოხნის
3. გაყინული სარეცხი /პერანგი/

ეტიუდი N 8

1. სპრინტერი, რომელიც სტარტის ასაღებად ემზადება
2. მაიმუნი ნიგვზის ჭამისას
3. კედელთან მიყუდებული იატაკის საწმენდი ჯაგრისის ჯოხი

ეტიუდი N 9

1. ადამიანი, რომელსაც ფეხსაცმელი უჭერს
2. მგალობელი ფრინველი
3. გამხმარი, მეხდაცემული ხე

ეტიუდი N 10

1. მძიმე ტვირთმოკიდებული მეკურტნე
2. ძაღლი ყეფისას
3. ქანდაკება

შეეცადეთ, გაეთამაშოთ მაყურებელს და ისეთი გადაცემით ითამაშოთ, როგორც ამას ცხოვრებაში აკეთებთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბილეთი N I

I. სახტუნაო თოკზე
2. "კლასობანა"
3. "ხუთი კენჭი"

ბილეთი N 2

I. მოიგონეთ ილაჯი და ქუჩით მოამზადეთ
2. "დამალობანა"
3. "დაჭერობანა"

ბილეთი N 3

I. "აჯიჯალური"
2. გაიხსენეთ ცხენის სახელობით
3. მოაწყვეთ ბურთობის რიგი და გააკეთეთ

ბილეთი N 4

I. გაისწორეთ ქუჩაში რიგი
2. ითამაშეთ ვალსი
3. წაიკითხეთ ლექსი /რომელიც საკუთარ ფრაზებით/

ბილეთი N 5

I. იმღერეთ რაიმე სიმღერა
2. უკაკუნეთ თოჯინას, რომელიც თავის ბავშვს
3. გაართეთ თოჯინა, რომელიც მაგიდას აწყობს

ბილეთი N 6

I. ჩამოწერეთ თამაშები, რომლებიც ... თუ ... ფიზიკური სია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2. დაჭუქსეთ და დასაჯეთ თოთო ბავშვი და აიძულეთ, დაიძინოს
3. უმღერეთ ბავშვს იავნანა

ეტიუდი N 7

1. მოიგონეთ რომელიმე თქვენი ნაცნობი, რომელსაც განსაკუთრე-
ბულად გამოხატული რაიმე ჩვევა აქვს და მიბაძეთ
2. ითამაშეთ "ბეზინის თოკზე"
3. ილაპარაკეთ ტელეფონზე

ეტიუდი N 8

1. შეკერეთ კაბა საკერავ მანქანაზე
2. დააუთოვეთ, დაუთოვებისას კაბა დაგეწვათ
3. პეპლის საჭერით დაიჭირეთ პეპლები

ეტიუდი N 9

1. ითევზავეთ ანკესით
2. გაასწორეთ ან მომართეთ ჯიბის ან მაჯის საათი
3. გააჩერეთ მატარებელი, რომელსაც ლიანდაგის დაზიანების გამო
საფრთხე მოელის

ეტიუდი N 10

1. დააპურეთ წიწილები
2. გაცერით ფქვილი, მოზილეთ ცომი და ჩააკარით თონეში.
3. დაიჭირეთ ყვინჩილა დასაკლავად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზიზი სარჩიმელიძე - ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, პროფესორი

თოჯინების თეატრის მხატვრობა სატრენაჟო ვარჯიშები

ეტიუდები

თოჯინების თეატრის ხელოვნებას, როგორც ხელოვნების ყველა სახეობას, საკუთარი სპეციფიკური გამომსახველობითი საშუალებები გააჩნია. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ თოჯინას აცოცხლებს მსახიობი, მისი ხელი, მისი სული. ადამიანის ხელი, ამოქმედებული თოჯინაზე გარკვეული ლოგიკით, აქრობს ადამიანის ხელის შთაბეჭდილებას. იგი გამოხატავს ადამიანს, ცხოველს, მცენარეს და სხვა...

უკანასკნელ წლებში თოჯინების თეატრში თოჯინებს პარტნიორობას უწევს ცოცხალი მსახიობი.

. მსახიობი ნიღბით, მიმი. დრამატურგიაშიც მოხდა ცვლილებები. თუ ადრე ისეთი აზრი იყო გავრცელებული, რომ თოჯინების თეატრის პიესებისათვის ორგანულია მხოლოდ სატირა, პაროდია, გასულმა ათმა წელმა დაგვარწმუნა, რომ თეატრს შეუძლია იმუშაოს ყველა ჟანრში, ყოფითი დრამის გამოკლებით.

მსოფლიოში არიან თეატრალური კოლექტივები და ვოკალური შემსრულებლები, რომელთა შემოქმედება იფარგლება საკონცერტო ნომრებით ან მიკროსიუჟეტიანი ეტიუდებით. აღნიშნული პოზიციიდან გამომდინარე, თითქმის ყველა მათგანი გარკვეულ ინტერესს იწვევს.

მსოფლიოს თოჯინების თეატრებში თოჯინების მრავალნაირი აღნაგობისა და მართვის სისტემა არსებობს.

ძირითადში სისტემა ორგვარია: ტრადიციული და ახალი. ეს უკანასკნელი შეიქმნა XX საუკუნის 40-60-იან წლებში.

ტრადიციულ სისტემას შეიძლება მივაკუთვნოთ: მარიონეტები, თოჯინა-ხელთათმანი, "ტროსტევიასი" /ხელჯოხებიანი/, ჩრდილის თეატრის თო ინე-

ბი და თოჯინები, რომელთაც მართავენ ღია წესით.

დღევანდელი თეატრის პრაქტიკაში არ არის რაიმე პრინციპულად ახალი სისტემა. იხმარება ან ტრადიციული სისტემა ან ხდება მისი "გიბრიდიზაცია",/ახალი/.

ზემონათქვამიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ შემდეგი: თანამედროვე მსახიობი უნდა ფლობდეს თითქმის ყველა ამ სისტემას და მათ ვარიანტებს. სასწავლებლებში, სადაც მზადდება თოჯინების თეატრისათვის კადრები, ეს გარემოება უნდა გაითვალისწინონ სწავლის პროცესში და, ამასთანავე, საამისო ბაზაც უნდა შექმნან.

სტუდენტებს ოთხი წლის განმავლობაში საშუალება უნდა ჰქონდეთ პრაქტიკულად დაეუფლონ თოჯინის მართვის ყველა სისტემას.

თოჯინას სტუდენტი პირველ კურსზევე ხვდება. მსახიობის შიშველი ხელიც კი საკმარისია, თუკი ის გააზრებულად იქნება ამოქმედებული, რომ თეჯირზე მან უკვე თოჯინის ფუნქცია შეასრულოს, ხოლო პატარა დეტალს თუ დავუმატებთ, იგი უკვე თოჯინაა.

მსახიობ-მეთოჯინესათვის მთავარი ინსტრუმენტი ხელია. აქედან გამომდინარე, გასაგები უნდა იყოს ის გარემოება, რომ ხელებისა და თითების ვარჯიშებს ძირითადი და საფუძვლიანი ყურადღება უნდა ექცეოდეს. ამისათვის მსახიობი სისტემატიურად უნდა ვარჯიშობდეს. იგი უნდა ფლობდეს სხეულსაც, ვინაიდან მას თეჯირში რთულ პირობებში უხდება მუშაობა. თეჯირში სივრცე ხშირად გადატვირთულია დეკორაციების სამაგრებით, დაზგებით, მსახიობებით /არის შემთხვევა, როდესაც ერთ თოჯინას რამოდენიმე მსახიობი ატარებს/.

გარდა ამისა, როგორც ვიცით, თანამედროვე თეატრი ძირითადში სინთეზურია და ამიტომ მსახიობი უნდა ფლობდეს პლასტიკას, ხმას...

მისაღებ გამოცდებზე და სწავლების პროცესში ეს მომენტები, ცხადია, უნდა გავითვალისწინოთ. თოჯინების თეატრის მსახიობისათვის აუცილებელია პლასტიკით აზროვნება. მან უნდა შეძლოს აზრის გადმოცემა ხელით, თოჯინით,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხეულით. მსახიობმა ნიღაბში თეჯირის წინ უნდა შეძლოს პლასტიკითაც გამოხატოს თავისი გმირის შინაგანი სამყარო /პლასტიკაში იგულისხმება სხეულის მდებარეობის შეცვლა სივრცეში/.

სწავლების პროცესში დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს სტუდენტის შინაგანი ხედვის უნარიანობას, შემოქმედებითი ფანტაზიას. წარმოსახვას დიდი მნიშვნელობა აქვს მსახიობ-მეთოჯინის ხელოვნებაში. მსახიობი უნდა ავარჯიშებდეს ამ უნარიანობას, რათა თავისი გმირი დაინახოს, შეიგრძნოს დინამიკაში /მოცემული გარემოების გათვალისწინებით/ და დანახული გადაიტანოს, მოირგოს თავის ხელზე, სხეულზე, შემდეგ კი ხელის ან სხეულის საშუალებით გამოხატოს. უნდა წარმოიდგინოს თავისი სიუჟეტი სხვადასხვა ვითარებაში. ამგვარ სავარჯიშოებს რთული სიუჟეტური სვლები არ უნდა გააჩნდეს. ერთი მოვლენა უნდა ავიღოთ და ამ მოვლენის მონაკვეთში უნდა აამოქმედოს მსახიობმა საგანი. პირველად მოქმედებაც მარტივი უნდა შევარჩიოთ.

სავარჯიშო N I – ამ სავარჯიშოში ვიყენებთ პალტოს. სიუჟეტი: ვმივარ ცკარზე, ვისვენებ. ჯიბიდან ვიღებ გაზეთს, ვშლი, ვკითხულობ, ძილი მერევა. გაზეთი ხელიდან მივარდება. ვიღვიძებ. ვიღებ გაზეთს, ვკეცავ, ვიდებ ჯიბეში. ვდგები.

პლასტიკაზე არანაკლები მნიშვნელობა ენიჭება რიტმს. რიტმი საფუძვლად უდევს თოჯინის მოძრაობის ურყევ პრინციპებს: სტატიკა-მოძრაობა-სტატიკა.

სავარჯიშოები მუსიკის თანხლებით.

სავარჯიშო N 2 – მუსიკის რიტმი, მისი ტაქტები ზუსტად, სინქრონულად ემთხვევა ხელის მოძრაობის რიტმს. მუსიკალური ფრაზების სტრუქტურა აგებულია მოძრაობისა და პაუზების ურთიერთ მონაცვლეობაზე. მსახიობის ხელიც უნდა იმეორებდეს ამ მუსიკალურ ნახატს. ე.ი. მუსიკა-დინამიკა /თოჯინა მოძრაობს/, პაუზა-სტატიკა /თოჯინა ფიქსირდება სტატიკაში/.

თოჯინა ამ სავარჯიშოში რაიმე მარტივ მოქმედებას ასრულებს: [illegible], [illegible], დავათვალიერებ... მთავარია აქ უნდა დაკონკრეტდეს – უნდა მოიძ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მნას მოცემული პირობები.

სავარჯიშო N 3 - პრინციპში იგივეა - ოღონდ გართულებული. აქ, პირიქით, თოჯინის პლასტიკა უნდა დაემთხვეს მუსიკას, ხოლო მისი მოძრაობა მუსიკალურ პაუზას.

ზემოჩამოთვლილი სავარჯიშოები სრულდება შიშველი ხელით, შემდეგ თითზე ჩამოცმული თოჯინის თავით, შემდეგ კი ხელთათმანიანი თოჯინით. ამ სავარჯიშოში თოჯინა უნდა იყოს ნეიტრალური, ე.ი. მოკლებული უნდა იყოს ყოველგვარ დამახასიათებელ თვისებებს. უნდა იყოს მარტივი, სქემატური, ვინაიდან თოჯინის ნიღაბი, მისი ჩაცმულობა და, ბოლოს, რთული აღნაგობა დააბნევს სტუდენტს.

ასეთივე მარტივი ტიპის თოჯინით ან თითზე ჩამოცმული ბურთით კეთდება შემდეგი ეტიუდი-სავარჯიშო: სტუდენტს ეძლევა წინადადება, გაიხსენოს დღის განმავლობაში საკუთარი ქცევა. მაგალითად, როგორ გაიღვიძა ამ დილით, როგორ წამოდგა საწოლიდან, როგორ დაიბანა პირი და სხვ. ყოველივე ეს მან უნდა გააკეთოს თოჯინის საშუალებით.

როცა სტუდენტი შეძლებს, ხელის პლასტიკა, მის მოძრაობის კოორდინაციები დაუმორჩილოს გააზრებულ მოქმედებას, უკვე შეიძლება გადავიდეს პლასტიკურ იმპროვიზაციებზე მუსიკის თანხლებით. ხელი დადის, დგას, ჯდება, აქაც, როგორც ზემოხსენებულ სავარჯიშოებში, მოქმედება არ უნდა რთულდებოდეს პერიპეტიებით, კონფლიქტებით. მთავარი ამოცანაა, მივაღწიოთ ხარისხებრივ ქმედებას, ცხოვრებისეული სიტუაციების გამოცნობას. როდესაც სტუდენტები შეისწავლიან თავისი "ინსტრუმენტის", ე.ი. ხელის შესაძლებლობებს, დაეუფლებიან მას და შესძლებენ ხელის საშუალებით გამოხატონ ესა თუ ის პერსონაჟი, მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლება ეტიუდების [illegible].

ეტიუდი N I - "თილიები". ამ ეტიუდში მონაწილეობენ მსახიობები ცოცხალ პლანში, ხოლო ხელებზე თეთრი ხელთათმანები უკეთიათ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მოქმედება ხდება ზღვის სანაპიროზე. ისმის ტალღების თანაბარი ხმაური და თოლიების ყვირილი. ავანსცენა იყოფა ორ ნაწილად პარაპეტის საშუალებით. ჩვენკენ ქუჩაა, სცენის სიღრმეში - ზღვა.

გამოდის მეზღვაური /ცოცხალი პლანი/. დასეირნობს. მის უკან გაიელვებს თოლია, შემდეგ თოლიების მთელი გუნდი. მეზღვაური მიუახლოვდება პარაპეტს. ჯიბიდან ამოიღებს პურის ნამცეცებს და უყრის თოლიებს. თოლიები ჰაერშივე იტაცებენ საკვებს. ფრინველთა ჭყივილი ძლიერდება /სტუდენტები ან ზუსტად უნდა ბაძავდნენ მათ, ან არადა წინასწარ უნდა იყოს ჩაწერილი ფირზე/. თოლიების რაოდენობა თანდათან მატულობს. თამამდებიან, გარს ეხვევიან მეზღვაურს. მეზღვაური აპურებს მათ, ასე გრძელდება რამოდენიმე ხანს. მეზღვაურს ეთავდება საკვები, მაგრამ თოლიები არ სცილდებიან მას. გაშმაგებით დააფრინდებიან, ტანისამოსზე ეწევიან და მოითხოვენ საკვებს. მეზღვაური ჟესტების საშუალებით ცდილობს აუხსნას მათ, რომ საკვები აღარა აქვს. ისინი არ ეშვებიან. მეზღვაური ცდილობს თოლიების მოგერიებას, მაგრამ ამაოდ. თოლიები ზღვისაკენ ეწევიან მეზღვაურს. მათი ხმაურით არე-მარე ივსება. მეზღვაური უძლურია მათთან ბრძოლაში. თოლიები მას ზღვაში გადაითრევენ.

ეს ეტიუდი შეასრულა ჩეხოსლოვაკიის თოჯინების თეატრის კოლექტივმა 1972 წელს საფრანგეთში ფესტივალზე.

ეტიუდი II - "აკვარიუმი". შავ ფონზე სინათლის შუქი გამოკვეთავს ადამიანის ხელის მტევნებს ხელთათმანებში. მსახიობებს შავი ხავერდის კოსტიუმები აცვიათ, რის გამოც უჩინარნი არიან. ხელთათმანები სხვადასხვა ფერისაა. მწვანე, თეთრი, ყვითელი, წითელი და ა.შ. ეტიუდი სრულდება მუსიკის თანხლებით.

ხელები ხან თევზებად იქცევიან, ხან ნიჟარად, ხან ზღვის ზღარბებად ან ზღვის ვარსკვლავებად. რამოდენიმე ხელის კომბინაცია უკვე ქმნის წყალმცენარეების შთაბეჭდილებას. ყველა ეს წყალქვეშა ცხოველი მოძრაობს მცენარეებს შორის, რომლებსაც აგრეთვე მსახიობის ხელები გამოხატავენ.

იქმნება წყალქვეშა სამყაროს შთაბეჭდილება.

ეტიუდი III – "რაც მოგივა, დავითო"... ასე შეიძლება ვუწოდოთ ამ მინი-ეტიუდს. აქ მსახიობის ხელთათმანიან ხელს ემატება ბურთის თავი.

თეჯირზე გამოჩნდება ორი ხელთათმანიანი ხელი. ერთ-ერთს აქვს თავი, მეორეს არა. თავიანი ხელი გამოხატავს ბედნიერებას, უდარდელობას იწყებს ცეკვას. უთავო დაბნეულია, მისი მოძრაობა ნელია. ბედნიერი შეამჩნევს მას, მიუახლოვდება, ცდილობს გაამხიარულოს. ეთამაშება. თავის თავს ჩამოაცმევს. თავი ისევ პატრონს უბრუნდება. თამაში ასე გრძელდება. თავიანი ხელი ყოველთვის ბედნიერია, უთავო კი მოწყენილი, უსუსური. ბოლოს თავი რჩება არა პატრონს, არამედ მეორეს. პატრონი უსინათლოსავით ეძებს თავს, მაგრამ ამაოდ.

ეს ეტიუდი ეკუთვნის ფრანგ მეთოჯინე ფილიპ ჟანტის.

სწავლების პროცესში დადგება დრო, როცა სტუდენტს უნდა გადაეცეს კონკრეტული თოჯინა. სწავლების ამ ეტაპს შეიძლება დავუკავშიროთ ასეთი სავარჯიშო. სტუდენტები შეარჩევენ რაიმე სკულპტურულ კომპოზიციას /უნდა იყოს, მსოფლიო ქანდაკების ნიმუშები/, ჯერ წარმოსახვით აამოქმედებენ მას შემდეგ მოგვითხრობენ მასზე და ბოლოს აამოქმედებენ არჩეულ კომპოზიციას.

ან შეიძლება გამოდგეს ასეთი სავარჯიშო:

ეტიუდი IV – ერთი სტუდენტი წვება ან ჯდება. ხელებს ზურგზე დაიწყობს. მეორე სტუდენტი დგება მის ზურგს უკან და ამოძრავებს ხელების ნაცვლად თავისას გაიშვერს. აკეთებენ რაიმე მარტივ მოქმედებას. მაგალითად, ფურცლავენ წიგნს, [illegible] და სხვ. ამ სავარჯიშოს ამოცანა ორი ადამიანის მოქმედება გახდეს ორგანული.

[illegible] ამგვარი სავარჯიშოებში [illegible] კოორდინაცია, სტუდენტს შეიძლება [illegible] თოჯინა.

ეტიუდი V – [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლილი, არანაკლებ ორმოცდაათი სანტიმეტრისა. თოჯინის თავი, ხელები, სხეული, ფეხები თავისუფლად უნდა მოძრაობდნენ, თოჯინის ხელების ნაცვლად სპილენძები სახელოებზე გაკეთებულ ჭრილებში გამოჰყოფენ თავიანთ ცილებს.

თოჯინას მართავს რამდენიმე კაცი. მათ მოძრაობაში მოჰყავთ თოჯინის ყველა ნაწილი.

რამდენიმე ეტაპია თოჯინის მართვაში. პირველ ეტაპზე თოჯინა არ არის დაკონკრეტებული. იგი მარტივ მოქმედებას აკეთებს. ზის. დგება, დადის. მოქმედება თანდათან რთულდება: იგი ათვალიერებს, უსმენს და სხვა. ასეთი თოჯინით უფრო რთული ეტიუდის გაკეთება შეიძლება.

ეტიუდი VI – თოჯინა წერს წერილს. აქ გათვალისწინებული უნდა იყოს წერილის შეხვევის პროცესი. თოჯინის გათამაშება ხდება ღია წესით. თოჯინას დასვამენ მაგიდასთან. მაგიდაზეა ქაღალდი [illegible]. მსახიობები განლაგდებიან თოჯინის უკან ან მის ირგვლივ, როგორც მოითხოვს თოჯინის აგებულება! ამ ეტიუდში შეიძლება შევიტანოთ რამე ხელისშემშლელი მომენტი. მაგ. კალმისტარი, რომელიც არ წერს კარგად. საათი მაღვიძარა, რომელმაც მოულოდნელად დარეკა, ან მისი განსაკუთრებული წიკწიკი და სხვ.

ასეთ პრინციპზეა აგებული ივ კოლის ეტიუდ-ნომერი.

ეტიუდი VII – სცენაზეა საწოლი, ბალიში და საბანი. აქვეა, აგრეთვე, საათი-მაღვიძარა. გამოჩნდება თოჯინა, რომელსაც თავის ნაცვლად ქოთანი აქვს ჩამოცმული. სხეული – თავისუფლად ჩამოკიდებული ქსოვილის ნაჭერია. თოჯინას ერთი ხელი აქვს /მსახიობის ხელი/. იგი ემზადება დასაძინებლად. ეტიუდი რამდენიმე წუთს გრძელდება. ამ ხნის განმავლობაში იგი ხან ბალიშს ებრძვის, ხან საბანს, ხან საათის წიკწიკი უშლის ხელს, ვერ იძინებს და გაბრაზებული გარბის.

ხშირად თოჯინების საშუალებით გაკეთებულ ეტიუდებს არ ახასიათებს

ჩაიმე რთული კონფლიქტი. შეიძლება წინააღმდეგობის გადალახვის საჭირო-ბაც არ იყოს, მაგრამ მაყურებელი მათ მაინც ინტერესით აღიქვამს, ვინაიდან ამ ეპიზოდებს საფუძვლად უდევს "გამოცნობის" შეგრძნება. როგორც ობრაზცოვი ამტკიცებს: "...Ощущение узнаваемости, обсолютная мера правды, та мера, которая, сама по себе, уже становится не только средством, но и темой искусства".

რთული პროცესია თოჯინის ალაპარაკება. სირთულეს ქმნის მოძრაობისა და მეტყველების შერწყმა, მართვის პრინციპები, რომელთა წყალობით თოჯინების მეტყველების ილუზია იქმნება. ქვემოთ მოხსენიებულ თოჯინას განზრახ არ უნდა ემთხვეს პირი, ვინაიდან თოჯინა მეტყველებს არა მოძრავი პირის საშუალებით, არამედ სხეულის პლასტიკით.

შემდეგი ეტაპი უკვე მოითხოვს ისეთ ეპიზოდს, სადაც საჭიროა კონკრეტული თოჯინა-ნიღაბი.

ეპიზოდი VIII – "ბებიას ზღაპარი". ბებიას თოჯინას ისევე ათამაშებენ, როგორც მე-7 ეპიზოდში. ბებია ქსოვს ან კემსავს. ამავე დროს ჰყვება ზღაპარს. მალე მას ძილი მოერევა. ბებია ებრძვის ძილს. ზღაპრის ბოლოს მაინც არ ეშვება. ბოლოს ძილი სძლევს. იძინებს. ამოუშვებს ხვრინვას. აქ მრავალნაირი ვარიანტის დაშვება შეიძლება.

ეპიზოდი IX – თოჯინაზე პატარა მეღორია წიწილა გამოჩნდება. იგი უდარდელად დარბის და კენკავს. წააწყდება პატარა წითელ ჭიაყელას. შეჭამს მას, წაავლებს ნისკარტს და ეწევა თავისკენ. ჭიაყელა წინააღმდეგობას უწევს, არ ნებდება. წიწილა გაოცებული თვალით უყურებს ჭიაყელას თავისკენ. რამდენიმე ხანს გრძელდება ბრძოლა. ხან ერთი ჯობნის, ხან მეორე. ბოლოს, წიწილა იმარჯვებს. მაგრამ აღმოჩნდება, რომ ხან ჭიაყელის ნაცვლად ამოათრია რაღაც დიდი საშინლად უცნაური ცხენი, რომელიც ძალიან დიდი ცხოველის თავისაა. ცხოველი საშინლად უკმაყოფილოა, რომ შეაწუხეს. იღრინება, ასეს მაყურებელი უნდა მიხვდეს ინტონაციებით, ...

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნაც იგი ლაპარაკობს პოპრსებულ ენაზე. შეშინებული წიწილა გარბის. ცხო-ველის თავი ნოგვაგონებს პარიკირებულ თბუნელას თავს. ეტიუდი სრულდება რიტმული მუსიკის თანხლებით.

ეს ეტიუდი იმ წლის პროგრამიდანაა.

ეტიუდი X – ეს ეტიუდიც "მოულოდნელობის" პრინციპზეა აგებული. პატარა მოფუსფუსე კაცუნა – მებაღე ნიჩბით მიადგება ბორცვს. ავა ბორცვზე და ცდილობს დაბაროს. ნიადაგი არ ემორჩილება, მებაღე უფრო ენერგიულად განაგრძობს მუშაობას – "ნიადაგის დამუშავებას". ბორცვი თვალწინ იზრდება. ისე, რომ მებაღე ვერ ამჩნევს, მის გაზრდას. მაყურებლებს წარმოუდგება დინოზავრი, რომელიც ნიადაგს ხსნის ზურგით. ეს ნომერი წარმოადგინა ავსტრალიის ჩრდილის თეატრმა საფრანგეთში, 1972 წელს.

მეტად საინტერესოა თავისი შინაარსით და შესრულების დიდი ოსტატობით ფრანგი სელოჯინის, როზერის ნომრები. იგი, ძირითადად, მარიონეტებით მუშაობს. მაგრამ, ქვემოთ აღწერილი ეტიუდები თითქმის ყველა სრულდება თეჯირზე.

ეტიუდი XI – "ჯამბაზი და ყვავილი". ეს ეტიუდ-ნომერი შეიძლება გაკეთდეს თოხაც პლანშეტიც. იგი აგებულია კლასიკურ ნიუანსებზე. ისმის მუსიკა. გამოჩნდება თვითონ ჯამბაზი. მას ორივე ხელში უჭირავს ყვავილები – წითელი და მწვანე. დაცის სახასიათოდ, ართობს მაყურებლებს და ამავე დროს, ტკბება ამ ყვავილების ყნოსვით. მის შესრულებას საზღვარი არა აქვს. შემდეგ ცდილობს ამ ორ ყვავილს შორის ერთ-ერთზე შეაჩეროს არჩევანი. მაგრამ არაფერ. წვალობს, იტანჯება, ეს ართულებს საკმაოდ დიდხანს გრძელდება. ბოლოს სევდიანი, ძალაგამოცლილი, ულონოდ დაეცემა იატაკზე.

ეტიუდი N XII – როზერის თავის ეტიუდებში ხშირად იყენებს ისეთ პერსონაჟებს, როგორიც არის ჯამბაზი არლეკინი. ამ ნომრების საწყისები

იგი აღწევს განზოგადებას. მათ სახით ჩვენ წარმოგვიდგენს ადამიანო-ბას და საერთოდ ადამიანისათვის დამახასიათებელ თვისებებს.

სცენაზეა ჯამბაზი და მისი პარტნიორი – ფერადი ბურთი. ისინი შეხ-მატკბილებული არიან. მეგობრობენ.

ეპიზოდი იწყება თამაშით. ჯამბაზი ხან შეისვრის ზემოთ ბურთს, ხან დაიჭერს. ერთ-ერთი აგდების დროს, ბურთი არ ბრუნდება. ჯამბაზი ხელით ანიშნებს მიმიახლოვდიო. ბურთი არ ჩამოდის. ჯამბაზი თავს აჩვენებს, ვი-თომ განაწყენებულია. ზურგს შეაქცევს. ბურთი თანდათან მიუახლოვდება მე-გობარს. ფრთხილად შეეხება. ჯამბაზი სწრაფად შეტრიალდება, ცდილობს და-იჭიროს იგი ბურთი უფრო მოქნილია და სწრაფად უსხლტება ხელიდან. ჯამბა-ზი დაედევნება. "დაჭერობანას" თამაში გრძელდება რამოდენიმე ხანს. ბო-ლოს, დაღლილი და უკვე ნამდვილად განაწყენებული ჯამბაზი გაებუტება ამ-ხანაგს. ბურთს კი ჰგონია, რომ თამაში გრძელდება და ისევ მიუახლოვდება მას. ჯამბაზი განაგრძობს ბუტიაობას. ბურთი ცდილობს გაამხიარულოს, შე-რიგოს, მაგრამ ვერაფერს ხდება და თვითონაც ნაწყენი გაეცლება. იქვე, მორიახლო გაჩერდება. ორივენი ერთმანეთისაგან ზურგშექცევით დგანან. ბოლოს ჯამბაზი ვერ ითმენს და იხედება მისკენ. ბურთი უძრავადაა. ჯამ-ბაზი შერიგების მიზნით მიუახლოვდება ბურთს, ბურთი უკან იწევს. ჯამბა-ზიც შეჩერდება. ეს მოქმედება რამოდენიმეჯერ მეორდება. ბოლოს ბურთი თითქმის შეუმჩნეველი მოძრაობით ანიშნებს ჯამბაზს–აღარა ვარ ნაწყენიო. ჯამბაზი თამამდება და ცდილობს მის დაჭერას, მაგრამ ბურთი გაურბის. ან თამაშით გადიან სცენიდან.

ა. რობერის ეს ნომერი სრულდებოდა მარიონეტებით.

ეპიზოდი XIII – "მაცერიული"

ეპიზოდი სრულდება ხელებით

ხელებით ჰყვებით მარტოსული ადამიანის ცხოვრების ამბავს.

ცარიელი ქუჩა... ისმის სევდიანი მუსიკა, მოდის მამაკაცის ხელი, ცხოვრებისაგან საოცრად დაღლილი, მოდის ძალიან მძიმედ, უხმოდ, თვალებით ეძებს ცხოვრების თანამგზავრს, მაგრამ თითქოს ყველას პირი შეუკრავსო, არავის სცალია მისთვის, ვერავინ ამჩნევს მას.

სცენის წინა პლანზე თამაშდება ცხოვრების ორომტრიალი. ქალის - ხელები მოძრაობენ პიროვნების ხასიათიდან გამომდინარე და იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ცხოვრება მრავალფეროვნია; უყვართ, მეგობრობენ, ეჩქარებათ, ეცნობიან ერთმანეთს, ჭორავენ მავანსა და მავანს, იგრძნობა ცხოვრების დინამიკურობა, რომელიც მიუწვდომელია ყველასაგან გარიყული ადამიანისათვის.

უცებ ცვლის ყველაფერს საოცრად პლასტიკური ქალის ხელის გამოჩენა, რომელიც ძალიან გამომწვევად უახლოვდება ბოთლთან უძრავად მდგომ მამაკაცის ხელს. მასში აღვიძებს დიდი ხნის მიძინებულ ვნებას, ეძლევა თავდავიწყებას, ცდილობს საკუთარი სხეულის მხურვალება გადასდოს მამაკაცის გაცივებულ ტანს, მაგრამ ის ხომ იმ მოჩვენებითი ცხოვრების ქალია, რომელიც მხოლოდ თვალებით იხედება, იმ თვალებს კი, რომელთაც აკლიათ გონების ძარღვი, ხშირად ხიბლავთ ხოლმე ამქვეყნიური სიმდიდრე და ფუფუნება...

ქალი ხელის ჟესტი მოძრაობით სტოვებს მამაკაცის გაოცებულ ხელს და ძაღლივით გაეკიდება ფუფუნების სურნელის მფრქვეველ მამაკაცს.

... ისმის სევდიანი მუსიკა, მიდის იმედგაცრუებული მამაკაცის ხელი. საოცრად დაღლილი ცხოვრებისაგან, მიდის დუნედ, უხმოდ, შემდეგ შემობრუნდება და დანანებით, არაფრისმთქმელ თვალებს შეანათებს იმ ქალის განადგურებულ, გამოწვდილ ხელს, რომელიც მთლიანად დაცლილია ამქვეყნიური სიამოვნებისაგან.

ეპიზოდი XIV – "მიწა". ეპიზოდი სრულდება "ცოცხალ პლანზე".

სტუდენტები წვებიან თექაზე. მათ უნდა განასახიერონ მიწა, კუპრივით შავი, ძალიან ცივი, ჯერ კიდევ დაუმუშავებელი, გარინდებული გუთნისდედის მოლოდინში...

ისმის ზუზუნი სხვადასხვა ხმაზე, რომელმაც უნდა დაფაროს უსიცოცხლო შთაბეჭდილება...

და, აი, მიწიდან ამოიმართება ნანატრი გუთნისდედა, ის შეიგრძნობს საკუთარი სხეულის ძალას და მიწის აჩქარებულ გულისცემას, გრძელი, რთო მკლავებით მიწიდან ამოჰყავს ორი მორჩილი ხარი, აბამს გუთანში და ღიღინით შეუდგება შავთვალა მეგობრის დამუშავებას. ირგვლივ ეფინება მისი ტკბილი "ჰარალო", სიამოვნებისაგან კვნესიან მიწის ბელტები, თითქოს ბანს აძლევენ თავიანთ მხსნელს.

ძალიან მალე, აჩქარებულად დააბიჯებენ პირუტყვები და გრძნობენ, თუ როგორ თრთის მათ ფეხქვეშ მიწა. ხარებმა შეასრულეს მათზე დაკისრებული მისია და წყნარად, თითქმის შეუმჩნევლად ჩაბრუნდნენ მიწაში.

გუთნისდედა აძლიერებს სიმღერას, ირგვლივ აფრქვევს თესლს ნაყოფის გასამრავლებლად და კმაყოფილი, ვალმოხდილი უბრუნდება ყველაფრის დამწყებ დედამიწას.

ირგვლივ იფრქვევა სიცოცხლის წვიმა, ფეთქდება მიწა და შეუმჩნევლად, ვაჟკაცურად ამოდიან მცენარეები, ნელ-ნელა ეხვევიან გარემოს ყლორტები და მთლიანად ენდობიან ნიავს.

გუთნისდედის სიცოცხლე გადადის ნაყოფში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეპიზოდი XV - "კაბარეს ვარსკვლავი"

ეპიზოდი სრულდება ხელებით და ქსოვილების ნაჭრებით

იმისთვის, რომ ძველი კაბარეს ვარსკვლავ სირაქლემას თუნდაც რამდენიმე წუთით დაუბრუნდეს სიცოცხლე და მან მაყურებელს კიდევ ერთხელ განაცდევინოს აღტაცების ან განცვიფრების წამები, საჭიროა სამი ხელი, ორი ერთი ადამიანისა, ხოლო ერთი კი მეორე ადამიანის მარჯვენა ხელი იდაყვს ქვემოთ.

სირაქლემა ყოველთვის ისე ცეკვავს, თითქოს ეს იყოს მისი უკანასკნელი გამოსვლა კაბარეში, დიდი გრძნობა, თავდავიწყება, სინაზე, მომხიბვლელობა, ამასთან სიკეკლუცე და ცოტა ქარაფშუტული ელემენტები, რომლებიც ყოველთვის თან სდევენ მის ნებისმიერ გამოსვლას. ერთხელ მეტისმეტი თავმოწონებისაგან კვერცხიც კი გააგორა ზედ შუაგულ სცენაზე. ეპიზოდი სრულდება საცეკვაო მუსიკის თანხლებით.

ეპიზოდი XVI - "საქათმე"

ეპიზოდი სრულდება "ცოცხალ პლანში"

ბევრი დაწერილა ცხოვრების ბედუკუღმართობაზე, ბევრი თქმულა. ჩვენც, რა თქმა უნდა, გვაწუხებს უსამართლობა და ბოროტება, რომელიც ნეტავ რისთვის გაუჩენია ღმერთს, რომ გვაგრძნობინოს სიკეთისა და სამართლიანობის ძალა, დაგვაფასებინოს იგი.

ამბავი, რომელიც ჩვენს აუდიტორიაში გათამაშდა, მოგვითხრობს ერთ-ერთ, ცოლებისგან გაწვალებულ მამალზე, რომელმაც სიყვარულით და არა დარიგებით ოჯახში შემოაჩინა მეტად მომხიბვლელი ქალბატონი და ერთი კი დაავიწყდა, რომ ლამაზი ქალის პატრონს ან ძალი უნდა უჟარ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გოდის, ან კიდევ დედამთილი; მოკლედ, მამლაყინწა დაამრმავა სიყვარულმა...

და მაინც, მშვენივრად გათენდა იმ დღეს...

როგორც ყოველთვის, ის დილაც განუმეორებელი იყო, რა მხურვალედ გადმოფრინდა ჰარიხადან, თვალი შეავლო თავის სიცოცხლეს და ეზოში გამოსულმა მთელ სოფელს ამცნო გამოღვიძება. მოუთმენლად ელოდებოდა ბეულის გამობრწყინებას, ის კი თითქოს განგებ აგვიანებდა...

ეზოში დასეირნობდნენ და ვერ ძღებოდნენ ერთმანეთით, რა ბედნიერი იყო მამლაყინწა, როდესაც რაიმე საჩუქარს, თუნდაც უმნიშვნელოს უმზადებდა ხოლმე მას.

შუადღისას, უცებ, უხასიათობა შეამჩნია დედალს და საბუდრისკენ წაიყვანა ძალიან ფრთხილად, რადგან იგრძნო და არც უმტყუნა მამურმა ალღომ, რომ სულ მალე იხეიმებდა მისი სიყვარული.

სასიამოვნო მკივილმა დაკრუნჩხა დედალი - საქათმეს მოევლინა კიდევ ერთი სიცოცხლე - უმწიკვლო სიყვარულის ნაყოფი კვერცხი, რომელიც სწორედ ახლა საჭიროებდა დედის ალერსს, სითბოს და მოფერებას, რაც მთავარია!

ნეტავ არ გათენებულიყო ის დაწყევლილი დღე მამლისათვის, რომელმაც თან გაიყოლა მისი სიყვარული და სიხარული - განუმეორებელი დედალი.

დილა ჩვეულებრივად გათენდა. მამალს ჩვეულებრივ ადრე გაეღვიძა, საქათმეში ვეღარ გაჩერდა და ეზოში შეუდგა მოლთის ცდას. არ განსვენებია ღობის იქით დინჯად მოარული მამალი, მისი უფროსი ნაზირი და მეგობა, [illegible] არ იყოს. ნელა [illegible] მოიქნია ფრთები [illegible] მეზობლები და [illegible] მამლის საბელში [illegible]. ეჭვობდა, კარგი საქმისთვის არ იყო [illegible] ის უმზადებდა თავიანთ დედალს, რომელიც [illegible] თავისუფლად [illegible] ნებდა [illegible] და [illegible] მამლაყინწას [illegible] [illegible] [illegible] საზიზღარი [illegible] გაიმარჯვა, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

აღტაცებამ დაავიწყებინა ყველა და ყველაფერი, თვით დღე-დღეზე გამოსა-ჩეკი ბარტყიც კი. უკანმოუხედავად აედევნა მძიმის ველიდან გამოსულ ლეწყვის მთიულ ნაბადს და ორთქლში გაუჩინარდა.

გასაოცნებელი და მეურნეობრივი მარმარილოს ჩუმად აჩინდა, ჩალტუღელა გარეთის ღელე და სასოფლო-კვეთილის სოკოდილი ინარბა. შეამ-ღელეზე კიდეც ნანაჯის, რომ არა ველები, რომელსაც წარმოს გამოძევება ბაღარში ნაწოვლილი გრძნობა. განაღვიძებული წავიდა სამფლისაკენ, მოლიასაც დაცვილა ფრინველ მიფარინა თავის სიცოცხლეს - სიყვარუ-ლის ნაყოფს - ერთადერთ ნუგეშს და დანამაბზე ფოთლებში ჩაიძირა.

მოლიანად არ გაასაგურა მელიაწყნარ ნამარი, მაღე ჰკურტხის გამოიჩქა, და მის სიმაღლეს მოუდა ამერ და ბიზანი.

ეტიუდი სრულდება საცეკვაო მუსიკის თანხლებით.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ირინე ელენბი - უფ. მასწავლებელი

მიხეილ თუმანიშვილის სავარჯიშოები
/მიხეილ ჩეხოვის "მსახიობის ტექნიკის" საფუძვლების გამოყენებით/

"ფსიქოლოგიური ჟესტი"

"ფსიქოლოგიურ ჟესტს" მ. ჩეხოვი განსაზღვრავს როგორც რეპეტიციების მეთოდურ ხერხს. ჩემი აზრით, ეს ერთობ გაზვიადებული და არადამაჯერებელია. მაგრამ შემდეგ იწყება ყველაზე საინტერესო:

1. "სულს უნდა სხეულში არსებობა, რადგანაც მის გარეშე მას არ ძალუძს მოქმედება და გრძნობა" /ლეონარდო და ვინჩი/.

2. ჟესტი მოქმედებს სურვილზე. თუ სურვილი ძლიერია, მისი გამომხატველი ჟესტიც ძლიერი იქნება.

3. თქვენ არ შეგიძლიათ სურვილი დაუქვემდებაროთ ბრძანებას. თქვენი ნებისყოფა /სურვილი/ არ გექვემდებარებათ, მაგრამ გააკეთეთ ჟესტი და, თქვენი ნებისყოფა იქვე მოახდენს მასზე რეაგირებას. /ეს ძალიან წააგავს სტანისლავსკის თეორიას ფიზ. მოქმედების შესახებ. გააკეთე ზუსტი ფიზ. მოქმედება. სცენაზე დაიბადება გრძნობა და ცხოვრება/.

4. არსებობს ჟესტების გარკვეული რიგი, რომლებიც დამახასიათებელია როგორც საერთოდ ადამიანებისათვის, ისევე კონკრეტული ინდივიდისათვის. მაგ. არსებობენ მიზიდვის, გულგახსნილობის, გულჩათხრობილობის ჟესტები. ზოგადად ყოველი ამ ჟესტებს თავისებურად ასრულებს/აძლევს მის კონკრეტულ სახეს - როლს/.

5. ვიპოვოთ ფსიქოლოგიური ჟესტი, რომელსაც ჩვენ ვამბობთ:

მივიდეთ დასკვნამდე

შევეხოთ პრობლემას

დავწყვიტოთ ურთიერთობა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მოვიცვათ იდეა

ავიცდინოთ პასუხისმგებლობა

ჩავვარდეთ სასოწარკვეთილებაში

დავაყენოთ საკითხი და ა.შ.

რაზე მეტყველებენ ეს ზმნები? გაიკვლიე და ნათელ ჟესტებზე.

6. ყველა ეს ჟესტი არსებობს ჩვენში როგორც ყოფითი, ფიზიკური ჟესტების წინასახეობა. ისინი ჩვენი სიტყვების ძირში არსებობენ და ანიჭებენ მათ აზრს, ძალას, გამომსახველობას. ამაში ჩვენი ენის უნიკალური ჟესტიკულაცია იგრძნობა. გენიალურად არის ნათქვამი!!! ეს ფსიქოლოგიური ჟესტებია. /მ. ჩეხოვის ფსიქოლოგიური ჟესტი იგივეა, რაც სტანისლავსკის ფიზიკური ან ფსიქოფიზიკური მოქმედება/.

7. უნიკალური ფსიქოლოგიური ჟესტი თქვენ შეგიძლიათ ფიზიკურად ხილულად აქციოთ.

8. თქვენ შეგიძლიათ მისცეთ მას გარკვეული ელფერი და ისწავლოთ თქვენი ნებისა და გრძნობების გასაღვიძებლად.

9. სავარჯიშო:

იპოვეთ ფსიქოლოგიური ჟესტი შემდეგი მოქმედებებისათვის: თრევა, ქაჩვა, ჭყლეტა, კება, ჩეხვა, გაყოფა, აწევა, გადაგდება, შეხება, გახსნა, დაწურვა, გახეთქვა, აფეთქება, გამორთმევა, მიცემა, აკრეფა და სხვ.

შესრულების დროს დაიცავით ოთხი პირობა:

ა/ თქვენი ჟესტები უნდა დარჩეს უსაგნო, არა ნატურალისტური /არა ყოფითი/

ბ/ მოძრაობა გააკეთეთ მთელი სხეულით /და არა მარტო ხელით/

გ/ მოძრაობა გააკეთეთ ზომიერ ტემპში

დ/ სავარჯიშო ჩაატარეთ აქტიურად. ჯობია, შეისვენოთ ვიდრე ივარჯიშოთ დუნედ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შემდეგ იგივე ჟესტებს მიეცით გარკვეული ელფერი./იხ. რას ნიშნავს ელფერი/.

10. გააკეთეთ ფანტასტიკური ჟესტები /რა არის ეს?/ სავარჯიშო:

ა/ კვიპაროსი, რომელიც ზეცისკენ ისწრაფვის /ელფერი: მშვიდი, ღონემოკრეფილი/

ბ/ მუხა, გაშლილი

გ/ ია. ნაზი. კითხვის ნიშანი ფოთლებიდან იცქირება

დ/ ღრუბელი, ნაკადული, კლდე, მთები, ტალღა

თქვენ გესაუბრებიან თავიანთ ჟესტებზე და ელფერზე. განასახიერეთ, ოღონდ არ წარმოიდგინოთ თავი ყვავილად, არ გააკეთოთ მისი იმიტაცია, გამოძებნეთ იგი სხეულით და ჟესტით /პანტომიმით/ როგორც მოქანდაკე. ის ხომ ვერ წარმოიდგენს, რომ ყვავილია /მ.თ./, რაც დაინახეთ მათზე დაკვირვების დროს.

11. სავარჯიშო: არქიტექტურული კონსტრუქციები: კიბე, კოლონები, თაღები, სახურავების, კოშკების, ფანჯრების ფორმები; სხვადასხვა სტილის ნაკეთობების კარი.

12. მოძებნეთ ფსიქოლოგიური ჟესტი სხვადასხვა მითებისთვის, ლეგენდებისათვის, ზღაპრებისთვის.

13. უნდა დაიმახსოვროთ, რომ ფსიქოლოგიური ჟესტი არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სცენაზე თამაშის დროს. მის შემდეგ, რაც მან თქვენში გამოიწვია თქვენთვის საჭირო ნება და გრძნობა, მისი ამოცანა დამთავრებულია /ეს მნიშვნელოვანია! საჭიროა გარკვევა/.

14. ყურადღება მიაქციეთ, რომ ჟესტები საცეკვაო ე.წ. "პლასტიკურ" ელემენტებში არ გადავიდეს.

15. თქვენ ფიზიკური ქცევის წინ უძღვება იმპულსი, სურვილი. ეს იმპულსი სულიერი ძალაა.

16. ჩვენი სული, მისი ბუნებით საარსებოდ არარეალურ სივრცეში და დროში ისწრაფვის.

17. სავარჯიშო: შეასრულეთ იოლი იმპროვიზაციები: მაგალითად:

ა/ მორიდებული კაცი შედის მაღაზიაში, ირჩევს და ყიდულობს ნივთს. მორიდების გრძნობა უნდა დაიბადოს სივრცის დაპატარავების, შეკუმშვის შედეგად, რომელიც წარმოსახვაში იქმნება.

ბ/ მაღაზიაში შედის თავხედი კაცი. სივრცე ფართოვდება.

გ/ უსაქმური, მოწყენილი კაცი წიგნების თაროებიდან ირჩევს საკითხავ წიგნს.

ეს გრძნობები იბადება დროის გაწელვის შედეგად. ასეთი სავარჯიშოები ძალზე საინტერესო და საჭიროა. ისინი აუცილებლად უნდა გამოიყენებოდეს ყოველდღიურ ტრენაჟებზე. /მ.თ./

მიხეილ ჩეხოვი მოგვითხრობს ასეთ ისტორიას: "გლეხის ქალს ერთადერთი შვილი ჰყავდა. ქმარი ვაჟის დაბადების შემდეგ მალევე გარდაიცვალა. ვაჟი გაიზარდა და ქარხანაში დაიწყო მუშაობა. დედა-შვილი ცხოვრობდნენ მეგობრულად, უყვარდათ ერთმანეთი. დედა მოხუცდა. უცებ უბედურება დაატყდათ თავს. შვილი მოჰყვა ავარიაში /მანქანის ქვეშ/ და დაიღუპა. დაასაფლავეს. დასაფლავების შემდეგ მოხუცი დაბრუნდა სახლში; აიღო ტაბურეტი, ავიდა მასზე და დაიწყო ერთი მეორეს მიყოლებით კედლებიდან ხატების ჩამოხსნა და მათი მსხვრევა.

- რას შვრები, მარიამ? ღმერთო ჩემო, რას აკეთებ? ეს ხომ ცოდვაა! - შესძახა შეძრწუნებულმა მეზობელმა.

მარიამი კი განაგრძობდა ტაბურეტზე დგომას, მხოლოდ მიუბრუნდა მეზობელს და უბრალოდ, საოცარი სიმშვიდით, თითქოს ახალი ამბავი გაიგო, უპასუხა:

- ღმერთი არ არის... არ არის ღმერთი... - და, კვლავ განაგრძო ხატების მსხვრევა.

"არაჩვეულებრივად უბრალოდ თქვა",- ხაზი გაუსვა მიხეილ ჩეხოვმა. რა იმალებოდა ამ უბრალოების მიღმა? რითი იყო იგი განპირობებული?

ეპიური - /არაეთიკური/. ოთახი. ქალი საათს უყურებს. ამზადებს

ვახშამს. ელოდება ქმარს. როგორც იქნა მოდის ისიც. მაგრამ, მარტო როდია, ხელით შემოჰყავს უცხო ქალიშვილი ის ცუდად არის. ცოლ-ქმარი ცდილობენ ცუდად მყოფ ქალიშვილს დაეხმარონ. ერთი წუთით ისინი სამზარეულოში გადიან. უცხო ქალიშვილი კარს უღებს ორ ავაზაკს; ავაზაკები შემოდიან თოკავენ მასპინძლებს, ბინას ქურდავენ და გადიან.

სამხრეთი - ჩრდილოეთი

წარმოიდგინეთ, რომ ახლა ცხელი ზაფხულია. ზიხართ ზღვის პირას. ცხელი მზე. ზღვიდან /გაიხსენეთ მისი შეხება/ ტალღების ხმაური. რას განიცდის სხეული ამ სიცხეში? როგორ ხართ ჩაცმული ? შეხედეთ თქვენს ხელებს - ხომ არ გაირუჯეთ?

ახლა გავემგზავროთ შემოდგომაზე. ჩრდილოეთში, ლენინგრადის მოღრუბლული ამინდი, მდინარიდან მონაბერი ცივი ქარი. გაყვითლებული, უხეში ფოთლები. ცრის... რა გაცვიათ? რას იხსენებს თქვენი სხეული?

ეხლა კი ჩრდილოეთი პოლუსი. რა გაცვიათ? რას აკეთებთ აქ? რა ხდება ირგვლივ? როგორ გრძნობთ თავს?

მოსმენა - ყურება - გახსენება - შეგრძნება

ეს სავარჯიშო შეგრძნებათა ორგანოების გადართვაზეა განსაზღვრული. მოწაფე ნიშანზე თანმიმდევრობით:

1. უსმენს სხვადასხვა ხმაურს
2. უყურებს უცნობ საგანს და ცდილობს აღმოაჩინოს მასში რაიმე ახალი თვისება
3. იხსენებს რაიმე მომხდარ ეპიზოდს ცხოვრებიდან
4. შეიგრძნობს რაიმე საგანს

და ასე შემდეგ, თავიდან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯადოსნური ბაღი

დაუმატეთ შეგრძნებების მეხსიერებას კიდევ ორი სახე - გემოს და სუნის შეგრძნება.

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ წინ დგას ბაღი. ის ჯადოსნურია იმიტომ, რომ თქვენ სურვილისამებრ შეგიძლიათ აავსოთ, რითიც გნებავთ. ეხლა იგი სავსეა თაფლით. გაიხსენეთ? ოქროსფერი, გამჭვირვალე... ახლა კი სუნი. თითით გასინჯეთ, როგორია? ნუ ჩქარობთ. ეცადეთ ზუსტად აღიდგინოთ ყოველი შეგრძნება.

ეხლა ბაღში ასხია ბენზინი!

არაჟანი, მერე კი სუნამო.

ნავთი, შემდეგ კი ჟოლოს მურაბა

კაკაო და წებო.

იოდი და რძე

ხიზილალა და ბაყაყები.

რატომ ყრია ბაღში ბაყაყები? გჭირდებათ? ახ, თქვენ ცდებს ატარებთ?

ახლა კი თქვენი პარტნიორის მოქმედებიდან გამოიცანით, თუ რა დევს მის ბაღში. შეხედეთ, როგორ უყურებს იგი, როგორ ყნოსავს, როგორ სინჯავს. რა არის ეს. ნუ ცდილობთ, რომ პარტნიორმა მალე გამოიცნოს, ნუ აზვიადებთ და ნუ აჩვენებთ გაზვიადებულად თქვენს მოქმედებებს.

ჩაის ჭიქა

აიღეთ ხელში წარმოსახვითი სავსე ჩაით ჭიქა. /ცხელით/. რა დაგარწმუნებთ იმაში, რომ ნამდვილად ცხელი ჩაით სავსე ჭიქა გიკავიათ?

1. მხედველობითი მეხსიერება - ჭიქის გამოსახულება, ჩაის ფერი, ორთქლი, სითხის მოძრაობა.

2. შეგრძნებითი მეხსიერება. მინის ფორმა, მისი ზედაპირი

3. ტემპერატურა - გახურებული ჭიქის მინა

4. კუნთების მეხსიერება - ჭიქის წონა, ხელის და თითების დაძაბულობა

5. სუნი

6. გემო - გემრიელი ტკბილი ჩაი, თუ ცოტას მოვსვამთ ჭიქიდან.

ყვავილების მაღაზია

რომელი ყვავილების სუნი შეგიძლიათ გაიხსენოთ?
მიხაკი, გვირილა, ყაყაჩო, პიონი, ირისი, ნარცისი, ქრიზანთემა, გორტენზია, ტიტა, იასამანი, გიაცინტო...

ჩვენი ოთახი ყვავილების მაღაზიაა. წარმოსახვით განალაგეთ მასში ყვავილები. დაიმახსოვრეთ, რომელი სად არის. დავალება: აირჩიეთ ორი თაიგული. ერთი თქვენი დის დაბადების დღისათვის, მეორე ცნობილი სპორტსმენის შესახვედრად. ალბათ, ეს ორი სხვადასხვა თაიგული იქნება.
- შეარჩიეთ? გვაჩვენეთ თქვენი თაიგული. აგვიწერეთ იგი. გაიხსენეთ ყოველი ყვავილის ფერი და მისი სურნელი.

ხანძარი

როგორ გავიხსენოთ ბოლის სუნი? აი, თქვენს ოთახში რომ შეხვიდეთ და უცებ აღმოაჩინოთ, რომ ოთახი ბოლით არის სავსე; რას იზამდით, ხანძარი რომ აღმოგეჩინათ? ბოლი თვალებს გწვავთ, ვერ იხედებით. დიახ, პირველ რიგში თვალებს დაიცავდით და ეცდებოდით ცეცხლი ჩაგექროთ. რა იწვის? ახლა გაიხსენეთ ბოლის სუნი?

ჯადოსნური დოქი

ამ სავარჯიშოსათვის საჭიროა ჭიქა და წყლით სავსე დოქი. ყველამ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაისხას ჭიქაში წყალი. იგი ჯადოსნურია. გასინჯეთ. პირველი ყლუპი კაკაოა. გაიხსენეთ გემო? სუნი? როცა გაიხსენებთ, მხოლოდ მაშინ მოსვით მეორე ყლუპი: - მურაბია, ცივი, პირდაპირ მაცივრიდან გამოღებული.

მესამე - ცხელი ყავა

მეოთხე - თევზის ქონი

მეხუთე - რძე

მეექვსე - ბორჯომი /თან გაიხსენეთ გაზის ბუშტუკების შიშინი/

მეშვიდე - აბუსალათინის ზეთი.

თანმიმდევრობით შეჭამეთ თაფლი, დალიეთ ლიმონის წვენი, მარილიანი მინერალური წყალი, მწარე ქინაქინა. გაიხსენეთ ოთხი გემოს ძირითადი თვისება: ტკბილი, მჟავე, მარილიანი, მწარე.

კუნთების შეგრძნებითი ჩვევების განვითარება

მოძრაობის დამახსოვრება

ყურადღებით ადევნეთ თვალი ხელების მოძრაობას და დაიმახსოვრეთ:

I. ნელა და ფრთხილად ვწევთ ხელისგულებს ზევით, თითქოს მათზე მძიმე ლარნაკია მოთავსებული იგი უნდა გადავცეთ ზემოთ მდგომ კაცს.

2. ძლიერი მოძრაობით ვშლით ხელებს /ხელისგულებით ზევით/ თითქოს ბრასით მივცურავთ.

3. სწრაფად ვიშვერთ ხელებს ზემოთ და წინ, თითქოს ფრენბურთის თამაშის დროს ბურთს ვიღებთ.

4. ნელა მიგვაქვს ხელები ერთმანეთთან, თითქოს ერთში გვიკავია ნემსი მეორეში კი ძაფი.

5. ზემოთ აგვაქვს მუშტშეკრული ხელები, თითქოს ჩამოკიდებას ვაპირებთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გონებით გაიხსენეთ ყოველი მოძრაობა. პირველი ლარნაკი, მეორე – ცურვა, მესამე – ბურთი, მეოთხე – ნემსი, მეხუთე – ჩამოკიდება. გაიხსენეთ მეორე მოძრაობა, მეხუთე, პირველი, მეოთხე, მესამე.

ნიშანზე დაიწყეთ მოძრაობა. ყურადღება მიაქციეთ ერთი მოძრაობის რიტმიდან, მეორეზე გადასვლას. მოძრაობა უნდა გაგრძელდეს შემდეგ ნიშნამდე. ვთქვათ, ბრძანებაზე "მესამე"! თქვენ აიშვერდით ხელებს ზემოთ. მერე? დაიჭერდით ბურთს, თითქოს დაიჭირეთ. შემდეგ გადაუგდებდით პარტნიორს? გადაუგდეთ! იმოქმედეთ ისე, როგორც იმოქმედებდით ფეხბურთის მოედანზე და ა. შ.

უკუღმართობა

გახსოვთ ზღაპარი, სადაც ცოლი ყველაფერს ქმრის საწინააღმდეგოდ აკეთებდა? გავაკეთოთ სავარჯიშო, სადაც მოცემული მოძრაობის გამეორება კი არა, მისი საწინააღმდეგო მოძრაობის გაკეთება იქნება საჭირო. თუ ხელი ზევით აიწევა, თქვენ ის უნდა დაუშვათ, თუ გაიშლება, უნდა დაკეცოთ, მარჯვნივ მოძრაობაზე შესაბამისად მოძრაობთ მარცხნივ. ამავე დროს ყოველი მოძრაობა უნდა გამართლდეს. ხელი: ავიქნიე, რატომ? ვიჭერ ბუზს: რატომ წევთ ხელს ნელა, ხინ? იმიტომ, რომ შეუმჩნევლად მიუახლოვდეთ ბუზს.

კუნთების ენერგია

მოხარეთ და მთელი ძალით დაჭიმეთ საჩვენებელი თითი. გაშინჯეთ, სით მიდის დაძაბულობა? მეზობელ თითებში. კიდევ? ხელის მაჯაში, მერე იდაყვში, მხარსა და კისერში. რატომღაც მარცხენა ხელიც იძაბება.

ეცადეთ, მოხსნათ ზედმეტი დაძაბულობა. გაანთავისუფლეთ კისერი, შემდეგ მხარი და იდაყვი. აუცილებელია, რომ ხელი თავისუფლად მოძრაობდეს. თითი კი წინანდებურად დაძაბული უნდა რჩებოდეს. გაანთავისუფლეთ დიდი თითი, ნეკა თითი. შემდეგ სულ განთავისუფლდით.

დაჭიმეთ მარცხენა ფეხი ისე, თითქოს გინდათ ქუსლით ლურსმნის იატაკში ჩაჭედება. რატომ დაიძაბა მარჯვენა ფეხი და ზურგი?

ადექით. მოიხარეთ, თითქოს ზურგზე დიდი ტვირთი დაგადევს. მოიხსენით ზედმეტი დაძაბულობა.

დაჯექით. გასინჯეთ, ხომ არა გაქვს ზედმეტად დაჭიმული სხეული. განთავისუფლდით. ეხლა ასწიეთ და დაჭიმეთ მთელი მარცხენა ხელი მხრიდან თითის წვერებამდე. შეგიმჩნიათ ხელის გაძრევა, თუ კი ხელი საკმარისად არ არის დაჭიმული? ახლა ეცადეთ, გაანთავისუფლოთ მხარი, ხოლო იდაყვიდან თითებამდე იგივე დაძაბულობა შეინარჩუნოთ. ახლა გაანთავისუფლეთ იდაყვი და დაძაბულობა დატოვეთ მაჯაში. შეამოწმეთ: მხარი და იდაყვი უნდა იყოს თავისუფალი. ეხლა კი იწყება ყველაზე რთული ეტაპი: გაანთავისუფლეთ მაჯა და მთელი დაძაბულობა შეინარჩუნეთ მარტო თითებში. ეცადეთ, დაძაბულობის კონცენტრაცია მოახდინოთ თითის წვერში, ამავე დროს მთელი ხელი უნდა იყოს თავისუფალი. უნდა იგრძნოთ დაძაბულობის წერტილი საჩვენებელი თითის წვერზე. გაიშვირეთ ხელი და აჩვენეთ სახლის სახურავზე მჯდომ ჩიტზე. მოიხსენით დაძაბულობა და განთავისუფლდით.

მოწყვიტე ატამი

წარმოსახვითი ატამი უნდა მოწყვიტო ისე, რომ იპოვნო ხელში ამ პროცესისთვის აუცილებელი დაძაბულობა და მოხსნა ეს დაძაბულობა მაშინ, როდესაც ატამი უკვე მოწყვეტილია.

ბაღი

ჯგუფური ვარჯიში:

თქვენ იმყოფებით ხეხილის ბაღში. დაკრიფეთ ვაშლები, მსხლები და ჩაალაგეთ კალათაში. ეძებეთ ზუსტი დაძაბულობა ხელებში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შინაგანი მზერით უნდა დაინახოთ ყოველი ვაშლი, ყოველი მსხალი. არ არსებობს ორი ერთნაირი ვაშლი ე.ი. არ არსებობს ერთნაირი დაძაბულობაც. როგორი ჯიშის ვაშლებს აკრიფავთ? დააზუსტეთ.

ტვირთი

ორივე ხელით იატაკიდან აზიდეთ წარმოსახვით ათკილოგრამიანი ტვირთი. დადგით მაგიდაზე. შემდეგ ერთი ხელით ჩამოიღეთ და გადაიტანეთ სკამზე. ორივე ხელით ასწიეთ სკამი. ფრთხილად! ტვირთი არ ჩამოაგდოთ. დადგით სკამი ადგილზე.

აზიდეთ წარმოსახვითი ხუთკილოგრამიანი ტვირთი ერთი ხელით, ხოლო მეორეთი - ერთკილოგრამიანი. ასწიეთ ერთდროულად მაღლა, დაბლა, ისე, რომ ტვირთი ძირს არ დაუშვათ. გადაანაცვლეთ ხელებში ტვირთი. ასწიეთ მაღლა. მაღლა აწეულ ხელებში კვლავ გადაანაცვლეთ ტვირთი. დაუშვით დაბლა.

გაიშვირეთ ხელები წინ. წარმოიდგინეთ ერთ ხელზე დაკიდებული ხუთკილოგრამიანი ტვირთი, მეორეზე - ასკილოგრამიანი. ხელები გაშალეთ განზე, მერე ისევ წინ. ყურადღება მიაქციეთ, რომ, ტვირთის წონის სხვადასხვაობის მიუხედავად, ხელები კვლავ ერთ დონეზე დარჩეს.

წარმოსახვითი ტვირთით ვარჯიშის დროს მისაღწევია სიმძიმის აღქმის ფიზიკური სიზუსტე და მთელ სხეულში კუნთების სწორი დაძაბულობის განაწილება.

თასები

მაგიდაზე დგას ალუბლის მურაბით პირამდე სავსე ძვირფასი ბროლის თასები. მიდიხართ მაგიდასთან და ფრთხილად, ისე რომ მურაბა არ გადააქციოთ, იღებთ მას. რამდენს იწონის თითოეული თასი? ალბათ, სამ-ოთხ კილოგრამს. გაიხსენეთ, თუ როგორ არის დაძაბული ხელი. როდესაც ასეთი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ტვირთი გიმძიმავთ, შეამოწმეთ. დადგით თავი და ახლა აიღეთ წყლით სავსე ნამდვილი დოქი. გრძნობთ წონას? ხედავთ, როგორ დაიძაბა თითები? ახლა დააბრუნეთ დოქი ადგილზე და კვლავ წარმოსახვითი თავი აიღეთ, გადაკვეთეთ ოთახი და მეორე მაგიდაზე გადაიტანეთ. იპოვეთ სიმძიმის ცენტრი.

ჯაჭვი

მონაწილეები დგანან ფართო წრეში და ერთმანეთს სხვადასხვა წარმოსახვითს საგნებს გადასცემენ: აგურებს, წყლიან ტაშტებს. ამ დროს, ეძლევათ ამოცანა, გაარკვიონ, თუ რატომ გადასცემენ ერთმანეთს წყლიან ტაშტებს და სად იმყოფებიან. ხანძარია? რა იწვის? საიდან ვიღებთ წყალს? იქნებ ტბიდან. მაშინ, ცარიელი ტაშტები ჯაჭვით უკან უნდა ბრუნდებოდნენ ხელახლა ასავსებად.

დისკოს მსროლელი

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ გაქვთ დისკო: ხის რგოლი რკინის რკალით. მისი წონაა ორი კილოგრამი. რბილად მოიქნიეთ და სტყორცნეთ. იმ მომენტში, როდესაც დისკო ხელიდან გაუშვით, დაძაბულობა მოიხსენით.

ისროლეთ პატარა კენჭი; შემდეგ თოვლის გუნდა. კიდევ ერთი გუნდა გააკეთეთ და... ვის ესვრით? ე.ი. ცივა არა? სად ვართ? სანამ გუნდებს ისვრით, მიაქციეთ ყურადღება ხელის დაძაბულობას.

ყოველ მოქმედებაში დაძაბულობა უნდა იყოს ზუსტად იმდენი, რამდენიც ამ მოქმედების შესრულებას სჭირდება.

ავეჯის გადაადგილება

წარმოიდგინეთ, რომ ავეჯით გადატვირთულ ოთახში იმყოფებით. აგერ ორი კარადა დგას, მათ შორის პიანინო, ოთახს აქვს ფანჯარა, კარი, ოთახ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ში დგას ორი დივანი, ორი სავარძელი, წიგნების კარადა ფირსაკრავით, დიდი საწერი მაგიდა. იქვე სამი სკამი, კუთხეში ძველი კომოდი. ოთახის შუაგულში მრგვალი მაგიდა და ოთხი სკამი. როგორც ხედავთ, ოთახი გადატვირთულია ავეჯით. თანაც შემოსატანია ტელერადიო კომბაინი. უნდა მოუნახოთ ადგილი. გაიარეთ ოთახში და წარმოიდგინეთ, რა გადაადგილებები შეგიძლიათ ჩაატაროთ. გახსოვდეთ, რომ ოთახში ბევრი საგანია და არ უნდა დაეჯახოთ. ზუსტად განსაზღვრეთ, რა სად დგას. არაფერი გამოდის. ეს ძველი კომოდი დერეფანშია გამოსატანი, მაგიდა და დივანი კი კარისკენ გზას კეტავს, ხელს გიშლით. მაგრამ, იმისთვის, რომ მაგიდა გასწიოთ, ჯერ კარადაა გადასადგმელი კუთხეში, კედლისკენ. ეს ყოველივე გონების თვალით უნდა აღადგინოთ. საერთოდ, გონებრივი რეპეტიციები ბევრი სავარჯიშოს შესრულების დროს გამოგადგებათ.

სიმძიმეები წარმოსახვის საშუალებით

უსაგნო მოქმედება სიმძიმეებით:

წარმოიდგინეთ, რომ დიდი, მძიმეჩარჩოიანი სურათი გადასაკიდი გაქვთ ერთი კედლიდან მეორეზე. ახალი ლურსმნები არა გაქვთ, ძველები უნდა დააძროთ და გაასწოროთ. ამისთვის უნდა გქონდეთ ჩაქუჩი და გაზი. რა არის გამოსახული სურათზე? როგორი ჩარჩოა?

ჩახრახნეთ ჭერში კაუჭი და დაკიდეთ მასზე ახალი ჭაღი, რომელიც ეხლახან იყიდეთ საკომისიოში. აღწერეთ როგორია ჭაღი?

გააპრიალეთ იატაკი მასტიკით. ფეხზე ჩამოიცვით ჯაგრისი. სადაცაა სტუმარი უნდა მოვიდეს და ჩქარობთ, რომ საქმეს დროზე მორჩეთ.

ჟესტის გამართლება

/ჟესტის გამართლების სავარჯიშოები/

გააკეთეთ წინწკლაკი ხელისგულებით ქვემოთ. მოხარეთ ხელები იდაყვებ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ში. თითები გაშალეთ და დაჭაბეთ ნეკათითი ქვევით, ცერათითი ზევით - უცნაური ჟესტია? უპოვეთ გამართლება. რა მოძრაობა შეიძლება იყოს ეს? აამოძრავეთ ოდნავ თითები და ხელი, იქნებ, გაიხსენოთ მსგავსი მოძრაობა! კუნთების კონტროლით შეამოწმეთ დაძაბულობა მხარსა და იდაყვში. იქნებ ცოტა მოვადუნოთ იდაყვები? უფრო დავძაბოთ მხრები? და, აი, იპოვეთ კიდეც; თქვენ აბრუნებთ ნაგრად ჩაკეტილ წყალსადენის ონკანს. კიდევ რა შეიძლება იყოს? იპოვეთ, რაც შეიძლება მეტი გამართლება.

ჟესტის დადგმა

დაიყავით წყვილებად. პირველმა მეორეს ~~წყვილმა~~ უნდა "დაუდგას" ჟესტი. გააჩერეთ თქვენი მეგობრის ხელის ნებისმიერ მდგომარეობაში. ნან კი ეს ჟესტი უნდა გაამართლოს.

შეწყვეტილი მოძრაობა

თვალყური ადევნეთ ჩემი ხელების მოძრაობას და გაიმეორეთ ეს მოძრაობები... სდექ! გააჩერეთ ხელები ამ მდგომარეობაში, გაამართლეთ.

ეცადეთ, ჟესტი გაამართლოთ შინაგანად. ნუ აყვებით მხოლოდ გარეგნულ გამოვლინებებს.

აკრძალული მოძრაობა

მოწაფეთაგან ერთი წამყვანია. წამყვანის ხელების მოძრაობა ყველამ ყურადღებით გაიმეორეთ. შეთანხმებით. ერთი მოძრაობა ავკრძალოთ. მაგ. ხელების დაბლა დაშვება. როცა წამყვანი ხელებს დაბლა დაუშვებს, დანარჩენებმა მოძრაობა უნდა გააკეთონ ზევით. ნიშანზე, ყველა მოძრაობა ჩერდება და უნდა გამართლდეს ხელების ის მდგომარეობა, რომელშიც ისინი აღმოჩნდნენ ნიშნის მიცემის დროს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დანომრილი ჟესტი

წამყვანი ხელებით აჩვენებს ათ სხვადასხვანაირ მოძრაობას, რომელთაც გამოყოფს პაუზით და ასახელებს მათ ნომერს. დანარჩენები ამ მოძრაობებს იმეორებენ მხოლოდ წარმოსახვაში და რიგით ნომერსაც იმახსოვრებენ. შემდეგ მათ ეძლევათ დრო, რომ წარმოსახვაში გაიარონ რეპეტიცია; მერე წამყვანი ასახელებს ნომრებს ნებისმიერი მიმდევრობით. მონაწილეები ასრულებენ მათ უკვე მოფიქრებული გამართლებით. უნდა გვახსოვდეს, რომ ჟესტის გამართლება არა მარტო გადაწყვეტის მონახვაა, არამედ ცხოვრებისეული მოქმედების აღდგენა.

იაპონური ილეთი სკამით

მონაწილეები სხედან და პედაგოგის ნიშანზე მკვეთრად ცვლიან თავიანთი სხეულის მდგომარეობას ისე, თითქოს "ისვრიანო" მას. შემდეგ ამართლებენ ამ პოზას.

თქვენი სხეული "სროლის" მერე აღმოჩნდა დაძაბულ, მოკრუნჩხულ მდგომარეობაში. საიდან დაიწყებთ გამართლებას? პირველ რიგში გამოიკვლევთ თქვენი კუნთების დაძაბულობის ხარისხს. მდგომარეობის შეუცვლელად გაანთავისუფლებთ ხან ერთ, ხან მეორე კუნთების ჯგუფს. როცა იპოვით გამართლებას, გასინჯეთ, ხომ არ არის სადმე კუნთების ზედმეტად დაძაბულობა. თუ აღმოაჩენთ ასეთ დაძაბულობას, მოხსენით.

პოზების გამართლება

გააკეთეთ ნებისმიერი მოძრაობები, სირბილი, ხტუნვა, კოტრიალი, ნიშანზე გაქვავდით და გაამართლეთ პოზა, რომელშიც აღმოჩნდით. თითოეულ პოზას რამდენიმე გამართლება უნდა მოუძებნოთ.

არავითარ შემთხვევაში პოზა წინასწარ არ დაადგინოთ. კიდევ ერთი

გაფრთხილება: დაუშვებელია ბანალური გამართლებები. მაგ: "მე შემეშინდა", ან "ვატირებ ძმას", "მე ვთამაშობ", "მე ვცეკვავ" და სხვა ასეთი გამართლებები აკრძალულია. ეძებეთ ისეთი მოქმედება, რომელიც სხეულის მხოლოდ ამ პოზას შეესაბამება და არა ბევრ სხვას.

პოზების გამეორება

მოწაფეთა წრის ცენტრში დგას წამყვანი. პედაგოგის პირველ ნიშანზე, ის თავის სხეულს მოუქნელ პოზაში "აგდებს". მეორე ნიშანზე ამ პოზას იმეორებენ დანარჩენებიც. შემდეგ ყველა თავისებურად ამართლებს პოზას.

პოზის წარმოსახვითი გამართლება

პედაგოგი ამბობს, თუ რა პოზა უნდა მიიღონ მოწაფეებმა. შემდეგ მოწაფეები წარმოსახვით აღიდგენენ ამ პოზას. პედაგოგის ნიშანზე პოზა სრულდება და მართლდება.

რეჟისორები და მხატვრები

ჯგუფი იყოფა ორ ნაწილად. ერთი მწკრივი "რეჟისორებია", ისინი პოზებს "უდგამენ" მეორე მწკრივის "მხატვრებს". შემდეგ ნიშანზე "მხატვრებმა" უნდა გაამართლონ დადგმული პოზა.

მარმარილოს ადამიანები

ეს სავარჯიშო ცნობილია მეორე სახელწოდებითაც - "ქანდაკების გაცოცხლება". სავარჯიშო მდგომარეობს შემდეგში: მოწაფე ღებულობს რომელიმე ქანდაკების პოზას, ამართლებს მას და განაგრძობს მოქმედებას,

რომელიც შეესაბამება ქანდაკების არსს.

შესაძლოა საწინააღმდეგო სვლაც: მოწაფე იწყებს მოქმედებას და შემდეგ ლოგიკურად მიდის იქითკენ, რომ გაქვავდეს რომელიმე ქანდაკების პოზაში. ასეთ ქანდაკებაში ეძებენ დინამიკას – გაქვავებულ მოძრაობას.

მოძრაობის გამართლება

აი, რა უნდა გააკეთოთ: მარჯვენა ფეხი გადადგათ ერთი ნაბიჯით წინ. ენერგიულად თქვენ აიშვერთ მარჯვენა ხელს ზევით, შემდეგ ნელა დაუშვებთ, მოიხრებით და აუჩქარებლად შეახებთ მარჯვენა ხელს იატაკს. სწრაფად მოაბრუნებთ თავს და უკან გაიხედებით. ეს მოძრაობა ჯერ წარმოსახვაში გაიმეორეთ. შემდეგ რეალურად შეასრულეთ ეს მოძრაობა და მოუნახეთ რამოდენიმე გამართლება. დაამტკიცეთ, თუ ადამიანის რომელ მოქმედებას შეესაბამება მოძრაობების ასეთი თანმიმდევრობა. ეძებეთ გამართლება არამარტო ტანისა და წარმოსახვის მეშვეობით, არამედ მოძრაობაში და არა პაუზებში.

ირინე ელენდი – უფ. მასწავლებელი

სავარჯიშოები ტანხილების ოსტატობასა და ტექნიკაში

/გროტოვსკის, პ. ბრუკის, დიულენის, გიპიუსის, ჩეხოვის და რიბური სავარჯიშოების მიხედვით/

გროტოვსკის სავარჯიშო

უნდა შედგეს რამოდენიმე ჯგუფი თითო წამყვანით. რიგზე ჯგუფები ელვისებური სისწრაფით ქმნიან კომპოზიციას წამყვანის ირგვლივ. ნაწილი

დაფიქრების შემდეგ, ჯგუფები იშლება იმისთვის, რომ მორიგი კომპოზიცია შეიქმნას. იმ წამებში, როდესაც გაქვავებული უმოძრაოდ, სხვადასხვა პოზებში დაფიქსირებული რჩებიან, იწყება საკუთარი კონფიგურაციების შეფასება – შეგრძნება იმისა, თუ რა მშვენიერნი და განუმეორებელნი არიან. შემდეგ კი, ყოველგვარი რეჟისორის ჩარევისგან თავისუფალი, სხეულების კომპოზიციები იშლება სიმბოლის ქაოსში იმისთვის, რომ თავიდან შეიძინონ ახალი ფორმა.

მატარებლის გაცილება

ერთმანეთისგან მოშორებით მდგარი მსახიობების ორი ჯგუფი თამაშობს გაცილებას. ერთნი ბაქანზე დგანან, მეორენი კი მატარებლის ვაგონში არიან. ყოველ გამცილებელს თავისი ობიექტი ჰყავს. გამცილებლები ცდილობენ ბოლო დარიგების თქმის მოსწრებას, მაგრამ, რადგანაც ბევრი ხმებია და ხმაური, ძალიან ძნელია თავისი პარტნიორის მონახვა და მთელი ყურადღების გადატანა მასზე. თანდათან მატარებელი მიდის.

გრადაციის სავარჯიშო

წესრიგი იქმნება მოქმედების რიტმით.

რიტმული კვანძების მაგალითები:

მზერები /თვალებით გადაცემა/

შეხებები

ქანაობა

ფორიაქი

სირბილი

ხტომა

სუნთქვა

ხმების გამოცნობა

სიმღერა

[illegible]

რითმები

უბრალო ინსტრუმენტების მელოდია

წრიული და ჩქარი ცეკვები

ღიმილი

უმოძრაობა

ბაღში დღისით და ღამით

კონტაქტი მიწასთან

კონტაქტი მცენარეებთან. მოძრაობა ქარის მიმართ.

შესვლა წყალში

შეკრება ცეცხლის ირგვლივ

მიწის და ცის შერწყმა

ფიგურის გამოცნობა

ასრულებენ ორნი. მათ შორის თეჯირია მოთავსებული. ერთი /თეჯირის უკან/ სივრცის სხვადასხვა ადგილებში დგება და ეძახის პარტნიორს, მან კი უნდა გამოიცნოს მისი ადგილსამყოფელი და პოზა. ის შეიძლება ძალიან ახლოს იმყოფებოდეს თეჯირთან ან მისგან შორს, მაღლა, ან დაბლა დახრილი. თავდაყირა დგომში ან იატაკზე მწოლიარე. ილაპარაკოს ხმამაღლა ანდა ჩურჩულით. ამ სავარჯიშოს ვარიანტები უამრავია. პარტნიორმა კი უნდა მიიღოს ზუსტად ასეთივე მდგომარეობა, რაც მან ხმის ძლიერებით უნდა გამოიცნოს.

იმპროვიზაცია

აი, ჩვენ დავლიეთ ჩაი, - ამბობს პუდოვკინი - და [illegible]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

[illegible]; ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს ჩემში [illegible] [illegible], რაც ის [illegible] იმედებს. "[illegible], ნეტავ [illegible] [illegible]?" - [illegible] და [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible]. - "რა ვიცი, ახლა [illegible]"...

[illegible].

[illegible]

[illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible]... [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible]: [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible].

[illegible]. [illegible], [illegible]: [illegible] - [illegible], [illegible], - [illegible], [illegible]: [illegible], [illegible], [illegible].

[illegible], [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

აქვს მოძრაობა. მისი ამოცანაა, დაიმორჩილოს პარტნიორი. ხან, ანუ: პირველი მსახიობი ზის ზურგშექცევით და თავისი სურვილების გამოხატვა შეუძლია მარტო ზურგის საშუალებით. სიტყვის თქმა აკრძალული აქვს. თით-ქოს ამოცანა შეუსრულებელია, მაგრამ მისი გადაწყვეტა არსებობს... მუშაობის პროცესში ჩვენ რამდენჯერმე ვიყენებდით ტრადიციულ შემდეგს: გრძელი ლუძილი, კურადღების მოკრება, ორივე მსახიობი საკუთარ ხელებს ცდის, ხან უსწრებს, ხან სისწრებს; შემდეგ პირველი მსახიობი უეცრად დგება და უყოყმანოდ ასრულებს იმ მოძრაობას, რომელიც მისმა პარტნიორმა ჩაიფიქრა.

მსახიობები ცდილობდნენ პარტნიორთან კონტაქტის დამყარებას ანა-ლოგიური საშუალებებით: მაგ.: ფანჩილის დაკაკუნებით. ე.ი. ისინი გამომდინარეობდნენ ქმედითი გამოხატვის აუცილებლობიდან და ხმარობდნენ ერთ რომელიმე საშუალებას. ამ შემთხვევაში ეს იყო ნიჩბი, სხვა შემთ-ხვევაში - თვალები, ან კიდევ მიმართული მზერა.

განსაკუთრებით საინტერესო აღმოჩნდა სავარჯიშო "ჩხუბი" /დარტყმე-ბის მონაცვლეობა/, რომლის დროსაც აკრძალულია შეხებები, თავის მოძრაო-ბა, ხელების და ფეხების გამოყენება. ერთი სიტყვით, დაშვებული იყო მარტო სხეულის მოძრაობა /რასაკვირველია, შეუხებლად/ და მაინც, მიუ-ხედავად ყველაფრისა, პარტნიორებს შორის ვითარდებოდა ბრძოლა ფიზიკუ-რიც და ემოციურიც. ეს ბრძოლა მოიცავდა განვითარების ყველა ეტაპს.

ასეთ სავარჯიშოებს არავითარი საერთო არა აქვს ფიზვარჯიშთან, მიუ-ხედავად იმისა, რომ კარგად ავითარებს კუნთების სისხარტეს. სავარჯი-შოების აზრი იმაში მდგომარეობს, რომ შესაძლებლობების შეზღუდვით გაი-ზარდოს წინააღმდეგობა, და ამით მიღწეულ იქნას ნამდვილი გამომსახველობა.

ვარჯიშების დროს მსახიობი ხვდება, რომ უხილავი შეიძლება ხილულად აქციოს ყურადღების უკიდურესი მოკრებით /მობილიზებით/, რომ ამისთვის საჭიროა ნებისყოფა, სულიერი ძალების დაძაბვა, სიმამაცე და ნათელი აზრი. მაგრამ, ვარჯიშების ყველაზე მთავარი შედეგი ის არის, რომ მსა-

[illegible] მატარებელია. [illegible]

... [illegible]

[illegible]

ნახატების სტუდია

„გრძნობათა მეტამორფოზები“ – ასეთი სათაურით, – [illegible] სხვა მოსწავლეებისათვის. იგი ნახატების [illegible] და [illegible]. ამ [illegible] „[illegible]“ ნახატების „[illegible]“ და იგი [illegible], [illegible].

[illegible] „გრძნობათა მეტამორფოზების“ [illegible] [illegible] ნახატები [illegible] [illegible]...

... [illegible] ნახატებს, [illegible] მოსწავლეების [illegible]. [illegible], – [illegible], – [illegible]. [illegible] ნახატები [illegible] [illegible] მოსწავლეების [illegible].

[illegible] საპარტიზანო

[illegible]

ლებისწიერ სცენურ პიროვნობაში გამოსაყენებელ ჩვევები. იმისათვის, რომ შეუქმნით იმპროვიზაციას, გაამზადოთ თქვენი "ინსტრუმენტი" /ეს ინსტრუმენტი წარმოსახვა და ცნობიერებაა, სხეული კი მხოლოდ მასალა - "პლასტილინა"/ და შეხედოთ, გამოძებნოთ ყველაზე დაუჯერებელი რამეც კი. მსახიობმა უნდა შეძლოს, შეასრულოს ყოველივე, რასაც მას წარმოსახვა და ფანტაზია უკარნახებს. წარმოსახვის გარეშე ხელოვნებაში ერთი ნაბიჯის გადადგმაც კი შეუძლებელია. ცხოვრების ასლის შექმნა ძალიან ადვილია, ხოლო შეუმჩნეველი სიმართლის, რომელიც წარმოსახვაში აისახება, ალბათ, ძალიან ძნელია, რადგანაც წარმოსახვის ხვეულების წინასწარ გათვალისწინება შეუძლებელია; წარმოუდგენელია, სადამდე მიგიყვანთ იგი! ამაშია მუშაობის მეცნიერება და შემოქმედების სიხარული! ბოლოსდაბოლოს, ალბათ, მსახიობისათვის არ იქნება ძნელი, ითამაშოს ის, რაც პიესაში წერია, თუ კი იგი კარგად იქნება ნავარჯიშევი. რეპეტიცია - ეს არის სიტუაციის, განვითარების სხვადასხვა ვარიანტის, მოქმედების იმპროვიზაციული შესრულება. რაც უფრო მეტია ვარიანტი, მით უფრო მდიდარი ხდება მსახიობის გამოცდილება, მისი როლი სპექტაკლში.

იმპროვიზაცია უბრალო დროსტარება როდია, ეს არის ძიება, ძალიან რთული ქმედითი თხზვა. ინგმარ ბერგმანს მიაჩნია, რომ ხელოვნებაში აუცილებელია სიზუსტე. იმპროვიზირება არ მოხდება, თუ მსახიობი მისთვის არ არის მზად: უნდა იყოს ზუსტი, გამოზომილი. ყველაფერი უნდა იყოს დაგეგმილი , - ამბობს იგი.

მხოლოდ მაშინ, როდესაც ყველაფერი მოწესრიგებული და დამუშავებულია, შეიძლება დაიწყო იმპროვიზაცია. გენიალურად არის ნათქვამი! თანაც როგორ ემთხვევა იგი სტანისლავსკის აზრებს იმპროვიზაციაზე.

რომ არ შეიძლება დაიწყო ცეკვის იმპროვიზაცია, თუ არ იცი ცალკეული მოძრაობა და მელოდია, რადგანაც ეს ცეკვა უნდა შესრულდეს. იგივეა დრამაშიც.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

იმპროვიზაციის ძალა იმაშია, რომ ყოველდღე ბოლომდე ნახაზში აღმოაჩინო ახალი, მოულოდნელი სვლები და ხერხები. შეიძლება ბევრჯერ წარმოადგინოთ ერთი და იგივე პიესა და ყოველთვის იმპროვიზაციულად. იმპროვიზაცია მსახიობში გულისხმობს სამი ელემენტის: ორგანიზატორის, ჩამფიქრებლისა და შემსრულებლის არსებობას.

მიმიკის სავარჯიშოები

სმენითი და სხვა სენსორული აღქმის განვითარებისათვის

სიჩუმე

არის ერთგვარი ტექნიკური ხერხსაწყო – სიჩუმე, რომელიც იწყებს ვარჯიშებს. წარმოსახვით გავრცელეთ სიჩუმე.

სიჩუმე! მოუსმინეთ, თუ რა ხმებით არის გარემოცული ჩვენი ოთახი: ქარის ხმაური, ლაპარაკის ხმა, ფეხის ხმა შემოსასვლელში, ზედა სართულიდან ოდნავ ისმის ბავშვის ხმა და მოცეკვავეთა ფეხის ბაკუნი. საერთო ჯამში კი ეს მრავალხმიანი ხმაურებია, რომლებიც განცალკევებულად აღიქმება. შეეცადეთ გამოყოთ ეს ხმაურები. მოუსმინეთ მარტო ქარის ხმას და ყველა სხვა ხმა გამოთიშეთ. შემდეგ მარტო ბავშვის და ცეკვის ხმას მოუსმინეთ. შემდეგ მარტო შემოსასვლელიდან გამოსულ ხმას. გააერთიანეთ ყველა ხმაური! ქარი! შემოსასვლელი! ქარი! დარბაზი! შემოსასვლელი! დარბაზი!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბელვედერი

აქ საგანგებო "სოფლის"უნდა მივუმატოთ წარმოსახვა. და ჩვენი სახლ-ნი ვაქციოთ ბელვედერად.

გესმით ქარის! ისმის სირბილის ხმა, მატარებლის ხმა, ჯარის მოძ-რაობა, ადამიანის ხმა შორიდან... ვინ არის ეს ადამიანი? სად მიდის? ვინ კარნახობს მოქმედებებს? რა მიზანი აქვს? რა მიზანს ემსახურება? ვინ ხელმძღვანელობს ჯარს? სად, რომელი მხრიდან ისმის მუსიკის ხმა?

შეეცადეთ, წარმოიდგინოთ ქარის [illegible] ყველა [illegible], რაც ხდება, [illegible] ბელვედერიდან შემო-[illegible]. რა ხდება იქ? მოისმინეთ [illegible] ხმაურებს და [illegible] წარმოსახვას.

მაგნიტოფონი

წარმოიდგინეთ, რომ ჩვენ ხმის ოპერატორები ვართ. ყველაზე მეტად ჩვენ გვაინტერესებს ხმაურები.

გაიხსენეთ ტყეში ხეების შრიალი. დიახ, სიტყვა "ტყეში" წარმოსახ-ვაში მაშინვე გამოიწვია /თვალწინ დაგვიდგა/ ტყის სურათი. დაიხშარეთ ეს სურათები და გაიხსენეთ ხმაურები. შრიალი ტყეში. ქარი აშრიალებს ფოთლებს, ხის კენწეროები ირწევიან. მოუსმინეთ ამ ხმებს. გესმით?

გაიხსენეთ ძაღლის ყეფა... როგორი ძაღლი გახსენდებათ?

მატარებლის ხმაური, რომლითაც ჩვენ მივემგზავრებით; მომავალი ტრამვაის ხმა. გაიხსენეთ, თუ რა მელოდიას უსმენდით რადიოთი, სანამ ფეხბურთი დაიწყებოდა.

გაიხსენეთ ღელის ხმა. თითქოს გეძახით.

ყველაფერის ვერ იხსენებთ! [illegible] რა. [illegible] "მაგნიტოფონის" სიჩუმეს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჩვენი ამოცანებია:

I. სურვილისამებრ შევძლოთ ნებისმიერი **ხმაურის აღდგენა**

ქუჩის სურათი

როცა სად ქუჩაში მიდიხართ, ეცადეთ /ისე, რომ ირგვლივ არ მიმოიხედოთ/, მარტო ხმაურების მეშვეობით აღიდგინოთ, რა ხდება თქვენ გარშემო.

იულიუს კეისარი

ამბობენ, რომ კეისარს შეეძლო ერთდროულად რამოდენიმე საქმის კეთება: კითხვა, წერა და ლაპარაკი. ასეთი თვისებების განვითარებისათვის შეგვიძლია გამოვიყენოთ შემდეგი სავარჯიშოები:

- გონებაში გადაამრავლეთ ორი ორნიშნა რიცხვი /მაგ. 36 X 24/ და ამავე დროს ქაღალდის ფურცელზე ჩაიწერეთ თქვენთვის კარგად ცნობილი ლექსი.

- ახლა მოიქეცით პირიქით: ხმამაღლა წაიკითხეთ ლექსი, ხოლო ქაღალდზე გადაამრავლეთ ორნიშნა რიცხვები.

როდესაც ამ ზემოთ ჩამოთვლილ ქმედებას სრულყოფთ, გაართულეთ სავარჯიშო. ნაცნობი ლექსის მაგივრად აიღეთ ნებისმიერი უცნობი ტექსტი წიგნიდან. ხმამაღლა წაიკითხეთ, ქაღალდზე კი განაგრძეთ ანგარიში. შემდეგ პირიქით შეასრულეთ სავარჯიშო.

შემდეგ კიდევ ერთი დაბრკოლება დაუმატეთ. მოამართეთ რადიო ან ტელევიზორი ხმამაღლა, ყური დაუგდეთ მუსიკას და ზემოხსენებული სავარჯიშო გაიმეორეთ.

სოსოსკოპი

სოსოსკოპს აქვს უნარი, ხმის მეშვეობით გამოიცნოს საგანი.

- მეგობრებო. გამოიცანით, რომელ საგანზე ვაკაკუნებ. ფანქრით? ერლა?

რამოდენიმე ხმაურის მეშვეობით ეცადეთ, წარმოიდგინოთ სურათი, უსმინეთ...

ერთ-ერთი სტუდენტი /სოსოსკოპი იდგას ოთახის იმ ნაწილში, სადაც არ ჩანს/ "ქმნის" ხმაურებს, დანარჩენები კი მას "ამართლებენ". მაგალითად: ჯერ ისმის სტვენა, შემდეგ ზარის ხმა.

- რა ხდებოდა?

- მილიცია კარი ტყეში, უსტვენდა. უცებ სოფლის ხმა გაისმა. სტუდენტები იყოფიან ორ ჯგუფად. ერთნი ხსნიან "აწყობიან", მეორენი - "ამართლებენ".

მაგალითად.

I. მერამედი აძლევს სარკით ამოცანას ორივე ჯგუფს. მაგ. "მოქმედება ხდება მასკარადზე!" მეორეები ჯგუფის ხმაურებიდან გამომდინარე, მეორე ჯგუფი წარმოსახვაში ცდილობს, ხმაურების მიხედვით აღადგინოს მოქმედება

2. მეორამედი აძლევს ამოცანას მარტო მსმენელთა ჯგუფს: რა ხმაურით ან ტონით გაიგოთ მათ, მოთამაშეები ამოცანიდან გარეთ იყვნენ, ისინი მას "ამართლებენ".

სამი მოსმენელი

სამი სტუდენტი გამოდის ან ჩიჩხის ხელში ჯოხა საზღვზე და იწყებს ეფექტური კითხვას.

ამოცანა: სამივემ ერთად გაიგოს, რას კითხულობს მათი პარტნიორები, დანარჩენებმა უნდა შეხედონ სამივეს ... გარჩევა.

ქორი

ერთი სტუდენტი, რომელმაც უნდა გამოიცნოს, გადის ოთახიდან. დანარჩენებს ურიგდებათ რომელიმე ნაცნობი ლექსის ორი – სამი სტრიქონი. გამომცნობი შემოდის. სიგნალზე ყველა ერთად იწყებს დარიგებული სტრიქონების კითხვას.

რა სტრიქონებია? რომელი ლექსიდან?

თითები, რომლებიც ხედავენ

დახუჭეთ თვალები. თითების ბალიშებით შეეხეთ თქვენს მარჯვალს, პერანგს, ჯემპრს. ოდნავ ნელი შეხებით გაატარეთ თითები ქსოვილზე, იგივე გაიმეორეთ გახელილი თვალებით დააფიქსირეთ, როგორია ქსოვილი. შემდეგ ისევ დახუჭეთ თვალები. გაიხსენეთ, რა ქსოვილი იყო? შეიგრძენით ერთი ფაქტურის მეორისაგან განსხვავება. შეამოწმეთ თვალებით.

გამოიცანი!

სტუდენტები ოთხკაციან ჯგუფებად იყოფიან. თქვენს ოთხეულში გაეცანით პარტნიორების თმებს. რამდენიმეჯერ ნელა გადაუსვით თავზე ხელი. ასე ეცადეთ, შეისწავლოთ სამივე მეგობარი.

ახლა შებრუნდით და შეეცადეთ გამოიცნოთ, თუ რომლის თავს ეხება თქვენი თითები!

– ეხლა იგივე ქმედება გაიმეორეთ ხელის გულებზე, ლოყაზე, შუბლზე. გამოიცანით მეგობარი ხელის ერთი შეხებით.

თითების მახსოვრობა

თითების საშუალებით გაეცანით ლოქს. იმოქმედეთ ორივე ხელით, რათა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კარგად შეიგრძნოთ ფაქტურა და ფორმა. შეგრძნებით და ისე გააგრძელეთ დოქის შეცნობა. დაიმახსოვრეთ მისი ზედაპირი, სიგრილე. გაიხსენეთ ეს შეგრძნება, როდესაც თითები არ ეხება დოქს. შეამოწმეთ თქვენი მეხსიერება - კვლავ შეეხეთ საგანს. ეხლა შეეცადეთ, გაიხსენოთ შეუხებლად, თითების მეშვეობით დოქის ფორმა, წარმოსახვით შეეხეთ დოქს. თითებს ახსოვს მისი სიგრილე, ფაქტურა? იგივე გაიმეორეთ მაგიდის დაფასთან, სკამთან და ნებისმიერ საგანთან.

მოლარე და მყიდველი

ამ სავარჯიშოსთვის საჭიროა ნამდვილი ფული: ორკაპიკიანები, სამკაპიკიანები, ხუთი, ათი, ორმოცდაათკაპიკიანები.

სტუდენტები იყოფიან წყვილებად: ერთი იქნება მოლარე, მეორე მყიდველი.

თითებით გაეცანით მონეტებს.

ეხლა კი, ისე რომ არ შეხედოთ ფულს, მიიღეთ საფასური და დაუბრუნეთ ხურდა. რას იყიდით და გაყიდით? მყიდველმა უნდა დაასახელოს გადასახდელი თანხა, შემდეგ თით-თითო გადაიხადოს მონეტები, ისე, რომ არ დაასახელოს მათი ღირებულება. მოლარემ თითებით უნდა შეამოწმოს თანხა, დაასახელოს ხურდების რაოდენობა და ასევე დაუბრუნოს მყიდველს.

ჯადოსნური ჯოხი

აიღეთ ფანქარი. წარმოიდგინეთ, რომ ის თქვენი ჯადოსნური ჯოხია. მაგიდაზე დააწყეთ რამდენიმე, სხვადასხვა ზომის ჩანთები. ფანქრის საშუალებით შეისწავლეთ მათი ზედაპირები. მოქმედება ჩაატარეთ ხან დახუჭული ხან ღია თვალებით. ნუ უშვებთ ხელს ფანქარს, ის თქვენი თითების გაგრძელებად უნდა იქცეს. ფანქრის მეშვეობით /ე.ი. თითების და მთე-

ლი ჟანის/ დაიმახსოვრეთ თითოეული ჩანთის ფორმა, სისქე, შეკერილობის თავისებურება. ყველაფერი შეამოწმეთ. დაიმახსოვრეთ? შებრუნდით. ახლა თქვენი მეგობრები შეუცვლიან ჩანთებს ადგილებს. გამოიცანით ისინი ფანქრის საშუალებით.

ეხლა იგივე გაიმეორეთ თქვენი მეგობრების გამოსაცნობად. თითოეული ადამიანის შესწავლაზე უნდა დახარჯოთ არა უმეტეს სამი წუთისა.

შხაპი

ეს სავარჯიშო გამოიყენება არამარტო სხეულის ცალკეული ნაწილების, არამედ მთლიანად ფიზიკური მდგომარეობის შესაგრძნობად.

ადექით. წარმოიდგინეთ, რომ შხაპის ქვეშ დგეხართ. ეხლა ჩაირთვება თბილი წყალი. კანის საშუალებით გაიხსენეთ თქვენი შეგრძნებები. ეცადეთ შინაგანი მხედველობით დაინახოთ თბილი წყლის დინება. როგორ გესხმებათ თბილი წყალი თავზე. უნდა გესმოდეთ წყლის ხმა, რომელიც ტანზე ჩამოდის. მიუშვირეთ წყალს სახე, მხრები, მკერდი, ზურგი. ნელ-ნელა წყალი ცხელდება. რას აკეთებს ტანი? ის მოითხოვს, რომ აიცილოს ცხელი წყლის წვეთები. თანდათან წყალი ხდება მდუღარე. სად არის ცივი წყლის ონკანი? დაატრიალეთ. უეცრად წამოვიდა მთლიანად ყინულივით ცივი წყალი. რა გემართებათ? ამ დროს სუნთქვა იკვრება და სხეულის დაპატარავება უნდა. სავარჯიშო შეასრულეთ სხვადასხვა თანმიმდევრობით და ინტერვალების ცვლით.

სავარჯიშოები რეჟისორისათვის

1. ვარჯიშები წინადადებების დალაგებაში
2. "იგავ-არაკი"
3. ვარჯიშები ხელოვნების ნაწარმოების გამოყენებით
4. ვარჯიშები მხიარული თემების გამოყენებით

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

5. ვარჯიშები საგნებთან
6. ვარჯიშები პაუზებზე
7. სახის გამოყენება მიზანსცენაში
8. ვარჯიშები ჟანრებზე

"დინამიკური წამი"

რეჟისორის ამოცანაა: აიგოს მიზანსცენა ისე, რომ მაყურებლებმა ერთ დინამიკურ წამში მოხდარი კონფლიქტის არსი დაიჭირონ, გაიგონ და გამოძებნონ ადამიანთა ურთიერთობა. ვეძებთ მოვლენის - წამის მთავარ მოქმედ პირს და ვაგებთ - ვძერწავთ მიზანსცენას.

მაგალითად:

მოულოდნელი აღმოჩენა /ქალმა თავის თმებში პირველად აღმოაჩინა თეთრი თმა/.

უსიამოვნება მეგობრებს შორის.

საყვედური კრებაზე და ა.შ.

აუცილებელი პირობა - მიზანსცენის აგება და გამოგონება უნდა შემოიფარგლოს მოცემული თემით.

მწუხარება

ეჭვიანობა

ბედნიერება

ეს სავარჯიშო თავისი არსით წააგავს "ცოცხალი სურათების" დადგმას. იგი ძალიან სასარგებლოა II-III კურსის სტუდენტებისთვის.

<u>თამაში</u>

ცნობილი მოღვაწის ან პიროვნების გამოცნობა 7-10 კითხვის საშუალებით. ეს ანვითარებს აზროვნებას. ამ თამაშს ჩვენ ვასრულებდით იმ

კურსზე, სადაც სწავლობდნენ გოგი მარგველაშვილი, ნინელი ჭანკვეტაძე, ნატაშა შენგელაია და სხვანი.

პაუზა

აიღეთ პატარა ნაწყვეტი პიესიდან, სადაც ავტორს აშკარად აქვს ნაგულისხმევი პაუზა. მაგ. გარდატეხის მომენტი, რომელიც აიძულებს გმირებს, გაჩუმდნენ; ან გადაწყვეტილების მიღების ანდა მოხდარი მოვლენების შეფასების მომენტი. ეტიუდი ასეთი იქნება:

ფრაზა, სიჩუმის მომენტი და კვლავ ფრაზა.

ეს ვარჯიში ძალზე მნიშვნელოვანია. არსებითად პიესა შედგება ფაქტების ასეთი შეფასებებისაგან. სხვა საქმეა, რომ ფაქტები შეიძლება იყოს უმნიშვნელო, წარმავალი და ამავე დროს იყოს ისეთიც, რომელიც მთელ მოვლენათა სვლას ცვლის.

ამოცანა: აიგოს პაუზის მიზანსცენა.

ეს სავარჯიშო აიძულებს სტუდენტს, ეძებოს გმირების შინაგანი ცხოვრების გამომსახველი გზები და საშუალებები.

პირველად [illegible] რეჟისორებმა უნდა გადაწყვიტონ ისეთი რთული [illegible], როგორიცაა როლების განაწილება.

სავარჯიშოს შესრულებისთვის შეიძლება კოსტიუმის, მუსიკის, სინათლის და ა.შ. გამოყენება.

"იგავ-არაკი"

[illegible] მთავარ ფრაზას იგავ-არაკიდან. შემდეგ [illegible] ავტორის იდეა ასახოს კონკრეტულ სახეებსა და მიზანსცენებში. იგავ-არაკის [illegible] სტუდენტს უვითარებს სახიერ აზროვნებას, ავტორის [illegible] და აზრის გამოვლინებას. ამ სავარჯიშოსთვის [illegible] ხალხური არაკები.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხელოვნების ნაწარმოები

სტუდენტი ირჩევს ნებისმიერ სურათს /მაგ. ფიროსმანის ნახატებს, შუასაუკუნის ფრესკებს, გუდიაშვილის გრაფიკას და სხვ./, უნდა წარმოდგინოს, თუ რა ხდებოდა ერთი წუთით ადრე იმ მომენტიდან, რომელიც მხატვარმა ასახა და რა მოხდებოდა ერთი წუთის შემდეგ.

უნდა დაიდგას სამი მიზანსცენა, რომელიც ორგანულად გადადის ერთიმეორეში. სასურველი იქნება, თუ ამ ეტიუდის განმავლობაში სიტყვა არ იქნება გამოყენებული. მაგრამ, თუ ასეთი აუცილებლობა შეიქმნება, ჯობია ითქვას სიტყვა, ვიდრე შემსრულებელი ყალბად დუმდეს.

ამ სავარჯიშოს მეშვეობით სტუდენტი ეცნობა ისეთ ცნებას, როგორიცაა მხატვრის სტილი. მომავალში რეჟისორს საქმე ექნება ავტორის სტილთან, რომელიც აუცილებლად უნდა შეიგრძნოს და გაითვალისწინოს მისი თავისებურებანი. მაგალითად: დ. კლდიაშვილი არ ჰგავს ი. ჭავჭავაძეს ან დ. შონქაძე პ. კაკაბაძეს.

სავარჯიშოს აქვს ორი მთავარი მიზანი: პირველი – რეჟისორი უნდა ჩასწვდეს მხატვრის მიერ წარმოსახული პერსონაჟის ცხოვრების არსს, გაარკვიოს მისი ხასიათი, ტემპერამენტი. ჩაცმის მანერა, თავისებურებანი და ა. შ. მეორე – სავარჯიშო უვითარებს სტუდენტს დაკვირვების უნარს, რომელიც რეჟისორისთვის ისეთივე აუცილებელია, როგორც ჟანგბადია.

საგნების გამოყენება მიზანსცენაში

ეს სავარჯიშო აჩვევს რეჟისორს, გამოიყენოს სცენაზე მხოლოდ ის საგნები და დეტალები, რომელთა გარეშე მოქმედება შეუძლებელია. ამისათვის კი უნდა შეიგრძნოს საგნის ყველანაირი გამომსახველობითი საშუალება სცენაზე და მისი თანაფარდობა მსახიობის სხეულთან.

სტუდენტს სთავაზობენ, მოიგონოს პატარა ეტიუდი, თითქმის უსიტყვო.

შეიძლება ენის გასატეხების ან გამრავლების ტაბულის გამოყენება. ეტიუდის შესრულებისას სცენაზე მხოლოდ ერთი საგანი: სკამი, მაგიდა, ფანჯარა, ღობე, კიბე და ა.შ. ეტიუდის ამბავი უნდა თამაშდებოდეს რომელიმე ამ საგნის ირგვლივ. მიზანსცენები აქედან გამომდინარე დადგება.

ამ სავარჯიშოს შესრულებისას წინასწარ არ ღირს სიუჟეტის მოგონება, არამედ საჭიროა რაიმე საგნის მოძებნა და მისი საინტერესოდ გამოყენება.

ეს სავარჯიშო აუცილებელია მიზანსცენის აგების ტექნიკის შესასწავლად, იმისთვის, რომ ისწავლონ საგნის მრავალსახოვანი გამოყენება.

ჟანრები

მომავალი რეჟისორი აუცილებლად შეეჯახება ისეთ ცნებას, როგორიცაა ჟანრი. ჩვენ ვიცით, რომ ჟანრი–ეს არის მხატვრის დამოკიდებულების ასახვა ამა თუ იმ მოვლენისადმი, ფორმის და შინაარსის ურთიერთობა. ჟანრი შეიძლება იყოს მეტად მრავალფეროვანი.

სტუდენტს სთავაზობენ, მოიგონოს და გაითამაშოს პატარა ეტიუდი სიტყვებით, შემდეგ კი წარმოადგინოს იგი სხვადასხვა ჟანრში. ეს ძალიან რთული, მაგრამ სასარგებლო სავარჯიშოა. იგი აუცილებელია იმისთვის, რომ მომავალში რეჟისორმა არ მოახდინოს კომედიის და ტრაგედიის ნიველირება. სავარჯიშო დაეხმარება სტუდენტს, კარგად შეიცნოს ჟანრის ცნება.

ჩინური სავარჯიშოები

III საუკუნე

ექიმი სახელად ჟუ დო შაოლინის მონასტერში აწარმოებდა დაკვირვებას ადამიანის და ცხოველის ფიზიკურ მსგავსებაზე. მრავალი წლის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვარჯიშობაში იგი აკვირდებოდა ვეფხვის, დათვის, მაიმუნის, წეროს "ბრძოლის" მანერებს, ჩვევებს. მისმა მოწაფეებმა დაუმახსოვრეს მათ თავდაც-ვის და თავდასხმის ილეთები. ზოგიერთიც გადმოიღეს ვეშაპებისგან, ვირთხების-გან, ჭრიჭინისა და ჭიჭერებისაგან.

"უნდა იყო მყარი, როგორც ჩამჯდარი ლურსმანი, თავი მარბენის სიჩ-ქარით უნდა მოაბრუნო, იყავი მოქნილი როგორც ლერწამი, ჩამდგარი რო-გორც ე აკონი, დარტყმა უნდა მიაყენო ქარის სისწრაფით.

ხო ჭო მოუწოდებდა თავის მიმდევართ მიწიერი ცხოვრების უარყოფისა და სულიერი სამყაროს შეცნობისაკენ, მედიტაციური არსებობისაკენ.

ტრენინგი

სავარჯიშოში უნდა მისწრაფოდეს განვითარების გზაზე, ყოველთვის ახლებუ-რად.

ტრენინგის არსია, ისწრაფოდე თვითგანახსნისკენ, სრულყოფილობისკენ.

ყოველთვის შეძლო ეს გამოავლინე სამყაროში, სადაც ერთდროულად არსებობს ცნობიერება /სინათლე/ და ქვეცნობიერება /იქვე დაბნელებული მხარე/.

მაგალითად: ქოლგა წვიმის დროს /დაფარავს/ სხეულ და ნაწილ სხეულის კონტაქტში. ეს პროცესი გადადის სულიერ სფეროში.

ზოია ცუცქირიძე - დოცენტი

სავარჯიშოები და ეტიუდები თოჯინების განყოფილების სტუდენტებისათვის

ქ ი რ უ რ გ ი ა

თეჯირზე ცოცხალი ადამიანის ხელი გამოჩნდება. მას მოკლე და წვრილი ჯოხი უჭირავს, რომლითაც რაღაცას წერს. ისმის კარზე კაკუნი. ხელი-ადამიანი წერას შეაჩერებს და აიქნევს - "მოითმინეთ!". ხელი წერას აგრძელებს. ისევ კაკუნი, ისევ იგივე ჟესტი - "მოითმინეთ!"

ცოტა ხნის შემდეგ თეჯირზე კიდევ ერთი ხელი გამოჩნდება. ხელი მუშტადშეკრულია და ცხვირსახოცით შეხვეული. მოგვაგონებს ადამიანს, რომელსაც კბილი სტკივა. პირველი ხელი წერას წყვეტს. დგება. მეორე ხელს ეგებება. ახლა უკვე ნათელია, ეს "ექიმი" და "პაციენტია"; პატარა წვრილი ჯოხი კი, ექიმს რომ უჭირავს და ცოტა ხნის წინ საწერკალამს რომ მოგვაგონებდა, ახლა უკვე სამედიცინო ინსტრუმენტად წარმოგვიდგება.

"ექიმი" "ავადმყოფს" ჟესტით სთხოვს, დაჯდეს. ჟესტითვე უბრძანებს პირი გააღოს. "ავადმყოფი" პირს აღებს /შეერთებული ზედა ოთხი თითი და ქვედა ცერი ნუაზე იშლება/. "პაციენტი" ადამიანის პირად გადაიქცევა. "ექიმი" ჯოხ-ინსტრუმენტს დაღებულ პირში ჩაუყოფს. იწყება გრძელი, ცხოვრებისეული პროცედურა - ბორმანქანით კბილის მკურნალობისა. ხელი-პაციენტი "შიშისაგან ცახცახებს", "პირს კუმავს", "გარბის", მაგრამ ექიმი სამკურნალო პროცედურის ბოლომდე ჩასატარებლად უკან აბრუნებს.

ბოლოს და ბოლოს, გაშმაგებული ხელი-პაციენტი სიმწრისაგან დაიკრუნჩხება და იატაკზე /თეჯირზე/ დაეცემა. თითებიც მოუდუნდება და

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თეჯირზე უსიცოცხლოდ ჩამოეყრება. ხელი ექიმი "პაციენტს" პულსს უსინჯავს. ხელს უიმედოდ ჩაიქნევს.

პ ა ე მ ა ნ ი

თეჯირზე ქალი გამოჩნდება /ხელი საჩვენებელ თითზე ჩამოცმული ბურთულით/. ჯერ მშვიდად და კეკლუცად, შემდეგ კი მღელვარედ და აჩქარებული ნაბიჯით ზიდი-მოდის მოედანზე. ჩანს, ვიღაცას ელოდება. დაიღალა და იქვე /თეჯირზე/ ჩამოჯდა დასასვენებლად. ბოძზე მიმაგრებული რადიოდან ისმის სიმღერა სიყვარულზე.

გამოჩნდება კაცი /ხელი საჩვენებელ თითზე ჩამოცმული ბურთულით/. მას ხელში თაიგული უჭირავს. ფიქრებში წასულ და დაღონებულ სატრფოს ჩუმად მიეპარება და თვალებზე ხელებს /თითებს/ ააფარებს.

ქალი შეკრთება, ცდილობს მოიშოროს "უცნობის" ხელები. მოიშორა. ზეზე წამოხტა. ხედავს, მის წინ მისი სატრფო დგას, რომელმაც უმალვე თაიგული შეაგება. ქალმა თაიგული ნერვულად გამოსტაცა და სახეში მიახალა. თვითონ კი იქვე ჩამოჯდა. ჩამოჯდა კაციც. ისინი გაიბუტნენ. გაქვავებულები სხედან.

მყუდროება ქალმა დაარღვია. ჩუმად გაიხედა ნანაკაცისაკენ. ნამაკაცმაც ამ დროს გამოიხედა ქალისაკენ. მათი მზერა მოულოდნელად ერთმანეთს წააწყდა. ორივე იმ წამსვე პირვანდელ პოზას დაუბრუნდნენ. პაუზა. ქალი ოდნავ მიჩოჩდა კაცისკენ. კაციც ოდნავ მიჩოჩდა ქალისკენ. ეს "იდეთი" კვლავ განმეორდა... ისინი უკვე ერთმანეთის გვერდით არიან. წამოდგნენ. მხურვალედ ჩაეხვივნენ ერთმანეთს. შეირიგდნენ.

ა ბ ა ნ ო

თეჯირის ერთ კუთხეში გამოჩნდება მსახიობის ხელი, რომელიც მხაპს გამოსახავს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შემოდის კაცი /ხელთათმანიანი ხელი საჩვენებელ თითზე ბურთულით/. იხდის ტანსაცმელს /ხელთათმანს/. მიდის შხაპთან. აღებს წარმოსახვით ონკანს. წყალი მოდის. ხელს მიუშვერს, - ამოწმებს წყლის ტემპერატურას. უკან გადმოხტება, - წყალი ცხელია. ონკანის საშუალებით არეგულირებს. დგება შხაპის ქვეშ, ტანზე წყალს ივლებს, თან ციმბრუტივით ტრიალებს. წარმოსახვით კარს აღებს და ჟესტით მექისეს უხმობს. შემოდის ხელი-მექისე ტაშტითა და სხვა საჭირო აქსესუარით. იწყება ვაჭრობა გასამრჯელოზე. როგორც იქნა, შეთანხმდნენ. იწყება ხანგრძლივი ცნობილი პროცედურა, რომელიც მობანავის გონების დაკარგვით დამთავრდა. შეშინებული მექისე მობანავეს პულსს უსინჯავს. გაიქცევა და სასწრაფოდ ბოთლით ნიშადურს მოარბენინებს. აყნოსვინებს. ადექვატური რეაქცია. შემდეგ კაცი წამოხტა, დაავლო ხელი ტანსაცმელს და გაშმაგებული გარეთ გავარდა.

გ ა ს ე ი რ ნ ე ბ ა   პ ლ ა ჟ ზ ე

/ივ ჟოლის მიხედვით/

თეჯირზე ქალი და კაცი /ხელები ქალისა და კაცის ხელთათმანებში/ გამოჩნდება. ქალს ხელში ქოლგა უჭირავს, კაცს მხარზე პორტატული რადიომიმღები გადაეკიდებია. ისინი მოსეირნობენ სატრფიალო მელოდიის ფონზე, რომელიც რადიომიმღებიდან იღვრება.

შეჩერდებიან. სივრცეს გასცქერიან. ქალ-ხელს ზღვაში ცურვის სურვილი აღეძვრება. ქოლგას ძირს დადებს. ერთი ხელი მეორეს ეხმარება ტანსაცმლის გახდაში, ე.ი. ხდის მას ხელთათმანს. შემდეგ იმასვე იმეორებს მეორე ხელი. ახლა ისინი შიშვლები არიან. შიშველი ქალი და შიშველი კაცი. "წყალს" ხელით მოსინჯავენ და მკვეთრი ნახტომით უკან დაიხევენ. წყალი ცივია. მაინც ჩაყურყუმელავდებიან. ცურავენ, წუწაობენ. გამორბიან ნაპირზე და ქოლგის ქვეშ წვებიან.

ერთმანეთს უახლოვდებიან, კიდევ უახლოვდებიან.

კაცი ქალს ხელზე ხელს დაადებს. ქალი ხელს ითავისუფლებს კაცის ხელისაგან და განზე გაიწევს.

კაციც მიიწევს ქალისკენ.

მოულოდნელად გამოჩნდება ორი მამაკაცის ხელი თეთრი ხელთათმანებით. ესენი მილიციის მუშაკებია. ისინი შეყვარებულ წყვილს წააწყდნენ.

შიშველი ხელები /ქალი და კაცი/ ზეზე წამოცვივდებიან, ხელს დაავლებენ თავიანთ ტანსაცმელ-ხელთათმანებს და წინ აიფარებენ.

ისინი შეშინებული დგანან. მათ სცხვენიათ თავიანთი სიშიშვლისა.

ხ ა ნ ძ ა რ ი

სახლი. ქუჩა. ვიღაცის ხელი ანთებული პაპიროსით, ჩაივლის და თვალს მიეფარება. გამოჩნდება სხვა ხელი, ისევ პაპიროსით, წამით შეჩერდება, ნამწვავს სახლისკენ გადააგდებს და წავა.

სახლის ძირში ცეცხლი გაჩნდება /ხელი წითელ ხელთათმანში/. იგი ჯერ ერთია და პატარა, შემდეგ თანდათან მრავლდება და იზრდება. ერთი მათგანი სახლის უკან გავა და ცოტა ხნის შემდეგ ფანჯარაში გამოჩნდება. ხელის ქნევით ამხანაგებს ეძახის. სახლი ცეცხლის ალშია გახვეული. ისინი საზეიმო ფერხულს უვლიან სახლის გარშემო, სახლს [illegible].

თეჯირის ერთ კუთხეში ტელეფონი გამოჩნდება. ხელი ყურმილს იღებს და ორციფრიან ნომერს კრეფს.

ისმის სახანძრო სირენის ხმა. მოდის ხელი-ბრანდსპოიტი /ხელი ცისფერ ხელთათმანში ბრეზენტის სამკლავურით/. ცეცხლის ენები შეჯგუფდებიან და ბრანდსპოიტს შეუტევენ. გაჩაღდება სასიკვდილო-სასიცოცხლო ბრძოლა. ბრანდსპოიტი სათითაოდ შეიპყრობს მათ, კისერში /მაჯაში/ ხელს წაუჭერს და ხრჩობს. ისინი უსიცოცხლოდ ეცემიან მიწაზე. ცეცხლი

თანდათან კლებულობს - ერთი მათგანილა მოჩანს ფანჯარაში. ბრანდსპოიტი მას უკნიდან მიეპარება, საყელოში ხელს ჩაავლებს და ძირს გადმოათრევს. ცეცხლი არ ემორჩილება. ბრანდსპოიტი გააძრობს მას ხელთათმანს, მუშტით მოსრესს და გადააგდებს. ხელი-ცეცხლი გარბის. ბრანდსპოიტი მას თითით ემუქრება.

მუსიკის თანხლებით შემოდის რამდენიმე ხელი ბრეზენტის ხელთათმანებით. სახლს შეაკეთებენ, სახლის ახლოს ურნას დადგამენ. შემოაქვთ პლაკატი წარწერით: "დაიცავით ქონება ხანძრისაგან" და კედელზე აკრავენ.

გ ა უ გ ო ნ ა რ ი   თ ე ვ ზ ე ბ ი

/ვ. შტეინის მიხედვით/

ზღვის ფსკერი. დაცურავენ თევზები /ხელები ფერად ხელთათმანებში/. მოულოდნელად ზემოდან ბადე ჩამოეშვება. თევზები შიშისაგან მიმოიფანტებიან.

მოცურავს დედა თევზი თავისი ორი შვილით. ბადეს შენიშნავს. შვილებს განზე გაიყვანს, ბადეზე ანიშნებს და თან აფრთხილებს - სახიფათოა. თითით ემუქრება. დედა თევზი მიდის.

ბავშვები მარტო დარჩნენ. დაჭერობანას თამაშობენ- ერთ-ერთი თევზი ბადეში გაებმება. ფართხალებს. მეორე ცდილობს მას მიეშველოს, გაათავისუფლოს იგი, მაგრამ თვითონაც გაებმება ბადეში.

მოდის დედა, მან შვილებს საჭმელი მოუტანა, მაგრამ ისინი იქ აღარ დახვდნენ. შეკრთა. შვილებს დაეძებს. დაიწახავს. საშველად მივარდება, მაგრამ ბადეს ვერაფერს უხერხებს. შეჩერდება. რაღაცას მოიფიქრებს. იქვე მდებარე ქვას გვერდზე გასწევს. ქვის უკან ტელეფონი გამოჩნდება. სირენის ხმა.

მოდის მაშველი რაზმი თევზ-ხერხას მეთაურობით. იგი ცხვირით ხერხავს ბადეს /ხერხი ხელ-თევზს უჭირავს/. გაათავისუფლებს თევზებს და

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დედას მიუყვანს. აღელვებული დედა ხან ეფერება შვილებს, ხანაც კუდით წამოუთაქებს.

მაშველ რაზმს შემოაქვს საგზაო ნიშანი: „აქ გავლა აკრძალულია" და ბადის ქვეშ აყენებს.

გ ე დ ი*

ისმის მუსიკა. თეჯირზე გამორნდება მთვარის შუქზე მოლივლივე ტბის ტალღები /მსახიობის ხელები ღია ლურჯი ხელთათმანებით/. ტალღებზე ლაღად მოცურავს გედი /მსახიობების ხელები თეთრი ხელთათმანებით/. იგი დროდადრო თავს ყოფს წყალში, აიტაცებს მაღლა და ზურგზე ივლებს. შემდეგ ფრთებს აფართხუნებს, ბუმბულს ისწორებს და კვლავ განაგრძობს სეირნობას მთვარის შუქზე მოელვარე ტბის ტალღებზე. სწორედ მაშინ, როდესაც თავს ბედნიერად გრძნობს, როდესაც სიცოცხლეს შეჰხარის, თოფი გავარდება. გედი შეტორტმანდება, თავს მაღლა აღმართავს თითქოს ცას მიაპყრო მზერა, წამით გაირინდება. მუსიკაში დრამატული მოტივი ჟღერს. ტალღები ბობოქრობენ, გედი მოწყვეტილი ეცემა ტალღებზე. ტალღები სისხლით შეიღებება. გედი კვლავ ცდილობს, არ დანებდეს სიკვდილს და თავს მაღლა ასწევს, მაგრამ ახლა გვერდზე ვარდება. ასე მეორდება რამდენჯერმე. შემდეგ კი ლონემიხდილი, უსიცოცხლოდ შლის ფრთებს და მთელ სხეულს ტბის ტალღებზე. წყალი თავის ნებაზე ატივტივებს გედს. ტბა წყნარდება. მუსიკა მშვიდ მელოდიაში გადადის. კვლავ იწყება ჩვეულებრივი ცხოვრება.

ბ ა ჭ ი ე ბ ი

ბოსტანი. ღამეა. ამოდის მთვარე / იგი შეიძლება ფანერისაგან ან მუყაოსაგან გამოჭრათ და წვრილ ჯოხზე მიამაგროთ/. მთვარის შუქზე

---

* ამ ეტიუდში გედს ორი მსახიობი თამაშობს. ერთი გედის თავ-კისერს გამოსახავს, მეორე კი – ფრთებს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გარკვევით მოჩანს, თუ როგორ მიიპარება ბაჭია /ნაცრისფერხელთათმანიანი ხელი/ ბოსტანში. წარმოსახვით ღობესთან შეჩერდება. იქაურობას ზვერავს. ღობეში შესაძრომ ადგილს ეძებს. პოულობს, ძვრება. ფრთხილად უახლოვდება კომბოსტოს /მომუშტული ხელი მწვანე ხელთათმანით/. კიდევ მიიხედ-მოიხედავს და სულწასული შეექცევა კომბოსტოს.

ამ დროს რაღაც ჯარუნი გაისმა. ბაჭია უცებ შედგა. ყურები დაცქვიტა. ბოსტანში მეორე ბაჭია შემოვიდა /ხელი ნაცრისფერ ხელთათმანში/. ჩანს მასაც ძალიან შია. კომბოსტოსკენ მიიწევს. პირველი ბაჭია წინ გადაეღობება. შეუტევს. მეორე ბაჭია უკან დაიხევს. პირველი ბაჭია კომბოსტოს ჭამას აგრძელებს. მეორე ბაჭიამ ახლა სხვა მხრიდან მოუარა. პირველი ბაჭია ერთი ნახტომით მის წინ გაჩნდა. მეორე ბაჭია განზე გააგდო და თვითონ კი კომბოსტოს დაუბრუნდა. მეორე ბაჭია პირზე ნერწყვმომდგარი შორიდან უყურებს, თუ როგორ მადიანად ახრამუნებს პირველი ბაჭია ქორფა კომბოსტოს.

ცაში მოულოდნელად შავი ფრინველი /მაჯებთან ორი, ერთმანეთზე გადაჯვარედინებული შავხელთათმანიანი ხელი/ გამოჩნდება. მეორე ბაჭია ამას შენიშნავს და ჭამით გართული პირველი ბაჭიის გაფრთხილებას ლამობს. მაგრამ უკვე გვიანაა: შავი ფრინველი კამარას შეჰკრავს და მსხვერპლს დააცხრება. მეორე ბაჭია პირველს მიეშველება, თავგანწირვით ებრძვის შავ ფრინველს. შავი ფრინველი ახლა მეორე ბაჭიასკენ დაიძვრება. ახლა ორივე ბაჭია ებრძვის შავ ფრინველს.

დამარცხებული შავი ფრინველი იძულებულია თავი მიანებოს ბაჭიებს და გაფრინდეს.

ბაჭიებმა თვალი გააყოლეს შავ ფრინველს. ისინი პირისპირ დგანან. პირველი ბაჭია თავჩაქინდრული დგას, - სცხვენია თავისი საქციელისა. შემდეგ, მორიდებით ხელი მოხვია მეორე ბაჭიას და კომბოსტოზე მიიპატიჟა.

ყვავილები და ეკალი

/ვ. შტეინის მიხედვით/

დილაა. მზე ამოდის /მზე შეიძლება ფანერისაგან ან მუყაოსაგან გამოვჭრათ და უბრალოდ წვრილ ჯოხზე მივამაგროთ/. თეჯირიდან – თითქოს მიწიდან ამოიზარდნენო – ორი ყვავილი /ხელები ფერადი ხელთათმანებით/ ამოვა. მათ თითები-ფურცლები დახურული აქვთ, კოკრები-ხელის მტევნები დაშვებული. ყვავილები ოდნავ ირხევიან, თანდათან იშლებიან, გულებს მზეს მიუფიცხებენ. შემოფრინდება პეპელა /ცერებით ერთმანეთზე გადაჭდობილი ორი ხელი/. ბოლომდე გაშლილი ყვავილები თავისკენ უხმობენ პეპელას.

ანაზდეულად, ამ ორ ყვავილს შორის მიწა შეინძრევა. ამოდის ეკალი /ხელი მწვანე ხელთათმანით/. მას თითები-ეკლები გაფარჩხული აქვს. მიმოიხედავს, ამაყად გადახედავს ყვავილებს და იწყებს მათ შევიწროებას თავისი ჩხვლეტია ეკლებით. ყვავილები "გულწასულები" ეცემიან მიწაზე.

შემოდის ხელი-კაცი, მას სარწყავი უჭირავს. სარწყავს ძირს დადგამს. ეკალს ამოთხრის და გადააგდებს. ყვავილებს ფეხზე წამოაყენებს. რწყავს. ყვავილები გამოცოცხლდებიან. მზე ჩადის. ყვავილები ნელ-ნელა იხურებიან. იძინებენ.

მოუხელთებელი ხალიჩა

შემოდის ფისო. თან დაგრაგნილ ხალიჩას მოათრევს, თეჯირზე დებს. იზმორება, ამთქნარებს. იწყებს ხალიჩის გაშლას, ხალიჩა ბოლომდე გაშლასაც კი ვერ მოასწრებს, რომ ხალიჩა მეორე ბოლოდან კვლავ დაიგრაგნება. ფისო გაკვირვებული შეხედავს ხალიჩას და ხელახლა იწყებს მის გაშლას. ახლა საწინააღმდეგო მხრიდან სწრაფად დაიგრაგნება ხალიჩა და ფისოს უკნიდან დაეტაკება. ფისო გვერდზე გადავარდება. [illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

იფხანს. ახლა უკვე ფრთხილად მიდის ხალიჩასთან და ნელა, ძალიან ნელა, საგულდაგულოდ, თითქოს იატაკზე უნდა დააწებოსო, იწყებს მის გაშლას. გაშალა ბოლომდე, ხალიჩა უძრავადაა. ფისო განზე გადგება და კმაყოფილებით იმზირება. ხალიჩა მოულოდნელად ორივე მხრიდან სწრაფად დაიგრაგნება. გაჯავრებული ფისო ღრენით მივარდება ხალიჩას და შეუპოვრად ჩადგება ორ გრაგნილს შორის. ცდილობს გაშალოს ხან ერთი, ხან მეორე თავი. დიდი გარჯის შემდეგ ერთი გრაგნილი გაშალა. მაგრამ ხალიჩა ისევ სწრაფად დაიგრაგნა ზამბარასავით და ფისოც შიგ მოიყოლა. ხალიჩა ფისოსთან ერთად გაგორდა სცენიდან /ხალიჩა გამუდმებით უჭირავს და ამოძრავებს მას მეორე შემსრულებელი, -ე.წ. დამხმარე/.

გ ო გ ო ნ ა   დ ა   ბ უ რ თ ი

თეჯირზე ბურთი შემოგორდება /ბურთი დამაგრებულია მავთულზე/, რომლითაც მართავს დამხმარე მსახიობი/. ბურთს გოგონა მოსდევს, დაიჭერს.

საცეკვაო მუსიკა პოლკას რიტმში. გოგონა ბურთს ძირს დაარტყამს. დაარტყამს რამდენჯერმე. ტემპს თანდათან უმატებს. უახლოვდება კედელს. ბურთით კედელზე თამაშობს. კედელს მოშორდება. ბურთით ახლა ჰაერში თამაშობს: მაღლა აისვრის, ტაშს შემოჰკრავს და დაიჭერს. კიდევ აისვრის, სწრაფად შემოტრიალდება ფეხის წვერებზე და ბურთს ჰაერში დაიჭერს. კვლავ მთელი ძალით აისვრის ბურთს ჰაერში. ბურთი ძლიერ მაღლა აფრინდება. მუსიკა გაწყდება. ბურთი ჰაერში გაჩერდება.

გოგონა ხელებაწვდილი ელოდება ბურთს. ხელებით ეძახის, თან გაკვირვებული აქეთ-იქით იხედება.

მუსიკა კვლავ აჟღერდება. ბურთი ვარდება. გოგონა მას იჭერს, გულში იკრავს და გარბის.

ზ ღ ვ ა

ზღვა /ხელები ლურჯ ხელთათმანებში/. ხელები-ტალღები მსუბუქად ირხე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვიან საერთო რიტმული მოძრაობით. გამოჩნდება ხომალდი /ხომალდი შეიძლება გამოჭრილი იყოს მუყაოსაგან ან ფანერისაგან/. ტალღები ნელა და მსუბუქად "გადასცემენ" მას ერთიმეორეს.

ხომალდი კულისებში გადის. ქარი. ტალღებს მღელვარება ეტყობათ.

ისევ გამოჩნდება ხომალდი. ტალღები ახლა უკვე სწრაფად გადასცემენ მას ერთიმეორეს. ხომალდი ხან ღრმად ჩავარდება ცხვირით წყალში, ხან მაღლა ამოვარდება და უკან გადაიხრება. გადის კულისებში. ზღვაზე ქარიშხალია. ზღვა ბობოქრობს, აზვირთებული ტალღები ერთიმეორეზე ნოგრიავენ, ერთმანეთს ეჯახებიან. გამოჩნდება ხომალდი. ტალღები უთავბოლოდ გადასცემენ მას ერთმანეთს. გემი თვალს მიეფარება. ქარიშხალი ჩადგება. ხომალდი კვლავ გამოჩნდება. ახლა იგი უკვე თავდაყირა ტივტივებს ტალღებზე. ტალღები მას ფრთხილად გადმოაბრუნებენ, ნელა არწევენ. ხომალდი მიცურავს.

უ ჩ ვ ე უ ლ ო   რ ო მ ა ნ ი

/ივ ქოლის მიხედვით/

მოდის სამი ქოლგა. ერთი კაცის ქოლგა, ორი– ქალისა. კაცის ქოლგა შავია, ქალებისა კი – ფერადი. მამა, დედა და ქალიშვილი.

წინ კიდევ ერთი კაცის ქოლგა შემოხვდებათ.

გაიარა.

მოიხედა.

ქოლგა-ქალიშვილმაც მოიხედა. ქოლგა მამამ ეს შეამჩნია, ხელი ჩაავლო.

წავიდნენ.

ცოტა ხნის შემდეგ სხვადასხვა მხრიდან ქოლგა-ქალიშვილი და ქოლგა-კავალერი შეხვდნენ.

კავალერი "აედევნა". ქალიშვილს ეშინია, უნდა წავიდეს. კავალერი

არ უშვებს, მკლავს მოხვევს.

აღელვებული მშობლები ქალიშვილს დაეძებენ. გამოუძახებენ პოლიციელებს – ორ ქოლგას თეთრი ხელთათმანებით. ისინი კვალს მიჰყვებიან. იპოვეს, მაგრამ უკვე გვიანაა: შეყვარებულებს შვილი შეეძინათ – პატარა ვარდისფერი ქოლგა.

მშობლებს ისღა დარჩენიათ ღმერთს მადლობა შესწირონ, რომ თავიანთი დაკარგული შვილი იპოვეს და დალოცონ ისინი.

წ ყ ი ს   პ ი რ ა ს

წიგნის კითხვით შემოდის გოგონა. ჯდება, წიგნს ფურცლავს. შემოფრინდება პეპელა. გოგონა წიგნს დააგდებს და პეპელას გამოუდგება. გარბის. შემობაჯბაჯდება დათვი. დაინახავს წიგნს, დაყნოსავს, უნდა წაიკითხოს. ახლა მეორე მხრიდან მოუვლის, კითხულობს. ოხრავს. ხვნეშის. ოხვრა სლუკუნში გადადის. მწარედ ტირის. ცრემლების წმენდით მიდის. ხტუნვა-ხტუნვით შემოდის კურდღელი. წიგნს გადაახტება, შეჩერდება. მობრუნდება, წიგნში იყურება, ფურცლავს. კითხვაში ჩაღრმავდება. ხითხითებს. იცინის. ხარხარებს, ფერდზე ხელს წაივლებს. ზურგზე გადაყირავდება. დგება, ხელახლა კითხულობს. უკნიდან მგელი მოადგება. კურდღელი მას ვერ ამჩნევს. მგელი წიგნში იყურება. კურდღელი მოიხედავს, შიშისაგან ჩაჯდება, კოტრიალ-კოტრიალით მოკურცხლავს. მგელი ზანტად გააყოლებს თვალს, წიგნში იყურება, ყმუის, ცხვირით რამდენიმე გვერდს გადაფურცლავს, ამთქნარებს. გვერდზე გადააფურთხებს, მიდის. გოგონა ბრუნდება. იღებს წიგნს, ფურცლავს. წიგნის ყდაზე წარწერა: "ზოოლოგია".

თ ხ ა   დ ა   გ ი გ ო

ეზო. ხის ძირას თხა ნეკერს შეექცევა. ვედროდან წყალს სვამს.

წიგნით ხელში გამოჩნდება გიგო. ხის ქვეშ შეჩერდება, მოხერხებულ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ადგილს შეარჩევს და ჯირკზე ჩამოჯდება. წიგნს მუხლებზე დაიდებს და გადაშლის. რამდენიმე ხანს უძრავად ზის – წიგნს გულმოდგინედ ჩასჩერებია. ვერც ამჩნევს, რომ წიგნი უკუღმა უჭირავს. ძილი მოერევა. თავს ასკილივით აქნევს.

ამის შემხედვარე თხამ ნეკერის ჭამას თავი მიანება და გიგოს მიაჩერდა. ჰგონია გიგო ჭიდაობაში მიწვევსო. ჯერ უკან დაიხევს, შემდეგ მთელი ძალით მისკენ გამოექანება, რქებით დაეჯახება და ჩვენს ბეჯით გიგოს ყირამალა გადაატრიალებს.

– ვაი, დედა! – დაიყვირებს ტკივილისა და მოულოდნელობისაგან შეშინებული გიგო და სახლისკენ მოკურცხლავს.

გ რ ა ფ ი ნ ი   დ ა   ყ ვ ა ვ ი

შემოფრინდება ყვავი. ნისკარტში ყველის ნაჭერი უჭირავს, ძირს დადებს და შეექცევა. ჭამა მოათავა. ნისკარტი ბალახებზე გაისუფთავა და აქეთ-იქით იცქირება. რაღაცას ეძებს. უცებ თვალი მოჰკრა მიტოვებულ გრაფინს /გრაფინი შეიძლება გამოიჭრას ფანერისაგან ან მუყაოსაგან/ მიუახლოვდა. შეათვალიერა. ჩაჰყო ნისკარტი, მაგრამ ვერ სწვდება, წყალი გრაფინში ნაკლულად არის. წვალობს, მაგრამ არაფერი გამოუდის, თავი გრაფინის ყელში არ ეტევა. ხან გვერდიდან აწვება თავით გრაფინს, ლამობს მის წაქცევას, მაგრამ ამაოდ. გრაფინი მძიმეა.

ყვავი დაღონდა. მერე თითქოს რაღაც მოიფიქრაო, ირგვლივ მიმოიხედა, კენჭი დაინახა, ნისკარტით აიღო და გრაფინში ჩააგდო, ამას მოჰყვა მეორე, მესამე, მეათე და... წყალმა თანდათანობით მაღლა აიწია, პირამდე ამოვიდა.

ყვავმა კისერი წაიგრძელა და გემრიელად დაეწაფა წყალს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ც ნ ო ბ ი ს მ ო ყ ვ ა რ ე

თეჯირის ერთ კუთხეში საბუდარი დგას. საბუდრის მახლობლად მურია ჩაცუცქულა. მას საბუდრიდან რაღაც ხმაური ესმის; სურს გაიგოს, რა ხდება იქ, მაგრამ ახლოს მისვლას ვერ ბედავს – ეშინია. საბუდარს გარშემო უვლის, გაუბედავად უყეფს.

შემოდის ქალი. ხელში წყლით სავსე ჭურჭელი უჭირავს. ჭურჭელს თეჯირის მეორე კუთხეში დგამს და მიდის.

კრუხი საბუდრიდან გადმოფრინდება და წყლის დასალევად გაემართება. სვამს წყალს.

მურიკელამ დრო იხელთა, საბუდართან მიირბინა, წინა თათებით საბუდრის წნულს დაეყრდნო და შიგ გადაიხედა. მოულოდნელად საბუდარი გადმობრუნდა, დაფრთხალი წიწილები ჭიკჭიკით გამოცვივდნენ გარეთ და აქეთ-იქით მიმოიფანტნენ.

ხმაურზე კრუხი ბუმბულაქოჩრილი მივარდა მურიას და მაგრად ჩაუნისკარტა. შემდეგ შვილებს თავი მოუყარა, ფრთები გაშალა და შვილებს გადაეფარა.

ე მ ა დ ე რ ი

მდინარიდან ნიანგი გამოსცურავს. ყბა ახვეული აქვს ხელსახოცით, ღრიალებს, კბილი სტკივა. დახმარებას თხოულობს. სირენის ხმა. ეს სასწრაფო დახმარებაა. მოფრინავს თეთრი ფრინველი გრძელი და წვეტიანი ნისკარტით. კისერზე ყუთი ჰკიდია წითელი ჯვრის ნიშნით.

ფრინველი ფრთხილად მიუახლოვდება ნიანგს, სახვევს მოხსნის. ნიანგი ხახას აუღებს. ფრინველი შეშინებული გახტება განზე. ნიანგი მუდარით უხმობს მას თავისკენ. ფრინველი სიფრთხილით ათვალიერებს ნიანგის პირის ღრუს. შემდეგ ნისკარტს გაისუფთავებს და გულმოდგინედ ეძებს დაზიანე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბულ კბილს. ნიანგი თითით უჩვენებს მტკივან კბილზე. ფრინველი მორ-მანქანას მოიმარჯვებს და იწყებს კბილის ბურღვას. ნიანგი სიმწრისაგან ღრიალებს. ფრინველი მას ბჟენს უკეთებს.

ნიანგი კბილს მოისინჯავს – აღარ სტკივა! იგი კმაყოფილებით იცი-ნის. ფრინველი გამოთხოვების ნიშნად ხელს ართმევს. ნიანგი მთელი ძალით დააღებს პირს და სულმოუთქმელად გადაყლაპავს ფრინველს, ყუთს კი უკანვე გადმოაფურთხებს.

ნიანგი კმაყოფილი გაემართება წყლისკენ; უცებ ბორმანქანის ხმა გაისმის, ეს ფრინველია. იგი მუცელს უბურღავს ნიანგს. ნიანგი სიმწრი-საგან ღრიალებს, აქეთ-იქით აწყდება. ამასობაში გაიფატრება კიდეც ნიან-გის მუცელი და იქიდან თეთრი ფრინველი გამოვა. იგი წყანარი სტვენით აიჭრება ცაში. ნიანგი გაკვირვებული უყურებს მას. შემდეგ ტირილით მოაგროვებს თავის ნაწილებს – ცალ ფეხს, კუდს და მდინარეში ჩაყურყუმე-ლავდება.

რ ა ც   მ ო გ ი ვ ა   დ ა ვ ი თ ა ო!

დილაა. სოროდან მელა გამოდის. მას უკან ხტუნვა-ხტუნვით მელა-კუდა /შვილი/ მოჰყვება.

მელა სოროს წინ შეჩერდება. ქვაზე ჩამოჯდება. ფიქრობს. საქციელზე უგუნებობა ემჩნევა. ამთქნარებს. იზმორება.

მელაკუდა მხიარულ გუნებაზეა. ანცობს, დედის გულზე ახტება. კუდ-ზე "კბენს", მალაყებს გადადის. დედა უკმაყოფილოა მისი საქციელით. უკანვე შეაგდებს სოროში, თან აფრთხილებს /თითით ემუქრება/, გარეთ არ გამოვიდეს.

მელა მიდის. როგორც კი თვალს მიეფარება, მელაკუდა კვლავ ამოძვ-რება სოროდან. პეპლებს დაედევნება.

მოისმის ფრუტუნი. ეს ზღარბია. ეკლებზე სოკოები აუსხამს და აქეთ მოაქვს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ცნობისმოყვარე მელაკუდა სოროში იმალება. იქიდან ინტერესით ადევნებს თვალ-ყურს ზღარბს, რომელსაც პირველად ხედავს.

ზღარბი ირგვლივ მიმოიხედავს, დარწმუნდება რა, რომ ვერავინ ხედავს, ორმოს ამოთხრის, სოკოს შიგ ჩაყრის, ფოთლებს წააფარებს და უკან გაბრუნდება.

მელაკუდა სოროდან ამოძვრება, სულწასული ორმოსთან მიირბენს და სოკოებს ამოყრის. ჩაკბიჩავს ერთს, ორს. არ მოეწონება. გადმოაფურთხებს. მაშინ თამაშს დაიწყებს: სოკოებს ჰაერში ისვრის, ნამცეცებად აქცევს.

კვლავ ფრუტუნი. ეს ზღარბი ბრუნდება სოკოებით დატვირთული. მელაკუდა სოროს წინ დადგება და გამომწვევად უყურებს ზღარბს.

ზღარბი ხედავს, რომ ორმოში სოკო აღარ არის, გარშემო მხოლოდ ნამტვრევებიღა ყრია. მელაკუდას შენიშნავს, გულმოსული მიიჭრება მასთან. მელაკუდა მთელი ძალით ჩასცხებს თათს ზღარბს თავში. თათში ეკლები შეერჭობა. წკივილისაგან დაიმარჭება და გამწარებული ახლა საკბენად დაეტაკება, მაგრამ ყვირილით "დეე-დაა" უკანვე გადმოხტება და სოროსაკენ გაიქცევა.

ზღარბი გაფანტულ სოკოებს მოაგროვებს, ეკლებზე აისხამს და კმაყოფილი გზას გაუდგება.

მ ე ლ ა   დ ა   ყ ვ ა ვ ი

ხე. ხის ტოტზე ყვავი ზის. თვლემს.

გამოიარა მელამ. ყვავს თვალი მოჰკრა. შეჩერდა. პირს ნდომის ნერწყვი მოადგა. ჩანს რაღაც ოინი მოიფიქრა უცებ ხის ქვეშ გაგორდა და ფართხალი დაიწყო. მერე ფეხები გაასავსავა და ბალახებში უძრავად გაიშოტა.

ბრიყვი ყვავი ყოველივე ამას თვალს ადევნებდა. დარწმუნდა რა, რომ მელა ნამდვილად მოკვდა, ძირს ჩამოფრინდა. ჯერ გაუბედავად, შორიდან დაუწყო ჭვრეტა "ლეშს", მერე თანდათან მიუახლოვდა, ბოლოს ზედ შემოაჯდა. საჭმელად მოემზადა, რომ ამ დროს... მელამ პირი სტაცა და ტყისკენ გააცუნცულა.

ე რ თ ხ ე ლ   ბ ა ღ შ ი

/მ. ჯინორიას ეტიუდის "აკარაკზე"-ს მიხედვით/

ბაღში კაცი შემოვიდა. ხის ირგვლივ თოხნას შეუდგა. ამ დროს ჩიტის საგანგაშო ჭყივილი გაიგონა. მოიხედა და ძირს ბუდიდან გადმოვარდნილი ბარტყი დაინახა. მას გველი ეპარება. კაცმა თოხი მოიმარჯვა და გველს შეებრძოლა. მოკლა. ბარტყი მზრუნველობით აიყვანა და ბუდეში ჩასვა.

ე ტ ი უ დ ე ბ ი   ფ ა ნ ტ ა ზ ი ა ზ ე

კეთილი ქოლგა

პირველი ეპიზოდი. თეჯირზე, საგანქვეშ, სძინავს ქოლგას. ისმის საათის წიკწიკი. გაისმის მაღვიძარას ზარი. ქოლგა ზეზე წამოდგება. ისმის ადამიანის მთქნარების ხმა. ქოლგა იშლება და იკეცება. შემდეგ შეხტება და ძლიერად შეინჯღრევა. ქოლგა "გაიმართება", გააკეთებს რამდენიმე ენერგიულ მოძრაობას - გაიხსნება და დაიხურება.

გაისმის მუსიკა მხიარული მარშის რიტმში. ქოლგა ხტუნვა-ხტუნვით მიდის.

მეორე ეპიზოდი. თეჯირზე სახლი გამოჩნდება. მას წვიმის ღრუბელი /გამოჭრილი ფანერისგან ან მუყაოსაგან, რომელიც ჯოხზეა დამაგრებული/ დაედევნება. დაეწევა და დაასველებს. სახლს უნდა გაექცეს, მაგრამ ღრუბელი კვალდაკვალ მისდევს.

მუსიკაში ჟღერს ქოლგის თემა. შემოვარდება ქოლგა, გაიშლება და სახლს გადაეფარება. ღრუბელი ძირს დაეშვება. ქოლგა დაიკეცება, ღრუბელს მიწაზე დაადგებს და იმ არემარედან განდევნის. სახლს ხელს დაუქნევს და მხნედ მიდის.

მესამე ეპიზოდი. თეჯირზე ყვავილი /ამჯერად ქაღალდისაგან გაკეთებული./ გამოჩნდება.

ავაზაკური სცენა. ამოხტება დაღრეცილი, დაკბილული ხმალი, ყვავილს გარშემო უვლის და მოჭრით ემუქრება. ყვავილი თავს არიდებს, გვერდზე იხრება, "იმალება".

ქოლგის თემა. შემოიჭრება ქოლგა. ხმალთან ორთაბრძოლაში ჩაებმება. ფარიკაობენ. ძლიერი დარტყმისაგან ხმალი გადაყირავდება და მიწაში ჩაერჭობა. ქოლგა ერთი დარტყმის ტარამდე მიწაში ჩაფლავს მას. გასინჯავს – მაგრად არის თუ არა ხმალი მიწაში ჩარჭობილი და კმაყოფილი გზას გაუდგება.

ყვავილი მადლობის ნიშნად თავს უკრავს.

მეოთხე ეპიზოდი. გამოჩნდება მუყაოს ნაჭერი. მასზე დახატულია ქალი და კაცი, რომლებიც ჩახუტებულნი, ზურგით მაყურებლისაკენ სხედან ბაღის მერხზე. სცენის სიღრმიდან ისმის გესლიანი ხითხითი. გამოჩნდება ხელი და თითით უჩვენებს შეყვარებულებზე. მუყაო შემობრუნდება და ახლა პირდაპირ დადგება მაყურებლისაკენ. ხელი ახლა მეორე მხრიდან გამოჩნდება. ხითხითი. მრავალი ხელი. მუყაო ისევ წინანდელ მდგომარეობაშია.

თავისი მუსიკის თანხლებით შემოირბენს ქოლგა. ცდილობს განდევნოს დამცინავები. მაგრამ დამცინავები ძალიან ბევრნი არიან. ქოლგა ბორგავს. მიიღებს ერთადერთ სწორ გადაწყვეტილებას – მივა წყვილთან, გაიშლება და დაფარავს მათ. ხელები ერთ ადგილზე შექუჩდებიან, ბჭობენ, თითებით არჩევენ საქმეს , და, უიმედოდ ხელჩაქნეულები, მიდიან.

მეხუთე ეპიზოდი. ქოლგის ოთახი. დაღლილი ნაბიჯით შემოდის ქოლგა. დაწვება თეჯირზე და საგანს წაიფარებს. გადაბრუნდება და დაიძინებს. მუსიკა წყნარდება. საათის წიკწიკი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უ კ ა ც რ ი ე ლ ი   კ უ ნ ძ უ ლ ი

ზღვა. ზღვაზე ხომალდი მიცურავს. ამოვარდება ძლიერი ქარი, რომელიც ქარიშხალში გადადის. ხომალდს თავის ნებაზე აქანავებს თეჯირის ერთი თავიდან მეორემდე. ძლიერი ჭახანი და... ხომალდი ბრუნდება და იძირება. ზედაპირზე კაცი დარჩება. იგი უზარმაზარ საშველ რგოლს ჩასჭიდებია და მიცურავს. რგოლს აწერია ხომალდის სახელწოდება: "რობინზონ კრუზო". კაცის საპირისპიროდ უკაცრიელი კუნძული "მოცურავს". მასზე ორი პალმაა და მათ შორის ლომს სძინავს. კაცი კუნძულზე ადის. ათვალიერებს. დაინახავს ლომს. შეეშინდება, იმალება ხის უკან. ლომსაც ეშინია და სხვა ხის უკან იმალება. თვალით სინჯავენ ერთმანეთს. კაცი საშველ რგოლს აჩვენებს. ლომი თანაგრძნობით აკანტურებს თავს და წიგნს აიღებს კაცს გაუწვდის. ლომი და კაცი ერთად სხედან. [illegible] კითხულობენ წიგნს. წიგნზე ჩანს წარწერა: "რობინზონ კრუზო".

ეპიზოდები ლიტერატურულ მასალაზე

ს კ ო ლ ი ს ა კ ე ნ   კ ე რ ი, კ ე რ ი!

/აზრი აღებულია/

გიგილოს ლოგინში სძინავს. დედას ტაშტი და წყლის ჭურჭელი შემოაქვს. გიგილო უკმაყოფილოდ გვერდზე გადაბრუნდება. დედა რეპროდუქტორს რთავს. ისმის სიმღერა - "მახსოვს პირველად". გიგილო თავზე გადაიფარებს საბანს. დედა უკმაყოფილო გადის. ცოტა ხნის შემდეგ შემოდიან დედა და მამა /ხელთათმანიანი ხელი საჩვენებელ თითზე ბურთულით/. მამას გიგილოს ტანსაცმელი /ხელთათმანი/ უჭირავს, დედას - პირსახოცი. დედა გიგილოს საბანს გადახდის. გიგილო იფარებს. დედა კვლავ გადახდის საბანს და გიგილოს ლოგინიდან ააგდებს /მიშვერილი ხელი საჩვენებელ თითზე ჩამოცმული ბურთულით/. გიგილო პირს იბანს ტაშტზე, დედა წყალს უსხამს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯაიბანა. დედა პირისახეს პირსახოცით უმშრალებს. მამა კოსტიუმს /ხელთათმანს/ აცმევს. დედა თავს ჩამოაცწევს. დედა და მამა ჯერ რიგრიგობით, შემდეგ კი ერთდროულად ლოყებზე ჰკოცნიან გიგილოს. მამა პორტფელს მიაწოდებს. გიგილო პორტფელს გამოართმევს და მიდის.

გიგილო გამოცდებს აბარებს უმაღლესში

გიგილო ქუჩაში მიდის. გამოჩნდება სახლი წარწერით "უმაღლესი სასწავლებელი". გიგილო სახლთან მიდის. შიგ შედის. სახლი შემობრუნდება.

გიგილო აუდიტორიაში დგას. შემოდის პროფესორი. პორტფელს დადებს. პორტფელიდან "კითხვას" /კითხვის ნიშანი/ იღებს. კითხვის ნიშანი გიგილოსთან მიდის. გიგილო კითხვის ნიშანს შეხედავს და თავს უარყოფითად გაიქნევს. პროფესორი მეორე "კითხვას" ამოიღებს პორტფელიდან. გიგილოს იგივე რეაქცია. ხელახალი "კითხვა", ისევ უარყოფითი პასუხი. მაშინ პროფესორი პორტფელიდან "ორიანს" ამოიღებს და გიგილოს გაუწოდებს. კარზე მიუთითებს.

კედელი შემობრუნდება, გიგილოსა და პროფესორს დაფარავს. ფასადიდან გამოდის გიგილო "ორიანით" ხელში. "ორიანს" გაჯავრებული შეხედავს და ძირს დააგდებს. სტვენა-სტვენით მიდის.

გიგილო სალუდეში

გიგილო ქუჩაში მიდის, ხელში ფული უჭირავს, სალუდესთან მივა, შეჩერდება. ფულს ხელში შეათამაშებს და სალუდეში შევა. სალუდეს ფასადი შემობრუნდება.

გიგილო სალუდეშია. ფულს ჩააგდებს. მოირბენს თეთრ ხელთათმანიანი ხელი, გიგილოს ლუდის კათხას /კათხა ბრტყელია, გამოჭრილია ფანერიდან

ან ბუყაოდან, უკნიდან ქაფი აქვს მიმაგრებული, ისე, რომ ის მოჩანს მხოლოდ ზემოდან, კათხას ნაპირზე/. გიგილო ქაფს შეუბერავს, ქაფი გაქრება. გიგილო ერთი ამოსუნთქვით შესვამს ლუდს. კათხას დადგამს. ნუსიკა. კათხა გაორდება. გასამდება. თეჯირზე ახლა უკვე მრავალი კათხა ცეკვავს. აგერ, კათხადან ლორი გამოდის. გიგილოსთან მიდის. ისინი ერთმანეთს ეხვევიან. წაიქცევიან. კათხები ერთდებიან.

მ. ლორთქიფანიძე - უფრ. მასწავლებელი

მსახიობის ოსტატობის გაკვეთილებზე მ. ი. კნებელის მიერ ჩაწერილი მიხეილ ჩეხოვის ეტიუდები და სავარჯიშოები

ეტიუდი I.

წარმოიდგინეთ, რომ ეს ოთახი ფსიქიატრიული საავადმყოფოა და თქვენ ყველანი იქ ხართ დამწყვდეულნი.

მე ვიქნები ექიმი, თქვენ კი ავადმყოფები - ყველა თქვენგანს აქვს იდეა-ფიქსი, აკვიატებული იდეა.

დამსწრეებს ურიგდებათ თავიანთი "ავადმყოფობები".

თქვენ შუშისა ხართ, არაფერი არ უნდა ითამაშოთ; უბრალოდ, უნდა წარმოიდგინოთ, რომ შუშისა ხართ და შესაძლოა, დაიმსხვრეთ. თქვენ კი "ღმერთი იანუსი" ხართ. გაქვთ ორი წყვილი თვალი - ერთი სახეზე, მეორე კი კეფაზე, თქვენ კი... და ა. შ.

უეცრად "ღმერთმა იანუსმა" ხელებით გააკეთა რაღაც მოძრაობა, რომელიც, როგორც მომეჩვენა, ჩემსკენ იყო მიმართული და გამახსენდა, რომ მე შუშისა ვიყავი და შეიძლებოდა დავმსხვრეულიყავი. უცებ შიშმა ამიტანა.

მე ყველას ფრთხილად ვუვლიდი გვერდს, ვცდილობდი მევლო მსუბუქად და ჩუმად.

დღემდე მახსოვს თავისუფალი ქმედების რწმენით გამოწვეული სიხარული. ჩემთვის უსაფრთხო ადგილის ძებნაში ავძვერი ფანჯრის რაფაზე. ჩეხოვმა ჩამოსვლა შემომთავაზა, მე კი სრულიად თავისუფლად და დაჯერებულად ვესაუბრებოდი მას როგორც ადამიანს, რომელსაც არ ესმის, თუ რამდენად საშიში იყო ჩემთვის რაფიდან ჩამოსვლა, ჩეხოვი მარწმუნებდა, რომ მას ყველაფერი ესმის, დავნებდი. ის ფრთხილად მომეხმარა რაფიდან ჩამოსვლაში, ხელჩაკიდებული, როგორც "შუშის სხეული", გამიყვანა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ოთახის მეორე მხარეს. და ტახტზე დაჯდა. გზად ესაუბრებოდა ირგვლივ მყოფთ. ვიღაცას ეკითხებოდა, ვიღაცას ამშვიდებდა; მაგრამ ვგრძნობდი, რომ მას არც ერთი წამით არ ვავიწყდებოდი. ის თამაშობდა ექიმს და ყველა ნდობით შეჰყურებდა მას.

უეცრად ტაში შემოჰკრა - ეს ნიშნავდა ეტიუდის დასასრულს.

ეტიუდი II.

თქვენ ცოლ-ქმარი ხართ. ქმარი მიდის თქვენგან. შეგიძლიათ მოიმოქმედოთ და თქვათ ყველაფერი, რაც გნებავთ.

მახსოვს, იმ წუთებში მარტოობის ისეთმა მწვავე გრძნობამ, ისეთმა სევდამ შემიპყრო, როგორიც თვრამეტი წლის ასაკში ჯერ არ განმეცადა და წარმოდგენაც არ მქონდა ყოველივე ამაზე. ფიქრებით დამძიმებულმა, ხმაც კი ვერ ამოვიღე, თუმცა, არ მინდოდა გამეშვა, მინდოდა როგორმე შემეჩერებინა. არც მას უთქვამს არაფერი, მხოლოდ თავის ნივთებს აგროვებდა...

- ცხოვრებაში ოდესმე განგიცდიათ ანალოგიური გრძნობა? - მკითხა ჩეხოვმა.

- არა, - ვუპასუხე გულღიად.

- სამუდამოდ დაიმახსოვრეთ ის, რაც ახლა მოხდა. ხელოვნება საოცრად რთული რამ არის, ცხოვრებაში არ განგიცდიათ; წარმოსახვა ცოტათი წააგავს ფუტკარს, რომელიც "თაფლს იწოვს" აღქმულიდან, გაგონილიდან, წაკითხულიდან, ნანახიდან და შემდგომ შემოქმედებით პროცესში ვლინდება. როგორც კი დაიწყებთ სწავლას, მსახიობის ხელოვნების სწავლას - უშუალობა, მიამიტობა, რწმენა უმალვე გაქრება. მაგრამ, ეს მხოლოდ დროებით, მერე ყველაფერი ბრუნდება ახალი სახით.

ეტიუდი III.

"საიდუმლო სერობა". ლეონარდო და ვინჩი /ამ ეტიუდში მ. ჩეხოვი ქრისტეს თამაშობს/.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეტიუდის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ყველამ უნდა იპოვოს ლეონარდო და ვინჩის "საიდუმლო სერობის" რომელიმე ფიგურის პოზის შინაგანი გამართლება. ამ ეტიუდზე მუშაობისას ჩეხოვი ხსნიდა დავინჩის ნაწარმოების არსს, კომპოზიციას, რიტმს, თითოეული ფიგურის განლაგებას.

ჩეხოვი ყოველთვის ამბობდა, რომ თუ მსახიობი გაითავისებს იმპროვიზირებული შემოქმედის ფსიქოლოგიას, ის როგორც ხელოვანი იპოვის თავის თავს. ამიტომ, მსახიობი, პირველ რიგში, უნდა აღიზარდოს როგორც ხელოვანი - ინპროვიზატორი. ბევრი ეტიუდი, რომელიც სტუდიაში კეთდებოდა, სწორედ ამ პრობლემას შეეხებოდა.

ჩეხოვს უყვარდა ეტიუდები "თვითგამორკვევაზე"; კერძოდ, ეტიუდები, რომლებშიც მოვლენათა მოულოდნელობა მოფიქრების საშუალებას არ იძლევა. საერთოდ, იგი მთელ ეტიუდს არ მოგვითხრობდა - მსვლელობის დროს გვკარნახობდა მოქმედებათა შემდგომ რიგს. თუ ვინმე უსმენდა მის კარნახს და ამით ყურადღება ეფანტებოდა, იგი წყვეტდა სავარჯიშოს, რადგან მიაჩნდა, რომ პირველდაწყებითი ნაბიჯი მსახიობის ხელოვნებისაკენ, ესაა-იცხოვრო შენი ამოცანით ისე, რომ პედაგოგის კარნახი /შემდგომ კი რეჟისორის/ ხელს კი არ გიშლიდეს, არამედ გეხმარებოდეს ქმედითი ამოცანის ამოხსნაში. ჩეხოვი გვკარნახობდა გასაოცარი მსახიობური წინასწარმეტყველებით და ყოველთვის, რომელიღაც მომენტში, ერთვებოდა ეტიუდში როგორც თანამონაწილე.

ეტიუდი IV.

შედიხარ ლიფტში,ხურავ კარს,ადიხარ სტანისლავსკისთან;მან მოისურვა მოგისმინოს,როგორ კითხულობ,იმეორებ ლექსს შენთვის.ღელავ,მაგრამ,გიხარია,რომ ახლა ნახავ კონსტანტინე სტანისლავსკის.

ხელში ყვავილები გიჭირავს, ვარდი დაგივარდა,აიღე,ოღონდ ფრთხილად, ეკალმა არ გიჩხვლიტოს.ერთხელ კიდევ გაიმეორე ლექსი.ახლა დააჭირე თითი ღილაკს.მეექვსე სართული /მე გავაკეთე მოძრაობა,რომ ღილაკისათვის ხელი დამეჭირა; მაგრამ იმავე წამს ჩამესმა ჩეხოვის აღელვებული ხმა:/

ეროვნული ბიბლიოთეკა

- აი არის ფილაკებიანი დაფა, რა ხდება? სად არის? იქნებ, ის მეორე მხარეზეა? შენ შეხვედი ცარიელ გალიაში! რა უნდა ქნა? კაბინა ზემოთ არის! იგი ძირს ეშვება! გამოდი! გამოდი ჩქარა!

/საკმარისი იყო გამეკეთებინა ერთი მოძრაობაც კი, რომ ჩეხოვი მაშინვე ჩემ გვერდით გაჩნდა და შეეცადა კარი გაეღო/.

- ეცადე არ იღელვო, ახლავე გიშველით,- მეუბნებოდა იგი. კარი დაკეტილია. შენ ჩაკეტე კარი, რომელშიც გასაღები არ იყო - რას სხედხართ,- დაუძახა მან სტუდიელებს,- გადაარჩინეთ! გაიქეცით ზემოთ! გააჩერეთ ლიფტი! იქნებ იქ, ზევით ვინმე არის. დაწექი, დაწექი იატაკზე... /მე უკვე არაფერი მესმოდა, შიშისგან გული წამივიდა/.

- რატომ წაგივიდა გული? ეს ხომ უხეში ნატურალიზმია, - არცერთი შენი გრძნობა არავითარ კავშირში არ არის ხელოვნებასთან, მეუბნებოდა ჩეხოვი, - ისტერიკა, უხეში დაძაბულობა, - აი, რამ მიგიყვანა გულის წასვლამდე.

- მომეცით ყველაზე "საშიში" ეტიუდი და ნახავთ, რომ შემოქმედებითი სიხარულის გარდა მისგან არაფერს განვიცდი.

მე მოვიფიქრე ეტიუდი, მაგრამ გამოგიტყდებით, რომ გამბედაობა არ მეყოფა, ვატარო ჩეხოვი მიზნისაკენ.

- ეს არც არის საჭირო, რადგან მე ხომ თქვენ იმიტომ "გატარებთ" თანდათან, რომ ისწავლოთ კარნახის მოსმენა... ეხლა კი დამავალე ეტიუდი.

ეტიუდი V.

ხიდან ვკრეფ ხილს და უცებ წავაწყდები შხამიან გველს.

ამ ეტიუდზე ყველა სტუდიელი უარს ამბობდა /ჩეხოვმა ძალზე მალე შეგვაჩვია, აქტიურად დავწაფებოდით ნებისმიერ სავარჯიშოს. იგი ისე ცივად და ზიზღით ეკიდებოდა "მომლოდინეებს", რომ თითოეული ჩვენგანი არც კი ვუფიქრდებოდით, გამოგვივიდოდა თუ არა სავარჯიშო და, გაბედულად ვიწყებდით მის შესრულებას/.

სტუდიელების მიერ ამ ეტიუდის შესრულება შეიძლება სამ ვარიანტად

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაიყოს. ყველა აძვრა სამზარეულოდან მოტანილ სკამზე, დაიწყეს ხილის კრეფა და ყველა შემსრულებელმა წარმოსახული ხე რატომღაც ერთ ადგილს მიამაგრა, ხოლო შემოსრიალებული გველი ცდილობდა ზოგისთვის ეკბინა და ისინიც არაბუნებრივად გამოხტავდნენ უეცარ სიკვდილს, ძირს ეცემოდნენ. მეორენი საშინელი კივილით გარბოდნენ მეორე ოთახში; მესამენი კი რატომღაც ფეხაკრეფით ეცლებოდნენ იმ ადგილს, სადაც მათ სიკვდილის საშიშროება ემუქრებოდათ.

ჩეხოვმა ყველას დასცინა. განსაკუთრებით კი იმათ, ვინც ფეხაკრეფით დატოვა მოქმედების ადგილი.

ეტიუდი "გველი" ჩეხოვმა რამდენიმე ვარიანტად დაჰყო.

<u>I ვარიანტი,</u> "მე თვითონ ვითამაშებ ამ ეტიუდს როგორც ზღაპარს!"- თქვა მან /ჩეხოვს მიაჩნდა, რომ ზღაპარი, საერთოდ, მსახიობური ნიჭის გამოვლინების უამრავ შესაძლებლობებს შეიცავს: ავითარებს წარმოსახვას, მასში ხშირად ერთიანდება ტრაგიზმი და იუმორი, ავითარებს სტილის გრძნობასა და ითხოვს ზუსტ ფორმას. ზღაპარს დიდი დრო ეთმობოდა სტუდიაში. ჩვენ გვქონდა ეტიუდი "მფრინავი ხალიჩა", რომელსაც ჩვენ სისტემატურად ვასრულებდით. იგი თანდათანობით რთულდებოდა. მასში ჩნდებოდა ახალ-ახალი მოვლენები, ახალი დეტალები და პერსონაჟები. "გველი" იყო პირველი ეტიუდი, რომელიც ჩვენთან ერთად ითამაშა ჩეხოვმა/.

ჩეხოვი გავიდა და სათამაშო მოედანზე დაბრუნდა ჯოხზე დაყრდნობილი, ძლიერ მოხუცებული. დაღლილობისაგან ძლივს მოათრევდა ფეხებს, სცივოდა და ჰაერი არ ჰყოფნიდა, ხელებქვეშ იპოვა ჩრდილიანი კარგი დასასვენებელი ადგილი და მოემზადა დასაჯდომად, მაგრამ მალევე შენიშნა, რომ სხვაგან უფრო უკეთესი ჩრდილი იყო და სხვა ხესთან გადაინაცვლა... ბოლოს, ხის ძირას მოხერხებულად მოკალათდა, კუნთები გაინთავისუფლა და თვალები ნეტარებით დახუჭა. ადვილი შესამჩნევი იყო, რომ მან ბევრი იარა და გვარიანადაც დაიღალა. მოგვეჩვენა, რომ ჩაეძინა კიდევაც.

მაგრამ, მალევე გაირკვა, რომ ის თვალდახუჭული, გაწუნძრევლად რაღაცას უსმენდა; მიწას ყური დაადო, ვერაფერი აღმოაჩინა და ნეტარებით თქვა: "არა, ალბათ მომეჩვენა", მეორე მხარეს გადაბრუნდა და ძილისათვის მოემზადა. მაგრამ ძილი არ ეკარებოდა. მის ყურადღებას მხოლოდ იმ ხის ტოტებზე დახუნძლული ვაშლები იპყრობდნენ, რომლის ქვეშაც იგი წამოწვა. მოხუცის დაღლილი სხეული არ ინძრეოდა. მხოლოდ მისი თვალები და გამშრალი ტუჩები მიიწევდნენ წყურვილით ვაშლებისაკენ.

შემდეგ წამოჯდა, აილო ჯოხი და მისი დახმარებით შეეცადა ვაშლის ხის ტოტის დაწევას, გაჩნდა ხის ტოტებთან "ბრძოლის" უამრავი ვარიანტის სხვადასხვაგვარი მოქმედება და ცდა მაგარი ტოტის ჩამოწევისა. დაბოლოს, ტოტი "დანებდა". ვაშლი დაიწვდინა და მოხუცმა გადაწყვიტა, კი არ მოეწყვიტა იგი, არამედ ტოტზევე ჩაეკბიჩა ვაშლი. მაგრამ, უცებ ყველაფერი შეიცვალა. მოხუცი დაიძაბა, მოიკუნტა და შიშით ირგვლივ მიმოიხედა. მერე იკითხა:

- ვინ თქვა, რომ ვაშლები ჯადოსნურია და მისი ხელის ხლება არ შეიძლება?

- მე ვთქვი, - პასუხობდა ერთ-ერთი სტუდიელი და ჩეხოვი ამ ხმას იმის ხმად იღებდა, ვისაც ესაუბრებოდა.

-ვინა ხარ შენ?

- ნუ მეკითხები! - პასუხობდა სტუდიელი.

- მე მწყურია, ძალიან მწყურია, - კვნესოდა ჩეხოვი, ებრძოდა ცდუნებას. ახლა ხის ტოტები მის სახეს ეხებოდნენ. ის თავიდან იცილებდა მათ, განთავისუფლებას ცდილობდა, მთელი ძალით ებრძოდა, მაგრამ ცდუნება უფრო ძლიერი იყო, ვიდრე მოხუცის კუნთები და ისიც ნებდებოდა. ახლა იგი ვაშლის შეჭმის სურვილს იმ ზომამდე მიჰყავდა, რომ გეგონებოდათ, წინ ვერაფერი აღუდგებოდა. და, აი, უკვე მიზანთანაა: მიიხედ-მოიხედა, ვაშლისკენ მიიწია. მაგრამ "აკრძალვის ხმა" კვლავ აიძულებს, ეძებოს მოქმედებათა რიგი. ის ცდილობს, ეშმაკობით აჯობოს მას, ვინც ვაშლის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მოწყვეტას უკრძალავს და ხეებში იმალება, რათა დაემალოს მოთვალთვალე პერსონაჟს და მეთვალყურის გარეშე შეჭამოს ვაშლი.

- სად მიდიხარ? - კვლავ აჩერებს სტუდიელის ხმა. მოხუცი უეცრად ჩერდება, მერე კი გაბრაზებული ჯოხით და გაუგებარი ბურდღუნით უტევს მოწინააღმდეგეებს.

- დიახ, შევჭამ, მაინც შევჭამ,- იმეორებს იგი.- შევჭამ!- მან მართლაც მოწყვიტა ვაშლი და დაიწყო ჭამა. მოხუცი ჭამს ხალისით, ხარბად, გაჩქარებით, გემრიელად,- იწმენდს ნიკაპიდან წვენს და უზარმაზარ სიამოვნებას გრძნობს. უცებ მოხუცი კრთება და თავის შინაგან ხმას ყურს უგდებს.

უცებ პირი გააღო, მისი მზერა რაღაცას გაჰყვა და გონს მოსვლაც კი ვერ მოვასწარით, რომ ხელით გველი დაიჭირა, რომელიც მისი ფართოდ გაღებული პირიდან ამოსრიალდა. გველი უეცრად ხელზე დაიხვია,თავზე ხელი მოუჭირა და შორს მოისრიალა.

ყველაფერი ეს ისეთი არაჩვეულებრივი იუმორით, მოქმედების სიზუსტით გაკეთდა, რომ ჩვენ ტაში შემოვკარით. მაგრამ, აღმოჩნდა, რომ ეტიუდი ჯერ არ იყო დამთავრებული.

ვადარებდით რა ჩვენს ეტიუდებს, იმას, რასაც ჩეხოვი აკეთებდა, ვრწმუნდებოდით, რომ უპირველესად ხელს გვიშლიდა ჩანაფიქრის და მოქმედების უსაზღვრო სქემატურობა. ჩვენ არ გვქონდა იმპროვიზირების უნარი, ამიტომ, ბუნებრივია, ვასრულებდით მხოლოდ მოქმედების ლოგიკურ სქემას, რაც გრძნობათა სქემატიზმს იწვევდა. ჩეხოვმა კი დავალება მეორე პლანზე გადაიტანა და უპირატესობა მიანიჭა მოცემულ პირობებს, რომლითაც შემდგომ ეტიუდის სიუჟეტი განავითარა.

ეტიუდი VI

ჩეხოვის მიერ შესრულებული ეტიუდი "გველი" როგორც ვოდევილი.

მან აიღო იგივე ჯოხი, ოღონდ ახლა იგი მის ხელში მსუბუქ ხელჯოხად იქცა. უსტვენდა და თან ირგვლივ იხედებოდა - აშკარა იყო, ვიღაცას

ელოდებოდა. სულელურად ბედნიერ თვალებს აქეთ-იქით აცეცებდა, თითქოს უნდა გაერკვესო, საიდან შეიძლებოდა ქალი მოსულიყო. და, რაკი ქალი არ ჩანდა, ჩეხოვი თავის თავს დაუტრიალდა: ჰალსტუხი ბაფთად გამოინასკვა, თმები შუაზე გადაიყო და წარმოიდგინა, როგორ შეხვდებოდა "მას", სხვადასხვა პოზების მიღება იწყო. ხან მის შესახვედრად ბედნიერი ღიმილით გაემართებოდა, არარსებულ ქუდს იხდიდა და ხელჯოხს ატრიალებ-და. ხან ეჩვენებოდა, რომ ფეხსაცმელზე თასმა გაეხსნა და მის შეკვრას იწყებდა. ხელჯოხი ხელს უშლიდა, მაგრამ ვერ მოესაზრებინა მისი ძირს დადება, ამიტომ იგონებდა უამრავ არაბუნებრივ საშუალებებს, როგორ აეღო ჯოხი, რომ მისთვის ხელი არ შეეშალა, ერთი ხელიდან მეორეში გადაჰქონდა. თან, ხან ჯოხი უვარდებოდა ძირს, ხან თასმა, ხან ფეხით იჭერდა ჯოხს, მაგრამ ახლა დახრაში უშლიდა ხელს. ცდილობდა ჯოხის ქვეშ თავის გაყოფას გასაოცრად სულელური, მაგრამ სერიოზული გამომეტყ-ველებით. ვერ გაერჩია, განაჯვარედინებულ ფეხთაგან, რომელი იყო მარჯ-ვენა და რომელი მარცხენა. ამასთან, შიში იპყრობდა, ქალს გაახსნილი თასმით არ შეხვედროდა, მისი მოქმედების რიტმი გამუდმებით იცვლებოდა. ხან თასმის შეკვრის იმედს კარგავდა, ხანაც არაჩვეულებრივი სისწრა-ფით ცდილობდა ამის გაკეთებას. ბოლოს გაჩერდა. გენიალურმა იდეამ გაუ-ელვა თავში. დაწვა ზურგზე, ჯოხი ქვეშ ამოიდო, ფეხი ასწია თითქმის თვალებთან მიიტანა და ფეხსაცმლის თასმა შეიკრა. როგორც კი თასმა ლამაზ ბაფთასავით შეიკრა, თანაც ისე, რომ ხელის და ფეხის მდგომარეობა არ შეუცვლია, გვერდზე გადაბრუნდა და შეშინებულმა მიმოიხედა; მაგრამ მალევე დამშვიდდა - ქალს არ დაუნახავს, ის ჯერ არ იყო მოსული.

კმაყოფილმა შეათვალიერა საკუთარი თავი, საათზე დაიხედა და... ეწყინა. ის შეხვდება "მას" ნაწყენი ადამიანის პოზით. დადგა ხელჯოხი, ფეხები გადაჯვა და ჯოხის სახელურზე ჩამოჯდა, მერე გულხელი დაიკრიფა და თავი ასწია. ასე დაჰყო რამდენიმე წამს. უცბად ვაშლი შენიშნა., ხელის სწრაფი მოძრაობით ტოტი მოიზიდა, კბილებით ჩააფრინდა ვაშლს და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთ წამში გასუნთქა. ყბები გიჟური ენერგიით მუშაობდნენ. შეჭამა ვაშ-ლი და წიპწები გადმოაპურჭყა. ახლა ხელით მან მეორე ტოტი დაიწვდინა კბილებით მოგლიჯა ვაშლი, ხელმა კი წინანდებურად "ნაპოლეონისებური" პოზა მიიღო. აბსოლუტურად თავისუფალ და მშვიდ სხეულში იგრძნობოდა მოქმედების სიზუსტე, სისწრაფე და მოხერხებულობა. ხელჯოხი თითქოს იატაკშია ჩახრახნილიო, ზედ ისე თავისუფლად ჩამომჯდარიყო მსახიობი.

მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ თითოეული ეპიზოდი აღსავსე იყო ექსცენტრიკითა და იუმორით, ჩეხოვს ერთი წამითაც არ ავიწყდებოდა, რომ ყველა მისი მოქმედება მასთან იყო დაკავშირებული, აგრეთვე იმას-თან ვისთანაც პაემანზე მოვიდა. ამიტომ, ამ მოქმედებათა ელფერი ფსი-ქოლოგიურად ზედმიწევნით იყო დამუშავებული. ჩეხოვი ზოგჯერ ძალზე იყო განაწყენებული, ზოგჯერ მედიდურად გულგრილი, ზოგჯერ კი უსაზღვროდ მხიარული.

როცა მან ხელი ტოტისკენ წაიყო, უცებ გველი შენიშნა. მდგომარეო-ბის შეუცვლელად თვალყური მიადევნა მის სწრაფ მოძრაობას. ქვეწარმავა-ლი გასრიალდა. მას სულაც არ შეშინებია, მხოლოდ ცნობისმოყვარეობის გამო გადაწყვიტა, გაჰკიდებოდა გველს. გააკეთა რამდენიმე ნაბიჯი, ქვეწარმავალი კი ყურადღებას არ აქცევდა და თავისთვის მისრიალებდა; უცებ ჩეხოვი გაჩერდა, როგორც ჩანს, გველი. გორგალივით დაიხვა. მაშინ მან სწრაფად მოწყვიტა ვაშლი და გველს ფრთხილად მიუგორა. ბოლოს გველ-მა როგორც იყო ყურადღება მიაქცია მას. ჩეხოვი ზეიმობდა. ის ახელებ-და გველს ხან ქუდით, ხან ჯოხით, თან რომელიღაც შანსონეტს მღეროდა. უცებ აკანკალდა: - "არ მიკბინო, არ გაბედო ჩემი კბენა", შიშისაგან ხმა დაკარგა და ახროტინდა; ფეხით მოისრიალა გველი, მერე სრულიად მოულოდნელად ქუდით, როგორც პეპლების საჭერი ბადით, ჰაერში დაიჭირა, ქუდი მიწაზე დაანარცხა და ზედ დააჯდა. გაიმარჯვა! განცდილი მღელვა-რების შემდეგ კისერზე შეკრული ბაბთა გაისწორა, თმა გადაივარცხნა და თავისი სატრფოს მოლოდინში თითქოს არაფერი მომხდარაო, სტვენა-

სტვენით ირგვლივ მიმოიხედა. ის ისე მოხდენილად იჯდა თავის წარმოსახულ ქუდზე, თვითკმაყოფილებით ისე უბრწყინავდა თვალები, რომ სიცილისაგან თავი ვერ შევიკავეთ და ჩავბჟირდით...

ჩეხოვი ხშირად გვიამბობდა, რომ იგი ვახტანგოვთან ერთად სისტემატურად ვარჯიშობდა მსახიობური თვისების გამომუშავებაზე.

– მსახიობმა უნდა დაამარცხოს თავისი სხეულის სიმძიმე, – გვეუბნებოდა ჩეხოვი. მან და ვახტანგოვმა მოიგონეს უამრავი "ეტიუდი-ტრიუკი" რაც შემდეგში ყველა მოქმედების ამოცანის გადაჭრაში გვეხმარებოდა.

მაგალითად:

1. ანსახიერებდნენ ადამიანს, რომელიც ბოთლში აგდებდა ასანთს, მაგრამ ვერ ამჩნევდა რომ, ასანთი ბოთლში ვერ ჩავარდა. ამიტომ, უკვირდა რომ ასანთი ბოთლის ფსკერზე კი არა – ბოთლის გარეთ ეგდო. ადამიანი მიდიოდა იმ დასკვნამდე, რომ ასანთმა რაღაც სასწაულით გაიარა ბოთლის ფსკერი და გარეთ გამოვიდა.

ჩეხოვი და ვახტანგოვი ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ ამ კაცის ხასიათის ორიგინალურობასა და მოქმედების მრავალფეროვნებაში.

2. ეძებდნენ დაკარგულ საგანს
3. შლიდნენ სუფრას
4. ჯდებოდნენ სკამზე იმ პირობით, რომ მდგომარეობის შეუცვლელად ეტიუდს 20-ჯერ გაიმეორებდნენ.
5. ყოველდღე ერთმანეთთან მისალმების დროს, ისინი თითქოს ახლიდან ეცნობოდნენ ერთმანეთს, ე.ი. ყოველდღიურად ერთმანეთში რაღაც ახალ თვისებებს აღმოაჩენდნენ.

ეს სავარჯიშო ჩეხოვმა სტუდიაში შემოიღო როგორც სავალდებულო. ეტიუდი თანდათანობით რთულდებოდა: ზოგჯერ შეხვედრებს მისალმებისაგან /თავის დაკვრისაგან/ თავი სტკივდებოდათ, ზოგჯერ თავისი უბედურების დამალვა უნდოდათ, ზოგჯერ კი ბედნიერების გამხელა არ სურდათ.

6. ეტიუდი "სწავლული მაიმუნი"

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეს ეტიუდი მოიფიქრ. ვახტანგოვმა და ჩეხოვმა, რომლებიც საგასტროლო მოგზაურობის დროს ერთ ნომერში ცხოვრობდნენ. დილის ყავას ისინი რიგრიგობით ამზადებდნენ, ყავის მომდუღებელი იყო "სწავლული მაიმუნი" ის უნდა პირველი ამდგარიყო ლოგინიდან, გაეშალა სუფრა, მოედუღებინა ყავა. თანაც ეს ყველაფერი ოთხფეხზე უნდა შეესრულებინა; ვინც ამ დღეს არ იყო "მაიმუნი" ე.ი. მორიგე, უფლება ჰქონდა აეძულებინა "მაიმუნი", შეესრულებინა ყავის ხარშვის მთელი რიტუალი ისე, როგორც მას სურდა. "მაიმუნს" ყველაფერი მოთმინებით უნდა აეტანა და დალოდებოდა მეორე დილას, როდესაც როლებს შეცვლიდნენ.

ვახტანგოვმა და ჩეხოვმა ამ ვარჯიშით ერთმანეთის უსიტყვო გაგება ისწავლეს. ერთი გამოხედვა საკმარისი იყო იმისათვის, რომ "მაიმუნი" თავქუდმოგლეჯილი გაქცეულიყო და მისი პატრონის სურვილი შეესრულებინა. თუ "მაიმუნი" ვერ გაიგებდა, ან არ უნდოდა გაეგო, რასაც მისგან ითხოვდნენ, სასტიკად ისჯებოდა, ამ მომენტში ისინი უსაზღვრო ფანტაზიით აღსავსე მოქმედებებს იგონებდნენ.

7. "დაშლილი ადამიანი" - ამ სავარჯიშოში თანდათანობით უნდა "მოიხრახნო" სხეულის ყველა ნაწილი, უნდა იყო აბსოლუტურად სერიოზული, საზრიანი და გონებამახვილი. ჩეხოვს მიაჩნდა, რომ იუმორი შვლის ხელოვნებაში ბევრის შეცნობას და განსაკუთრებული სიმსუბუქე შეაქვს შემოქმედების მუშაობაში. იუმორის ძალა იმაში მდგომარეობს, რომ იუმორი ადამიანს იმაზე უფრო მაღლა აყენებს, რასაც იგი დასცინის, ხოლო დასაცინი ობიექტი იმდენად ნათელი და ადვილად გასაგები ხდება, რომ იოლია მისი განსახიერება სცენაზე.

იუმორის გრძნობით დაჯილდოებულ ადამიანთა სერიოზულობა უფრო დასაფასებელია და ღრმაა, ვიდრე იმ ადამიანთა მუდმივი სერიოზულობა, ვინც ვერ გრძნობს იუმორს. ჩეხოვის აზრით იუმორი აერთიანებს ადამიანებს. მათ, ვისაც სიცილი შეუძლია, გაცილებით კარგად ესმით ერთმანეთის და იოლად უმეგობრდებიან ერთმანეთს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მიხეილ ანდრიას ძე ჩეხოვს მიაჩნდა, რომ ადამიანურობას ხელოვნებაში ხშირად იუმორი შველის. ამის მაგალითად იგი ანტონ პავლეს ძე ჩეხოვის შემოქმედებას ასახელებდა.

ამ მწერლის უნარი, დაენახა სასაცილო და ამ სასაცილოს მიღმა გაეხსნა ღრმა ადამიანურობა, იყო უსაზღვროდ ძვირფასი და ახლობელი მიხეილ ჩეხოვისათვის.

– ანტონ პავლეს ძემ – გვეუბნებოდა იგი, – დაგვიხატა სრულიად განსხვავებული ადამიანები, და მეც მინდა ჩავწვდე თითოეული მათგანის "მარცვალს" – წერს მ. ი. კნებელი თავის წიგნში და იგონებს, თუ როგორ იმპროვიზაციას იყენებდა მიხეილ ჩეხოვი ანტონ ჩეხოვის გმირების წარმოსასახად.

ესენი იყვნენ – ჟმუხინი მოთხრობიდან "პაჭანიგი", – ადამიანი უგულო და უგრძნობი. ჩვენ წინაშე ფითრდებოდა და აქეთ-იქით იხედება მასწავლებელი ბელიკოვი მოთხრობიდან "კაცი ფუტლიარში".

"ჩეხოვი აკეთებდა მსუბუქ, თითქმის შეუმჩნეველ მოძრაობებს ხელებით, თავით, ფეხებით და ჩვენს წარმოსახვაში წარმოჩინდებოდა ხან ქოლგა, ხან ყაბალახი, ხან ღრმა კალოშები, რომლებითაც ფრთხილად, მოკლემოკლე ნაბიჯებით დააბიჯებდა მშიშარა და გაიძვერა მეთვალყურე.

თავის გაკვეთილებზე ჩეხოვი დიდ ყურადღებას უთმობდა ისეთ შემოქმედებითს პრობლემას, როგორიცაა "ატმოსფერო".

– ატმოსფერო ხმებს გამოსცემს, – უნდა შეგეძლოს მისი მოსმენა,– ამბობდა ჩეხოვი.

აი, რამდენიმე ეტიუდი, რომლებსაც ჩეხოვი თავის მოსწავლეებს აძლევდა.

ეტიუდი N1

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ტრეტიაკოვის გალერეაში შედიხართ. ჯერ ადიხართ დიდ მარმარილოს კიბეებზე, ცხადია, ვერ გაიქცევით კიბეებზე... შემდეგ თითქოს სეირნობთ მის დარბაზებში. თუ თქვენ ყურადღებით იქნე-

ბით, მიხვდებით, რომ იმ დარბაზში, სადაც სურიკოვი ჰკიდია, სხვა ატმოსფეროა; ხოლო იქ, სადაც ლევიტანი მოუთავსებიათ ატმოსფერო იცვლება. მოქმედების ადგილი ერთია – ტრეტიაკოვის გალერეა. ემოციურად კი ჩვენზე ხელოვნების ერთი დარგი – ფერწერა ახდენს ზემოქმედებას. უფრო ზუსტად – რუსული ფერწერა. მაგრამ, ამ საერთო ზემოქმედებაში ჩვენ ვანსხვავებთ ინდივიდუალურ თავისებურებებს და ბოლომდე ვემორჩილებით მას.

ეტიუდი N 2

წარმოიდგინეთ თქვენი თავი დიდ თეატრში /აი, ახლა გაიხსნება ფარდა და მოისმენთ შალიაპინს – ის მღერის დონ ბაზილიოს.../

ეტიუდი N 3

წარმოიდგინეთ თქვენი თავი ზამთარში, ტყეში, ღამით. ანდა იმავე ტყეში ზაფხულში.

ეტიუდი N 4

წარმოიდგინეთ თქვენი თავი ჰოსპიტალში, შემდეგ კი სოფლის სასაფლაოზე.

თავდაპირველად ჩვენ ამ ვარჯიშებს აწრობრივად ვაკეთებდით, შემდეგ კი მოქმედებაში გადაგვქონდა. ჯერ მარტო, მერე კი ჯგუფურად მივდიოდით ქორწილში, გასვენებაზე, კბილის ექიმთან, ცირკში. მაგრამ, ეს იყო მხოლოდ მოსამზადებელი სავარჯიშოები იმისთვის, რომ გაგვეგო, თუ რამდენ მრავალფეროვნად გრძნობს თავს ადამიანი განსხვავებულ გარემოში.

შეიგრძნო და დაემორჩილო – ასეთი იყო პირველი ეტაპი, რომელიც ჩვენთვის უნდოდა რომ შეგვესწავლა. მთავარი, რომელიც მას აინტერესებდა, ეს იყო ბრძოლა ორ "ატმოსფეროს" შორის, რაც აუცილებლად ერთ-ერთი მოცემული პირობის გაბარჯვებით უნდა დამთავრებულიყო.

ეტიუდი N 5

გარდაიცვალა თქვენი მასწავლებელი, რომელსაც ყველანი თაყვანს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სცემდით და გიყვარდათ, გლოვის ატმოსფერო ყველასათვის საერთოა.
ერთს ეძლევა განსაკუთრებული ამოცანა: თქვენ შეყვარებული ხართ და ახლა გაიგეთ რომ ის, ვინც გიყვართ და მთელი თვეა არ გინახავთ, წუთიწუთზე უნდა მოვიდეს.

აკეთებთ ყველაფერს, რაც გამოიხატება თქვენი მასწავლებლის წინაშე ვალის მოხდაში, უნდა გახსოვდეთ, რომ თქვენს გულში არსებობს მოლოდინი იმ ადამიანისა, რომელიც გიყვართ. ლოდინმა თქვენში შესაფერისი ატმოსფერო უნდა გამოიწვიოს. ის უნდა განვითარდეს და გაძლიერდეს. მოცემულ ეტიუდში ორივე შემსრულებელი თავისუფალია. მე არ გკარნახობთ, რომელმა უნდა გაიმარჯვოს ამ ორთა შორის. ნუ შეზღუდავთ ამ ეტიუდში თქვენს თავს წინასწარი გადაწყვეტილებით - ენდეთ თქვენს უშუალო გრძნობას, ოღონდ იყავით გულწრფელნი და სერიოზულნი. ყური უგდეთ გარემოსა და საკუთარ თავს, გახსოვდეთ, რომ თუ მსახიობი მიენდობა ამა თუ იმ "ატმოსფეროს", ეს აუცილებლად გამოიწვევს მასში აქტიური მოქმედებისაკენ ლტოლვას. სწორედ ატმოსფერო აღვიძებს წარმოსახვას, ნებისყოფასა და გრძნობას.

– გახსოვდეთ, – გვეუბნებოდა ჩეხოვი, – ატმოსფერო არის ყველა მხატვრული ნაწარმოების გული.

სახასიათოს ძიების სფეროში ჩეხოვს ჰქონდა ერთი საინტერესო სავარჯიშო, რომლითაც ის ამაყობდა. ის გვაიძულებდა, მუსიკის ქვეშ გვეძებნა ერთმანეთისაგან განსხვავებული სვლები, თან გვკარნახობდა სხეულის რომელ ნაწილში იყო წარმოსახვის "ცენტრი".

სავარჯიშო:

წარმოიდგინეთ, რომ თავზე გადგათ წყლით სავსე ჭიქა. თქვენი ყველა მოძრაობა უნდა დაექვემდებაროს ამ შეგრძნებას: უნდა გადაადგილდეთ ფრთხილად, შეიგრძნოთ ცენტრი თავის თხემზე.

– "ცენტრი" – ამბობდა ჩეხოვი, – უნდა ვუწოდოთ იმ ადგილს ჩვენს ან თქვენს სხეულზე, რომელიც, თითქოსდა, გვკარნახობს ამათუ იმ პლასტიკას

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სავარჯიშოებს, "ცენტრის" გადაადგილებაზე ჩვენი სხეულის სხვადასხვა ნაწილში, ჩვეულებრივ, წინ უძღვოდა ე. წ. "გახურება". რას ნიშნავს ეს: ჩეხოვი ჯდებოდა როიალთან და იწყებდა დაკვრას. "როიალზე დევს ფერადი ბურთი", - ამბობდა ის. - "შეხედეთ, რაოდენ ლამაზია და მსუბუქი იგი. მიდით და აიღეთ", - აგრძელებდა კარნახს ჩეხოვი.- ახლა აისროლეთ ბურთი ზემოთ და დაიჭირეთ, შემდეგ ესროლეთ იგი ვინმეს". ბურთი ჩეხოვის ნებასურვილით ხან იზრდებოდა და ხანაც პატარავდებოდა, ხან მსუბუქი ხდებოდა და ხანაც მძიმე. იცვლებოდა რიტმები, ისინი ზოგჯერ შენელებული იყო და ზოგჯერ ძალიან სწრაფი. სტუდიელების ამგვარი "გახურების" შემდეგ ჩეხოვი გადადიოდა "წარმოსახვითი ცენტრის" სავარჯიშოებზე.

"შეიგრძენით ცენტრი მკერდში", "გადაიტანეთ ტვინში" და ა. შ. როდესაც ჩვენ ვისწავლეთ "წარმოსახვითი ცენტრის" შეგრძნება - მკერდში "ცენტრის" წარმოდგენა, მართლაც სიმშვიდის, სითბოს და საკუთარი ძალის შეგრძნებას აღძრავდა იგი ჩვენში.

სავარჯიშო:

ასწიეთ და დაუშვით ხელი - ეს ჯერ მხოლოდ უბრალო ჟესტია, გააკეთეთ იგი რიტმში. ახლა კი გაიმეორეთ, მაგრამ მიეცით ამ ჟესტს სიფრთხილის ფსიქოლოგიური ეფექტი. ახლა ეცადეთ, ადგეთ და ასევე "ფსიქოლოგიური ეფექტის" შენარჩუნებით ფრთხილად შეიცვალოთ ადგილები.

ამ ვარჯიშის კეთების დროს ჩეხოვი ასეთ კომენტარს აკეთებდა:- შეამოწმეთ, როგორ ცვლის ეს ეფექტი თქვენს დამოკიდებულებას ერთმანეთთან, ყურადღება მიაქციეთ, რაოდენ ფრთხილად უვლით გვერდს ერთმანეთს... და, თუ თქვენ და თქვენმა სხეულმა დაიჯერა ყოველივე, ესე იგი, თქვენში უკვე ცოცხლობს ნამდვილი გრძნობა, ოღონდ, არავითარი "მიმიკა"! გახსოვდეთ, რომ ეს ერთ-ერთი ყველაზე საშინელი შტამპია... და ა. შ.

აკეთებდა რა მსგავს შენიშვნებს, ხშირად საკმაოდ დიდხანს, ის სტუდიელებისაგან ითხოვდა, არ გამოთიშულიყვნენ შემოქმედებითი განწყობიდან,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რომელიც უკვე მოვიპოვეთ და, თუ სავარჯიშო მიდიოდა მუსიკის ქვეშ, იგი არასოდეს არ წყვეტდა მას; პირიქით, ითხოვდა ეტიუდის, სავარჯიშოს როგორც მთლიანის დასაწყისისა და დასასრულის შეგრძნების უნარს.

სავარჯიში "მთლიანობის გრძნობაზე"

უნდა შეხედო ყვავილს და შეიცნო იგი როგორც სრულყოფილი, მშვენიერი მთლიანობა. შემდეგ დაათვალიერო ყვავილის სტრუქტურა - მისი ფურცლები, ფორმა, გული, ფერი, სუნი, და ა.შ. თითოეული დეტალის გარკვევის შემდეგ ისევ შეხედოთ ყვავილს როგორც ჰარმონიულ მთლიანობას; შემდეგ წარმოიდგინოთ არა ერთი ვარდი ან გვირილა, არამედ ვარდებისა და გვირილების მთელი კონა, ერთი არყის ხე კი არა, - არყის ხეების მთელი ჭალა, ფიჭვნარი ანდა შერეული ტყე.

ჩვენ მოგვქონდა გაკვეთილებზე რეპროდუქციები და რომელიმე არქიტექტურულ ნაგალითზე გვაჩვენებდა, თუ როგორ მეორდებოდა ერთი და იგივე მოტივი დეტალებსა და მთლიანობაში. კონცერტების მოსმენის შემდეგ, ის ჩვენგან ითხოვდა, გვეამბნა, თუ როგორ მოვისმინეთ და გავიგეთ განმეორებები და მუსიკალური თემის სახეცვლილებები.

აი, კიდევ ერთი, ჩეხოვისათვის ტიპური ეტიუდი: მუსიკის ფონზე შესრულებული შესავალი ვარჯიშების შემდეგ, ის მოულოდნელად მიმართავდა ხოლმე ერთ-ერთ სტუდიელს. "რა გემართება? შენ ფართოვდები და იზრდები". ჩქარა! გაერიდეთ იმ კუთხეს, სადაც ზის ვიქტორი, - მიმართავდა ის დანარჩენებს, - "იგი დიდდება, უზარმაზარი, ხდება, მან შეიძლება გაგჭყლიტოთ".

- შენ კი, - ეუბნებოდა იმ სტუდიელს, რომელიც იზრდებოდა - ფრთხილად, ფრთხილად, შენი თავი გაანგრევს ჭერს, დახარე თავი, ჩქარა დახარე!

- თქვენ კი,- მიმართავდა ის დანარჩენებს,- თქვენ სულ უფრო და უფრო პატარავდებით. გოლიათი ძალზე მშიერია, ძალიან მშიერი·

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მას შეუძლია შეგჭამოთ, მე კი ვერაფერს გიშველით, მალე მოიფიქრეთ, როგორ დააღწიოთ თავი.

ეტიუდები, რომლებშიც სტუდიელებს თავისუფლად წარმოედგინათ გოლიათებად ან ნამცეცებად, ბებრებად, ყრუებად ან ბრმებად - ტიპიურია ჩეხოვისათვის. სტანისლავსკის აზრი იმის შესახებ, რომ არ არსებობს არასახასიათო როლები, მისთვის განსაკუთრებულად ძვირფასი იყო და ყოველთვის ავითარებდა თავის სტუდიელთა შორის ინტერესს სახასიათოსადმი.

ჩეხოვი, რომელიც ძალიან კარგი სახასიათო მსახიობი იყო, ამტკიცებდა, რომ სხვა ადამიანის განსაკუთრებული, სახასიათო თვისებების გადმოტანა შენში, მსახიობში შეუდარებელ სიხარულს იწვევს.

—აწიეთ მარჯვენა მხარი, მხარს მიაბჯინეთ თავი, მუხლებში ოდნავ მოიხარეთ. განსაზღვრეთ ეს ფიგურა შინაგანად. მიუსადაგეთ მას გამოხედვა და სიარული.

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ვარჯიშები, ეტიუდები, ჩეხოვის და სტუდიელების მიერ მათი შესრულების აღწერა ჩემ მიერ ამოწერილია. მ. ი. კნებელის წიგნიდან "მთელი ცხოვრება", ძირითადად მეორე თავიდან -"მე მიხეილ ჩეხოვის მოსწავლე ვარ". ამ ნაშრომის ტექსტი შეგნებულადაა მიახლოებული ავტორის წიგნის ტექსტთან, რათა ეტიუდების კრებულის შემდგენლებს გაუადვილო შრომა.

მალხაზ გელაშვილი - მასწავლებელი

სავარჯიშოები გრიმის ხელოვნების ასათვისებლად

ნებისმიერი ხელოვანისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს შემოქმედებითი მასალის ცოდნას და მის სწორად გამოყენებას. მოქანდაკეს აქვს შესაძლებლობა, შეარჩიოს მასალა - თიხა იქნება ეს, გრანიტი თუ ბრინჯაო; მხატვარი გულმოდგინედ ჭიმავს ტილოს; მუსიკოსი თვალისჩინივით უფრთხილდება ინსტრუმენტს. მსახიობისათვის კი მასალაც და სამუშაო იარაღიც, რაც მის ხელთაა, არის თვითონ ის, მისი სხეული, ხმა, სახე. აქედან გამომდინარე, გასაგებია, თუ რატომ სრულყოფილად უნდა ფლობდეს მსახიობი ყველა ამ კომპონენტს და შეეძლოს მისი მეშვეობით სასურველი სცენური სახის შექმნა.

ამასთან ერთად, უდიდესი ყურადღება უნდა დაეთმოს გრიმის ჰიგიენას, მისი წასმისა და მოცილების წესების აუცილებლად დაცვას, რაც სახის კანს დაიფარავს ნაადრევად დანაოჭებისა და დაბერებისაგან.

გრიმის გასაკეთებლად მსახიობის განკარგულებაშია: გრიმის ფერადები, სხვადასხვა ფერწულები, საკრობები და ბევრი სხვა, რომელთა დანიშნულებისამებრ გამოსაყენებლად, საჭიროა თითოეული მათგანის ხმარების წესის გულმოდგინედ შესწავლა და სისტემატური ვარჯიში.

I. მუქ-ჩრდილები

გრიმის კეთების დროს დიდი მნიშვნელობა აქვს მუქ-ჩრდილების გამოყენებას. ფერების სწორი შერჩევით და განაწილებით შეიძლება სიბრტყეს მივანიჭოთ ამობურცული ან ჩაზნექილი გამომეტყველება.

I. სავარჯიშო

ქაღალდზე შემოვხაზოთ სამი ერთნაირი წრე. პირველს თუ გავაფერადებთ თანაბრად, მას აღვიქვამთ როგორც სწორ სიბრტყეს.

მეორე და მესამე წრეზე კი ისე გავანაწილოთ მუქი და ღია ფერები,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომ ერთისგან მივიღოთ ამობურცული, მეორესგან ჩაზნექილი ზედაპირი.

2. სავარჯიშო

იგივე სავარჯიშო შევასრულოთ სახეზე, გრიმის ფერადების გამოყენებით.

გავართულოთ სავარჯიშო. ჩვენი სახის ამობურცული ადგილები წარმოვადგინოთ გეომეტრიული ფორმით:

3. სავარჯიშო

ლოყას მივცეთ პირამიდის ფორმა, ცხვირს პრიზმის, ნიკაპს ნახევარკუბების. გამოვყოთ ამათ წახნაგები მკვეთრი კონტურებით და გვერდები გავაფერადოთ სხვადასხვა საღებავებით.

4 სავარჯიშო

გეომეტრიულ ფორმებს - კუბს, პირამიდას და ა.შ. წახნაგები მეტნაკლები შუქით აქვთ განათებული. ახლა იგივე სავარჯიშო შევასრულოთ მხოლოდ ერთი ფერით, კონტურების გარეშე და მხოლოდ შუქ-ჩრდილების გამოყენებით.

ეს სავარჯიშოები გვეხმარება, დავეუფლოთ ჩვენი სახის ნებისმიერი ნაწილის რელიეფურ დამუშავებას.

II. სახის ნაწილები

თვალი

სცენური გარემოებებიდან გამომდინარე, საჭირო ხდება თვალის ფორმის შეცვლა. შესაძლებელია: თვალის გადიდება, დაპატარავება, ამოწევა, ჩაგდება, ასაკის შეცვლა და სხვა მრავალი.

I სავარჯიშო

თვალის ჩასაღრმავებლად ვხმარობთ ყავისფერი და მუქი წითელი /მეწამულისფერი/ საღებავის ნაზავს. ამ ფერით უნდა დავჩრდილოთ ზედა ქუთუთო. ფერი ქუთუთოს ღარიდან უნდა იწყებოდეს, თანდათან მუქდებოდეს და წარ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ზარდე აცილდეს.

2 სავარჯიშო

თვალის ამოსაწევად საჭირო ტონს უნდა დავამატოთ N 2, ან რომელიმე ღია ტონი და ამ ფერით დავამუშაოთ ზედა ქუთუთო.

3 სავარჯიშო

ღრმა და გამოკვეთილი თვალის ილუზიის შესაქმნელად, დაგვჭირდება ვერთო წასასმელი ორივე სახეობის. ჩაიძს ქვედა, ... მუქი ფერით – ზედა ქუთუთოს ღარამდე, ზედა ქუთუთოს კი ღია ფერით.

ქვედა ქუთუთოს ღარზე გადავავლებთ მუქი ფერის ხაზს და მას დავჩრდილავთ ქვედა წამწამის მიმართულებით.

4 სავარჯიშო

თვალის გადიდება /კიდის გახსნა/

თვალის გასადიდებლად საჭიროა ჭრილის ურბნის მხრივ ზედა და ქვედა წამწამების ძირში, წვეროს მიმართულებით უნდა გავავლოთ თვალის ამომსახველი მუქი ფერის ხაზი ისე, რომ გარე კიდესთან ისინი არ შეერთდნენ. შემდეგ ეს ხაზები ჩრდილებით უნდა დავშალოთ და მათ შორის მოქცეული არე გარე კიდესთან საჭირო ტონით შევავსოთ.

5 სავარჯიშო

ნელი ეფექტის მისაღებად, საჭიროა იგივე გავაკეთოთ თვალის შიგა კიდესთან.

III ნაწილი

I სავარჯიშო

წარბის დაწყობა

ა/ ნაზი და თხელი წარბის დაწყობა მოითხოვს [illegible] და მას შეიძლება [illegible].

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბ/ საშუალო სისქის წარბი, უნდა დავფაროთ თეატრალური ლაქის /წებოს/ გამოყენებით. ლაქი წავისვათ წარბის იმ ნაწილზე, რომლის დაფარვაც გვინდა. შემდეგ მასზე წყალში დასველებული, გაწურული ბამბა გადავისვათ ზომიერი დაწოლით. ლაქის გაშრობის შემდეგ კი ამ ადგილს საერთო ტონით შევღებავთ.

გ/ სქელი და უხეში წარბის დასაფარად, აუცილებლად გუმოზი დაგვჭირდება. კარგად გამთბარი და დარბილებული გუმოზის მასით საგულდაგულოდ უნდა გადავლესოთ წარბის თმები და ზემოდან ტონით დავფაროთ.

2 სავარჯიშო

"ენერგიული", "მრისხანე" წარბის შესაქმნელად დავფაროთ წარბის ბოლო შავი და მუქი ყავისფერის ნაზავით, წკირის გამოყენებით, გავაძლიეროთ წარბის საწყისი, გავყვეთ მის მიმართულებას, გადავიდეთ წარბის ძვალზე და ნახევრად გადავწეროთ ხაზი ჰორიზონტალური მიმართულებით.

3 სავარჯიშო

"სევდიანი", "მელანქოლიური" წარბის დასახატავად, საჭიროა წარბის საწყისის დაფარვა. წარბის ძვლის ზემოდან ვიწყებთ ახალი წარბის დახატვას, რომელიც ქვემოთ ეშვება და დაახლოებით შუა ნაწილში უერთდება წარბის თმებს.

IV. ცხვირი

მსახიობის ბუნებრივი ცხვირი ყოველთვის როდი ესადაგება სასურველს. აქტიორმა საკუთარი ნაკლოვანების დაფარვა-გასწორებაც უნდა იცოდეს და, როლიდან გამომდინარე, დამახასიათებელი გარეგნული ნიშნების შექმნაც უნდა შეძლოს.

ცხვირი მრავალნაირი ფორმისა გვხვდება: სწორი, მრუდე, კეხიანი, განიერი, გაჭყლეტილი და ა.შ. ასევე მრავალგვარია მისი გასწორების ან

სრულიად შეცვლის მეთოდები. ამგვარად, ცხვირის დამუშავების შესწავლას დიდი ყურადღება და ვარჯიში სჭირდება.

მოკლედ განვიხილავთ მხოლოდ რამდენიმე ძირითად სავარჯიშოს.

I სავარჯიშო

სწორი ცხვირის დასახატავად, საჭიროა ჩრდილოვანი ფერის სადებავით, წვერის ხაზებით, ცხვირის საწყისიდან წვერისაკენ, ცხვირის ზურგზე გავავლებთ ორი პარალელური სწორი ხაზი. /აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ამ ხაზებს შორის მანძილზეა დამოკიდებული "მომავალი" ცხვირის სისქე. ვიწრო ცხვირისათვის - ხაზებს ერთმანეთთან ახლოს გავიყვანთ; დაშორებული ხაზები კი განიერი ცხვირის ეფექტს იძლევა/. შემდეგ ეს ხაზები უნდა დავშალოთ ცხვირის გვერდებზე / ამოღარით და თარღათან შევუერთოთ საერთო ტონს. ცხვირის ზურგის გასწორებისას უნდა ვიხმაროთ საერთო ტონთან შეხამებული ღია სადებავი. მაგალითად - ყვითელი ან თეთრი.

2 სავარჯიშო

მრუდე ცხვირის ეფექტს ვერ მივიღებთ, თუ არ პარალელურ ხაზებს, რომლებზეც ზემოთ გვქონდა საუბარი, წარბის თავიდან დამრეცობით დავუშვებთ.

ხაზები უნდა დაიხაზოს და ზურგის შუქი ზედაპირი განათდეს.

3. სავარჯიშო

კეხიანი ცხვირი იხატება შემდეგნაირად:

თვალის უბეებიდან, ცხვირის ზურგის ნიშანთვლამდე, აქ, სადაც კეხი უნდა მივიღოთ, გავიყვანთ ორ სიმეტრიულ ხაზს, შემდეგ კი ორ პარალელურად დავუშვებთ ამ ადგილიდან - ცხვირის წვერისაკენ. ხაზებს დავჩრდილავთ. ცხვირის წვერს ნაწილობრივ დავაჩრდილებთ, ხოლო კეხის თავზე კი სინათლის ეფექტს გავაძლიერებთ ღია ფერით.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შუქ-ჩრდილებით ასევე შეიძლება: ნესტოების გაფართოვება, ცხვირის აწევა, დამოკლება, დაგრძელება და სხვ.

მეტი ეფექტის მისაღწევად, საღებავებთან ერთად უკეთესია ძერწუ-ლებისა და საკრიობების გამოყენება.

4. სავარჯიშო

დიდი და მოღუნული ცხვირის გასაკეთებლად, ვიღებთ გუმოზას, ვასრი-ლებთ და ვძერწავთ ცხვირზე დასამაგრებელ ფორმას, რომელსაც შემდეგ დავაკ-რავთ ცხვირის სუფთა და იმწამ წებოვანზე. ძერწულა კარგად უნდა დავა-ზილოთ კანს, რათა მიერთების ღრის არ ჩანთვალდეს. შემდეგ კი ისე დავა-მუშაოთ გრიმით, როგორც წინა სავარჯიშოებში გვქონდა აღწერილი.

5. სავარჯიშო

პატარა და აწეული ცხვირისათვის - ბაფთა დაგვჭირდება. ცხვირის ძგიდეში უნდა წავისვათ თეატრალური ლაქი /წებო/ და მივაკრათ წინასწარ ზომაზე გამოჭრილი ბაფთის ერთი ბოლო. დავაცადოთ ერთი-ორი წუთი. გაშრობის შემდეგ ბაფთა დავჭიმოთ და მისი ბოლო დავაწებოთ ცხვირის საწყისთან. რო-დესაც ბაფთა საიმედოდ დამაგრდება, შეგვიძლია მისი გრიმის ფერებით დამუშავება.

V. ტუჩები

იმისათვის, რომ ფორმა შევუცვალოთ ტუჩებს, საჭიროა ისინი საერთო ტონით დავფაროთ. შემდეგ მოვხაზოთ სათანადო კონტური ახალი ტუჩისათვის და იგი გავაფერადოთ სასურველი ფერით.

I. სავარჯიშო

თხელი ტუჩისათვის გამოდგება ყავისფერისა და მეწამულისფერის ნა-ზავი ან სხვა რომელიმე ერთი ფერის საღებავი.

2. სავარჯიში

სქელი, ნასკვა, გადმობრუნებული ფური კი ერთი ფერით რომ შევღებოთ, თვი სიმრჩყის შთაბეჭდილებას დატოვებს.

ამოწეული, მოცულობითი ფორმისათვის, საჭიროა ფერის კონტური მოვაარშიოთ მუქი საღებავით, მაგ.. შოკოლადის ფერი, ხოლო ამოსაწევი ადგილები, ღია ფერით გავანათოთ.

წინამდებარე ნაშრომში შევეცადე თავი მომეყარა და სისტემატურად წარმომედგინა მხოლოდ ის რამდენიმე ძირითადი სავარჯიშო, რაც სახის ნაწილების ფორმის შესაძლებლად გამოიყენება. ეს სავარჯიშოები პრაქტიკული მუშაობისათვისაა გათვალისწინებული და მათი თეორიული აღწერა არ იძლევა მათზე სრულყოფილ წარმოდგენას.

განსახილველი მასალის დიდი მოცულობის გამო, ამჯერად არაფერი გვითქვამს მთლიანი სახის ფორმის შეცვლაზე, ასაკობრივ ცვლილებებზე, სახის ნაოჭებზე, თმიან საკრობებზე და ა. შ.

ამ თემებზე მომავალში გვექნება საუბარი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შ ი ნ ა ა რ ს ი

წინასიტყვაობა 3

მ. თუმანიშვილი

სავარჯიშოები რეჟისორებისათვის 5

ლ. იოსელიანი

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობაში 68

დ. ალექსიძე

საგნებთან ურთიერთობა. ჯოხებით ვარჯიში 78

ა. იებინი

ვ. ს. მეიერჰოლდის ბიომექანიკის შესახებ 81

ა. შალიკაშვილი

პანტომიმის მსახიობის პლასტიკური აღზრდა 86

თ. ჩხეიძე

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობაში

/მ. ჩეხოვის მაგალითზე/ 131

ბ. ჟორდანია

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობის განვითარები-

სათვის /შარლ დიულენის, ჟ. ლ. ბაროს და ფირმენ

ჟემიეს მიხედვით/ 144

ლ. მირცხულავა

სარტივი ეტიუდების ნიმუშები აბიტურიენტის სამსა-

ხიობო უნარიანობის გამოსამჟღავნებლად 155

ბ. სარჩიმელიძე

თოჯინების თეატრის მსახიობთა სატრენაჟო ვარჯი-

შები 168

ი. ჯღენტი

მიხეილ თუმანიშვილის სავარჯიშოები /მ. ჩეხოვის

"მსახიობის ტექნიკის" საფუძვლების გამოყენებით/ . . 183

ი. ჟილინი

სავარჯიშოები მსახიობის ოსტატობასა და რეჟისურაში /გროტოვსკის, პ. ბრუკის, დიულენის, ვიკიუსის, ჩეხოვის და ჩინური სავარჯიშოების მიხედვით/ 199

შ. ცუცქირიძე

სავარჯიშოები და ეტიუდები თოჯინების განყოფილების სტუდენტებისათვის 219

მ. ლორთქიფანიძე

მსახიობის ოსტატობის გაკვეთილებზე მ. ო. კნებელის მიერ ჩაწერილი მიხეილ ჩეხოვის ეტიუდები და სავარჯიშოები 239

მ. გოლაშვილი

სავარჯიშოები გრიმის ხელოვნების ასათვისებლად 256

ეროვნული ბიბლიოთეკა

792.792 /41/
792.792 /47.922/
т.391

ГРУЗИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТЕАТРАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ
ИМ. ШОТА РУСТАВЕЛИ

ТЕАТРОВЕДЧЕСКИЕ ИЗЫСКАНИЯ

/Упражнения и этюды по мастерству актера и режиссуре/

Сборник научных трудов
ТОМ ХУIII
ТБИЛИСИ 1992

АННОТАЦИЯ

В предлагаемом сборнике основное место занимают материалы, отражающие накопленный в театральном институте опыт и его методологические основы.

На протяжении многих лет на кафедре режиссуры драмы собирали, систематизировали упражнения и этюды по практической режиссуре и актерскому мастерству, которые помогают студентам поддерживать активную творческую форму и профессиональный уровень.

Помимо работ наших педагогов, в сборник внесены материалы, в которых представлены практические разработки таких выдающихся мастеров мирового театра, как П.Брук, М.Чехов, Ш.Дюлен, Жан-Луи Баро, Ф.Жамье и другие. Нам представляется целесообразным включение в сборник этих материалов, т.к.использование опыта зарубежной театральной педагогики в нашей работе бесспорно принесет большую пользу.

Режиссерские этюды и упражнения развивают способности студента к творческому мышлению, творческой инициативе, созданию художественного замысла и его реализации, формируют художественный вкус. Каждый этюд может быть исполнен в десяти различных вариантах. Таким образом,можно менять предложенные обстановку и условия, атмосферу и характеры, но основная задача должна оставаться неизменной. Меняется только мир, рожденный в творческом процессе.

В процессе исполнения упражнения студент постигает и усваивает элементы актерского мастерства:сценическое внимание, способность к наблюдению, чувство темпоритма, зависимость от партнера и взаимоотношения с ним. Заниматься упражнениями необходимо регулярно с первых дней обучения до его окончания.

При повторении упражнений надо стараться вносить в них новизну, обогащать новыми задачами и усложненными условиями. Однако,при этом важно не упустить главную цель, ради которой исполняются эти этюды или упражнения.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

Они должны способствовать повышению того уровня, которого студент уже достиг.

Кафедра считает, что этот сборник поможет студентам и педагогам практически усвоить основные элементы той профессии, которой мы служим.

Кафедра режиссуры драмы.

Ответственный редактор: Т.Л.Квариани

кандидат филологических наук, доцент

Редакционная коллегия: Э.Н.Гугушвили
/доктор искусствоведения, профессор/

В.П.Кикнадзе /профессор/

Г.В.Жордания /профессор/

Д.С.Джанелидзе
/доктор искусствоведения, профессор/

Сборник подготовила к печати Н.В.Пурцеладзе

ეროვნული ბიბლიოთეკა

СОДЕРЖАНИЕ

М.Туманишвили, профессор
Упражнения для режиссеров ---------------3
Л.Иоселиани, профессор
Упражнения по мастерству актера -------------68
Д.Алексидзе, профессор
Отношение к предметам. Упражнение с палками ------78
А.Рубин, доцент
Биомеханика В.Мейерхольда ---------81
А.Шаликашвили, доцент
Пластическое воспитание актера пантомимы -----------86
Т.Чхеидзе, доцент
Упражнения по мастерству актера /на примере М.Чехова/------133
Г.Жордания, профессор
Упражнения по развитию актерского мастерства
/Ш.Дюлен, П.Баро, В.Жамье/-----------------------146
Л.Мирцхулава, профессор
Примеры простых этюдов для выявления актерских способностей
абитуриента ----------------------157
Г.Сарчимелидзе, профессор
Тренажные упражнения для актеров кукольных театров------170
Л.Агенти, ст.преподаватель
Упражнения по мастерству актера и режиссуре / с использованием
методик Гротовского, П.Брука, Ш.Дюлена, Гиппиуса, М.Чехова, а
также китайского тренажа/-------------200
М.Цуцкиридзе, доцент
Этюды и упражнения для студентов кукольного отделения --------220
М.Морткипанидзе, ст.преподаватель
Упражнения и этюды М.Чехова, записанные М.Кнебель, на уроках
по актерскому мастерству ---------240
Л.Гелашвили, ст.преподаватель
Упражнения для обучения искусству грима --------257
Аннотация

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

Theatrical Searches

Exercises and sketches in directorship and actor's skill

Collection of scientific works.

Tbilisi, 1992.

Anotation

In this collection an important part occupies the teaching experience, formulated in Theatrical Institute and represented material of it's methodological basis.

The chair of drama directorship for many years collected and systematizied exercises and sketches, in practical directorship and actor"s skill.

These exercises help the students to be constantly in active creative form and not to lose professional level.

Except the works of our pedagogues, in this collection there are given the materials, where successionally are represented the creative practice of such world famous masters as M.Chekov, P.Brook, G.Diulen, G.L.Barrou, P.Gamie and others.

We think, we must carry in, these materials in this collections because, in our pedagoguc al practice the use of experience of foreign theatrical pedagogics will bring a great good for our students.

The directorship exercises and sketches will develop the student"s creative thinking, creative initiative imagination, artistic taste. It will help in creating of artistic intention and ability of it's realization.

Every sketch may be fulfiled in ten varions way, so that it may be changed the offered surroundings and, conditions, atmosphere, tasks and characters, but the main task must be stayed

Changes only the world, which was born in creative process.

During the fulfilments of these sketches the students study and assimitate the elements of actor's skill: stage attention, the ability of observation, the perception of temporhythm and the attitude with partner. These exercises must be carried out systematically, from the biginning of study up to the last days.

The chair considers, that this collection will help the students and the teachers to master the most significant and main elements of the profession, to which we serve.

The chain of drama directorship.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

editor-in-chief: T.Kvariani Docent

editorial board: E.Gugushvili- Doctor.Professor

V.Kiknadze-Professor

G.Gordania-Professor

D.Ganelidze-Professor,Doctor

Edited by - M.Pyrtseladze

Georgian State Theatrical Institute.

საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის
სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტი

თეატრმცოდნეობითი ძიებანი

ტომი XVIII

თბილისი - 1992

იბეჭდება საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს
გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნით ვაჭრობის
საქმეთა სახელმწიფო დეპარტამენტის დადგენილებით

ხელმოწერილია დასაბეჭდად . . . .

გადაეცა წარმოებას . . . .

ქაღალდის ზომა 60X86 1/16

ნაბეჭდი თაბახი 10,5

ფასი 20 მან.

შეკვეთის N 2[illegible] ტირაჟი 120 ეგზ.

- -

საქართველოს რესპუბლიკის ბეჭდვითი სიტყვის
დეპარტამენტის თბილისის ი. ჭავჭავაძის
სახ. წიგნის ფაბრიკა, გრ. რობაქიძის გამზ. N7.

ქ.35/2

ეროვნული
ბიბლიოთეკა